

פרשת וירא

א) רבי חייא פתח, * הנצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע, וקול התור נשמע בארצנו. הנצנים נראו בארץ, כד ברא קב"ה עלמא, יהב בארעא כל חילא דאתחזי לה. וכלא הוה בארעא, ולא אפיקת איבין בעלמא, עד דאתברי אדם, כיון דאתברי אדם, כלא דאתחזי בעלמא, ווארעא גליאת מ איבהא, וחילאה מ דאתפקדו בה.

ב) כגוונא דא, שמים לא יהבו חילין לארעא, עד דאתא אדם. הה"ד, דוכל שיח השדה, טרם יהיה, י בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ, ד ואדם אין לעבוד את האדמה. אטמרו כל י"א אינון תולדין ולא י"א אתגלון, ושמיא אתעכבו, דלא י"א אמטירו על ארעא, בגין דאדם אין, ד דלא אשתכת, ולא אתברי, וכלא אתעכב בגיניה, כיון דאתחזי אדם, מיד הנצנים נראו בארץ, וכל"מ חילין דאתמרו. מ אתגליאו מ ואתייבו י"א בה.

ג) עת הזמיר הגיע, דאתתקן תקונא דתושבחן לומר י"א קמי קב"ה, מה דלא י"א אשתכח עד לא אתברי אדם. וקול התור נשמע בארצנו. מ דא מלה דקב"ה, כ"כ דלא *) אשתכח בעלמא, עד דאתברי אדם, כיון דאשתכח אדם כללא אשתכח.

מסורת הזהר

א) הנצנים נראו: (שה"ש ב') ח"א א. לט: רטו: ח"ג ד: ת"ז תק' ל"א עה: תק' ו' בהשמטות קמו. ב) וכל שיח השרה: (בראשית ב') ח"א א לר: ח"ג מח: ת"ז תק' נ"א פו: ז"ח בראשית י"ג טו שלד. ג) ואדם אין: ח"א רנב: ח"ג מח. ת"ז תק' נ"א פו. תק' ס"ו צח. תק"ח כ"ז טו שמב. קט"ו טא שר.

חלופי גרסאות א נ"א מתחיל וירא אליו ה' באלוני ממרא וגו' רבי, ב נ"א דאתי. ג נ"א דאתי. ד נ"א איתחזי. ונ"א מוסיף אתחזי למיפק. ה נ"א לעלמא. ו נ"א ארעא. ז נ"א גליית. ח נ"א אבהא. ט נ"א דאתקרת. י נ"א בארץ וגו' וליב מן וכל ער וארם. י"א נ"א ליב אינון. י"ב נ"א אתגלי. ונ"א אתגליין. י"ג נ"א אמטרו. י"ד נ"א לא. טו נ"א חילין. טז נ"א ליב אתגליאו. יז נ"א ואתייבו. יח נ"א ליב בה. י"ט נ"א קמיה. כ נ"א מוסיף אשתכח בעלמא. כ"א נ"א דהא. ונ"א מוסיף דהא כל. כ"ב נ"א לא. ונ"א מוסיף דעבר לא.

מאמר הסולם וירא אליו ה'

א) רבי חייא פתח הנצנים וגו': ר"ח פתח כתוב הנצנים נראו בארץ עת הזמיר וגו'. הנצנים נראו בארץ, פירושו, כאשר ברא הקב"ה את העולם נתן בהארץ כל הכח הראוי לה, והכל היה בהארץ. אבל לא הוציאה פירות בעולם עד שנברא האדם. כיון שנברא האדם, הכל נראה בעולם שהארץ גילתה פירות וקחותי שנפקדו בה. ואז נאמר הנצנים נראו בארץ.

ב) כגוונא דא, וכי: כעין זה לא נתנו השמים כחות להארץ, עד שבא אדם. וז"ש וכל שיח השדה טרם היה בארץ וגו' (רמב"ם דף צ"ז ע"א י' דף צ"ו ע"ב)

ד) בתר דחטא, כלא אסתלק מעלמא, ב ואתלטיא ארעא. הה"ד * ארורה, האדמה בעבורך וגו'. וכתוב ב כי תעבוד את האדמה, לא תוסף תת כחה לך וגו'. וכתוב ב וקוץ ודרדר תצמיח לך.
ה) ואתא נח ותקן קרדומין ב ופצירי בעלמא. ג ולבחר ה וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. אתו בני עלמא וחבו ד קמיה ס דקביה. ואסתלקו חילין ו דארעא כמלקדמין, והו קיימי עד דאתא אברהם.
ו) כיון דאתא ז אברהם, מיד הנצנים נראו בארץ. ח אתתקנו ואתגלו כל חילין בארעא. עת הזמיר הגיע, כשעתא דאמר ליה קביה דיתגור, כיון דמטא ההוא זמנא, דברית, אשתכח ביה באברהם, ואתגור. כדין אתקיים ס ביה, כל האי קרא, ואתקיים עלמא, ומלה דקביה הוה באתגלייא ביה, הה"ד י וירא אליו ה'.

ז) רבי אלעזר פתח האי קרא, י בתר דאתגור אברהם, דעד לא אתגור לא הוה יב מליד עמיה, אלא מגו דרגא תתאה, ודרגין עלאין לא הו קיימי, על יי ההיא דרגא. כיון דאתגור, מיד הנצנים נראו בארץ, יי אליו דרגין תתאין דאפיקת ואתקינת האי דרגא תתאה.

מסורת הזהר

א) ארורה האדמה: (בראשית ג'). ח"א נח. קמנ: "ת"ו בהקדמה יא. תקי ליה עו: תק' ס"ט קיא: ז"ח נח כ"כ סכ שמא. ב) כי תעבוד את האדמה: בראשית ד'. ג) וקוץ ודרדר תצמיח: בראשית ג'. ד) אתא נח ותקין: ח"א לה. ה) וישת מן היין וישכר: (בראשית ט') ח"א סג: עג. פג. קי: קכב: קמו: קצב. רנה. ח"ב רמה. רסו: ו) וירא אליו ה': (בראשית יח) ח"א צח: ח"ג קפו: ז"ח שה"ש ע"ב טו שיב. תק"ח קכ"א"ט טטו.

חלופי גרסאות א) נ"א ואתלטיא. ב) נ"א ליג ופצירי. ג) נ"א ופצירין (אה"ל). ונ"א ובצירין. ד) נ"א ופציר. ו) נ"א קמיה. ס) נ"א ליג דקביה. ז) נ"א דעלמא. ח) נ"א מוסיף אברהם דעלמא. ט) נ"א אתתקנו. י) נ"א ליג ביה. יי) נ"א בשעתא. יא) נ"א מלה. יב) נ"א ההוא. יג) נ"א אילין.

<p>מאמר</p> <p>הקביה, שלא היה נמצא בעולם מטרם שנברא האדם, כיון שנמצא האדם נמצא הכל. ד) בתר דחטא וכו' אחר שחטא, נסתלק הכל מהעולם ונתקלה הארץ. וז"ש ארורה האדמה בעבורך וגו'. וכתוב כי תעבוד את האדמה וגו'. וכתוב, וקוץ ודרדר תצמיח לך. ה) אתא נח וכו': בא נח להעולם, ותקן קרדומות ופצירות בהעולם, כלומר שתקן כלים לעבודת האדמה, וע"כ כחוב עליו זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו וגו'. כי יתן לנו כלים, ונפטור מעצבון ידינו, שהיה לנו עד עתה. ואח"כ וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. ואח"כ באו בני העולם וחטאו לפני הקביה. ונסתלקו כחות הארץ כבתהילה. כלומר שכל התקונים של נח נתבטלו, והיה כן עד שבא אברהם.</p> <p>ו) כיון דאתא אברהם וכו': כיון שבא אברהם מיד הנצנים נראו בארץ, שפירושו, נתתקנו</p>	<p>הסולם</p> <p>ונתגלו כל כחות הארץ. עת הזמיר הגיע, היינו בשעה שאמר לו הקביה שימול עצמו זמיר פירושו כריתה, דהיינו כריתת הערלה. כיון שהגיע זמן ההוא שהכרית נמצא באברהם, דהיינו שנמול, אז נתקיים בו כל הכתוב הזה, הנצנים נראו וכו', ונתקיים העולם, והדיבור של הקביה היה בהתגלות אליו, וז"ש וירא אליו ה' אחר שנמול.</p> <p>ז) רבי אלעזר פתח וכו': ר"א פתח את הביאור של כל כתוב הזה, לאחר שנמול אברהם, כי מטרם שנמול, לא היה הקביה מדבר עמו, אלא מתוך מדרגה תחתונה, הנקראת מחזה. דהיינו הנוקבא. בהיותה עיד בהארת השמאל. כמ"ש אחר הדברים וגו' דבר ה' אל אברהם במחזה וגו'. ומדרגות העלינונות לא היו מתחברות במדרגה ההיא, דהיינו המדרגות של ז"א לא נתחברו בהנוקבא. כיון שנמול, מיד הנצנים נראו בארץ, אלו הן מדרגות</p>
--	---

(ח) עת (ב) הזמיר הגיע ^ה אליו ענפוי דערלה. וקול התור נשמע בארצנו. דא * קול דנפיק מגו * ההוא פנימאה דכלא, (ג) ^ז וההוא קול נשמע, ודא קול ^ז דגזר מלה ^ז למלא ^ה ועביד לה שלימו.
 (ט) ת"ת. דעד לא אתגזר אברהם, לא הוה ^ו עליה, אלא האי דרגא ^ז כדארן, ^ח כיון דאתגזר, מה ^ט כתיב, וירא אליו ה'. למאן. דהא לא כתיב, וירא ה' אל ^י אברם. דאי ^{יא} לאברם, מאי שבחא הכא יתיר, ^{יב} מבקדמיתא עד לא אתגזר, דכתיב וירא ה' אל אברם.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) קול—ודבור: לעיל בראשית ב' דף קמ"ז ציון א' וש"ג.

(א) פ"י לטון לא מזמור עת בא להכריז הקלטה חזנית מן העולם המעכזים (בא רוב טובה בעולם. (ג) דף י' ע"ב.

חלופי גרסאות א' נ"א ליג אליו. ב' נ"א ורא. ג' נ"א דגזר. ונ"א דאתגזר. ד' נ"א לאתמלא. ה' נ"א ועבר. ו' נ"א עמיה. ז' נ"א כדקארן. ח' נ"א לבתר מה כתיב ול"ג דאתגזר. ונ"א מה כתיב לבתר. ט' נ"א כתיבה (ד"א) ונ"א מוסיף כתיב לבתר. י' נ"א אברהם. יא' נ"א לאברהם. יב' נ"א מקדמיתא.

וירא אליו ה'

הסולם

מאמר

נעשה זווג דהכאה, המוציא קומת החסדים בבחינת קו אמצעי, המכריע ומיחד ב' וקיון ימין ושמאל זה בזה. ובחינות המסך הללו מכוונות הנצנים שהם נראו בארץ שהיא הנוקבא, בכח המ"ן מצות המילה. וזהו שמפרש אליו דרנין תתאין. דהיינו כחות המסך. דאפיקת ואתקינת האי דרגא התאה, שכחות הללו יצאו ונגלו בהנוקבא, והיא תיקנה את עצמה על ידיהם, בסוד מסך מתוקן לזווג. להוציא קומת החסדים המזווג אותה עם הזו"ן. (ועי' לעיל פ' לך דף צ"ד אות רע"ג).

התחנות שהמדרגה התחתונה הנקראת מחזה הוציאה ותקנה אותן. כדי שיתחברו בה המדרגות העליונות כולן.

ביאור הדברים, כמו ב' הקוין ימין ושמאל שביסוטה, אינם מזדווגים ונכללים זה בזה, אלא ע"י קומת החסדים היוצאת על מ"ן דו"א, המכריע ביניהם וכוללם זה בזה. כן זו"ן, לאחר שעלו ליסוטה לקבל מהם מוחין, נעשה שם זו"א לבחינת קו ימין, והנוקבא לבחינת קו שמאל. והם נפרדים זה מזה, כדרך ב' הקוין ימין ושמאל, עד שעולה אליהם מ"ן ע"י נשמות הצדיקים, ויוצאת קומת חסדים על מ"ן הללו דצדיקים, ומזווג את זו"א ונוקבא. כמו שהארכנו בזה לעיל (בראשית א' דף קנ"ב ד"ה ביאור עש"ה) ובעת שזו"ן נפרדים זה מזה, נקראת הנוקבא בשם מחזה, כי תרגומו של ראה הוא מחזה, ומלה של תרגום המובא במקרא, רומז על מוחין דאחורים, כנודע. ואלו המוחין דקו שמאל שבתנוקבא, מטרם הזווג עם זו"א, הם מוחין דאחורים.

(ח) עת הזמיר הגיע וכו': היינו עת כריתת ענפים הרעים הניע, שהם אלו הענפים של ערלה כי קליפה זו שלטה מטרם שנמול. והיתה בסו"ה ורגון מפריד אלוף. וקול התור נשמע בארצנו, זהו קול, היוצא מתוך אותה הפנימית שבכולם קול פירושו ז"א. הפנימית שבכולם היינו אמא, שז"א נאצל ויוצא הימנה. ואתו הקול ז"א נשמע בארצנו, שהיא הנוקבא. כלומר, שז"א נזדווג עם הנוקבא, על ידי המ"ן ממצות המילה כנ"ל בסמוך. וזהו קול החותך המלה לדיבור, כלומר שיש בו חיתוך הדיבור, ועושה לה את השלימות. פירושו, ז"א נקרא קול, והנוקבא נקראת דיבור, ואומר, שז"א מתקן את הנוקבא ועושה אותה בכל השלימות. (ט) תיח דעד לא וכו': בוא וראה, כל עוד שלא נמול אברהם, לא היה עליו אלא אותה מדרגה כמו זאמרנו, דהיינו מדרגת הנוקבא בעת שנקראת מחזה. מכיון שנמול מה כתוב, וירא אליו ה', ולא אמר למי, כי לא כתוב, וירא ה' אל אברם. ומשיב, אם היה כחוד לאברם

וזה אמרו. דעד לא אתגזר, דהיינו טרם שאברהם העלה מ"ן לזו"ן במצות המילה, לא הוה מקול עמיה אלא מנו דרגא תתאה דהיינו הנוקבא, ודרגין עלאין שהם מדרגות זו"א, לא הוו קיימי על ההיא דרגא, כלומר שז"א לא היה בזווג עם הנוקבא, אלא שהיו נפרדים זה מזה, להיות זו"א בבחינת קו ימין, והנוקבא בקו שמאל, כנ"ל. וקוי ימין ושמאל הם במחלוקת זה עם זה. כיון דאתגזר דהיינו שהעלה מ"ן ע"י מצות מילה, מיד הנצנים נראו בארץ, דהיינו בחינות המסך שעליהם (דמוי דף צ"ז ע"ב * דף צ"ח ע"א)

(י) אלא, רזא סתימא איהו, וירא אליו ה'. ליהווא דרגא דמלייל עמיה, מה דלא הוה מקדמת דנא, עד דלא ה' אתגור. כ' דהשתא, אתגלי קול, ואתחבר בדבור, ג' כד מלייל עמיה.

(יא) * והוא יושב פתח האהל. והוא. ולא גלי מאן. אלא, הכא גלי חכמתא, דכלהו דרגין ז' שרו, על האי דרגא תתאה, ב' דאתגור אברהם. ת"ח. וירא אליו ה'. דא הוא רזא דקול דאשתמע, ה' דאתחבר ו' בדבור, ואתגלי ביה.

(יב) והוא יושב פתח האהל. דא עלמא עלאה, דקאים לאנהרא עליה. כ' כחום היום. דהא אתנהיר ימ'נא, ז' דרגא דאברהם אתדבק ב' ביה. ד"א כחום היום. בשעתא דאתקריב דרגא לדרגא, ב' בתיאובתא דדא ב' לקבל דא.

(יג) * (י) וירא אליו. אמר רבי אבא, עד לא אתגור אברהם, הוה אטיס. כיון דאתגור, אתגלי כלא, ושרא עליה שכינתא, בשלימו כדקא יאות. תא חזי. והוא יושב פתח האהל. והוא: י' דא עלמא עלאה, דשרי על האי י"א עלמא תתאה, אימתי, כחום היום. בזמנא דתיאובתא דחד צדיק י' למישרי ביה.

מסורת הזוהר

(א) והוא יושב פתח האהל: (בראשית י"ח) ח"א כא. ח"ב לו. ח"ג יד. עא. ב' כחום היום ח"א כא. ח"ב לו.

חלופי גרסאות א' נ"א מוסיף אתגור, דכתיב וירא ה' אל אברם (הרמ"ק). ז' נ"א והשתא. ג' נ"א מוסיף ולבחר כד. (אה"ל). ד' נ"א דשרו ה' נ"א ואתחבר. ו' נ"א בדבורא. ז' נ"א דדרגא. ח' נ"א בה. ונ"א בהו. ט' נ"א לקביל. י' נ"א מוסיף דא הוא. י"א נ"א ליג עלמא. יב' נ"א למשרי. ונ"א דשרי. ונ"א מוסיף דשרי ביה עימיה.

מאמר

הסולם

וירא אליו ה'

(יב) והוא יושב פתח האהל וכו': והוא. זה עולם העליון, דהיינו אמא, העומד להאיר עליו, היינו על הנוקבא, הנקראת פתח האהל שנעשית פתח להאורות. כחום היום, היינו שהאיר הימין, שהוא הסד, מדרגה שאברהם נתחבר בה. פירוש אחר. כחום היום, היינו בשעה שנתקרבה מדרגה למדרגה בתשוקה מזו אל זו. דהיינו מז"א אל הנוקבא, אז נאמר עליהם כחום היום.

(י) אלא רזא וכו': אלא סוד סתום הוא. וירא אליו ה' פירושו, שנראה לאותה המדרגה שדברה עמו. כלומר, ז"א שהוא הוי"ה. נראה אליו, היינו להנוקבא. מה שלא היה מקודם לכן מטרם שנמול, שאז היחה נפרדת מז"א. ועתה נגלה הקול הוא ז"א, ונתחבר בדבור היא הנוקבא. בעת שדבר עם אברהם. דהיינו שאברהם היה מקבל עתה מזווג זו"ן והיה מרכבה לשניהם. וע"כ כתוב כאן וירא אליו הוי"ה הרומז על זווג זו"ן יחד.

(יא) והוא יושב פתח האהל וכו': אומר ורוא ואינו מגלה מי הוא היושב. ומשיב, אלא הכתוב מגלה כאן חכמה, לרמוי שכל המדרגות שרו על אותה מדרגה התחתונה אחר שנמול אברהם. ושיעור הכתוב, והוא, דהיינו הנוקבא, יושב פתח האהל, נעשית לפתח לכל המדרגות. האהל, הוא מלשון בהלו נרו (איוב כ"ט) בוא וראה, וירא אליו ה', זה הוא סוד, שהקול היינו ז"א נשמע ונתחבר בדבור, היינו מלכות, ונגלה בו.

(דפו"י דף צ"ח ע"א *) דף צ"ח ע"ב

(ד) מיד, * וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. מאן אינון שלשה אנשים. אלין אברהם יצחק ויעקב, דקיימי עליה דהאי דרגא, ומנייהו ב * (יניק ואתון).

(טו) כדון ב וירא וירץ לקראתם. דתיאובתא דהאי דרגא תתאה, לאתחברא בהו, וחדוותא ב דילה, לאתמשכא אבתרייהו, וישתחו ארצה. ב לאתתקנא ד כרסייא ס לגבייהו.

(טז) ת"ח. עבד קב"ה לדוד מלכא. ב) חד סמכא י מכרסייא עלאה, כאבהן. ואע"ג דאיהו ס כרסייא לגבייהו, אבל, בזמנא דאתחבר בהו, איהו חד סמכא, לאתתקנא ס בכרסייא עלאה. ובגין כך, ד נטל מלכותא בחברון, דוד מלכא, שבע י שנין, לאתחברא בהו. והא אתמר.

דרך אמת

(ב) עמוד אחר לכסא הכבוד.

מסורת הזהר

(א) וישא עיניו וירא: (בראשית י"ח) ח"א קא: קסט. (ב) וירא וירץ לקראתם: (בראשית י"ח)

ח"א צט: קי: (ג) חד סמכא—כאבהן (רגלא רביעאה דכרסייא): ח"א ה: כ. טט: קצו: רחמ: רגש. ח"ג קפב. רסב: ז"ח יתרו ל"ז טג שמג. (ד) נטל מלכותא בחברון—לאתחברא בהו: ח"א עט: ח"ב לא.

חלופי גרסאות א) נ"א מוסיף יניק יסודא דעלמא. ב) נ"א דילה. ג) נ"א לאתקנא. ד) נ"א כורסייא. ס) נ"א לגביהו. ו) נ"א מכורסייא. ז) נ"א באבהן, ונ"א באבה. (ז"ו). ח) נ"א כורסייא. ונ"א כרסייא. ט) נ"א בכורסייא. ונ"א בכרסייא. י) נ"א שנים.

מאמר

הסולם

וירא אליו ה'

אחת עם האבות שהם חג"ת, כי נתקנה לרגל הכסא כמוהם. (ועי' לעיל בראשית א' דף ק"י ד"ה ואלו).

ואע"ג דאיהו כורסיא וכו': שואל ואע"פ שהיא כסא אל האבות כנ"ל, ואיך נאמר שנתקנה במדרגה אחת עם האבות להשלים ד' רגלי הכסא. ומשיב אבל הוא רק בזמן, שהיא נתחברה עמהם. להיות רגל אחד להתתקן בכסא העליון, ומשום זה קבל דוד המלך מלכות על ישראל בחברון שבע שנים כדי להתחבר בהם. בחג"ה. והוא נתבאר. (בפרשת לך לך דפו"י ע"ט) שאומר שם. דודו לית ליה לקבל מלכותא אלא עד דיתחבר באבהן, דאינון בחברון.

פירושו. כי מתחילה נבנית הנוקבא בסוד ב' מאורות הגדולים, דהיינו בקומה שוה עם ז"א מאחוריו, ואז שניהם משמשים בכתר אחד שהוא בינה. שז"א מקבל צד ימין שלה והנוקבא צד שמאל שלה. ואז נחשבים זו"ן לד' רגלין שלה, והיא נקראת כסא העליון. חג"ת דז"א הם ג' רגלי הכסא. והנוקבא היא רגל רביעי. באופן ששניהם שוים זה לזה. אמנם אלו המוחין נחשבים להנוקבא רק למוחין דאחוריים, ובכדי להבנות במוחין דפנים, היא מתמעטת בסוד המאור הקטן, ואז יכולה לקבל מז"א מוחין דפנים. ומבחינה זו היא נעשית

כסא

(יד) מיד וישא עיניו וגו': מיד, אחר שנעשה זיוג זו"ן, נאמר, וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. ושואל מי הם שלשה אנשים האלו. ואומר, שהם אברהם יצחק ויעקב, דהיינו חסד גבורה תפארת דז"א, הנקראים אברהם יצחק ויעקב. שראה אותם עומדים עליה, על אותה המדרגה, שהיא הנוקבא, שמהם היא יונקת וניזונת.

(טו) כדון וירא וכו': אז וירא וירץ לקראתם, כי תשוקתה של מדרגה התחתונה, שהיא הנוקבא, הוא להתחבר בהם, בחג"ת, וחדוה שלה היא להמשך אחריהם. ולפי"ז קאי וירא וירץ, על הנוקבא, שרצתה להתחבר בהם. וישתחו ארצה, כדי להעשות ולהתתקן לכסא בעדם. כלומר שהנוקבא נעשית לכסא אל החג"ת האלו דז"א, שישרו עליה, כמו אדם היושב על כסא.

(טז) תיח עבר קב"ה וכו'. בוא וראה, עשה הקב"ה את דוד המלך, שה"ס הנוקבא, לרגל אחד מכסא העליון, כמו האבות. פירושו. כסא העליון ה"ס בינה. האבות, ה"ס חג"ת שהם ג' רגלי הכסא הזה, והז"א תקן את הנוקבא, הנקראת דוד המלך, שתהיה לרגל רביעי לכסא הזה. ונמצאת הנוקבא במדרגה

(דפו"י דף צ"ח ע"ב *) דף צ"ט ע"א)

תוספתא

(ז) וירא אליו ה' באלוני ממרא. אמאי באלוני ממרא, ולא באתר אחרא. אלא, בגין דיהיב ליה עיטא, על גזירו דקיימא דיליה. בשעתא דאמר קב"ה לאברהם למגור, אזל אברהם ל דימלך עם חברוי, אמר ליה ענר, אנת בן תשעין שנין ואת מעיק גרמך.

(ח) א"ל ממרא, י דכרת יומא, דרמו לך כשדאי באתון דנורא. וההוא כפנא, דעבר על עלמא, דכתיב: * ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה. ואינון מלכין, י דרדפו בתריהון, דומחית יתהון, וקב"ה י שזבינך מכלא, ולא יכיל בר נש למעבד לך ביש. קום עכיד פקודא דמרך. א"ל קב"ה: ממרא. אנת יהבת ליה עיטא למגור, חיך. לית אנא מתגלי עליה, אלא בפלטרין דילך. ההיד באלוני ממרא. (ע"כ).

מסורת הזהר

(א) ויהי רעב בארץ: (בראשית י"ב) ח"א פ. פא: פג: פה. קיח. קמ: קמ: ז"ח אחרי מ"ו סב שז. שה"ש ס"ב סד שלח. תק"ח קי"ח טא שמה. סד שיו. חלוסי גרסאות ה ג"א אמלך. וניא לאמלך. ג ג"א דכרתי. ג ג"א דרופת. ד ג"א ומחיתונן. ס ג"א שובינא.

מאמר	הסולם	וירא אליו ה'
כסא אל ז"א מתחתיו. וכבר נתבאר כל זה באורך (לעיל בראשית א' דף ק"ד מאות קי"א עד אות קי"ח) ואין להכפיל דברים. באופן שיש ב' זמנים להנוקבא. מתחילה בקומה שוה לז"א, ואח"כ מתמעטת ונעשית קטנה ממנו.	דפו"י דף ע"ט ע"ב) דרוד לית ליה לקבל מלכותא, אלא עד דיהחבר באבהו, שהם חג"ת, דאינון כחברון. דהיינו שצריכה להתחבר מקודם בקומה שוה עם החג"ת מאחוריים, ולולא זה לא היה יכול לקבל המלכות השלמה שהיא מוחין דפנים.	

תוספתא

(ז) וירא אליו ה' באלוני ממרא וכו': שואל, למה באלוני ממרא ולא במקום אחר. ומשיב, אלא משום שממרא נתן לו עצה על ברית מילה שלו, כי בשעה שאמר הקב"ה לאברהם שימול את עצמו, הלך אברהם להועץ עם חבריו, אמר לו ענר, אתה כבר יותר מתשעים שנה, ואתה תצער את עצמך.

(ח) א"ל ממרא דכרת וכו': אמר לו ממרא, זכור את היום שהשליכו הכשדים אותך בכבשן האש, ואותו הרעב שעבר על העולם, שכתוב, ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה, ואת אלו המלכים שרדפו אנשיך אחריהם והכית אותם, והקב"ה הצילך מכולם ואיש לא יכול לעשות לך רעה, קום עשה מצות רבונוך, אמר לו הקב"ה לממרא, ממרא, אתה נחת לו עצה על המילה, חיך, איני מתגלה עליו אלא בהיכל שלך, וזהו שכתוב באלוני ממרא. ע"כ תוספתא

ווי"ש ואע"ג דאיהו כרסיא לגבייהו, דהיינו בזמן של מוחין דפנים, היא קטנה ממנו ונבחת לכסא אל החג"ת דז"א, אבל בזמנא דאתחבר בהו, איהו חד סמכא לאתחנקא לכרסיא עלאה. דהיינו בזמן של מוחין דאחוריים שנתחברה עם חג"ת דז"א בקומה שוה, הרי היא אז רגל אחת להתתקן בכסא העליון בשוה עם חג"ת דז"א, כי שניהם משמשים אז בשוה בכסא העליון שהוא בינה. גם נתבאר שם שלולא קבלה הנוקבא מקודם את המוחין דאחוריים כסוד ב' המאורות הגדולים לא היתה יכולה לקבל אח"כ מוחין דפנים. ע"ש. וז"ש ובנין כך נטל מלכותא בחברון דוד מלכא שבע שנין לאתחברא בהו. כי מלכותא דחברון ה"ס המוחין דאחוריים ומלכותא דכל ישראל היא מוחין דפנים, ואם לא קבל דוד המלך את מלכותא דחברון מקודם, שהם המוחין דאחוריים, לא היה ראוי לקבל כלל את מלכות כל ישראל, שהם המוחין דפנים. וז"ש לעיל (בפרשת לך לך רטו"ו דף צ"ה ע"ב)

מדרש הנעלם

(ט) רבנן פתחי בהאי קרא, * לריח שמניך טובים שמן תורק שמך וגוי. ת"ר. ה' האי נשמתא דבר אינש, בשעתא ד' דסלקא מארעא י' לרקיעא, וקיימא בההוא זיהרא עלאה דאמרן, קב"ה מבקר ד' לה.

(כ) ת"ש. א"ר שמעון בן יוחאי. כל נשמתא י' דצדיקייא, כיון דקיימא באתר שכינתא יקרא, דחזיא למיתב, קב"ה קרי לאבהתא, ואמר לון, זילו ובקרו לפלניא צדיקא דאתא, ואקדימו ליה שלמא, מן ו' שמי. ואינון אמרין, מארי עלמא, לא אתחזי, לאבא למיזל י' למיחמי לברא. ברא אתחזי, ס' למיחמי. ולמחזי, ולמתבע לאבוי.

(כא) והוא קרי ליעקב, ואמר ליה, אנת דהוה לך צערא דבנין, זיל וקביל פני דפלניא צדיקא דאתא הכא, ואנא איזיל עמך. הה"ד י' מבקשי פניך יעקב סלה. מבקש לא נאמר, אלא מבקשי. א"ר חייא, מרישיה דקרא משמע דכתיב י' זה דור דורשיו וגוי.

מסורת הזהר

(א) לריח שמניך טובים: (שה"ש א') ח"א צח. רנד: ח"ב קמד: ח"ג לדי. לה. נח: נט. עא: ז"ח חוקק נא טג שלה. שמא. סד שטו. שה"ש ס"ד טא שג. טג של. ס"ה טא שב. תק"ח קיו טד שכו. ב) מבקשי פניך: תהלים כ"ד. חלופי גרסאות א' נ"א הא ב' נ"א דסליקת. ג' נ"א ליג לרקיעא. ד' נ"א ליה. ה' נ"א ליג דצדיקייא. ו' נ"א שמוי. ז' נ"א למחמי. ח' נ"א למחמי. ט' נ"א אולפניה. י' נ"א ליג זה.

מאמר הסולם נשמתא—דסלקא מארעא לרקיעא

ונסתלקו הארת ב' הקיין מהנשמה, וחזרו אל ז"א. ואמרו לו מארי עלמא לא אתחזי לאבא. למיזל למחמי לברא, כי נסתמה ואינה יכולה לקבל ממנו. אלא ברא אתחזי למחמי ולמחזי ולמתבע לאבוי, כלומר, שאמרו שהנשמה צריכה להעלות מ"ן מסוד מסך דחירק, ואז יתעורר קו אמצעי שה"ס יעקב, ואז תוכל הנשמה לקבל הארתינו. למדמי ה"ס ג"ר דחכמה, למחזי ה"ס ו"ק דחכמה. למתבע ה"ס לבוש החסדים. שאינה נמשכת אלא בסוד דרישה ותביעה, דהיינו העלאת מ"ן.

(כא) והוא קרי ליעקב וכו': והקב"ה קורא את יעקב, ואומר לו: אתה שהיה לך צער גידול בנים, לך וקבל פניו של פלוני הצדיק שבא כאן, ואני אלך עמך וזהו שכתוב: מבקשי פניך יעקב סלה. מבקש לא נאמר, אלא מבקשי: כי קאי על נשמת הצדיקים, שיעקב אבינו מקבל פניהם והם מבקשי פניו. אמר רבי חייא מתחילת הכתוב משמע זה שכתוב, זה דור דורשיו וגוי, שמשמע, שכונת הכתוב הוא על נשמות הצדיקים, שהם הדורשים של הדור.

פירושו יעקב ה"ס קו אמצעי בנים ה"ס לידת

(ט) רבנן פתחי וכו': רבנן פתחו כביאור הפרשה, עם הכתוב הזה, לריח שמניך טובים, שמן תורק וגוי, תנו רבנן. נשמה הוה של האדם, בשעה שעולה מהארץ לרקיע, דהיינו בשעה שהארץ ישן בלילה, והנשמה עומדת באותה זיהרא עלאה שאמרנו (בראשית ב' אות רפ"ט). הקב"ה מבקר אותה.

(כ) תא שמע ארשב"י וכו': בוא ושמע אמר ר"ש בן יוחאי, כל נשמה של צדיק, כיון שעומדת במקום שכינת כבודו ית', דהיינו שראויה לקבל הארת חכמה, שה"ס עמידה, וראויה לישב אצלה, היינו לקבל את לבוש החסדים, שה"ס ישיבה. הקב"ה, הוא ז"א, קורא אל האבוהן הם חג"ה, ג' קיין שלה ואמר להם, לכו ובקרו את פלוני הצדיק שבא, והקדימו אותו שלום משמי, כלומר שג' הקיין ישפיע לה הארת הזווג הנק' שלום משמי. היא הנוקבא, והם אומרים, רבון העולם, אינו ראוי לאב ללכת לראות את בנו, הכן צריך לראות ולחזות ולדרוש לאביו.

פירוש מתחילה האיר ז"א להנשמה את הארת קו ימין הנקרא אברהם. וה"ס הארת החולם. ואח"כ האיר לה הארת קו שמאל, הנקרא יצחק, וה"ס הארת השורק. ונעשה מחלוקת בין ב' הקיין (כנ"ל, בראשית א' דף ג"ז ד"ה והנה אחר ע"ש) ואז נסתמה הנשמה.

(דמרי דף צ"ו ע"א)

כב) א"ר נ יעקב ג א"ר ד חייא, יעקב אבינו ה הוא כסא הכבוד. וכן תאנא דבי אליהו, יעקב אבינו הוא כסא בפני עצמו, דכתיב, * וזכרתי את בריתי יעקוב, ברית כרת קב"ה, ליעקב ו לבדו, יותר מכל אבותיו, * דעביד ליה כסא הכבוד בר מן קדמאה.

כג) רבי ה אליעזר הוה יתיב, והוה לעי באורייתא. אתא לגביה, ר' עקיבא, אמר ליה, במאי קא עסיק מר. א"ל בהאי קרא דכתיב כ ו כסא כבוד ינחילם. מהו ה כסא כבוד ינחילם. זה יעקב אבינו, דעביד ליה כרסי יקר בלחודו, לקבלא אולפן נשמתא דצדיקיא.

כד) וקב"ה אויל עמיה, בכל ריש ירחא וירחא. וכד חמי נשמתא, יקר י אספקלריאה שכינתא יל דמאריה, מברכת וסגדת יי קמי יי קב"ה, הה"ד ג ברכי יי נפשי וגו'.

כה) טו א"ר טו עקיבא, יי קב"ה קאים יי עלוהי, ונשמתא יי פתח ואמר, ה' ה' מבורח הזהר

מסורת הזהר

א) וזכרתי את בריתי יעקב: (ויקרא כ"ו) ח"א קיז: קיט. קסח. ריד: ח"ב ט: גג. ח"ג טו. ת"ז תק' כ"א סא. ב) כסא כבוד ינחילם: (שמואל א' ב') ח"ג יט: ג) כ"כ"ו נפשי (ההלים ק"ד) ח"ב לט: סא. צח. קצט: ח"ג קמ: ת"ז תק' י"ג כח.

חלופי גרסאות א גיא דבי עקיבה יעקב אבינו (ד"א). ז גיא עקיבא. ג ג"א ל"ג א"ר חייא. ד גיא עקיבא. ה גיא הוא הוא הכסא וכן תאנא (אה"ל). ו ג"א ליג לבדו, ז ג"א לין. ח ג"א אלעור. ט גיא וכסא. י גיא אספקלריא. יא גיא דמריה. יב גיא קמיה. יג ג"א ל"ג קב"ה. יד ג"א מוסיף נפשי את ה' וגו' ונ"א נפשי וגו'. כל פרשה דתושבחתא דא נשמתא אמרה לה קמי קב"ה דאמר ר' עקיבא (אה"ל). ונ"א נפשי וגו' איר עקיבא כל פרשתא דתושבחתא דא נשמתא א"ל קמיה דקב"ה. טו ג"א דא"ר. טז ג"א עקיבא. יז ג"א ל"ג קב"ה. יח גיא עלוי. יט ג"א פתחת.

מאמר הסלים נשמה - דסלקא מארעא לרקיעא

לדת מוחין, צערא דבנין, ה"ס המסך דחירק המקטין הקומה מג"ר לוק, (כנ"ל לך לך דף י"ג ד"ה ונתכאר) וגורם בזה צער, אבל אי אפשר להוליד בנים שהם מוחין, זולת המסך הזה, כמ"ש שם.

כג) רבי אליעזר היה יתיב וכו': ר"א היה יושב והיה לומד תורה. בא אצלו רבי עקיבא, אמר לו במה עוסק מר, אמר לו במקרא הזה, שכתוב, וכסא כבוד ינחילם. מהו כסא כבוד ינחילם. זה הוא יעקב אבינו שעשה אותו כסא הכבוד בפני עצמו, לקבל תורה בעד נשמות הצדיקים. ושיעור הכתוב הוא, וכסא כבוד, דהיינו תורתו של יעקב, שנעשה לכסא הכבוד, ינחילם לנשמות הצדיקים.

כד) וקב"ה אויל עמיה וכו': והקב"ה הולך עם יעקב, בכל ראש חדש וראש חדש, (כנ"ל באות כ"א) וכאשר הנשמה רואה את כבוד האספקלריא, היא השכינה של רבונה, הנשמה מברכת ומשתחוית לפני הקב"ה, זהו שכתוב ברכי נפשי וגו'.

כה) א"ר עקיבא וכו': אר"ע, הקב"ה עומד עליה, על הנשמה, והנשמה פותחת ואומרת

וזה והוא כרי ליעקב, דהיינו אחר שהנשמה העלחה מ"ן כנ"ל בסמוך, קרי ליעקב היינו שהזמין המסך דחירק, שעליו יוצא קו אמצעי שה"ס יעקב, ואמר לו אנת דהוה לך צערא דבנין, כלומר שדרכך להמשיך מוחין על מסך הזה דחירק, תעשה גם עתה זווג הזה לצורך הנשמה. פנים ה"ס חכמה, קבלת פנים ה"ס התלבשות חכמה בחסדים, וז"ש, ויל וקבל פני דפ"ניא צדיקא, היינו, שיוציא קומת חסדים וילביש החכמה בחסדים שז"ס קבלת פנים, ואנא אויל עמך, היינו כללות ז"א.

כב) א"ר יעקב וכו': אר"י אר"ה, יעקב אבינו הוא כסא הכבוד, וכן תאנא דבי אליהו, יעקב אבינו הוא כסא בפני עצמו, שכתוב, וזכרתי את בריתי יעקב, ברית כרת הקב"ה עם יעקב לבדו, יותר מהכרתה ברית (דמו"י דף צ"ז ע"א *) דף צ"ז ע"ב

כב) א"ר נ יעקב ג א"ר ד חייא, יעקב אבינו ה הוא כסא הכבוד. וכן תאנא דבי אליהו, יעקב אבינו הוא כסא בפני עצמו, דכתיב, * וזכרתי את בריתי יעקוב, ברית כרת קב"ה, ליעקב ו לבדו, יותר מכל אבותיו, * דעביד ליה כסא הכבוד בר מן קדמאה.

אלקי גדלת מאד וגו', כל הפרשה עד סיומא דקאמר יתמו חטאים וגו'. ועוד א"ר עקיבא, ולא דא בלחודוי, אלא, משבחת ליה, על גופא דאשתאר בעלמא דין, ואמר * ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו'.

כו) וקב"ה אזיל. ^א מנא לן האי. מהאי קרא דכתיב, וירא אליו ה' באלוני ממרא, ^ב זה יעקב. מהו ממרא. משום דאחסין מאתן עלמין מעדן, והוא כסא. א"ר יצחק, ממרא ^ג בגימטריא מאתן ותמנין וחד. ^ד הוה מאתן ^ה דעדן, דכתיב ^ו ומאתים לנוטרים את פריו, ותמנין וחד, דהוא כסא. ונג"כ אתקרי וירא אליו ה' באלוני ממרא. ועל ^ז שום ^ח דא, ^ט נקרא ממרא.

כז) א"ר יהודה, מהו באלוני. ר"ל ^א תוקפוי, הה"ד ^ב אביר יעקב. והוא יושב פתח האהל. הה"ד, ^ג ה' מי יגור באהלך וגו'. * כחום היום. דכתיב, ^ד וזרחת לכם יראי שמי שמש ^ה צדקה ומרפא בכנפיה.

מסורת הזהר

א) ברכי נפשי—וכל קרבי: (תהלים ק"ג) ח"א פו. ח"ג קכו. קכו. ב) ומאתים לנוטרים את פריו: (שה"ש ח) ח"א קכו: ז"ח נח טא שכה. ג) אביר יעקב: (בראשית מ"ט) ח"א רמו. ח"ג טו: ד) ה' מי יגור: (תהלים ט"ו) ח"א קסא. ח"ב יג: ח"ג צח: ז"ח ויצא כו טב שמ. ה) וזרחת לכם יראי שמי: (מלאכי ג') ח"א קלא. דג: ח"ב נט. ריא: ח"ג פח. קלב: רמח: ת"ז תק' מ' פא. תק' ה' בהשמטות קמב. חלופי גרסאות ^א זינא מנלן. ^ב זינא זהו. ^ג זינא בגימרי (דמ). ^ד זינא ל"ג הוה זינא ל"ג דעין. ^ה זינא שם. ^ו זינא כך. ^ז זינא נקראת. ^ח זינא חוקפי. ^ט זינא צדקה וגו'.

גשמה—דסלקא מארעא לרקיעא

הסולם

מאמר

ה' באלוני ממרא, כי משום זה נקרא יעקב ממרא. כלומר משום שכולל בחי' עדן ובחי' כסא. שהם סוד השם ממרא, ע"כ וירא אליו ה'.

כז) אמר ר' יהודה וכו': אר"י מהו באלוני. אם ממרא זה יעקב למה נאמר באלוני ממרא, ואומר, באלוני, רצונו לומר, תקפו. והוא כמו שכתוב, אביר יעקב. כלומר באלוני ממרא הוא כמו שהיה כתוב כאן, אביר יעקב. כי אלוני פירושו אביר ותוקף, וממרא זה יעקב.

והוא יושב פתח האהל וכו': זהו שכתוב ה' מי יגור באהלך וגו'. כלומר פתח האהל ה"ס הארת קי הימין, שה"ס חסדים מכוסים, וה"ס הארת נקודת החילם שנקרא מ"י דאלקים, (כנ"ל בראשית א' דף ט"ז ד"ה ותדע) המרומו בסו"ה מי יגור באהלך וגו'. דהיינו בהמלה מ"י.

כחים היום וכו': שכתוב וזרחת לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. דהיינו הארת קו השמאל, שה"ס הארת נקודת השרק שנקראת אל"ה דאלקים. שה"ס הארת חכמה בלי חסדים. המכונה יציאת השמש מנרתיקה, כי אין אור החכמה מאירה אלא בנרתיק מחסדים. וכשמאירה בלי חסדים היא שורפת, בסו"ה כחום היום. ואז הרשעים

נדונים

ואומרת, ה' אלקי גדלת מאד וגו' כל הפרשה עד הסיום, שנאמר יתמו חטאים וגו'. ועוד אמר ר"ע, ולא זה בלבד, אלא שמשבח להקב"ה גם על הגוף שנשאר בעולם הזה, ואומרת, ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו'. וכל קרבי יורה על הגוף. כלומר שחחילה משבחת הנשמה להקב"ה על השגתה עצמה ואז אומרת ברכי נפשי את ה' אלקי גדלת מאד. (תהלים ק"ד) ואח"כ משבחת לו גם על הגוף. כלומר, שזיו הנשמה נמשך לטטה ומאיר אל הגוף. ואז אומרת ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו' (תהלים ק"ג) שתשבחות האלו הם על אור הגוף.

כו) וקב"ה אזיל וכו': והקב"ה הולך עם יעקב, מנין לנו זה. ממקרא הזה, שכתוב

וירא אליו ה' באלוני ממרא. זהו יעקב, שנקרא ממרא. הרי שהקב"ה הולך עם יעקב, ושואל מהו השם ממרא, ואומר משום שיעקב ירש מאתים עולמות מעדן, והוא כסא, כנ"ל שנעשה לכסא הכבוד בפ"ע. ומערש רבי יצחק, ממרא הוא בגימטריא רפ"א. הנה מאתים של עדן, שזכה בהם יעקב שכתוב, ומאתים לנוטרים את פריו, ושמונים ואחד שהוא בגימטריא כסא. הרי מאתים ושמונים ואחד שבגימטריא ממרא מאתים עולמות מעדן הי"ס החכמה הנק' עדן. וכסא הי"ס החסדים המלבישים את החכמה. וע"כ נאמר וירא אליו (דטרי דף צ"ז ע"ב י' דף צ"ח ע"א)

כח) אמר רבן יוחנן בן זכאי, בההיא שעתא אזיל קב"ה, ובגין דשמעין אבהתא אברהם ויצחק, דקב"ה א זיל ג' גביה, תבעין מן יעקב למיזל עמהון, ולאקדמא ליה שלם.

כט) ואינון קיימין ג' עלוהי. ד ממאי. ה דכתיב, * וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. שלשה ו אנשים: אלין אבהתא, אברהם יצחק ויעקב, דקיימין עלוהי, וחמו עובדין טבין ז' דעבדין. וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה. משום דחמי שכינת יקרא עמהון. הה"ד, ג' על כן עלמות ה אהבוך.

מסורת הזהר

א) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים: (בראשית י"ח) ח"א קב. ב) על כן עלמות אהבוך: לעיל דף ז' ציון א' וט"ג.

חלופי גרסאות א' נ"א אזל. ב' נ"א גביה. ג' נ"א עלוהי. ד' נ"א מאי. ה' נ"א ל"ג דכתיב. ו' נ"א מוסיף אנשים דקיימין. ז' נ"א דעבדי. ח' נ"א מוסיף אהבוך. א"ו הן האבות.

מאמר	הסולם	גשמה-דסלקא מארעא לרקיעא
נדונים בה. אבל הצדיקים מתרפאים בה. כי מגלים מ"ן וממשיכים חסדים להלביש החכמה. וזהו שמרמו הזהר את פירושו של כחום היום, בהכתוב וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה, ללמדינו, שאין אור השמש הזה מרפא אלא בכנפיה, דהיינו בלבוש החסדים המכסים על תוקפה של השמש כמו כנפים. ומטרם ביאת הכנפים מקו האמצעי ה"ס כחום היום, ששורפת אז.		דף ג"ו ד"ה והנה אחר) אלא ע"י קומת החסדים, שה"ס קו האמצעי, נעשה שלום ביניהם.

כט) ואינון קיימין עלוהי וכו': והם, אברהם ויצחק עומדים על הנשמה, כלומר, אחר שיעקב השפיע החסדים בסוד קדימת השלום, מאירים אליה גם ב' הקוין שהם אברהם ויצחק, שכתוב וישא עיניו וירא היינו הנשמה והנה שלשה אנשים נצבים עליו, שלשה אנשים, הם האבות, אברהם יצחק ויעקב. הנצבים עליו, ורואים מעשים הטובים שעשתה הנשמה, כלומר, שרואים המ"ן של הנשמה, ומשפיעים לה מידן דוכרין.

כח) אמר רבן יוחנן בן זכאי וכו': אריב"ז, באותה שעה, היינו בעת שהנשמה היא בבחי' כחום היום, הולך הקב"ה, שהוא ז"א, כדי להשפיע להנשמה, כלומר, שהולך ממקום למקום בסוד תלת דוכתי, (כנ"ל בראשית א' דף כ' אות י"ב ע"ש) שאומר שמא דא כרילא בתלת דוכתי, וכן הולך מפתח האהל, שה"ס מקום החסדים הנעלמים בסוד מ"י וקו ימין, אל המקום שה"ס כחום היום, שה"ס אל"ה וקו שמאל, ואח"כ אל מקום בחינת יעקב שה"ס קו אמצעי, כמ"ש לפנינו.

ובגין דשמעין אבהתא וכו': ומשום שהאבות אברהם ויצחק שמעו שהקב"ה היינו כללות ז"א, הולך אל הנשמה, כלומר שהאבות הרגישו שהנשמה היא במצב כחום היום, שצריכה למקום הלבשת החסדים, הם מבקשים מן יעקב שילך עמם ולהקדים לה להנשמה שלום. כלומר שימשיך על מסך דחירק שלו קומת החסדים, המכרעת בין אברהם ויצחק, ואז מתלבשת החכמה בחסדים, שה"ס שלום, והטעם שנקראת שלום, הוא, כי מטרם הכרעת, קומת החסדים, ב' הקוין נמצאים במחלוקת (כנ"ל בראשית א' שפ"י, דף צ"ח)

(א) דבר אחר. וירא אליו ה' באלוני ממרא. רבנן פתחי בהאי קרא, בשעת פטירתו של אדם. דתניא, אמר רבי יהודה, בשעת פטירתו של אדם, הוא יום הדין הגדול, שהנשמה מתפרדת מן הגוף. ולא נפטר אדם מן העולם, עד שרואה את השכינה. הה"ד, * כי לא יראני האדם וחי. ובאין עם השכינה שלשה מלאכי השרת, לקבל נשמתו של צדיק. הה"ד וירא אליו ה' וגו'. כחום היום. זה יום הדין הנוער כתנור, להפריד הנשמה מן הגוף.

(ב) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים. המבקרים מעשיו מה שעשה, והוא מודה עליהם בפיו. וכיון, שהנשמה רואה כך, יוצאת מן הגוף, עד פתח בית הבליעה, ועומדת שם, עד שמתודה, כל מה שעשה הגוף עמה, בעולם הזה. ואז נשמת הצדיק, היא שמחה במעשיה, ושמחה על פקדונה. דתאנא, א"ר יצחק, נשמתו של צדיק מתאוה, אימתי תצא מן העולם הזה, שהוא הבל, כדי להתענג בעולם הבא.

(ג) ת"ר. כשחלה רבי אליעזר הגדול, ההוא יומא ע"ש הוה. וואותיב לימיניה ה' הורקנוס בריה, והוה מגלי ליה, עמיקתא ומסרתא, והוא לא הוה מקבל בדעתיה מלייא, דחשיב כמטורף בדעתיה הוה. כיון דחמא דדעתא דאבוי מתישבא עלוי, קביל מניה מאה ותמנין ותשעה, רזין עלאין.

(ד) כד מטא לאבני שיש, דמתערבי במיא עלאה, בכה רבי אליעזר. ופסק למימר, אמר, קום התם ברי. א"ל אבא למה. אמר ליה, חזינא,

מסורת זוהר

(א) כי לא יראני האדם וחי : (שמות ל"ג) ח"א ז. ריא : ריח : רכנ. ח"ב טו : ח"ג קמו. ת"ז תק' ס"ט קטו. תק' ע' קלג : ז"ח אחרי מח. (ב) אבני שיש ח"א כו : ח"ג רמו : רנה. ת"ז תק' ה' כ. תק' מ' ס :

חלופי גרסאות א' נ"א מוסיף הבליעה, הה"ד והוא יושב פתח האהל (אה"ל). ב' נ"א פקדנה (אה"ל). ג' נ"א ל"ג הוה, ד נ"א ואנתניה. ה' נ"א מהורקנוס. ו' נ"א ומסרת. ז' נ"א מליא. ח' נ"א מוסיף א"ל ר', ט' נ"א ל"ג ליה.

מאמר	הסולם	הנשמה — בשעת הפטירה
<p>שמה, שה"ס גילוי השכינה, שהיא שמו של הקב"ה. ועכ"ז כל חשקה של הנשמה היא להמשיך החסדים דקו ימין, שה"ס מ"י, וזהו שמסיים הכתוב על בן עלמות אהבך, היינו החסדים הנעלמים מסוד מ"י, שהם ג"ר דבינה, משם דוקא אוהבות הנשמות להמשיך. וזהו שמבואר בהכ' וירא, היינו גילוי שכינה, ע"י הארת השרק אחר שמלכשת בחסדים ואז וירק לקראתם, לקבל בעיקר, מפתח האהל שה"ס מ"י וזהו שכזוב ער כן עלמות אהבך. דהיינו החסדים המכוסים מחכמה הנקראים עלמות, שהנשמות אוהבים אותם ביותר כנ"ל.</p>	<p>(א) וישא עיניו וירא וכו' : (אין צריך פירוש). מאמר כשחלה רבי אליעזר</p> <p>(ב) תנו רבנן כשחלה וכו' : כשחלה רבי אליעזר הגדול ונסה למת, אותו היום היה ערב שבת והושיב לימינו את הורקנוס בנו. והיה מגלה אליו עמוקות ונסתרות, והורקנוס לא היה מקבל ממנו בתחילה בדעה מלאה, כי חשב שדעתו אינה מיושבת עליו. לאחר שראה שדעתו של אביו מיושבת עליו, קבל ממנו מאה ושמונים ותשעים סודות עליונים.</p>	
<p>(ל) דבר אחר, וירא אריו ה' באלוני ממרא וכו' : רבנן פתחו בכתוב הזה, שמדבר בשעת פטירתו של אדם וכו' (אין צריך פירוש). (דשו"י דף צ"ה ע"א)</p>	<p>(ג) כד מטא לאבני שיש טהור וכו' : כשהגיע להכור של אבני שיש המתערבים במים עליונים בכה רבי אליעזר והפסיק מלדבר. אמר קום ולך שמה בני. אמר לו למה. אמר לו אני רואה שאמהר לעבור מהעולם, אמר לו לך ואמור</p>	

6) ה' דאוחית חלף מן עלמא. א"ל, זיל ואימא לאמך, דתסתלק נ' תפלאי, באתר
 ג' עלאה, ובתר דאסתלק מן עלמא, ד' ואיתי הכא למחמי להון, לא תבכי. דאינון
 קריבין עלאין, ולא תתאין. ודעתא דבר נש, לא ידע * בהו.
 7) עד דהו יתבי, עאלו חכימי דרא, למבקר ליה, אולייט להו. ה' על
 דלא אתו לשמשא ליה. דתנינו, גדולה שמושה יותר מלימודה. עד דאתא
 רבי עקיבא, א"ל, עקיבא עקיבא, למה לא י' אתית לשמשא ל' לני. ה' א"ל רבי לא
 הוה לי פנאי. ארתח, אמר, אתמהה עלך, אי תמות מיתת עצמך. לטייה,
 ט' דיהא קשה מכלהון מיתתיה.
 8) ' בכי רבי עקיבא, י' ואמר ליה, רבי, אולייף לי אורייתא. אפתח
 פומיה רבי אליעזר, במעשה מרכבה. אתא אשא, ואסחר לתרויהון. אמרו
 חכימיא ש"מ, דלית אנן חזיין וכדאין לכך, נפקו לפתחא דברא, ויתבו תמן
 הוה מה דהוה, ואזל אשא.
 9) ו' ואולייף * בבהרת עזה, תלת מאה הלכות פסוקות, י' ואולייף ליה י' רי"ו
 טעמים, דפסוקי דשיר השירים. והו עינוי דר' עקיבא, נחתין מיא. ואתחזר
 אשא כקדמיתא. כד מטא להאי פסוקא ב' סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים
 כי חולת אהבה אני. לא יכיל למסבל רבי עקיבא, וארים קליה בכייתא וגעו,
 ולא הוה ממלל מדחילו דשכינתא, דהות תמן.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) שחמך לכוז עכר וחלף מן העולם והעלה נעוה"כ
 ב) סמכוני באשישות (שה"ש ב') ח"ג מ' ריש
 ת"ז תק' י"ט לט: חק' ס"ד צה. חק' ס"ט קז.

חלופי גרסאות א' נ"א דאוחית. ונ"א דאור יתחלף מן עלמא ואימא לאמך דתסתלק תפלי באתר עלאי (אה"ל)
 ב' נ"א תפלגו. ונ"א תפלי. ונ"א תפלין. ונ"א תפלאי דילי. ג' נ"א עלא ונ"א עלאי. ד' נ"א
 ואחי. ה' נ"א ליג על. ו' נ"א אתיה. ז' נ"א מוסף לי דהא אתא עתא לאצורפא. ח' נ"א מוסף א"ל רבי עקיבא.
 ט' נ"א דהא. י' נ"א אככי. ונ"א בכי ר' עקיבא (ד"א) י"א נ"א אמר. יב' נ"א אולייף. יג' נ"א ליג רי"ו.

כשחלה רבי אלעזר

הסולם

מאמר

לה) בכי ר' עקיבא וכו': בכה ר"ע ואמר לו,
 רבי, למדני תורה. פתח פיהו
 רבי אליעזר במעשה מרכבה. בא אש וסבבה את
 שניהם. אמרו החכמים, משמע מזה, שאין אנו
 ראויים וכדאים לזה, דהיינו לשמוע ענה דברי
 תורתו. יצאו להפתח שבחוץ וישבו שם. היה מה
 שהיה והלך האש.
 לו) ואולייף בבהרת עזה וכו': ולימד, בסוד,
 בהרת עזה כשלג, ולימדו רי"ו טעמים שבהפסוקים
 שבשיר השירים. ועינוי של ר' עקיבא היו
 מורידות מים. וחזר האש והקיפם כבתחילה.
 כשהגיע להפסוק סמכוני באשישות רפדוני
 בתפוחים כי חולת אהבה אני, לא היה יכול
 עוד ר' עקיבא לסבול, ונשא סולו בכי וגעה
 כמו שור, ולא היה יכול לדבר מפחד השכינה
 שהיתה שם.

ואמור לאמך, שיסתלקו התפילין שלי למקום
 עליון. כלומר, שרמז לה על הסתלקותי,
 ואחר שאסתלק מהעולם ואבא כאן
 לראות אותם היינו לבני המשפחה לא יבכו,
 כי הם עמי קרובים עליונים ולא תחתונים
 ודעת אנוש לא משיג בזה.
 לד) עד דהו יתבי וכו': עוד שהם יושבים,
 נכנסו חכמי הדור לבקרו וקלל אותם
 על שלא באו אליו לשמשו, דתנן, גדולה
 שמושה יותר מלימודה. בינתים בא רבי עקיבא,
 אמר לו עקיבא עקיבא, למה לא באת לשמשיני,
 א"ל, רבי, לא היה לי זמן פנוי. כעס ואמר,
 תמה אני עליך אם תמות מיתת עצמך. וקללו
 שמיתתו יהיה קשה מכולם. כלומר, שקלל גם
 את שאר חכמים שלא באו לשמשו, שלא ימותו
 מיתת עצמם, ואמר, שמיתת ר"ע תהיה קשה
 מכולם.

לז) אורי ליה כל עמיקתא, ורוזין עלאין, דהוה ביה בשיר השירים. ואומי ליה אומאה, דלא לישתמש בשום חד פסוק מניה. כי היכי דלא א ליחריב עלמא קב"ה בגיניה. ולא בעי קמיה דישתמשון ביה (* כ ברייתי, מסגיאות קדושתא דאית ביה. לבתר כ נפיק ר"ע, וגעי, ונבעין עינוי מיא, והוה אמר ווי רבי, ווי רבי, ס דאשתאר עלמא, ו יתום ז מנך. עאלו כל שאר חכימיא גביה, ושאלו ליה, ואתיב להון.

לח) הוה דחיק ליה ס לר"א, אפיק תרי י דרועוי, ושוינון על לביה. פתח ואמר, אי עלמא, יא עלמא עלאה חזרת יכ לאעלא, ולאגנזא מן תתאה, כל נהירו י ובוצינא. ווי לכון י תרי דרעי, ווי לכון תרי תורות, דישתכחון יומא דין מן עלמא. דא"ר יצחק, כל יומי דר' אליעזר, הוה נהירא טו שמעתא מפומיה כיומא טו דאתיהיבת בטורא דסיני.

לט) אמר י אורייתא גמרית, וחכמתא סברית, ושמושא עבדית. דאלו יהון כל בני יא אינשא דעלמא סופרים, לא יכלין למכתב, ולא יס חסרי תלמידי מחכמתי, אלא ככוחלא בעינא. ואנא מרבותי, אלא כמאן דשתי בימא. ולא הוה אלא למיתן טיבותא לרבוהי יתיר מניה.

מ) והוה שאלין מניה, בההוא סנדלא דיבום, עד דנפק נשמתיה, ואמר טהור. ולא הוה תמן ר"ע. כד נפק שבתא, אשכחיה ר' עקיבא דמית, בזע

חלופי גרסאות א ג"א ליחריב. ב ג"א ברייתא. ג ג"א נפק. ד ג"א ל"ג רבי ווי רבי. ה ג"א דישתאר. ו ג"א יתים. ז ג"א מינך. ח ג"א הוה. ט ג"א מוסיף ליה שעמא, י ג"א דרועוי. יא ג"א ל"ג עלמא, יב ג"א לאעלאה: יג ג"א ובוצינא. יד ג"א תרין דרועוי. טו ג"א שמעתא. טז ג"א דאתיהיבת. יז ג"א מוסיף אורייתא סברית גמרא גמרית וניא אורייתא וחכמתא סברית. וניא אורייתא סברית גמרית וחכמתא. זא ג"א אורייתא סברית גמרית וחכמתא. יב ג"א נשא. יג ג"א חסרו.

מאמר	הסולם	כשחלה רבי אליעזר
<p>לז) אורי ליה וכו': ולימד אותו כל עמוק, וסודות עליונים, שיש בשיר השירים והשביע אותו שבועה, שלא ישתמש בשום פסוק שבו, בשביל שלא יחריב הקב"ה את העולם בסבתו, כי אין רצון לפניו, שישתמשו בו הבריות, מרוב קדושה שיש בו. אחר כך, יצא ר' עקיבא, וגעה, ועינוי נובעות מים. ואמר, ווי רבי ווי רבי, שהעולם ישאר יתום ממך. נכנסו אצלו כל שאר החכמים, ושאלו אותו והשיב להם בדברי תורה.</p>	<p>לט) אמר אורייתא גמרית וכו': אמר רבי אליעזר, תורה למדתי וחכמה הבנתי ושימוש תלמידי חכמים. עשיתי, שאפילו כל בני העולם יהיו סופרים, לא יספיקו לכתבם. ולא חסרו תלמידי מחכמתי אלא כמכחול בעין, כשיעור הטפה שהעין מוציאה כנגד טפת המכחול שנכנסה בה, ואני לא חסרתי מחקמת רבותי אלא כשיעור מי שותה בים. ומסיים ע"ז הזהר, ולא אמר זה, אלא כדי להחזיק טובה לרבותיו יותר מעצמו. כלומר, מה שאמר שהוא החסיר מרבותיו כשותה בים, שהיא שיעור גדול ממכחול בשפופרת, שאמר על תלמידיו. היינו כדי להחזיק טובה לרבותיו יותר מעצמו.</p>	<p>מ) והוה שאלין מניה כההוא סנדלא דיבום: והיו שואלים ממנו דינו של סנדל דיבום אם מקבל טומאה עד שיצאה נשמתו ואמר טהור.</p>
<p>לח) הוה דחיק ליה וכו': נעשה צר לו לרבי אליעזר. הרים שתי זרועותיו ושם אוהן על לבו, פתח ואמר, ווי עולם, עולם העליון חזר לסלק ולגנוז, כל אור וכל הארה מן עולם התחתון, כמו שהיה מטרם ביאחו להעולם. ווי לכם שתי זרועות, ווי לכם שתי תורות, שתהיו נשכחים ביום הזה מן העולם. והזהר פטיים על זה. ואמר שאמר רבי יצחק, כל ימיו של רבי אליעזר, היתה, ההלכה מאירה מפיו כיום שניתנה על הר סיני.</p>	<p>מ) אמר ר' עקיבא, בשעת פטירתו. במוצאי שבת</p>	<p>כיום שניתנה על הר סיני.</p>

(דסויי דף צ"ח ע"ב *) דף צ"ט ע"א

מאניה, וגריר כל בשריה, ודמא נחית ונגיד על ב דיוקניה. הוה צוח ובכי נפק לברא ואמר שמיא שמיא, אמרו לשמשא ולסיהרא, דנהירותא דהות נהיר יתיר מנהון, הא אתחשך.

(מא) * אמר ר' יהודה, בשעה שנשמת הצדיק, רוצה לצאת שמחה, והצדיק בטוח במיתתו, כדי לקבל שכרו, הה"ד וירא וירץ לקראתם, בשמחה, לקבל פניהם. מאי זה מקום, מפתח האהל, כדקא אמרן. וישתחו ארצה נ לגבי שכינה.

(מב) ר' יוחנן פתח ד ואמר, * עד שיפוח היום ונסו הצללים טוב י דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים. עד שיפוח היום וגו', זו אזהרה לאדם בעודו בעולם הזה, שהוא כהרף עין. ת"ח מה כתיב? ואלו חיה אלף שנים פעמים וגו'. ביום המיתה, כל מה שהיה, נחשב כיום אחד אצלן.

(מג) אמר רבי שמעון, נשמתו של אדם, מתרה בו, ואומרת, עד שיפוח היום. וידמה בעיניך, כהרף עין, בעודך בעולם הזה. ונסו הצללים: הה"ד כי צל ימינו עלי ארץ. בבקשה ממך, טוב דמה לך דודי לצבי וגו'.

(מד) ד"א. עד שיפוח היום וגו'. אר"ש בן פזי, זו אזהרה לאדם, בעודו בעולם הזה, שהוא כהרף עין. מה הצבי קל ברגליו, אף אתה היה קל כצבי או כעפר האילים, לעשות רצון בוראך. כדי שתנחל העולם הבא, שהוא הרי בשמים, הנקרא הר ה', הר התענוג, ההר הטוב. (ע"כ מדרש הנעלם).

סתרי תורה

(מה) (** ה) ה הורמנותא דמלכא, אתחזי בתלת ד גוונין, גוון חד, ה חיוז

מסורת הזהר	דרך אמת
(א) עד שיפוח היום: (שה"ש ב') ח"א קנח. רכ.	(ה) לעיל פ"ו א.
ח"ב יד. ח"ב יג: מג. ב) ואלו חיה אלף שנים	
(קהלת ו'). ג) כי צל ימינו: (איוב ח') ח"א ריו: ח"ג מג: רע. ת"ז חק' סט קיט. ד) גוונין—דעינא:	
ח"א רכו. ח"ב כג: ת"ז חק' ו' כב: חק' ל"ז עח. חק' נ"ו צ: חק' נ"ח צב. חק' ע' קכו: קכו.	
חלופי גרסאות א) נ"א דיקניה. ב) נ"א כוקאמרן. ג) נ"א לגבי שכינה. ד) נ"א ליג ואמר. ה) נ"א דמה וגו' ול"ג עד זו. ו) נ"א מוסיף שמעון בן פזי. ז) נ"א מוסיף היום ונסו הצללים. ח) בדפווי כתב חסר. ונ"א מתחיל וירא אליו ה' בגוונין וגו'. ט) נ"א ליג חיוז.	

מאמר	הסולם	כשחלה רבי אליעזר
מצאו ר' עקיבא שמת. קרע את מלבושיו. וגרר את בשרו, ודם היה יורד ונמשך על זקנו, והיה צועק וביכה יצא לחוץ ואמר: שמים שמים, אמרו אל השמש והלבנה, אשר האור שהיה מאיר יותר מהם, הגה נחשך.		(לעיל אות כ"ז). וישתחו ארצה. אל השכינה כלומר, הנשמה השתחווה אל השכינה שבאה אצלת. והשכינה נקראת ארץ, כנודע.
(מא) אמר ר' יהודה וכו': אר"י בשעה שנשמת הצדיק רוצה לצאת מהנוף, היא שמחה מפני שהצדיק בטוח עם מיתתו, כי יקבל את שכרו. וזהו שכתוב וירא וירץ לקראתם. היינו כנגד ג' המלאכים שבאו עם השכינה לקבל נשמתו (כנ"ל אות ל') בשמחה לקבל פניהם של המלאכים. מאי זה מקום מקבל פניהם, מפתח האהל כמו שאמרנו		(מב) ר' יוחנן פתח ואמר עד שיפוח וכו' (א"צ ביאור)

מאמר והנה שלשה אנשים	סתרי תורה
(מה) הורמנותא דמלכא אתחזי וכו': הרשות ורצון של המלך, דהיינו השכינה. נראה בשלשה גוונין. שהם לבן אדום ירוק והב	

(דפווי דף צ"ט ע"א י) צ"ט ע"ב (** דף צ"ז ע"א)

דאתחזי לעינא מרחיק, ועינא א לא יכיל לקיימא בברירו דחזי, בגין דאיהו מרחוק, עד דנטיל עינא, חזיו זעיר, ב) בקמיטו דיליה. וע"ד כתיב * מרחוק ה' נראה לי.

מו) גוון תניין: חזיו ב דהאי עינא, ג בסתימו די'ליה, דהאי ד גוון לא אתחזי ב לעינא, בר בסתימו ו זעיר, דנקיט ולא קיימא בברירו, סתים עינא, ופתח זעיר, ו נקיט ה ההוא חזיו, ו גוון דא אצטריך לפתרונא, לקיימא על מה י דנקיט עינא, ועל דא כתיב יא מה אתה רואה.

מז) גוון י תליתאה: הוא זהר אספקלריאה, דלא אתחזי י ביה כלל, י בר ב טו בגלגולא דעינא, כד איהו סתים בסתימו, ומגלגלין ליה בגלגולא, טו ואתחזאי י בהאי גלגולא, אספקלריאה * י דנהרא. ולא יכיל לקיימא בההוא גוון, בר י דחזי זוהר מנהרא ב) בסתימו דעינא.

מח) ועל דא כתיב י היתה עלי יד ה'. כ ה ויד ה' עלי חזקה. וכלהו

מסורת הזהר

דרך אמת

א) מרחוק ה' נראה לי: (ירמיה ל"א) ח"א ו. קכ. ריב: ח"ב יב. קכה: ח"ג כ: לה: נח: סד: קעד: ת"ז תק' כ"א מג: ז"ח שה"ש ע"ג טא שכו שלו. ב) גלגולא דעינא: ח"א יח: מב. מג: ז"ח יתרו ל"ג סג שכט. ג) סתימו דעינא ח"ב כג: מג: ת"ז. בהקדמה ו: חק' י"ח לא: ד) היתה עלי יד ה'. יחזקאל ל"ז. ה) ויד ה' עלי חזקה: יחזקאל ג'.

א) כשקומן עיניו כי מי שראה לראות דבר מרחוק קומם עיניו מעט כענין שכתב בעל העקידה בפסוק הנה עין ה' אל יראו, ב) במהשכה שמתעורר בלדס כשסותם עיניו ולא פועל כח השכלי יזכר מבטם שעיניו פתוחים שמבטל אהו ראות הנשמי, ע"פ הסוד שלו הוא מבוחר במקומים בכתה מקומות עיניו סתימו דעיניו ופתימו דעיניו.

חלופי גרסאות א ג"א ליג לא. ב ג"א דחר. ו ג"א דחזי (אה"ל). ג ג"א בסתימא. ד ג"א דלא. ו ליג גוון ס ג"א לעילא. ו ג"א דנקיט זעיר. ו ג"א דנקט. ו ג"א מוסיף זעיר. בר בסתימו דנקט זעיר זעיר (אה"ל). ז ג"א דנקט. ח ג"א מוסיף ההוא זעיר (אה"ל). ט ג"א גוון. ו דא. י ג"א דנקט. יא ג"א וארא וראיתי (אה"ל). יב ג"א תליתאי. יג ג"א ליג ביה. יד ג"א ליג בר. טו ג"א הגלגולא (ד"א). ו ג"א כגלגולא דעינא דאיהו סתים בסתימו ומגלגלין ליה בגלגולא ע"כ ואתחזאי בהאי גלגולא אספקלריאה דנהרא. (ד"מ) ובד"א כתב (מן מיותר עד אספקלריא) מצויין. טז ג"א ואתחזי. יז ג"א בההוא. יח ג"א מוסיף דנהרא ודא תפארת (אה"ל). יט ג"א חזי (אה"ל). כ ג"א כרחוי וליג בר. כ ג"א ויד ה' היתה אלי ו ג"א ויד ה' היתה עלי חזקה.

והנה שלשה אנשים

הסולם

מאמר

כתוב, מה אתה רואה. וה"ס הארת קו שמאל מסוד נקודת השורק, שהאורות אז בסתימה מטעם חסרון חסדים (כנ"ל ב"א דף ט"ו ד"ה בעת). מז) גוון תליתאה וכו': גוון השלישי. הוא זהר אספקלריאה, שאינו נראה בה כלל, לבד מבעת גלגול העין. כי כשהעין נסתמת עם סתימה, ומגלגלים אותה בגלגול, נראה בגלגול הזה האספקלריאה דנהרא. וה"ס הארת קו ימין מסוד נקודת החולם, אבל אי אפשר לה להעין לעמוד בגוון שלישי הזה, זולת בראית הארת הזהר על ידי הסתימה שבעין, שהוא גוון הב' בהתכללות גוון הא'.

ג' גוויין שבעין. גוון אחד, הוא מראה הנראה לעין מרחוק, והעין אינה יכולה לעמוד בברור במה שרואה, משום שהוא מרחוק. עד שהעין מקבל ראייה מועטת על ידי קמיצה שלה. כמ"ש להלן. וע"כ כתוב, כרחוק ה' נראה לי. וה"ס הארת קו האמצעי ע"י מסך דחירק. שאין פתיחה להאורות זולתו (כנ"ל ב"א דף ט"ז ד"ה זחה).

מו) גוון תניין וכו': גוון השני, הוא, ראית העין בהסתימה שלה. כי גוון זה אינו נראה לעין זולת ע"י מעט סתימה שמקבלת, ואינה ראייה ברורה. כי דרך ראייתו היא, סותם העין, ואח"כ פותחה מעט, ואז מקבלת מראה הזאת. ומראה זו צריכה פתרון. כדי לעמוד על מה שקבלה העין, כי הוא אינה ברורה כנ"ל. וע"כ

מו) גוון תניין וכו': גוון השני, הוא, ראית העין בהסתימה שלה. כי גוון זה אינו נראה לעין זולת ע"י מעט סתימה שמקבלת, ואינה ראייה ברורה. כי דרך ראייתו היא, סותם העין, ואח"כ פותחה מעט, ואז מקבלת מראה הזאת. ומראה זו צריכה פתרון. כדי לעמוד על מה שקבלה העין, כי הוא אינה ברורה כנ"ל. וע"כ

מח) ועל דא כתיב וכו': ועל כן כתוב. היתה עלי יד ה'. ויד ה' עלי חזקה. דהיינו משום שהראיה הוא בסתימת העין, שהוא גבורה וחוקף. וכולם

מו) גוון תניין וכו': גוון השני, הוא, ראית העין בהסתימה שלה. כי גוון זה אינו נראה לעין זולת ע"י מעט סתימה שמקבלת, ואינה ראייה ברורה. כי דרך ראייתו היא, סותם העין, ואח"כ פותחה מעט, ואז מקבלת מראה הזאת. ומראה זו צריכה פתרון. כדי לעמוד על מה שקבלה העין, כי הוא אינה ברורה כנ"ל. וע"כ (דפו"י דף צ"ו ע"א י') צ"ו ע"ב

א מתפרשן י מנביאי קשוט. בר י משה, מהימנא עלאה דזכה לראסתכלא לעילא, במה דלא אתחזי כלל. עליה כתיב, * לא כן עבדי משה וגו'.

מסורת הזהר

(א) לא כן עבדי משה: (במדרב יב) ח"א עו. ריה: ח"ב ה. כא: פס: קטו. קעת. ח"ג ג' מח. ת"ז תק' יח. ז"ח בראשית ט' טר שמט. תרומה מ"ב טכ שכ. רות ע"ז טא שלג.

חלופי גרסאות א ג"א מתפרשי. ג"א מתפרשי. ג ג"א לכביאי. ג ג"א ליג משה. ד ג"א לאסתלקא (אה"ל).

מאמר

הסולם

והנה שלשה אנשים

וכולם מושגים לגביאי האמת. דהיינו ב' גוונים הראשונים. מלבד משה. נאמן העליון, שזכה להסתכל למעלה, במה שלא נראה הזהר בו כלל. דהיינו בגוון הג', שהוא אספקלריאה המאירה, כמבואר.

ביאור הדברים. כי הוקשה לו להסרי תורה, שכתוב בפרשת וארא, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב אל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם. והרי כאן נאמר באברהם, וירא אליו הוי"ה. הרי שנגלה בשם הוי"ה גם לאבות. ובכדי לישב את זה, האריך לבאר היטב ההפרש בין מראה הנבואה של האבות, ובין מראה הנבואה של משה. ומוכיח, שאע"פ שכתוב כאן וירא אליו הוי"ה, עכ"ז ה"ס השכינה, הנקראת אספקלריאה שאינה מאירה. כמו שמסיים באות מ"ט.

וכבר ידעת שאין המוחין נמשכים זולת בסוד ג' קוין הנמשכים מג' נקודות, חולם שורק חירק. שנקודת החולם ה"ס חסדים מכוסים וה"ס מ"י דאלקים. ונקודת השורק. ה"ס אתון אלה דאלהים, והוא אור סתום. להיותו אור חכמה בחסרון חסדים, שאין אור החכמה מאירה בלי חסדים, וע"כ הוא סתום. עד שבא נקודת החירק שה"ס קומת ו"ק, ומכריע ביניהם שבכחו נכללים ב' הקוין זה בזה. כנ"ל (דף י' ד"ה ובגין) גם ה"ס אר"א וישסות וז"א. שהולם ה"ס אר"א. ושורק ה"ס ישסות. וחירק ה"ס ז"א (כנ"ל ב"א דף רצ"ג ד"ה ר' אבא).

וזה אמרו הורמניתא דמלכא דהיינו השכינה שה"ס רצון המלך, אתחוי בתלת גוויין, היא מתגלית להנביאים בג' גוונים. שהם מכונים ג' גווי עינא. והוא מתחיל מתא לעילא. דהיינו מקו אמצעי שה"ס נקודת החירק ואמר גוון חד. דיוו דאתחוי לעינא מרחוק, שפירושו, ועינא לא יכיל לקיימא בכרירו דחוי בגין דאיהו מרחוק. גוון אחד. הוא מראה הנראה להעין מרחוק. שפירושו, שהעין אינה יכולה לעמוד בכירור במה שרואה משום שהיא מרחוק. פירושו, כי גוון זה דקו האמצעי ה"ס קומת החסדים היוצאת על המסך דז"א שה"ס בחי"א, שקומה זו ח"ס קומת ו"ק דהיינו חסדים

בלי חכמה (כנ"ל בראשית א') דף מ"ח ד"ה (וגמשה) וראיה פירושה חכמה, וז"ש ועינא לא יכיל לקיימא בכרירו דחוי שאינה יכולה לראת בכירור, בגין דאיהו מרחוק, משום שגוון זה רחוק מחכמה. והחכמה ה"ס הראיה כנ"ל וז"ש עד דנטיר עינא חיוו זעיר בקמיטו דיקיה כלומר, עד שגוון זה של העין, נכלל בקו השמאל, שה"ס הארת נקודת הכורק, ושם מקבלת העין ראייה מועטת, בכח הקמיצה שלה כלומר משום שקו השמאל מקומץ מחסדים ואינו יכול להאיר החכמה שלו בלי חסדים לפיכך בכח החסדים שהסתימה דקו שמאל מקבלת מקו אמצעי, כדי להפתח מסתימתו, בשיעור הזה הוא מאיר החכמה שלו אל קו האמצעי, וכנס בו החכמה אע"פ שתכונתו הוא בחינת ו"ק ורחוק מחכמה. ונמצא שגוון זה דקו אמצעי נטיל חיוו זעיר בקמיטו דיליה שנטול ראייה מועטת בהקמיצה וסתימה שלו, ומה שאומר ראייה מועטת, להורות שהג"ר דחכמה אינם מאירים בה, אלא רק ו"ק דחכמה (כנ"ל ב"א דף רס"ג ד"ה לבתר ע"ש). והו"ק כלפי הג"ר נבחן כראיה מועטת, וז"ש מרחוק ה' נראה לי. שהכתוב הזה קאי על קו האמצעי שמבחינת עצמו הוא רחוק מחכמה, להיותו בחינת ו"ק. אבל מבחינת התכללותו בקו השמאל מקבל חיוו זעיר, ואז נאמר מרחוק ה' נראה לי כי הראיה מקובלת דוקא בקו האמצעי שהוא רחוק ולולא קו האמצעי לא היה נגלה הראיה כלל. (כנ"ל ב"א דף רס"ד ד"ה באצבען ע"ש).

וזה אמרו. גוון תניין. חיוו דהאי עינא כסתימו דיקיה, גוון ב', הראיה דהיינו אור החכמה, שבגוון זה, הוא בסתימה שלו, כי הוא קו השמאל והארת השורק, שמבחינת עצמו הוא סתום ואינו מאיר. מפאת חוסר חסדים, וע"כ גוון החכמה שבו הוא סתום. דהאי גוון לא אתחוי לעינא, בר בכתימו זעיר דנקיט ורא קיימא בכרירו וגוון זה, דהיינו החכמה, אינה נראית בהעין, זולת במעט הסתימה שמקבל מגוון הא', שהוא קו אמצעי, ואינו מאיר ברור. כלומר, כיון שמחוסר חסדים הוא, ואינו יכול

(מט) וירא אליו. (ב) אתחזי ואתגלי ליה שכינתא, גו אינון דרגין ב דאתחברו

דרך אמת
(ב) תקוים כ"ח.

חלוסי גרסאות ב ניא דפתחברון.

והנה שלשה אנשים

הסולם

מאמר

גלגולא דעינא, דהיינו כד איהו סתים
בכתיביו, בעת שהעין סתים ואינו מאיר דהיינו
בשעה שרק הארת השורק מאיר בה בלבדו
שאו ומגלגלין ליה בכגולא. על תלת נקודין
חולם שורק חירק, ואתחזאי כהאי גלגולא
ונראה בגלגול הזה גם הארת החולם, שהיא
בחינת האור של אספקלריאה דנהרא, דהיינו
חסדים מכוסים מחכמה, אבל, ולא יכול
לקיימא בההוא גוון, אבל העין, אינה יכולה
להשאר באותו הגוון של נקודת החולם, כי
לחסדים מגולים בחכמה היא צריכה,
בר, דחזי וזה מנהרא בכתיבו דעינא אלא,
שהעין רואה הנהר המאיר בתוך הסתימה של
העין, דהיינו רק שמלבישה את הארת החכמה,
אשר בגוון הב', שהוא הארת נקודת השורק,
בתוך החסדים שהשיגה, ואז מאיר בה בעיקר
אור החכמה, ולפיכך, היא נבחנת לאספקלריאה
שאינה מאירה, כי הארת נקודת החולם אינה.
נשארת בה, ועל דא כתיב יתחה עלי יד הי וגו'
כי מתוך שמקבלת בעיקר מב' גוונין הראשונים
שהם הארת חירק ושורק, שהם מצומצמים כנ"ל,
ע"כ נקראת הנוקבא יד ה', שהוא מלשון כח
וגבורה, וכן יד ה' עלי חזקה, וזהו שמסיים
וכלהו מתפרשן מנביאי קשוט, שב' גוונין,
הראשונים מאירים בעיקר במראה אל נביאי
האמת, דהיינו רק בחינת אספקלריאה שאינה
מאירה, בר משה מדימנא עלאה דוכה
לאסתכלא לעילא במה דלא אתחזי כלל, חוץ
ממשה נאמן העליון, שהוא זכה להסתכל למעלה
בבחינת הארת החולם, במה שאינה נראית כלל.
דהיינו בחינת אספקלריאה המאירה כנ"ל.

(מט) וירא אליו וכו': וירא אליו פירושו,
שהשכינה נראית ונגלית אליו, תוך
אלו המדרגות המתהברים בבחינותיה, דהיינו
מיכאל לצד ימין, גבריאל לצד שמאל, רפאל
לצד הפנים, איריאל לאחור.
ביאור הדברים, כי אחר שביאר לנו,
הפרש מנבואת משה לנבואת האבות, הוא
מוכיח אשר הכתוב וירא אליו הו"ה, פירושו
גילוי השכינה בסוד ג' הגוונין דגלגולא דעינא,
ומה שכתוב כאן השם הויה, היורה על
אספקלריאה המאירה, היינו רק בדרך השפעה

אל

יכול להאיר זולת בהתכללות קו האמצעי, שהוא
בחינת ו"ק כנ"ל כדי לקבל ממנו חסדים,
נמצא בהכרח, שאינו יכול להאיר זולת
בכתיבו זעיר דנקיט מגוון הא', ומשום זה
ולא קיימא בכרירו, שאינו מאיר ברור, דהיינו
בג"ר דחכמה, אלא בו"ק דחכמה, שאינה
ברורה כל כך כמו הג"ר דחכמה, ודרך הארתו
של גוון זה שהוא הארת השורק וקו שמאל,
הוא סתים עינא, תחילה ממשיכין בה הארת
החכמה, בלי חסדים, שהעין נסתם ממנה ואינה
מאירה כלום, (כנ"ל דף ט"ז ד"ה וכבר מ"ש)
ואחר כך, ופתח זעיר, דהיינו שעל ידי
התכללות בגוון הא', הוא פותח אותה להאיר
מעט, כלומר להאיר בו"ק דחכמה ולא בג"ר,
כנ"ל, ואז, ונקיט ההוא חיוו, ומקבלת שיעור
הראיה הזו, דהיינו ו"ק דחכמה.

וזהו גוון דא אצטריך לפתרונא, וגוון
ב' הזה הוא בחינת חלום, ונצרך לפתרון,
כלומר, גוון זה הוא סתום מבחינת עצמו, מפאת
חסרון חסדים כנ"ל, וע"כ נקרא הארתו אור
אחורים, שה"ס הארת החלומות הכתובים
במקרא, והסוד הוא, שהוא מחכה על פתרון,
שפירושו, להארת אור החסדים, שאז ע"י
התלבשות בחסדים נמשך אור החלום להתקיים
בהקין, וזהו גוון דא אצטריך לפתרונא,
לקיימא על מה דנקיט עינא, שע"י הפתרון,
שפירושו התלבשות באור החסדים מגוון הא',
נמצא מתקיים הארת החכמה שקבל העין בסוד
הארת השורק וקו שמאל, ואם אינו משיג אור
החסדים מגוון הא', אין אור החלום הזה
מתקיים כלל, ואינו נודע, ודומה כמו שלא
היה כלל, ומטעם הזה מכונה הארת הגוון הב'
הזה בשם חלום, להיותו בלתי מתקיים כלל
בלי פתרון, ועל דא כתיב מה אתה רואה
שהוא מטעם היותו בלתי מושג מטעם הפתרון,
כמבואר.

וזה אמרו, גוון תליתאה, הוא זהר
אספקלריא, דלא אתחזי ביה כלל, בר בגלגולא
דעינא, גוון הג' שה"ס הארת נקודת החולם,
שהוא חסדים מכוסים, דהיינו בחינת האור של
חג"ת דו"א, הנקרא אספקלריאה המאירה, הרי
אור זה אינו נמצא כלל בהעין זולת בשעת
(רש"י דף צ"ו ע"ב)

בסטרוי, * מיכאל לסטר ימינא, ב גבריאל לסטר שמאלא, ג רפאל לקמא, ד אוריאל לאחורא, ועל דא, אתגליא עליה שכינתא, ה בהני אלוני ב צולמין

מסורת הזהר

א) מיכאל: ח"א מ: מא: פ: פא: קכה: קמט: ריג: רלה: ח"ב מב: קיד: קלט: רט: רמו: רנד: ח"ג ב, ל: לג: קכא: קמה: קנד: רעד: ת"ז תק' כ"א סב: תק' קכו: קלב: ז"ח ב: י"ג טא שג, טב שא, כ"ג טד שכו, לך: כ"ד טכ שלה, כ"ה טא שכה, טג שמב, טד שי, תק"ח צ"ה טג שג, ב) גבריאל: ח"א צג: צט: קכח: קמט: קסג: קצו: רלה: ח"ב יא: יט: רי: רנד: רעא, ח"ג עח: רנא: ת"ז תק' ג"ה פה: פט: תק' ס"ט קט: תק' ע' קל: ז"ח יתרו ל"ו טב שלא, תשא מ"ה טב שטו, בלק ג"ה טב שלב, רות ס"ו טד שג, תק"ח צה טג שה, ג) רפאל: ח"א קמט: מ: נה: קב, ח"ב מא: צח: קמו: רט: ח"ג כד: רלד, ת"ז תק' ג"ה פח: תק' נו צא: תק' ע' קל: ז"ח יתרו ל"א טג שכו אחרי מ"ח טג שלו, תק' צ"ט טג שמ, (רפאל-גון ירוק) ח"א צח: (רפאל כמורה ובמערב) ח"ב רנד: ז"ח י"ג טב (רפאל-פני אדם) ח"ג קנה: תק' ע' קכו: ד) אוריאל: ח"א ו: קא: ח"ב עח: קמו: ח"ג לב: ריא, (אוריאל-לרוט) ח"ג קנד: ז"ח י"ג שכט (אוריאל-עמודא דאמצעיתא, נשר) ת"ז תפ' ג"ה פט: תק"ח צ"ה טג שו, ז"ח יתרו לא טג שה, (אוריאל-במערב) ח"א מ: ח"ב רנד, (רפאל בפנים אוריאל באחור) ח"א צו: (אוריאל בפנים רפאל באחור) ח"ג קיח: (אוריאל נוריאל גון ירוק) תק' ע' קכו, (נוריאל איהו אוריאל) ח"א כג: רנב: ח"ב רנד, תק"ח קט"ו טב שיו, (נוריאל ח"א קמט: ח"ב מא: קמו: רי: ח"ג רכט: (נוריאל עמודא דאמצעיתא-רוחא-נשר) ת"ז תק' ס"ט קה: תק' ע' קכו, (רצוא נוריאל, ושוב מסרון) ת"ז תק' ע' קי"ט: תק"ח קט"ו טב שמא, (ארגמ"ן, ר"ת אוריאל רפאל גבריאל מיכאל נוריאל) ת"ז תק' ע' קכו: ו' בהשמות קמד: תק"ח קיא טג שג, (אגמ"ר) ח"ג קנד, (מגנ"ר) תק' ע' קכו, (מגנ"ר) ח"א מו: ח"ג קיח: רכה: רכו: תק' ג"ה פח: תק' ע' קכו, קלב, (מגנ"ר) ח"א כו: ח"ב מא: ח"ג רכו: תק' ס"ט קה: קו, (מגנ"ר) ח"א מ: ז"ח א: ס"ד טא שמ"ד, (מגנ"ר) ח"א קח, ח"ב מב: ת"ז יג: ז"ח סח טג שכו, (מגנ"ר) ח"א רנב: תק"ח קטו שטו, (מגנ"ר) ח"א כג: ח"ב קמו, ח"ג קעד: ריו, רעב, (מג"ר) ח"ב צח: ח"ג שז: (מג"ר) ח"א יח: (מג"ר) ח"א טג שג, (מיכאל גבריאל) ח"א רסג: ח"ב רלא, רלט: ח"ג יב: כו: קכא: קנב: רנב, ז"ח כ"ה טא שכב, ל"ב טב שגא, מ"ח ט"ג שמד (טעמים על צירופי שמות המלאכים) ח"ב מב: תק' ג"ז צא:

חלופי גרסאות ה גיא כהני, ז גיא בוסמין, ונ"א צולמא.

והנה שלשה אנשים	הסולם	מאמר
<p>ז"א (כמ"ש שם) נמצאים הדי רגלין שלה, בסוד ד' המלאכים מיכאל גבריאל רפאל אוריאל, אשר מיכאל גבריאל רפאל נמשכים מג' הקיין חג"ת, שהם ג' רגלי הכסא העליון, וע"כ הם כאן בפנים. כמו החג"ת העומדים שם בפנים, ואוריאל נמשך מרגל הדי של כסא העליון, שה"ס הנוקבא העומדת שם באחורי חג"ת כנ"ל, וע"כ גם המלאך אוריאל נמצא כאן באחורי הנוקבא, וז"ש גו אינון דרגין דאחחברו בסטרוי, דהיינו תוך ד' המדרגות שנתחברו להיות ד' רגלין בכסא העליון, שהם כאן בהנוקבא, ד' מלאכים, מיכאל וכו', אוריאל לאחורא, להיותו בחינת רגל הדי כמו רגל הדי של כסא העליון הנמצא גם שם באחורים, כמבואר. אמנם זה אמור בסוד שד' המלאכים נושאים את הכסא להוויג, דהיינו בעת גלגולא דעינא, כנ"ל בדיבור הסמוך, אבל אח"כ נשאר הנוקבא בסדר אחר, אשר אוריאל בא בפנים ורפאל באחור, אשר מבחינה זו נקראת הנוקבא אספקלריאה שאינה מאירה, כנ"ל בדבור הסמוך, (ועי' ח"ג קיח):</p>		<p>אל השכינה בעת הגלגול, כי אז מתראה אספקלריאה המאירה, שה"ס הויה, בעת המשכת קו ימין, שה"ס הארת החולם, (כנ"ל בדיבור הסמוך) אמנם אחר הגלגול, היא נשארת בעיקר בסוד ב' הקיין שמאל ואמצע, כנ"ל, כי ע"כ היא נקראת אספקלריאה שאינה מאירה, וז"ש וירא אליו, אתחזי ואתגלי ליה שכינתא, דהיינו הנוקבא, ומ"ש הו"יה, הוא בבחינת השפעה להנוקבא בעת הגלגול, כמבואר, וכבר ידעת, שבי' כסאות הם באצילות, כסא העליון ה"ס בינה, שנעשית כסא לחכמה, שפירושו, שאין החכמה מגולית אלא על ידיה, כסא התחתון ה"ס הנוקבא, שפירושו, שאין המחין דו"א מתגלים אלא על ידי הנוקבא כנ"ל בדיבור הסמוך, כי ע"כ היא נקרא עינא ע"ש, וארבעה הרגלין שכסא העליון עומד עליהם, הם חג"ת דו"א, והנוקבא, אשר חג"ת דו"א ה"ס ג' הקיין, הנמשכים בסוד ג' הנקודות חולם שורק חירק המאירים בהבינה, והנוקבא ה"ס רגל רביעי המקבלת מהם, והיא עומדת אז מאחורי חג"ת דו"א, (כנ"ל דף ה' ד"ה ואע"ג ע"ש) ואח"כ כשהנוקבא חוזרת לבחינת המחין דפכ"פ, ונעשית כסא בפני עצמה אל (דפוידף צ"ז ע"ב)</p>
<p>ועל דא אתגליא וכו': ומשום זה נתגלה עליו השכינה</p>		

דעלמא, בגין ה לאחזאה נ קמייהו ברית נ קדמאה רשימו קדישא, דהוה בכל עלמא, ברזא דמהימנותא.

ג) והוא יושב פתח האהל. מאן פתח האהל. דא אתר דאקרי ברית, רזא דמהימנותא. כחום היום. דא רזא דאתדבק ביה אברהם, תוקפא דסטרא ד דימינא, ה דרגא דיליה.

גא) פתח * האהל. רזא ו דתרעא דצדק, פתחא דמהימנותא, דכדין עאל ביה אברהם, בההוא רשימא קדישא. כחום היום. דא צדיקו, דרגא דחבורא חדא, דעאל ביה מאן דאתגור, ואתרשים ביה, רשימא קדישא, דהא אתעבר, מערלה, ועאל בקיומא דתרין דרגין ארין, דאינון רזא דמהימנותא. ז

חלופי גרסאות ה ניא לאתחזאה. כ ניא ליג קמייהו. ג ניא ליג קדמאה רשימו וניא מוסיף קדמאה רשימו קדישא ברזא דמהימנותא וליג דהוה בכל עלמא. וניא קדמאה רשימו דהוה בכל עלמא פתח האהל פתח משכנא עלאה [דיהוה בריין דעאל אברהם] [ניא דהא כרין עאל אברהם] בההוא רשימו קדישא ברזא דמהימנותא דהות בכל עלמא (אה"כ). ד ניא ימינא. ה ניא רזא. ו ניא תרעא. ז בדפ"ק כתב ע"כ.

והנה שלשה אנשים

הסולם

מאמר

ברית, היא סוד האמונה. דהיינו הנוקבא. כחום היום, בזה הסוד נתדבק בו אברהם, שהוא תוקפו של צד הימין, המדרגה שלו. פירוש, כי יש ב' מיני דינין, דינין דנוקבא, הנמשכים מכח הצמצום שבה וה"ס פתח האהל. ודינין דדכר, שהם נמשכים מכח הארת נקודת השורק. וה"ס כחום היום. דהיינו בזמן שהשמש, שה"ס אור החכמה, מאיר בלי נרתק החסדים, שאז מושפע ממנו חום גדול. שהסו"ה, אל תראוני שאני שחרזרת ששופתני השמש. וז"ש שהוא תוקפא דסטרא דימינא, דהיינו גבורות הזכר, הנבחן לימין. ואלו ב' מיני דינים, ה"ס צדיק וצדק, כמו שמבאר לפנינו.

השכינה באלונים האלו, צללי העולם, כדי להראות לפנייהם ברית הראשון, הרשימה הקדושה שהיה בכל העולם בסוד האמונה. פירוש, כי יש ב' נקודות בהמלכות, (כנ"ל בהקדמת זוהר, דף מ"ד ד"ה גליפי) האחת היא נקודה האמצעית שבכל העולם, הן ממקומות הישוב והן ממקומות המדבר. וה"ס הנקודה דצמצום א'. נקודה ב' ה"ס נקודה אמצעית של מקומות הישוב בלבד, ולא מכל העולם, וה"ס הנקודה דצמצום ב'. וכנגדם יש שני בריתות כנגד חיתוך ופריעה. ברית הא' הוא כנגד נקודה האמצעית מכל העולם, והוא סוד החיתוך של הערלה. וברית הב' הוא כנגד נקודת הישוב, והוא סוד הפריעה.

גא) פתח האהל וכו': פתח האהל, ה"ס שער הצדק, הפתח של האמונה, שהיא הנוקבא. שה"ס הדינין דנוקבא כנ"ל. ונקראת פתח כי אז נכנס אברהם באותו הרשימה הקדושה של ברית מילה. ולולא זה לא היה נכנס בברית מילה, משום זה נקרא פתח.

וסוד אלוני ממרא, ה"ס דינין טשים הנמשכים מנקודה האמצעית שבכל העולם. וזה אמרו, ועל דא אתגליא עליה שכינתא בהני אלוני, צולמין דעלמא, וע"כ נגלה עליו השכינה באלוני ממרא, שהם צללים של כל העולם, כלומר שהם נגד נקודה האמצעית של כל העולם, בנין לאחזאה קמייהו ברית קדמאה כדי להראות לפנייהם ברית הראשון, דהיינו סוד חיתוך הערלה, שה"ס רשימו קדישא דהוה בכל עלמא ברזא דמהימנותא, שהוא כנגד רשימה הקדושה שהיה בכל העולם בסוד הנוקבא, הנקראת אמונה. דהיינו כנגד הנקודה הא', שהיתה בצמצום א'. האמצעית מכל העולם, שממנה נמשך ברית הראשון שהוא סוד החיתוך של הערלה. כמו שיתבאר ענין זה להלן בדף כ' ד"ה וזה ע"ש.

כחום היום, דא צדיק וכו': כחום היום, הוא בחינת צדיק, מדרגת חיבור האחד, שנכנס בו מי שנמול ונרשם בו הרשימה הקדושה, כי הוסר ממנו הערלה, ונכנס בהארת ב' מדרגות הללו, צדיק וצדק, שהם סוד האמונה.

ג) והוא יושב פתח האהל וכו': שואל, מאן פתח האהל, ואומר, זהו המקום שנקרא

פירוש. צדיק וצדק, הם יסוד ומלכות, אבל ב' שמות הללו יורו על זוג הגדול של ז"ן לגלות המוחין דחיה. וכל זמן שיש אחיזה כל שהיא לקליפות ודינין, אין הזוג הזה יכול להתגלות, ולפי"ז לא היה אפשר לגילוי המוחין הללו, מטרם גמר התקון, והעצה לזה ה"ס ברית מילה. והוא, כי נתבאר, שכללות הדינין

(רש"י דף ע"ז ע"ב * דף ע"ח ע"א)

(ג) וְהָנָה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים וְגו'. ב' אֵלֶיךָ תֵּלֶת י מְלֹאכִיךָ שְׁלִיחֶן, דַּמְתְּ לְבִשְׁךָ בְּאוּרָא, וְנַחְתִּי לְהָאֵי עֲלֵמָא, ד' בְּחִיזוּ דְבַר נִשְׁ. וְתֵלֶת הוּוּ, כְּגוּוֹנָא דְלַעֲיֵלָא, בְּגִין דַּקְשָׁתָא לֹא אֶתְחַזִּי, אֲלֵא בְּגוּוֹנִין תֵּלֶתָא: חוּר, וְסוּמְקָא, וִירוּקָא. וְהָכִי הוּא וְדָאֵי. ג' וְאֵלֶיךָ אֵינּוֹן שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים, תֵּלֶתָא גּוּוֹנִין, גּוּוֹן חוּר, גּוּוֹן סוּמְקָא, גּוּוֹן יְרוּקָא. גּוּוֹן חוּר: דָּא מִיכָאֵל, בְּגִין, דָּאִיהוּ ה' סְטְרָא דִּימִינָא. גּוּוֹן סוּמְקָא: דָּא גְבַרְיָאֵל, סְטְרָא דְשְׂמַאֲלָא, גּוּוֹן יְרוּקָא: דָּא * רַפְאֵל. וְהָנִי אֵינּוֹן תֵּלֶת גּוּוֹנִין ז' א' דַּקְשָׁתָא, (ב) ה' דַּקְשָׁתָא לֹא ס' אֶתְחַזִּי אֲלֵא עִמָּהוֹן, וּבְגִיכָא, וִירָא אֲלֵי, גְדוּי שְׂכִינָה, בְּתֵלֶת גּוּוֹנִין אֵלֶיךָ.

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) קִשְׁתָּ: לְעֵיל בְּהַקְדַּמַת הַזְהַר דָּף ו' צִיּוֹן א' וְשׂוֹנֵי חֲלוּפֵי גְרַסָּאוֹת א' נִיָּא מִחֲחִיל וְיִשָּׂא עֵינָיו וִירָא וְהָנָה. ב' נִיָּא לִיָּג אֵלֶיךָ. ג' נִיָּא מְלֹאכִי. ד' נִיָּא מוֹסִיף וְאַחֲחוּן בְּחִיזוּ. ה' נִיָּא מִמְנָא. ו' נִיָּא וְהָכִי. ז' נִיָּא דַּקְשִׁי. ח' נִיָּא דַּקְשִׁין. ט' נִיָּא דַּקְשָׁתָא. י' נִיָּא אֶתְחַזִּין וְנִיָּא אֶתְחַזִּי.

מאמר

הסולם

והנה שלשה אנשים

הם ב' בחינות, מבחינת הנוקבא ומבחינת הדכר. (כנ"ל בדבור הסמוך). והם הפכים זה לזה, ואי אפשר ששניהם ישמשו במקום אחד, כי אין ב' הפכים באים במקום אחד. לכן באתערותא דלתתא על ידי מצות המילה מביאים ב' מיני הדינים במקום אחד בסוד היסוד העליון, ואז מכחישים זה את זה כטבע הפכים, ומתבטלים שניהם. וכיון שנחבטלו, תכף מתגלה הוויג דצדיק וצדק, והמוחין הגדולים מתגלים. וז"ס מעשה המילה, כי האיזמל החותך, היא נמשך מדינין דנוקבא, והערלה היא דינין דדכר, ונמצא האיזמל מעביר את הערלה, שהדינין דנוקבא מבטלים את הדינין דדכר. ולפעמים הצורך הוא להיפך, שהדינין דדכר יבטלו את הדינין דנוקבא. ע"ד שאמרנו ז"ל על הפסוק ואת והב בסופה. (ברכות ג' ד) ומובא ברש"י על הפסוק ואשד הנחלים (במדבר כ"א). שהיו שם ב' הרים, באחד היו נקעים, שה"ס דינין דנוקבא, ובהשני היו שדים בולטות כנגד הנקעים, שה"ס דינין דדכר. והאמוריים נתחבאו בנקעים, להמסיר משם חצים על ישראל בעת שילכו בין ההרים. ועשה הקב"ה נס, שנתקרבו ב' ההרים ונעשו אחד. ונכנסו הבלוטות של זה, דהיינו הדינין דדכורא, בהנקעים של זה, שהם הדינין דנוקבא. והאמוריים נמצאו ביניהם. הרי שעל ידי ביאת ב' הפכים במקום אחד נתבטלו הדינין דנוקבא, כי האמוריים שבתוך הנקעים נהרגו. אבל כאן במילה עיקר הצורך הוא לבטל דינין דדכר. שה"ס הערלה, אמנם באמת שניהם מתבטלים. כנ"ל ואין להאריך.

וזה אמרו, פתח האהל רוא דתרעא דצדק, כי הדינין דנוקבא שנקראת אהל הם (דפ"י דף צ"ח ע"ב * דף צ"ט ע"א)

נד) וכלהו אצטריכו: ה' חד, ז' לאסיא מן המילה, ודא רפאל, ז' מארי דאסוון. וחד לבשרא לשרה, על ברא, ודא איהו מיכאל. בגין, דאיהו ז' אתמנא דימינא, ס' וכל טבין ו' וברכאן ז' בידיה אתמסרן, מסטרא דימינא.

נה) וחד להפכא לסדום, ודא איהו גבריאל, דאיהו לשמאלא. ואיהו ממנא על כל דינין דעלמא, מסטרא ח' דשמאלא, למידן ולמעבד ט' על ידא דמלאך המות, דאיהו י' מארי דקטולא דבי מלכא.

נו) וכלהו עבדו י"א שליחתהון, וכל חד וחד כדקא חזי ליה. י"ב מלאך גבריאל, י"ג בשליחותא לנשמתא קדישא, ומלאך המות בשליחותיה, לנפשא דיצר י"ד הרע, ועכ"ד נשמתא קדישא לא נפיק, עד דחזי שכינתא.

נז) סו' כד חמא טו' לון מתחברן כחדא, כדין חמא שכינתא *) בגוונהא, וסגיד. דכתיב * וישתחו ארצה. י"ח כגוונא דיעקב, י"ט שנאמר ז' וישתחו ישראל על ראש המטה לשכינה.

נח) ולגבי שכינתא ז' אמר, בשמא כ"א אדני, ולגבי צדיק אדון. דהא כדין

מסורת הזהר

א) וישתחו ארצה (בראשית ל"ג). ב) וישתחו ישראל: (בראשית מ"ז) ח"א קמט: קעא: ריג. רכה: רכו: ח"ב נד: תקיח ק"ח טג של.

חלופי גרסאות א' גי'א ליג' חד. ז' גי'א מוסיף לאסיא ליה (אה"ל). ג' גי'א ליג' מארי דאסוון, וגי'א מאריה. וגי'א מוסיף דאיהו מארי דאסוון. ד' גי'א אתמנח (אה"ל). ה' גי'א ליג' וכל טבין. ו' גי'א וברכין. ז' גי'א מיניה (אה"ל). ח' גי'א דדינא. ט' גי'א ליג' על. י' גי'א מאריה. י"א גי'א שליחותהון. י"ב גי'א ליג' מן מלאך עד כד חמא (אה"ל). י"ג גי'א בשליחותיה, י"ד גי'א רע. טו' גי'א ובר (אה"ל). טז' גי'א לה. יז' גי'א כגוונא. וגי'א כגוונאה. יח' גי'א כגוונא דא. יט' גי'א ליג' כגוונא דיעקב. כ' גי'א ליג' מן שנאמר עד ולגבי (אה"ל). כ"א גי'א אמר ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך. ולג' מן בשמא עד דהא. כ"ב גי'א אדני.

<p>מאמר</p> <p>מבורה דז"א, הנבחן לאדום. גוון ירוק זה רפאל. הנמשך מת"ח דז"א שהוא ירוק, ואלו הם ג' גוונים של הקשת, אשר הקשת, שהיא הנוקבא, אינה נראית זולתם. (כנ"ל בראשית א' דף ע"ה אות ע') ומשום זה, וירא אליו, כי גילוי השכינה הוא בג' גוונים הללו. כלומר, שהכתוב והנה שלשה אנשים וגו', הוא ביאור על הכתוב וירא אליו ה', אשר וירא אליו פירושו, שנתגלה לו השכינה, והגילוי היה ע"י גילוי ג' גוונים, שעליהם מסיים הכתיב והנה שלשה אנשים נצבים עליו, דהיינו מיכאל גבריאל רפאל. וכבר נתבאר ענין זה, שהם נמשכים מג' הקוין דז"א, הנמשכים מג' נקודות חולם שורק חירק דבינה, כנ"ל (דף י"ח ד"ה) וכבר ע"ש.) ואין להכפיל דברים.</p>	<p>הסולם</p> <p>סדום, וזהו גבריאל, שהוא לשמאל, והוא ממונה על הדינים שבעולם. כי מצד שמאל הוא הדין, והפעולה הוא ע"י מלאך המות, שהוא שר הטבחים של המלך, שהוא המוציא לפועל את הדינים שנדונו ע"י גבריאל.</p> <p>נו) וכלהו עבדו וכו': וכולם עושים את שליחותם. כל אחד ואחד כמו שראוי לו. המלאך גבריאל הולך בשליחות אל הנשמה הקדושה, ומלאך המות הולך בשליחות אל הנפש מיצר הרע, ועם כל זה, הנשמה אינה יוצאת מהגוף עד שרואה את השכינה.</p> <p>נז) כד חמא וכו': כאשר אברהם ראה אותם, ג' המלאכים, מתחברים יחד, אז ראה את השכינה בגוונים שלה, והשתהוה. כי הם ג' גוונים של ז"א, שהשכינה מתלבשת בהם. כנ"ל. שכתוב וישתחו ארצה, כמו ביעקב, שנאמר, וישתחו ישראל על ראש המטה, דהיינו לשכינה, הנקראת ראש המטה. אף כאן השתחוה לשכינה.</p> <p>נח) ולגבי שכינתא וכו': ואל השכינה אמר בשם אדני' שאמר אדני' אל נא תעבור מעל עכוך: כמו אל הצדיק שהוא יסוד דז"א הנקרא אדון. כי אז השכינה נקראת</p>
---	---

אקרי אדון כל הארץ, כ כד אתנהרא מצדיק, ואתנהרא בגוונהא, דהא י בגין דא, אשתלים לעילא.

נט) מהכא, דחיזו דלתתא, משיך משיכו מלעילא, דהא גוונין י אלין משכין י משיכא מלעילא, מאינון מקורין עלאין. י אדני משכא מלעילא, באלין תלת גוונין דאתלבש בהו, ובהו נטלא כל מה ו דנטלי מלעילא.

ס) ובגין דאינון י חבורא י דילה, וסמכין דילה, בכלא י אתמר י שמא אדני. דהא שמא דא אתגלי ליה, כליף ברוין עלאין, י אתגלי ליה י באתגליא מה דלא י הוות מקדמת דנא, דלא הוה גזיר. ועד דאתגזר לא בעא קב"ה לאפקא מניה זרעא קדישא, כיון דאתגזר, מיד נפק מניה זרעא קדישא.

סא) ובגין כך, אתגלי עליה שכינתא, באינון דרגין * קדישין. והמשכילים יזהירו י כוזה הרקיע. טו זהר: זהרא דוהרין טו בדליקו זהרא. י זהר: י דאנהיר י דאדליק, ונציץ לכמה סטריין.

מסורת הזהר

א) יהמשכילים יזהירו: לעיל ב"א ז' ציון א'.

חלופי גרסאות א ג"א כד איהו כנוונא דא [דהא] כרין דא אשתלים. ול"ג מן כד עד דא. ונ"א כד איהו בגוונהא דהוא בגין דא (הרמ"ק). כ ג"א בגין דא איהו כנוונא דא כרין דא. ג ג"א חילין ונ"א אלין ד ג"א משיכו. ס ג"א מוסיף ודא שמא אדני. ו ג"א דנטלא. ז ג"א חבורין. ח ג"א דילה (אה"ל). ט ג"א אחי (אה"ל). י ג"א מוסיף שמא דא. יא ג"א ואתגלי (אה"ל). יב ג"א באתגלייא. יג ג"א הות. ונ"א הות. יד ג"א מוסיף והמשכילים כדא (משלי ט"ז) משכיל על דבר ימצא טוב היינו יזהירו כוזה הרקיע (תק"ח). טו ג"א מוסיף כוזהר וזהר זהרא דוהרין (תק"ח). טז ג"א בסליקו זהרא זהיר ואנהיר ואדליק נציץ לכמה סטריין זהירין (תק"ח). יז ג"א זהרא דאנהיר. ונ"א דוהיר אנהיר ואדליק ונציץ (אה"ל) ונ"א דוהיר ונציץ. יט ג"א אדליק.

הסולם

מאמר

והנה שלשה אנשים

אדון כל הארץ, מאחר שהיא מאירה מהצדיק, הנקרא אדון, ומאירה בגוונים שלה, הנמשכים מג' קוין דו"א כנ"ל כי עממה היא נשלמת למעלה. נט) מהכא דחיזו וכו': מכאן נשמע שהמראה של מטה, דהיינו השכינה, משיכת משיכה מלמעלה, מהבינה, כי גוונין הללו, שה"ס ג' המלאכים הנ"ל, מושכים משיכת האורות מלמעלה, מאלו מקורים העליונים, שהם ג' הקוין שבבינה עצמה.

ס) ובגין דאינן וכו': ומשום שהם, מתחברים עמה, וסומכים אותה בכל, נאמר בה השם אדני, כי שם הזה נתגלה לאברהם לגמרי בסוד העליונים, באורות הבינה, ונתגלה לו בגלוי, מה שלא היה כן מטרם שנמ"ל. ומקודם שנמול לא רצה הקב"ה להוציא ממנו זרע קדוש, כיון שנמול, מיד יצא ממנו זרע קדוש, דהיינו יצחק.

סא) ובגין כך אתגלי וכו': ומשום זה שנמול, נתגלה עליו השכינה באלו מדרגות הקדושים שסוד הכתוב והמשכילים יזהירו כוזה הרקיע. שעם תקון הרקיע, שה"ס הפרסא, נבקעו ונתחלקו כח"ב תו"מ דאצילות ונעשו מהם י"ב פרצופין: הכתר, לד' פרצופין הנקראים, עתיק

(רמ"י דף ע"ט ע"ב * ק' ע"א)

נוקבא

סב) ז' זהר: סליק ונחית. י זהר: נציץ לכל עיבר. י זהר: נגיד ונפיק.
 ז זהר: דלא פסיק לעמין. ס זהר: דעביד י תולדין.
 סג) ז זהר: ס טמיר וגניז, נציצו דכל ס נציצין י ודרגין, כלא ביה, נפיק
 וטמיר, סתים יא וגליא. חזי ולא חזי. י ספרא דא, י מבועא דכירא, נפיק
 ביממא, יד טמיר בליליא, אשתעשע יו בפלגות יז ליליא, יח בתולדין דאפיק.

חלופי גרסאות א ב ג ד ו ז ח ט י יא יב יג יד יו יז יח יט כ כב כג כד כה כו כז כח כט ל לז לו לז
 מוסיף זר וזרא. וניא זורא וזרא (תק"ח). ח ניא דטמיר. וניא מוסיף טמיר וזרה. ט ניא נציצו
 (תק"ח). י ניא ושרגין (תק"ח). יא ניא וגלי. יב ניא ליג ספרא דא וניא זר. יג ניא סיפחא. (תק"ח) וניא ספתא
 (אה"ל). יד ניא מוסיף בעיקורא מבועא וליג דא. (תק"ח) וניא בסיקורא דמבועא (אה"ל). יז ניא וטמיר. (תק"ח).
 יט ניא בפלגו. טו ניא ליליא. יז ניא תולדין (תק"ח).

מאמר	הסולם	והנה שלשה אנשים
<p>נוקבא דעתיק. מוסיף. דאדליק ונציץ לכמה סטריין, שהיא, מדלקת ומאירה הן בבחינת מלכות בלתי ממותקת והן בבחינת מלכות הממותקת. כי היא כבר נתקנה עם הרקיע בסוד בקע, כנ"ל (בראשית א' דף ה' ד"ה וכשהגזילה) וע"כ מאירה לכל הצדדים. אבל פרצוף עתיק דוכרא, אינו מאיר לכל הצדדים, רק לבחינת הדלקה לבד. להיותו למעלה מרקיע והוא לא בקע, עש"ה. ועל דרך זה הולך ומביא לפנינו מעלה כל י"ב הפרצופין דאצילות ואשר כולם כלולים בז"א. וז"א משפיע להנוקבא כל אלו מדרגות הקדושים ונמצא אברהם. אע"פ שלא קבל אלא מהנוקבא. מכל מקום זכה בכל י"ב מדרגות העליונות כי כולן היו מחוברות בהנוקבא. בסוד השם אדנ"י שבה. מה שאין כן מטרם שנמלה לא זכה לקבל הדבור אלא מהנוקבא לבדה. דהיינו מטרם שנתחברו בה י"ב מדרגות הללו.</p>	<p>ובהיות ג"ר דבינה מתלבשת בהם ע"כ נמצאים בחסדים מכוסים מתכמה כטבע הבינה. זהר דעביד תולדין, זר העושה תולדות. והוא ב' פרצופין ישראל סבא ותכונה. שהארזים אינה תמידי כהארז או"א. אמנם הם מאירים בהארז החכמה, ואין זיווג להולדת נשמות בלי אור החכמה כנודע, וע"כ מעלמם גדולה. סג) זהר טמיר וגניז נציצו דכל נציצין, ודרגין בלא ביה, זהר נעלם וגניז התנוצצות מכל התנוצצות. כלומר שהתנוצצות שלו גדול מכל התנוצצות שבועלמית. וכל המדרגות בו, כי היא כוללת כל י"ב המדרגות דאצילות. והוא ב' הפרצופין ועיר ונוקביה הגדולים. ונקראים יחד בשם ז"א. נפיק וטמיר סתים וגליא חזי ולא חזי. יוצא ונעלם, סתום ומגולה רואה ואינו רואה. פירוש. כשהוא יוצא ומאיר, הוא נעלם. כי הארתו של ז"א נמשך מאו"א עלאין, שהם בחסדים מכוסים מחכמה. וע"כ, כשיוצא ומאיר הוא בהכרח נעלם כאו"א. וכשהוא סתים ואינו מאיר אז הוא בגילוי. היינו בזמן שמקבל הארת השורק מאמא, שה"ס חכמה, והוא אז בגילוי. אמנם אין החכמה מאירה בלי חסדים כנודע, וע"כ הוא סתום ואינו מאיר. אמנם לעצמו אינו מקבל חכמה, להיותו בבחינת ג"ר דבינה, אלא בשביל הנוקבא הוא מקבל חכמה. וז"ש חזי ולא חזי, חזי היינו אור החכמה הנקרא ראייה, ונבחן שהוא חזי להשפיע לנוקבא אבל מבחינת עצמו לא חזי, אלא חמיד הוא בחסדים מכוסים כנ"ל.</p>	<p>ספרא דא מבועא דכירא, ספר זה, כלומר הנבול שבפרצוף זה, ספר פירוש גבול, הוא המקור של הבור, שהיא הנוקבא דז"א. גבול ה"ס המסך המתוקן בכלי מלכות, שעליו נעשה הזיווג דהכאה. ונודע שפני אדם, הוא רק בהמקום שמחזה ולמעלה דוזין, וע"כ יש שם מקום זיווג. ולא מחזה ולמטה. כנ"ל (בראשית א' רפרי דף ק' ע"א)</p>

(סד) ה זהר: זוהיר ואנהיר לכלא, כללא דאורייתא, ודא איהו דאתחזי, וכל גוונין סתימין ביה, ואתקרי בשמא ו דאדני. תלת גוונין ד אתחזי לתתא, ס מהאי, י תלת גוונין לעילא, מאלין עלאין אתמשך, כלא ס דלא אתחזי. פ ונציץ בתריסר נציצין וזהירין דנציצין מניה. תליסר אינון, ברזא דשמא (* קדישא, י וגו רזא דאין סוף, הוי"ה אקרי.

סה) כד אתחבר זהר תתאה אדני, בזהר עלאה הוי"ה, אתעביד שמא יא סתים, י דביה ידעי נביאי קשוט, י ומסתכלאן לגו זהרא עלאה, ודא יאקדונקי. י חיוו טו טמירין, ה) דכתיב * כעין החשמל מתוך האש.

מסורת הוהר

דרך אמת

ה) סקוים סקון י דף כ"ל סוף ע"ב ופנחס רכ"ח א) בעין החשמל: (יחוקאל א') ח"ב פא: סב. ע"ח כרע"ט, קלא. רג: ח"ג רכז. שה:

חלופי גרסאות ה) נ"א וזהר (תק"ח). נ"א ודא איהו וזהר הרקיע. הרקיע דביה תליין שמשא וסיהרא כוכביא ומולי דא איקרי זהרא דאספקלריא דנהרא דלא זכה ביה ביג בר רעיא מהימנא וכל ביתא דלא אנהיר סיהרא אספקלריא דלא נהרא בר מניה דזכה באספקלריא דנהרא וזהר הרקיע סתים עלאה דנהיר ולא ידע ארליק ולא אתחזי ומאן דנטיף לא ידע ממאן נטיף סתימו דילה סתים (נ"א טמיר) ונניו שבטא דיוסף צדיקא סתים בארבע גוונין. ו"ג מן דאתחזי עד ונציץ (תק"ח). נ"א אדני. ד"א אהחון. ונ"א אהחון (אה"ל). ס"א מהני (אה"ל). ו"א ותלת (אה"ל). ז"א מוסיף כלא לגבי זהר. ונ"א כלא אינון עלאין. ח"א מוסיף זהר דלא. ט"א מוסיף ונהיר ונציץ (אה"ל) ונ"א וזהר דנציץ בתריסר חיון זיוון ונהירין נציצין מניה תליסר אינון ברזא דשמא קדישא וגו' רזא דאין סוף אין סוף דליה שיעורא. ו"ג מן הוי"ה עד תשע נקודין (תק"ח). י"א וגו'. יא נ"א ליג סתים (אה"ל) ונ"א שתיב. יב נ"א דכי. יג נ"א ומסתכלין. יד נ"א חיוון. ונ"א חיוון. טו נ"א טמירן.

הכולם

מאמר

תלת גוונין לעילא. ג' גוונים, שהם נה"י נראים למטה ממנה. וג' גוונים הם למעלה, שהם חג"ת. פ"י כשהיא עולה למעלה מחזה לזווג עם ז"א געשית אז בסוד רביעי לאבות, ונכחן שחג"ת דז"א הם למעלה ונה"י דז"א הם למטה ממנה, ואומר שרק ג' שלמטה ממנה. נגלים ונראים בהארת חכמה ולא החג"ת שלמעלה ממנה. מאלין עלאין אתמשך כלא. דלא אתחזי, מאלו ג' העליונים שהם חג"ת נמשך הכל כי אפילו הארח החכמה שבג' תתאין נה"י נמשכת מחג"ת. עם כל זה אינם נראים, כי לעצמם אינם מקבלים חכמה ונציץ בהריסר נציצין וזהירין דנציצין מניה, והוא מתנוצץ ב"ב התנוצציות ואורות שנוצצים ממנו. דהיינו שמקבלת מז"א כל מדרגות י"ב הפרצופין שז"א כולל אותם כנ"ל. תליסר אינון ברזא דשמא קדישא וגו' רזא דאין סוף, והם י"ג בסוד האחד הכולל אותם בסוד שם הקדוש הויה, ותוך סוד א"ס, כלומר שהם י"ב מדרגות באצילות ועם הכולל אותם שה"ס א"ס הם י"ג, כן ב"ב מדרגות שבנוקבא, הם י"ג עם שמא קדישא דז"א הכולל אותם, בסוד א"ס המלוכש בו. הויה אקרי. הכולל אותם נקרא בשם הויה. וי"ב המדרגות שבנוקבא, נקרא בשם אדני כנ"ל.

סה) כד אתחבר וכו': כאשר נחבר זהר התחתון, דהיינו זהר הי"ב, הנקרא אדני"ה בזהר

א' דף פ"ה ד"ה ביאור). ומחזה ולמעלה דזו"ן נקרא זו"ן הגדולים וכן ז"א בלבד. דהיינו הפרצוף שלפנינו. ומחזה ולמטה דזו"ן נקראים זו"ן הקטנים וכן פרצוף נוקבא לבד. וז"ש ספרא דא, המסך שבפרצוף זה, שה"ס פני אדם, הוא מבוטא דכירא. הוא המקור אל הבור, דהיינו של הנוקבא, כי היא מקבלת רק מהארת הזווג שבמסך הזה. נפיק ביממא טמיר כליליא אשתעשע בפלנות ליריא בתורדין דאפיק, יוצא להאיר רק ביום, כי ז"א מאיר ביום. ונעלם כלילה, שאינו מאיר אז. ומשתעשע בחצות לילה עם נשמות הצדיקים בגן עדן, שהם תולדותיו שהוציא. כמ"ש לעיל דף ז' ד"ה פירוש.

סד) זהר, זוהיר ואנהיר לכלא כללא דאורייתא. זהר המזהיר ומאיר לכל את כלל כל התורה. שה"ס חכמה. ודא איהו דאתחזי וכל גוונין סתימין ביה, וזה הוא שנראה, דהיינו שמקבל חכמה, וכל הגוונים ח"ב חו"מ נסתמים בו. כי הוא פרצוף נוקבא, הכוללת ב' פרצופין שמחזה ולמטה הנקראים זו"ן הקטנים. ונודע שאין החכמה מקובלת באצילות אלא בהנוקבא, (כנ"ל בראשית ב' דף ט"ז ד"ה אמר) על כן אומר בה וזה הוא שנראה וכו'. ואתקרי בשמא דאדני"ה, והיא נקראת בשם אדני"ה, תלת גוונין אתחזי לתתא מהאי (דטו"י דף ק' ע"א ס) דף ק' ע"ב)

סו) מתניתין. עלאין א רמאין ב טבין דימינא. תשע א) נקודין ב דאורייתא, נפקין ד ומתפלגין באתוון. ב ואתוון בהו ו נטלין ז מטלניו דקיין ב ברזי. ט פלטיין, אלין תשע, שליטיין י אינון אתוון אתוון, יא מנייהו אתפשטו, אשתארו נקודין יב לאענאה לון. לא יג נטלין, בר כד אינון יד נפקין. סז) טו אלין טו אינון ברזא דאין סוף, ב) כלהו אתוון י מטלנין יב ברזא

דרך אמת

א) ליל ס"ו ע"ב. ב) פ"י לע"ג דנקודי מחכמס מ"מ טרסס נלן סוף ליהוה להס קיזכ עיין בהלעזט רפ"ס א'.

חלופי גרסאות א) נ"א ליג רמאין. ב) נ"א טשין (אה"ל). ג) נ"א באורייתא (תק"ח). ד) נ"א מתפלגין. ונ"א אתפלגין (תק"ח). ה) נ"א אתוון (תק"ח) ונ"א ובאתוון. ו) נ"א נטלין. ז) נ"א נטלין. ח) נ"א מטלניו. ונ"א מטלנין (תק"ח) ונ"א מטלנון (אה"ל). ט) נ"א ברזין. י) נ"א פליגין ונ"א פליגין (תק"ח) ונ"א פלגוין (אה"ל). יא) נ"א על אתוון. יב) נ"א מנהון (תק"ח). יג) נ"א לאענאה. יד) נ"א נטלין ונ"א נטלין. טו) נ"א אל (אה"ל). טז) נ"א איקרון אים (תק"ח) וליג ברזא. יז) נ"א מטלנין. יח) נ"א מטלנין. יט) נ"א מטלנון (אה"ל). יא) נ"א ליג ברזא (תק"ח).

והנה שלשה אנשים

הכולם

מאמר

דהיינו להשפיע בהם מוחין הנותנים תנועה וחינה באותיות, שהם ז"ן, כנ"ל. פירוש. מתחילה נתחלקי ט' הנקודות, שהם בינה לב' חצאים אשר חצים התחתון, שהם בינה ותו"מ, ירדה ונתלבשה באותיות, שהם ז"ן, ואז השפיעו הנקודות אל האותיות מסעות קטנות. שפירושם מוחין דקטנות. ואח"כ לעת גדלות, מחציתם התחתון דנקודות פלטה את האותיות, והאותיות נתפשטו מהם, כי הבינה חזרה לראש א"א, ומחצית התחתון חזרה ונתחברה עם מחציתה העליון, ונשלמה שוב בע"ס בכלים ואורות, ואז יכלו הנקודות להשפיע מוחין דגדלות לאותיות שהם ז"ן, (כנ"ל ב"א דף י"ד ד"ה ויש ע"ש).

בוהר העליון שהוא ז"א הנקרא הו"ו"ה נעשה משניהם שם אחד, שבו משיגים נביאי האמת ומסתכלים לתוך זהר העליון, וזהו השם 'אהרונה'. דהיינו הויה אדני בשילוב, ומשיגים בו חיוו טמירין שבשם הזה מושג הראיה של הנסתרות. בסוד שכתוב, כעין החשמל מתוך האש.

סו) מתניתין. עלאין רמאין וכו': משנה. אליכם העליונים הרמים והטובים שמצד ימין נאמר פור הוה תשע נקודות שבתורה, היינו הבינה, שה"ס ג' נקודות חלם שורק חירק, (כנ"ל דף כ' ד"ה ואלין) שכל אחת כלולה משלשתם, והן ט' נקודות. נפקין, ומתפלגין באתוון, הן יוצאות, מחוץ לראש דא"א, היינו על ידי עלית המלכות לבינה (כנ"ל לך לך דף ז' ד"ה פירוש) ומתחלקים, לכו"ח ובינה ותו"מ, ובינה ותו"מ כתלבשים באותיות, שהם ז"ן, ואתוון בהו נטלין מטלנין דקיין ברזי, והאותיות נוסעות, על ידי בינה ותו"מ דבינה המ"בשת בהם, מסעות קטנות בסוד, כלומר, שהאותיות מקבלות מהם, בחי' מוחין דקטנות, דהיינו ו"ק בלי ראש, (כנ"ל ב"א דף י"ד ד"ה ויש ע"ש) ולעת גדלות פלטיין אלין תשע שליטיין אינון אתוון, הבינה ותו"מ דבינה הכוללת תשע הנקודות כנ"ל פולטת ממנה אלו האותיות שנתלבשה בה, אתוון מנייהו אתפשטין, והאותיות נתפשטו מבינה ותו"מ דבינה המכונים ט' שליטים, אשתארו נקודין לאענאה לון, ונשארו ט' נקודות בשלמותם. להניע האותיות. (דמו"י דף ק' ע"ב) 2

לא נטלין, בר כד אינון נפקין, לא יסעו, רק כאשר אלו יוצאות, לבר מראש דא"א, פירוש, כי לכאורה קשה, למה לו לבינה לצאת מהראש ולהתמעט לו"ק, ואח"כ לחזור לראש, כדי להשפיע מוחין דגדלות לאותיות, למה אינה משפיע להם מוחין דגדלות מטרם שיצאה מראש א"א, לזה אמר, לא נטלין בר כד אינון נפקין, האותיות לא יוכלו לנסוע, דהיינו לקבל מוחין לתנועה, רק כאשר אלו הנקודות יוצאות מראש א"א, שאז יורדת מחצית התחתון ומתלבשת באותיות כנ"ל.

סז) אלין אינון ברזא דאין סוף, אלו האותיות הן בסוד אין סוף, כלומר שהן בחינת המלכות דמות הדין, שעליה היה צמצום א' שלא תקבל לתוכה שום אור ישר, כלדו אתוון מטלני ברזא דאין סוף, כל האותיות הן

ה' דאין סוף. כמה דאינון ג' נטלין ג' לון, הכי ד נמי ה' נטלי אלין ו' סתימין אתון, גליין ולא גליין, הני טמירין, על מה דשריין (ה) אתון.
 (סח) תשע ו' שמהן, גליפן בעשר, ואינון: קדמאה א' ה' אהיה. ס' יו"ד ה"א. אהיה * אשר אהיה. י' הויה. י"א אל. אלקים. הוי"ה. צבאות. י"ב אדון. י"ג שדי.

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) תקונים תקון כ"ד ותקון ע" דף כ"ח ונפקדמה תקונים דף ס' נחקון י"ח ולקמן ס' וי"א ק"ס א'. (ב) [נח"ג] ריש פ' טלה יך.
 א' אהיה יה וכו': (עשרה שמות) ח"א קת. בס"ת ח"ב קעה. ח"ג יוד: יא. רנז: רנח. ת"ז תק' י"ח לד:

חלופי גרסאות א' ג'א בא"ס (תק"ח). כ' ג'א נטלי נ' ג'א ליג לון. ד' ג'א ליג נמי. ס' ג'א נטלין. ו' ג'א סתימין. וגי'א אחוין סתימין. ז' ג'א אחוין. ה' ג'א ליג אהיה. וגי'א אחיה אשר אחיה. ט' ג'א יו"ד ה"א וא"ו ה"א. י' ג'א יו"ד ה"א וא"ו ה"א. י"א ג'א האל. י"ב ג'א אדני. י"ג ג'א מוסיף שדי ומן דא שמא יו"ד ה"א וא"ו ה"א מתפשט [ג'א מתפשטן] כ"ב אותיות ורוא דשמא מנצפ"ך (ג) הרי כ"ז אותיות ורוא הוא רוא ה' אלקינו ה' אחד [ג'א א'] ה' אלקינו ה' הרי י"ד אותיות [ג'א אחוין] אחד רוא י"ג אחוין ומנהון יתפשטו [ג'א אחשטון] רמ"ח אברים (במדרש רות איתא י"ב אחוין דיחודא שט"ע ובשכמל"ו. הרמ"ק) שם בן מ"ב ושם בן ע"ב מנצפ"ך חמשה גבורות ומניה יתפשט [ג'א אחשטס] רוא דחמשים שערי בינה ומנהון [ג'א ומיניה] יתפשטון ע"ב הרי רמ"ח אברים עם ה' אלקיכם אמת.

מאמר

הסלים

והנה שלשה אנשים

(בראשית א' דף ז' ד"ה כבר עש"ת). גליין ולא גליין הני טמירין על מה דשריין אתון. נגלות ואינון נגלות אלו הצפונות, שעליהן שורות האותיות. דהיינו מלכות המצומצמת. פירוש. אלו הכחות דמדת הדין ממלכות המצומצמת הם צפונות ונסתרות באותיות. ורק בחינת מלכות הממותקת בבינה נגלות בהן מתוך ירידת מחצית הבינה בתוכם כנ"ל. ואל תחשוב שכחות מלכות המצומצמת גנוזים וצפונים, באופן שאינם מתגלים בהן לעולם. לזה אומר, גליין ולא גליין הני טמירין וכו' כי בשעה שצריכים לקבל מוחין הן גנוזות וצפונות, אבל לפעמים הן מתגלות. והיינו בעת שצריכים להוציא את קו האמצעי. כנ"ל לך לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש.

הן בצל סוד אין סוף. נשמר בזה, שלא תאמר. הרי האיתיות הן ז"א ונוקביה. והנוקבא שהיא מלכות, תוכל לומר שצמצום א' דאין סוף רובץ עליה. אבל ז"א שעליו לא היה צמצום א', אי"כ אינו בצל אין סוף. לזה אומר כל"דו אתון וכו' דהיינו אפילו ז"א הוא בצל א"ס. והטעם הוא כי שורש ז"א הוא מטבור ולמטה דא"ק ששם בחינת מלכות דצמצום א'. ולפי זה אין האותיות ראיות לקבל לחוכן שום מוחין, אלא. כמה דאינון נטלין לון, כמו שהנקודות נוסעות. הכי נמי נטלי ארין סתימין אתון. כן נוסעות גם אלו האותיות הסתומות. פירוש מאחר שמסבת יציאת בינה מראש א"א נפלו בינה ותו"מ שלה ונתלבשו באותיות כנ"ל. ע"כ נעשו האותיות כמו גוף אחד עם בינה ותו"מ הללו שבתוכם. ולעת גדלות, כמו שבינה ותו"מ הללו חוזרות ועולות ונוסעות אל הבינה, והבינה חזרה לראש א"א. כן נוסעות עמהן גם האותיות המלבישות עליהן. ועולות גב כן ומתחברות אל הבינה ומקבלות אורותיה. כמו הבינה ותו"מ שלה. באופן, שמצד עצמם אין האיתיות ראויים לנסיעה, דהיינו למוחין, אלא מתוך שמחצית כלים דבינה נפלו ונתלבשו בהן, נעשו עמהן גוף אחד ומקבלים מוחין על ידי נסיעתם של הכלים דבינה. וז"ש כמה דאינון נטלין לון, הכי נמי נטלי ארין סתימין אתון. ואע"פ שמצד עצמם אינן ראיות לנסיעה, להיותם בסוד מלכות המצומצמת. וכבר נתבאר זה לעיל (דפו"י דף ק' ע"ב ע) דף ק"א ע"א

ט) אֵלֶיךָ אֵינוֹן עֶשֶׂר שָׁמַח גְּלִיפֵן בְּסִטְרֵיהוֹן. וְכֵל הַנִּי שְׁמַח, כִּי אֲתַגְלִיפוּ, וְעֵלֶיךָ בְּחַד אַרְוֹן הַבְּרִית, וּמֵאֵן אֵיךְ, שְׁמַח דַּאֲתַקְרִי אֲדֹנָי. וְדַא אֲתַגְלִי הַשְׁתֵּא וְלֵאבְרָהֶם.

ע) מִיכָאֵל שְׁמַח דִּימִינָא, דְּקֵא אַחִיד וּמִשְׁמַשָּׂא לְשְׁמַח דֵּא, יִתִּיר מֵאֵינוֹן אַחֲרֵינוּן. בְּכֵל אַתְר דְּרוּז דֵּהֵא שְׁמַח תְּמֵן, מִיכָאֵל תְּמֵן, * אֲסַתְלֵיק הֵא, מִיכָאֵל אֲסַתְלֵיק, אֲלֵיקִים יֵה בְּהַדֵּי שְׂדֵי.

עא) בְּקִדְמִיתָא שְׁלֶשָׁה אַנְשִׁים, וְאִגְלִימוּ בְּצִיּוּרָא דְּאוּרָא, וְהוּוּ אַכְלֵי, אַכְלֵי וְדֵאֵי, דֵּאשָׁא יֵה דֵּלְהוּ אַכְל וְשְׂצִי כְּלָא, וְאֵעֵבִיד נַחַת רוּח לֵאבְרָהֶם. אֵינוֹן אֵשָׁא וְדֵאֵי, וְהֵהוּא אֵשָׁא אַתְכְּסִי בְּצִיּוּרָא דְּאוּרָא, וְלֵא אַתְחֹזִי, וְהֵהוּא יֵה מִיכָאֵל אֵשָׁא מִלְּהֵטָא, יֵה וְאֲכָלָא לֵיה, וְאִבְרָהֶם מִקְבֵּל נַחַת רוּח מֵהֵאֵי.

עב) כִּיּוֹן סִו דַּאֲסַתְלֵיק שְׁכִינְתָא, מֵה כְּתִיב, וְיַעֲלֵ אֲלֵיקִים מֵעַל אַבְרָהֶם, מִיד מִסְתַּלֵּק בְּהַדֵּיה מִיכָאֵל, דְּכְתִיב * וַיִּבְאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדוּמָה וְגוֹי. שְׁלֶשָׁה כְּתִיב בְּקִדְמִיתָא, וְהַשְׁתֵּא תְרִין, אֵלָא מִיכָאֵל דֵּאֵיהוּ יִמִּינָא, סִו אֲסַתְלֵיק בְּהַדֵּי שְׁכִינְתָא. עג) מִלֵּאךְ דַּאֲתַחֲזִי לְמִנּוּח לַחַת יֵה וְאִיגְלִים בְּאוּרָא, וְאֲתַחֲזִי לֵיה, וְדֵא אֵיהוּ אוּרִיָּאל. מֵה דֵּלָא נַחַת בְּאֵלֶיךָ דַּאבְרָהֶם, נַחַת הַכֵּא בְּלַחֲדוּדֵי, לְבִשְׂרָא לְמִנּוּח, דַּאֲתִי מִדֵּן.

מסורת הזהר

א) וַיִּבְאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים: (בראשית י"ט) ח"א קה. קו: רנה.

חלופי גרסאות אֵינוֹן אֵשָׁא לֵיבֵג אֵלֶיךָ. כִּי נִיָּא מוֹסִיף אֲתַגְלִיפוּ רַמִּיחַ אַבְרָהִים [אַבְרָהִים אֵהֵל]. כִּי נִיָּא וְעֵלֶיךָ. דִּי נִיָּא מוֹסִיף אֵיהוּ אֲדוֹן. סִו נִיָּא מוֹסִיף וְדֵא רֹזָא. וְנִיָּא מוֹסִיף לֵאבְרָהֶם הוּיִיה צְבֹאָה, וְנִיָּא אֵל אֲדֹנָי. וְנִיָּא מוֹסִיף אַחֲרֵינוּן אֵל אֲדֹנָי. כִּי נִיָּא אֲסַתְלֵיק וְדֵא. וְנִיָּא מוֹסִיף אֲסַתְלֵיק בְּהַדֵּיה, וְנִיָּא אֲסַתְלֵיקוּ בְּהַדֵּיה. יֵה נִיָּא לֵיבֵג אֲלֵיקִים בְּהַדֵּי שְׂדֵי. יֵה נִיָּא לֵיבֵג בְּהַדֵּי. וְנִיָּא בְּהַדֵּיה שְׂדֵי (דֵּיָא) וְנִיָּא שְׂדֵי בְּהַדֵּיה (אֵהֵל). יֵה נִיָּא דֵּלְהוּן. יֵה נִיָּא לֵיבֵג מִיכָאֵל וְנִיָּא מִכָּלָא, יֵה נִיָּא אַכְלָא (אֵהֵל). סִו נִיָּא דַּאֲסַתְלֵיקָא. סִו נִיָּא אֲסַתְלֵיק. יֵה נִיָּא וְאִגְלִים. וְנִיָּא מוֹסִיף וְאִיגְלִים לֵיה.

הנהגה שלשה אנשים   הסולם   מאמר

שְׁנֵיהֶם בִּיטוּד. אֲדוֹן, הוּא עֶטְרַת יִסוּד. וְשְׂדֵי הוּא יִסוּד עֲצוּמו. סט) אֵלֶיךָ אֵינוֹן וְכוּ': אֵלוּ הֵם עֶשְׂרֵה שְׁמוֹת חֲקוּקוֹת לְפִי בְּחִינְתָם, וְכֵל אֵלוּ הַשְׁמוֹת נַחֲקֵנוּ וְבִאוּ בְּאֲרוֹן הַבְּרִית אַחַד, וּמִי הוּא. הוּא הַשֵּׁם שְׁנַקְרָא אֲדֹנָי. וְזֶה הוּא שְׁנַגְלָה עֲתָה, לְאַחַר הַמִּילָה. אֵל אַבְרָהֶם. דֵּהֵינּוּ הַשֵּׁם אֲדֹנָי שֶׁהֵס הוֹקְבָא אַחַר שְׁקִבְלָה לְתוֹכָה כֵּל עֶשְׂרֵה הַשְׁמוֹת הַנִּיל שֶׁהֵם כֹּל הַמְדְרָגוֹת שְׁבִאצִּילוֹת. אַבְל מְקוּדֶם שְׁנַמוּל, לֵא הַשִּׁיב סוּד הַרְאִיה. רַק מִן הַנוֹקְבָא לְבִדָּה בְּלִי חִיבּוּרָה עִם הַמְדְרָגוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת.

עב) כִּיּוֹן דַּאֲסַתְלֵיק וְכוּ': כִּיּוֹן שְׁנַסְתַּלְקָה, הַשְׁכִּינָה, מֵה כְּתוּב, וְיַעֲלֵ אֲלֵיקִים מֵעַל אַבְרָהֶם, מִיד מִסְתַּלֵּק עִמָּה גַם מִיכָאֵל, כְּנִיל. שְׁכְּתוּב וַיִּבְאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדוּמָה וְגוֹי מִחִילָה כְּתוּב שְׁלֶשָׁה, וְעֲתָה שְׁנַיִם, מִכָּאֵן שְׁמַלְאךְ מִיכָאֵל שְׁתַּלֵּק יַחַד עִם עֲלִית הַשְׁכִּינָה, וְנִשְׁאָרוּ רַק שְׁנֵי מַלְאָכִים.

עג) מִלֵּאךְ דַּאֲחַחֲזִי וְכוּ': הַמִּלְאךְ שְׁנַרְאָה לְמִנּוּח. יִרַד וְנִתְלַבֵּשׁ בְּאוּרִי וְנַרְאָה אֵלָיו וְזֶה הוּא הַמִּלְאךְ אוּרִיָּאל, מִי שְׁלֵא יִרַד בְּאֵלוּ הַמַּלְאָכִים שְׁבִאבְרָהֶם, יִרַד כְּאֵן לְבִדּוּ, לְבִשְׂרָא לְמִנּוּח הַכֵּא מִדֵּן, שִׁיְהִיה לִו בֵּן.

עא) בְּקִדְמִיתָא שְׁלֶשָׁה אַנְשִׁים וְכוּ': בְּתַחֲלִילָה (דְּסוּרֵי דֵּף קִיָּא עֵיָא) * קִיָּא עֵיָב

עד) וּבְגִין דְּלֹא חָשִׁיב כְּאַבְרָהָם, לֹא כָּתִיב דְּאֵכֶל, דְּהָא כָּתִיב * אִם תַּעֲצֹרְנִי לֹא אוֹכֵל בְּלַחֲמֶךָ. וְכָתִיב וַיְהִי בַעֲלוֹת הַלֵּהֵב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעַל בְּמִלֶּכֶךְ ה' בְּלֶהֱב המִּזְבֵּחַ וּגְו'. וְהִכָּא וַיַּעַל בְּאֵלִיקִים מֵעַל אַבְרָהָם. בְּגִין דְּבִיהַ לֹא אֶסְתַּלֵּק מִיִּכָּאֵל, וְאֶשְׁתַּאֲרוּ רַפְאֵל וּגְבַרְיָאֵל.

עה) וְעַדִּיּוּהוּ כָּתִיב, דְּשֵׁנִי הַמְּלָאכִים סְדוּמָה. בַּעֲרַב בַּשַּׁעֲתָא דְּדִינָא תְּלִיא עַל עֲלְמָא. לְבַתֵּר אֶסְתַּלֵּק חַד, וְאֶשְׁתַּכַּח גְּבַרְיָאֵל בְּלַחֲוֹדִיהַ. בְּזִכּוּתִיהַ דְּאַבְרָהָם אֶשְׁתַּזִּיב לוֹט, וְאִיהוּ אוֹף הִכִּי זְכִי בְּהוּ, וְעַד אֲתוּ לְגַבִּיּהַ. (ע"כ ס"ח) עו) * ר' אבא פתח ואמר, דְּמִי יַעֲלָה בְּהַר ה' וּמִי יִקּוּם בְּמִקּוּם קִדְשׁוֹ. ת"ח, כִּלְ בְּנֵי עֲלְמָא לֹא (ה) חֲמָאן עַל מַה קִּיַּמִּי וְ בַּעֲלְמָא, וְיוֹמִין אוֹזְרִין וְסַלְקִין, וְקִיַּמִּי קָמִי קַב"ה, כִּלְ אִינוּן יוֹמִין, דְּבִנֵּי נִשְׂא קִיַּמִּי בְּהוּ בְּהַאי עֲלְמָא, דְּהָא כִּלְהוּ אֲתַבְרִיאֻוּ (ז) וְכִלְהוּ קִיַּמִּי לְעֵילָא, וּמַנְדְּן דְּאַתְבְּרִיאֻוּ, דְּכָתִיב ה' יָמִים יוֹצְרוּ.

עז) וְכַד מְטַאן יוֹמִין לְאֶסְתַּלְקָא מֵהַאי עֲלְמָא, כִּלְהוּ קְרִיבִין קָמִי מְלַכָּא עֲלָא, הַה"ד וְיִקְרְבוּ יָמֵי דוֹד לְמוֹת. וְיִקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. עח) בְּגִין דְּכַד ב"נ אִיהוּ בְּהַאי עֲלְמָא, לֹא אֶשְׁגַּח וְלֹא אֶסְתַּכְלַל, עַל מַה קָאִים, אֲלֵא כִּלְ יוֹמָא וְיוֹמָא חָשִׁיב כְּאֵילוּ הוּא אֲזִיל בְּרַקְנִיָּא, דְּהָא כַּד נִשְׁמַתָּא

דרך אמת

מסורת הזהר

(ה) וְלֹא כִּינ ב"נ. (ב) לָךְ לָךְ פִּיֵּא ע"א. (א) אִם תַּעֲצֹרְנִי: שׁוֹפְטִים י"ג. (ב) וַיַּעַל—כִּלְהֵב הַמִּזְבֵּחַ: (שׁוֹפְטִים יג) ח"ב צד. ג) וַיַּעַל אֱלֹקִים מֵעַל אַבְרָהָם: (בְּרֵאשִׁית י"ז) ח"א ריג. ד) מִי יַעֲלָה בְּהַר ה': (תְּהִלִּים כ"ד) ח"א ק: קכג. רא. רסו. ח"ב קכ: קצה: ח"ג מב: מה: סח: תְּקַ"ת ק"ח טג שכו. ק"ז טב שלא. ה) יָמִים יוֹצְרוּ: (תְּהִלִּים קל"ט) ח"א קכא: רכז. רלג: ח"ב רעה: ז"ח יתרז ל"ז טב שמא. ו) וְיִקְרְבוּ יָמֵי דוֹד: מְלַכִּים א' ב'. ז) וְיִקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל: (בְּרֵאשִׁית מ"ז) ח"א ריב: ריז: רכא: רכב.

חלופי גרסאות ח"א ב"נ בגין. כ"א לא אכל (אה"ל). ג"א אסתלק. ד"א מוסף ויבואו שני (אה"ל). ה"א ב"א אלמא. ו"א ע"מא. ז"א ל"ג בהו. ח"א מ"ן. ט"א בגין דא בר נש כד איהו. י"א בריקנייא.

מאמר

הסולם

מי יעלה בהר ה'

עד) וּבְגִין דְּלֹא חָשִׁיב וְכוּ': וּמִשׁוּם שְׁמִנּוּחַ אִינוּ חָשׁוּב כְּמוֹ אַבְרָהָם, לֹא כְּתוּב שְׂאֵכֶל, כִּי כְּתוּב, אִם תַּעֲצֹרְנִי לֹא אוֹכֵל בְּלַחֲמֶךָ. וְכָתִיב וַיְהִי בַעֲלוֹת הַלֵּהֵב וּגְו' וַיַּעַל מִלֶּכֶךְ ה' וּגְו'. וְכַאֲן כְּתוּב וַיַּעַל אֱלֹקִים מֵעַל אַבְרָהָם אֲבַל כְּמִלָּאכִים לֹא כְּתוּב שְׁנַסְתַּלְקוּ מֵעַל אַבְרָהָם. וְהוּא מִשׁוּם שְׁעָם אֱלֹקִים נִסְתַּלַּק גַּם מִיִּכָּאֵל כְּנ"ל, וְנִשְׁאֲרוּ רַפְאֵל וּגְבַרְיָאֵל, וְעַלִּיהֶם כְּתוּב שֵׁנִי הַמְּלָאכִים סְדוּמָה. בַּעֲרַב, בַּשַּׁעֲתָא שְׁהַדִּין תְּלוּי עַל הָעוֹלָם, וְלֵאחֲרַי כֶּךָ, נִסְתַּלַּק אַחַד, וְנִשְׁאֲרַ לְהַפִּיכַת סְדוּם רַק גְּבַרְיָאֵל לְבַדוּ. בְּזִכּוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם נִיצַל לוֹט וְעַ"כ גַּם הוּא זָכָה בְּהֶם, בְּשֵׁנִי הַמְּלָאכִים, וְעַ"כ בָּאוּ אֲצִלוּ. (ע"כ סְתָרֵי תוֹרָה).

(דְּסוּרֵי דָף קַיִם ע"א * דָף צִיט ע"א)

אינו

נפקת מהאי עלמא, לא ידעת לאן ה אורחא סלקין לה, דהא אורחא לסלקא לעילא לאתר דנהירו דנשמתינ עלאין נהרין, לא *) אטיהיב ג כלהון נשמתינ, דהא ד כגוונא דאיהו ה אמשיך עליה בהאי עלמא, ו הכי אתמשכת לבתר דנפיק ז מניה.

עט) ת"ח, אי ב"ג ה אתמשיך בתר קב"ה ותיאובתא די"ה אבתריה בהאי עלמא, לבתר כד נפיק ס מניה, איהו אתמשיך י אבתריה, ויהבין ליה י"א אורח לאסתלקא לעילא, בתר ההוא משיכו דאתמשיך ברעותא, כל יומא בהאי עלמא. פ) א"ר אבא, יומא חד אערענא בחד מתא, מאינון דהוו י"ב מן י בני קדם, ואמרו לי י"ג מההיא טו חכמתא דהוו ידעין מיומי קדמאי, והוו אשכתן ספרין דחכמתא טז דלהון, וקריבו לי חד ספרא.

פא) והוה כתיב ביה, דהא יז כגוונא יח דרעותא דבי"ג יט איכוון כ ביה בהאי עלמא, הכי אמשיך עליה כ"א רוח מלעילא, כגוונא דההוא רעותא דאתדבק ביה, אי רעותיה איכוין במלה עלאה כ"ב קדישא, איהו אמשיך כ"ג עליה כ"ד לההיא מ"ה, מלעילא, לתתא כ"ה לגביה.

פב) ואי רעותיה, לאתדבקא בסטרא אחרא, כו ואיכוין כז ביה, איהו אמשיך כ"ח לההיא כ"ט מ"ה מלעילא לתתא לגביה. והוו ל אמרי דעקרא דמלתא תלייא ל"א במלין, ובעובדא, וברעותא לאתדבקא, ובדא אתמשך ל"ב מלעילא לתתא ההוא סטרא דאתדבק ל"ג בה.

חלופי גרסאות ה גיא אורח. וגי' אתר. ז גיא אטיהיב. ז גיא לכלהו. ד גיא כגוונא. ה גיא משיך. ו גיא לבתר דנפיק מיניה מאי הוא. וליג הכי אתמשכת. ז גיא מיניה. ח גיא אתמשיך. ט גיא מיניה. י גיא מוסיף אבתריה דקב"ה. י"א גיא אורחא (אה"ל). י"ב גיא ליג מן. י"ג גיא מבני. י"ד גיא מההוא. טו גיא חכמה. וגי' חכמא. פו גיא להו. פז גיא כד רעותא. וגי' ל"ג כגוונא. יח גיא רעותא. יט גיא אינון. כ גיא איכוין. כ"א גיא ליה. וגי' ליג ביה (אה"ל). כל גיא רוחה. כ"ב גיא ליג קדישא. כ"ג גיא ליג עליה. כ"ד גיא לההוא, כ"ה גיא מוסיף לגביה ברעותיה. כו גיא ואכוין. וגי' ואיכוון (אה"ל). כז גיא בה. (אה"ל). כ"ח גיא ליה. כ"ט גיא ל"ג מלה. ל גיא אמר. לא גיא במילין. לב גיא לעילא ותתא. לג גיא ביה.

<p>מי יעלה הר ה'</p> <p>פ) א"ר אבא, יומא וכו': אר"א יום אחד פגשתי עיר אחת, מאותן שהיו מבני קדם. ואמרו לי מאותה חכמה שהיו יודעים מימי קדם. ומצאו ספרי החכמה שלהם והגישו לי ספר אחד.</p> <p>פא) ודוה כתיב וכו': והיה כתוב בו, כי כעין מה שהרצון של אדם מכוון בו בעולם הזה, כן ממשיך עליו רוח מלמעלה. כעין אותו הרצון שנתדבק בו. אם רצונו כוון בדבר עליון קדוש. הוא ממשיך עליו אותו הדבר מלמעלה למטה אליו.</p> <p>פב) ואי רעותיה וכו': ואם רצונו הוא להתדבק בסטרא אחרא, וכוון בו, הוא ממשיך אותו הדבר מלמעלה למטה אליו. והיו אומרים שכי להמשיך דבר מלמעלה, עיקר הדבר תלוי: בדבור, ובמעשה, וברצון להתדבק, ובזה נמשך ממעלה למטה אותו הצד שנתדבק בו.</p> <p>ואשכחנא</p>	<p>הסולם</p>	<p>מאמר</p> <p>אינו משגיח ואינו מסתכל למה הוא חי, אלא כל יום ויום חשוב אצלו כאילו הוא הולך בריקנות. והנה כאשר הנשמה יוצאת מעולם הזה אינה יודעת לאיזה דרך מעלים אותה. כי הדרך לעלות למעלה, למקום שהארות נשמות העליונות מאירות, שהוא הגיע, לא ניתן לכל הנשמות. כי כמו שהוא ממשיך על עצמו בעולם הזה, כן נמשכת הנשמה ללכת לאחר שיצאה הימנו.</p> <p>עט) ת"ח אי ב"ג: בוא וראה, אם האדם נמשך אחר הקב"ה, והשתוקקותו אחריו בעולם הזה. לאחר כך, כשנפטר מעולם הזה, הוא נמשך גם כן אחר הקב"ה, ונותנים לו דרך לעלות למעלה, להמקום שהנשמות מאירות, דהיינו אחר אותה המשיכה שרצונו נמשך אחריה בכל יום בעולם הזה.</p> <p>(רסו"י דף צ"ט ע"א י) דף צ"ט ע"ב</p>
---	--------------	---

פג) ואשכחנא ב ביה, כל אינון עובדין ופולחנין י דככביא ומולי, ומלין דאצטריכו לון, והאיך רעותא ז לאתכוונא בהו, בגין * לאמשכא לון י לגבייהו.

פד) כגוונא דא, מאן דבעי לאתדבקא ו לעילא, ברוח ז קודשא, דהא בעובדא ח ובמלין, וברעותא ט דלכא י לכוונא יב בההיא מלה, תלייא מלתא לאמשכא ליה לגביה, מעילא לתתא, ולאיתדבקא יב בההיא מלה.

פה) והו אמרי, כמה דבר נש אתמשך י בהאי עלמא, הכי יב נמי משכין ליה, כד נפיק מהאי עלמא. ובמה דאתדבק בהאי עלמא, ואתמשך אבחריה, הכי אתדבק בההוא עלמא, אי בקודשא בקודשא, ואי במסאכא במסאכא.

פו) אי בקודשא, משכין טו ליה טז לגבי ההוא סטר, ואתדבק י ביה לעילא, יח ואתעביד ממנא שמשא, לשמשא קמי קב"ה, בין אינון שאר מלאכין. כמה דהכי אתדבק לעילא, וקאים בין אינון קדישין דכתיב * ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה.

פז) הכי נמי כגוונא דא, אי במסאכא, משכין יט ליה כ לגבי ההוא סטר, ואתעביד כחד לב מנייהו, לאתדבקא בהו, ואינון אקרון נזקי בני נשא. ובההיא שעתא יב דנפיק מהאי עלמא, נטלין ליה ושאיין ליה בגיהנם, בההוא אתר דדייני לון לבני מסאכא, יב דסאיבו גרמייהו ורוחייהו, ולבתר אתדבק בהו. יב ואיהו נוקא, יב כחד מאינון נזקי דעלמא.

מסורת הזהר

א) ונתתי לך מהלכים: (זכריה ג') ח"א קכט; ח"ב קע. רמא: ח"ג רס.

חלופי גרסאות א ג"א ואשכח. ב ג"א בה (אה"ל). ג ג"א דככביא. ד ג"א לאתדבקא. ו ג"א מוסיף לאתכוונא לאתדבקא (אה"ל). ז ג"א מוסיף לגבייהו, כגוונא דא כל אינון רוחין ושדין וסטרד דמסאכא כל אינון דבעאן לאתדבק בסטרא מסאכא [דמסאכא] (רמ"ק ואה"ל). ו ג"א בעילא. ז ג"א קדשא. ח ג"א ובמילין. ט ג"א דליכא. י ג"א לאתכוונא, ו ג"א מוסיף לאתדבקא ולכוונא. יא ג"א בההוא. יב ג"א בההוא. יג ג"א מהאי. יד ג"א ליג נפין. כו ג"א לה. טז ג"א כגווייה. יז ג"א בה. יח ג"א אתערין כחד מנייהו לאתדבק בהו ואינון אקרון שמשין לשמשא קמי קב"ה. יט ג"א לה. כ ג"א לההוא ול"ג לגבי. כא ג"א מינייהו. כב ג"א דנפקי, וב"א דנפקי. כג ג"א וסאיבו. כד ג"א איהו (אה"ל). כה ג"א חד.

מאמר	הסולם	מי יעלה בהר ה'
פג) ואשכחנא ביה וכו': ומצאתי בו בספר. כל אלו המעשים והעבודות של כוכבים ומזלות, והדברים שצריכים לעבודתם, ואיך צריך הרצון לכוון בהם, כדי להמשיך אותם אצלם.		פז) אי בקודשא וכו': אם בקדש מושכים אותו לצד הקדושה, ונתדבק בו למעלה ונעשה ממונה משמש לשמש לפני הקב"ה, בין כל המלאכים. כמו כן הוא מתדבק למעלה ועומד בין אלו הקדושים, שכתוב ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה.
פד) כגוונא דא וכו': כעין זה מי שרוצה להתדבק למעלה ברוח הקדש, הנה במעשה ובדבור ולכוון באותו הדבר בכוונת הלב, תלוי הדבר, שיוכל להמשיך אליו מלמעלה למטה ולהתדבק בהדבר.		פז) הכי נמי כגוונא וכו': כן כעין זה, אם בטומאה, נתדבק בעולם הזה, מושכים אותו, אל צד הטומאה, ונעשה כאחד מהם להתדבק בהם. והם נקראים מוזיקי בני אדם. ובשעה שנפטר מעולם הזה לוקחים אותו ושוקעים אותו בגיהנם, באותו מקום שדנים לבני הטומאה שטמאו עצמם ורוחם ואח"כ נתדבקו בהם. והוא נעשה מוזיק, כאחד מאלו מוזיקי העולם.
פח) והו אמרי וכו': והיו אומרים כמה שאדם נמשך בעולם הזה, כן מושכים אותו כשיוצא מן עולם הזה, ובמה שנתדבק ונמשך אחריו בעולם הזה, כן הוא מתדבק בו בעולם האמת, אם בקדש בקדש, אם בטומאה בטומאה. (רס"י דף צ"ט ע"ב י' דף ק' ע"א)		פז) הכי נמי כגוונא וכו': כן כעין זה, אם בטומאה, נתדבק בעולם הזה, מושכים אותו, אל צד הטומאה, ונעשה כאחד מהם להתדבק בהם. והם נקראים מוזיקי בני אדם. ובשעה שנפטר מעולם הזה לוקחים אותו ושוקעים אותו בגיהנם, באותו מקום שדנים לבני הטומאה שטמאו עצמם ורוחם ואח"כ נתדבקו בהם. והוא נעשה מוזיק, כאחד מאלו מוזיקי העולם.

(פח) אמינא לון, בני, ה קריבא דא למלין דאורייתא, אבל אית לכו אתרחקא ב מאינון י ספרין, בגין דלא * יסטי לבייכו לאלין פולחנין, ולכל יינון סטרין דקאמר הכא, דילמא ח"ו י תסטון י מבתר פולחנא דקב"ה. (פט) דהא כל י ספרים אלין, י אטעיין לון לבני נשא, בגין י לבני קדם חכימין הוו, וירותא דחכמתא י דא, ירתו מאברהם, דיהב לבני פלגשים דכתיב * ולבני הפלגשים אשר לאברהם י נתן אברהם מתנות וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם. ולבתר אתמשכו בההיא חכמה לכמה סטרין.

(צ) אבל זרעא דיצחק חולקא דיעקב, לאו הכי, דכתיב י ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. דא חולקא קדישא דמהימנותא, דאתדבק ביה אברהם, ונפק מההוא עדבא, ומההוא סטרא יעקב. מה כתיב י ביה י והנה ה' נצב עליו. וכתיב י ואתה יעקב עבדי וגו'. בגיני כך בעי ליה לב"נ. לאתמשכא בתר קב"ה, ולא תדבקא ביה י תדיר, דכתיב י ובו תדבק. (צא) ת"ח י מי יעלה בהר ה' וגו'. ולבתר אהדר ופירש. נקי י כפים. דלא עביד בידי י טופסא, ולא יו אתתקף בהו י במה דלא אצטריך. ותו, דלא אסתאב בהו, ולא סאיב בהו לגופא, כאינון דמסאבין גרמייהו בידין לאסתאבאי, ודא הוא נקי כפים. ובר לבב, כגוונא דא דלא י אמשיך רעותיה ולביה, לסטרא אחרא, אלא לאתמשכא בתר פולחנא דקב"ה.

מסורת הוהר

(א) ולבני הפלגשים: (כראשית כ"ה) ח"א קלב: רכג. (ב) ויתן אברהם את כל אשר לו: (כראשית כ"ה) ח"א קלב: רכג. ז"ח שה"ש ס"ו טד שי. (ג) והנה ה' נצב עליו: (כראשית כ"ה) קנ. קעג: רנג. ז"ח ויצא כ"ח טג טד טד תק"ח ק"ח טד שכת. (ד) ועתה — יעקב עבדי: ישעיה מז. (ה) ובו תדבק: (דברים יוד) ח"א קיב. רד: (ו) מי יעלה: לעיל דף כ"ח ציון ד'

חלופי גרסאות א נ"א קריב. ב נ"א מנו. ג נ"א מוסיף ספרין אלין. ד נ"א מוסיף לא תסטון. ה נ"א בתר. ו נ"א ספרין. ז נ"א טעיין. ח נ"א דכל בני. ט נ"א ליג דא. י נ"א ליג מן נתן עד ולבחר יא נ"א ליג ביה. יב נ"א ליג מן תדיר ער ת"ח. יג נ"א כפים וגו'. יד נ"א ספסא. טו נ"א אחקיף ונ"א אחקיף טו נ"א עמה. ונ"א עם מה. יז נ"א אצטריך.

מי יעלה בהר ה'

הכולם

מאמר

(פח) אמינא לון בני וכו': אמרתי להם: בני, הדברים שבספר קרובים לדברי תורה. אבל יש לכם להתרחק מספרים אלו. כדי שלא יטו לבכם לאלו העבודות ולכל אלו הצדדים שאמר כאן. אולי ח"ו תסורו מאחר עבודת הקב"ה.

(פט) דהא כל וכו': כי כל ספרים האלו מתעים בני אדם. משום שבני קדם חכמים היו וירושת החכמה הזו ירשו מאברהם שנתן לבני הפלגשים, שכתוב ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וגו'. ולאחר כך נמשכו בחכמה זו לכמה צדדים.

(צ) אבל זרעא וכו': אבל זרע יצחק חלקו של יעקב אינו כן, שכתוב, ויחן (דסו"י דף ק' ע"א * דף ק' ע"ב)

(צא) ת"ח מי וכו': בוא וראה כתוב, מי יעלה בהר ה' וגו' ואחר כך חוזר ומפרש נקי כפים. היינו שלא עשה בידינו פסל, וידיו לא התקשו במה שאינו צריך. ועוד, יש לפרש הכתוב נקי כפים שלא נטמאו ידי, ולא סמא עמהם את הגוף. כאותם המטמאים את עצמם בידיהם להטמא. וזה הוא נקי כפים. ובר לבב

צב) אשר לא נשא לשוא נפשו. ב נפשו כתיב, י נפשי קרי, והא אוקמוה * נפשי דא נפש דוד, סטרא י דמהימנותא. נפשו י דא נפש דבר נש ממש. בגין דכד יפוק מהאי עלמא, י ונפשיה יסתלק בעובדין דכשרין, על מה דיתקיים בהו, למיהך בין י כל אינון י קדישין, כד"א * אתהלך לפני ה' בארצות החיים. ובגין דלא נשא לשוא נפשי, ישא ברכה מאת ה' וגו'.

צג) ת"ח, י בתר דאתגזר אברהם, הוה יתיב וכאיב, וקב"ה שדר לגביה תלת מלאכין י באתגליא, לאקדמא ליה שלם. ואי תימא, דהא י באתגליא, וכי מאן יכיל י למחמי מלאכין, והא כתיב י עושה מלאכיו רוחות וגו'.

צד) אלא ודאי חמא לון, י דנחתי י לארעא, כגוונא דבני נשא. ב) ולא יקשה לך י האי, דהא י ודאי אינון רוחין י קדישין, ובשעתא דנחתי לעלמא, מתלבשין י באוירי וביסודי דגולמינ, י ואתחזו לבני נשא ממש, כחזו דיוקנא דלהון.

צה) ות"ח אברהם חמא לון, כחזו בני נשא, ואע"ג דהוה כאיב ממילה, נפק י ורהט אבתרייהו, בגין דלא למגרע י מה דהוה עביד מקדמת דנא.

דרך אמת

ב) (על כ"ח ע"א).

מסורת הזהר

א) אתהלך לפני ה': תהלים קס"ז. ב) עושה מלאכיו רוחות: לעיל בראשית ב' דף כ"ז ציון ג'.

חלופי גרסאות א) נ"א נפשי כתיב ול"ג נפשי קרי ונ"א נפשי כתיב נפשו קרי (אה"ל) ב נ"א ליג נפשי קרי. ג נ"א דמהימנו. ד נ"א דא נפשי דכד יפוק להאי עלמא דנפשי יסתלק דעובדין דכשרין על מה [עלמא] דיתקיים בהו למיהך ביה כד"א ס נ"א דנפשיה (אה"ל). ו נ"א ל"ג כל אינון קדישין. ז נ"א ל"ג קדישין. ונ"א קדישין (אה"ל) ח נ"א בשעתא (אה"ל). ט נ"א באתגלייא. י נ"א באתגלייא. יא נ"א למיחמי. יב נ"א נחתי. יג נ"א לעלמא (אה"ל) יד נ"א ל"ג האי. טו נ"א אינון וראי. טז נ"א מוסיף קדישין כדאינון לעילא (אה"ל). יז נ"א באוירין. יח נ"א מוסיף באוירין דעלמא. יט נ"א באוירי עלמא (אה"ל). ית נ"א ואתחזו ממש כחזו בני נשא. וליג לבני נשא. וליג מן דיוקנא עד בני נשא. יט נ"א ורהיט. כ נ"א ממה. (אה"ל).

מאמר

לכב. היינו, כמו זה, שלא המשיך רצונו ולבו לסטרא אחרא. אלא להמשך אחר עבודת הקב"ה.

צב) אשר לא נשא לשוא נפשו: נפשו כתוב, נפשי קרי, ובארוה זה נפש דוד צד האמונה, שהיא הנוקבא דו"א נפשו, זה נפש בן אדם ממש. וזה הוא הפרש בין הכתיב לבין הקרי. שהרי כשאדם נפטר מעולם הזה, ונפשו תסתלק במעשים כשרים, על מה שתזכה על ידיהם ללכת בין כל אלו הקדושים כמו שאתה אומר אתהלך לפני ה' בארצות החיים. לפיכך אומר ומשום שלא נשא לשוא נפשי, ישא ברכה מאת ה' וגו'.

מאמר והנה שלשה אנשים—ויאכלו

צג) ת"ח בתר דאתגזר וכו': בוא וראה אחר שאברהם נמול, היה יושב

(וטויי דף ק ע"ב *) דף ק"א ע"א)

הסולם

והנה שלשה אנשים—ויאכלו

וכואב, והקב"ה שלח אליו גי מלאכים בגלוי, להקדים לו שלום. ואם תאמר, איך היו בגלוי, וכי מי יכול לראות מלאכים, כי כחוב, עושה מלאכיו רוחות.

צד) אלא ודאי חמא וכו': ומשיב. אלא ודאי שראה אותם, כי ירדו לארץ כצורת אנשים, ולא יקשה לך זה. כי ודאי הם רוחות קדושים, ובשעה שיורדים לעולם, הם מתלבשים באויר וביסודות של כיסוי ועטיפה, ונראים לבני אדם כעין צורתם ממש.

צה) ות"ח אברהם וכו': ובוא וראה, אברהם ראה אותם כמראה בני אדם, ואף על פי שהיה כואב מן המילה, יצא ורץ לקראתם, כדי שלא לגרוע מסנהגו. שהיה עושה מקודם לכן, שהיה דרכו לקבל אורחים.

צו) אר"ש ודאי כחיוו ב' דמלאכין חמא לון, ממה דכתיב, ויאמר אדני ד באר"ף דל"ת, שכינתא הוה אתיא, ואר"ן הוה סמיכין דיליה, ווכרסייא לגבה, בגין דאינון ו' גוונין תלת ו' דתחזתא.

צו) וחמא השתא בגין דאתגור, מה דלא הוה חמי מקדמת דנא, עד לא * אתגור, בקדמיתא לא הוה ידע, אלא דאינון בני נשא, ולבתר ידע דאינון מלאכין קדישין, ואתו בשליחותא לגביה. בשעתא דאמרו ליה אי"ה שרה אשתך, ובשרו ליה בשורת יצחק.

צח) אליו: אתון נקודות אי"ו, וסימן אי"ו רמז למה דלעילא, רמז לקב"ה. ויאמר הנה באהל, כתיב הכא הנה באהל, וכתיב התם אהל בל יצען וגו'. ת"ת, כיון י"א דנקוד אי"ו, אמאי כתיב לבתר איה. אלא, בגין ד' דחבורא י' דדכר ונוקבא כחדא, רזא דמהימנותא. כדין אמר, ויאמר הנה באהל, תמן הוה קשורא י' דכלא ותמן אשתכח טו.

צט) אי"ה ו' וגו'. י"ו כתיב לא הוה ידעי י"ו מלאכי עלאי, דשרה הנה באהל, אמאי כתיב איה. כל אלא לא ידעי בהאי עלמא, אלא מה דאתמסר להו למנדע. כ" ת"ת, ועברתי בארץ מצרים אני ה'. וכי כמה שליחין ומלאכין י"ו אית ליה

מסורת הוהר

א) אהל בל יצען: (ישעיה ליג) ח"א נב: רלט. ח"ב סה: קצד. ח"ג קלו. ש. ב) ועברתי בארץ מצרים אני ה': (שמות י"ב) ח"א קיו. ח"ב ז. ח"ג רנא.

חלופי גרסאות א' נ"א בודאי. ב' נ"א דמלאכים. ג' נ"א ליג ויאמר. ד' נ"א באהל. ונ"א באר"ף דל"ת נון יוד. ה' נ"א ווכרסייא. ו' נ"א ליג גוונין (אה"פ). ז' נ"א דתחזתא. ח' נ"א נקוד על אי"ו. ט' נ"א מוסיף נקודות על (אה"פ). י' נ"א ליג כיון. י"א נ"א נקוד. י"ב נ"א חבור ונ"א חבורא. י"ג נ"א דכר. י"ד נ"א ליג מן דכלא ער איה. טו נ"א מוסיף ויאמר הנה באהל. טז נ"א ליג איה וגו'. ונ"א מוסיף איה שרה. ונ"א איה שרה אשתך. יז נ"א ליג וגו'. יח נ"א אהל. י"ט נ"א מן מלאכי ער אלא מה. כ' נ"א הוה (אה"פ). כ"א נ"א אהל. כ"ב נ"א מוסיף ת"ח כתיב. כ"ג נ"א ליג אית.

מאמר הסולם והנה שלשה אנשים—ויאכלו

ויאמר אליו איה וגו' הוא אי"ו. והסימן אי"ו רומז למה שלמעלה, כי רומז להקב"ה. ששאלו אותו עליו אי"ו. ויאמר הנה באהל. דהיינו שדבוק בהשכינה, כי כתוב כאן הנה באהל. וכתוב שם, אהל בל יצען. מה שם פירושו השכינה, אף כאן פירושו השכינה. בוא וראה. כיון שכבר מנוקד אי"ו, בהמלה אליו, למה כתוב אח"כ איה. ומשיב, משום שחיבורם של דכר ונוקבא ביחד, הוא סוד האמונה. וע"כ שאלו על הקב"ה אי"ו, ושאלו על השכינה איה. כלומר, שעוררו אותו ליחוד הקב"ה ושכינתיה. כד"ן אמר וכו' אז אומר הכתוב, ויאמר הנה באהל. כי שם קשר הכל דהיינו הנוקבא הנקראת אהל. ושם נמצא הקב"ה.

צט) איה וגו', וכי לא הוה ידעי וכו': ושאל, וכי לא ידעו מלאכים העליונים, ששרה היא באהל. למה כתוב ששאלו עליה איה. ומשיב, אלא המלאכים אינם יודעים בעולם הזה רק מה שנמסר להם לדעת. בוא וראה, ועברתי בארץ

מאמר צו) אמר ר"ש ודאי וכו': אר"ש, ודאי, כמראה מלאכים ראה אותם. כמו שנשמע ממה שכתוב, ויאמר אר"ן שהוא השם אלף דלת של השכינה. א' ד' ה"ס ראשי תיבות של השם אר"ן כי השכינה היתה באה, ואלו המלאכים היו סמוכות שלה, וכסא אליה, משום שהם ג' גוונים: לבן, אדום, ירוק, שמתחת השכינה, (כנ"ל דף י"ד ד"ה הורמנוחא) כלומר מחזה ולמטה שלה, הנבחן בכל מדרגה לבחינת מתחת המדרגה. כי המלאכים הללו הם בחינת חיצוניות, שמחזה ולמטה של השכינה.

צז) וחמא השחא וכו': וראה עתה שהם מלאכים, משום שנמול, מה שלא ראה מקודם לכן מטרם שנמול, כי בתחילה לא היה יודע אלא שהם בני אדם. ואח"כ ידע שהם מלאכים, ובאו אליו בשליחות מהקב"ה, דהיינו בשעה שאמרו אליו, איה שרה אשתך, ובשרו לו בשורת יצחק. צח) אליו, אתון נקודות אי"ו וכו': אותיות המנוקדות שבמלה אליו, שבהכתוב (דפו"י דף ק"א ע"א *) דף ק"א ע"ב)

קב"ה, אלא בגין דאינון לא ^ה ידעי בין טפה דבוכרא, ליהוא דלא בוכרא, בר קב"ה בלחודוי.

ק) כגוונא דא, * והתוית תו על מצחות האנשים. ואמאי צריכיין. אלא, בגין דאינון לא ^ב ידעי, ^ג אלא מה דאתמסר לון ^ד למנדע. כגון כל ^ה אינון ^ו מלין דזמין קב"ה ^ז לאייתאה על עלמא. ^ח ומ"ט, בגין דקב"ה אעבר ^ט כרווא בכלהו רקיעין, ^י בההיא מלה דזמין ^{יא} לאייתאה על ^{יב} עלמא.

קא) ^ב כגוונא דא, בשעתא דמחבלא אשתכח * בעלמא, בעי בר נש ^ג לאתכסיא בביתיה, ולא יתחזי בשוקא, בגין דלא יתחבל, כד"א ^ד ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. ^ה מנייהו ^ו דיכיל ^ז לאסתתרא, אין, אבל מקמי קב"ה לא, ^ח בעי ^ט לאסתתרא, מה כתיב ^י אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'.

קב) איה שרה אשתך. דלא בעו לומר ^א קמה, כיון דאמר הנה באהל, מיד ^ב ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך וגו'. ת"ח אורח ארעא, כל דעד כן לא ^ג אומין ^ד אברהם קמיהו למיכל, לא אמרו ליה ^ה כה מדי, בגין דלא יתחזי דבגין ^ו היה בשורה, קא אומין ^ז להו למיכל, בתר דכתיב ויאכלו, כדין אמרו ליה ^ח היה בשורה.

דרך אמת

(ה) נח ס"ג ע"ב.

מסורת הזהר

א) והתוית תו על מצחות: (יחזקאל ט') ז"ח רות פ"ח טב שכב. ב) כרווא: ח"א מד. ג) ואתם לא חצאו: (שמות י"ב) ח"א סג. קז: ח"ב לו. ד) אם יסתר איש במסתרים: לעיל פ' נח דף ס"ט ציון ב'.

חלופי גרסאות א) נ"א ידעין. ב) נ"א ידעין. ג) נ"א אבלי. ד) נ"א מוסיף למנדע ידעין. ה) נ"א ל"ג אינון. ונ"א אילין. ז) נ"א מילין. ח) נ"א לאייתאה. ט) נ"א משט ונ"א מוסיף מיט ידעין. י) נ"א כרווא (ד"ז). יא) נ"א בהווא. יב) נ"א לאייתאה. יג) נ"א לאייתאה. יד) נ"א מוסיף עלמא, ואינון שמעי מלה וידעי (הרמיק ואה"ל). יו) נ"א לאתכסיא. יז) נ"א מנייהו. יח) נ"א מוסיף מנייהו אין. יט) נ"א ל"ג דיכיל לאסתתרא. כ) נ"א לאסתתרא (ד"א). כא) נ"א יכיל. כב) נ"א לאסתתרא. כג) נ"א מקמה. כד) נ"א ל"ג ויאמר. כה) נ"א עד. כו) נ"א דלא. כז) נ"א זמין. כח) נ"א ל"ג אברהם. כט) נ"א קב"ה. ס) נ"א מירי. סא) נ"א ההוא. סב) נ"א הווא. סג) נ"א ההוא.

מאמר

הסולם

הנהגה שלשה אנשים-ויאכלו

קא) כגוונא דא בשעתא וכו': כעין זה בשעה שמחבל נמצא בעולם, צריך בן אדם להסתיר עצמו בביתו ולא יתראה בשוק, כדי שלא יחבל. כמו שאתה אומר, ואתם לא חצאו איש מפתח ביתו עד בקר. כי מן המלאכים שאפשר להסתיר מהם, צריכים להסתיר. אבל מלפני הקב"ה אינו צריך להסתיר. מה כתוב, אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'.

קב) איה שרה אשתך וכו': הוקשה לו למה שאלו עליה, כיון שגם אחר ששמעו שהיא באהל, לא נכנסו שמה לבשר לה, אלא שבשרו לאברהם בהיותם בחוץ. ומשיב ע"י. דלא בעו. לומר קמה וכו' שלא רצו לומר הבשורה

בארץ מצרים אני ה' ושואל, הלא כמה שליחים ומלאכים יש לו להקב"ה, ולמה עבר בארץ מצרים בעצמו, ומשיב אלא משום שהמלאכים אינם יודעים להבחין בין טפה של בכור לאותה שאינה בכור, רק הקב"ה לבדו יודע זה.

ק) כגוונא דא וכו': כעין זה, והתוית תו על מצחות האנשים, ולמה צריכים המלאכים לסימן זה, אלא משום שהמלאכים אינם יודעים רק מה שנמסר להם לדעת. דהיינו כל אלו הדברים שעתיד הקב"ה להביא בעולם, ומהו הטעם שיוודעים זה, הוא משום שהקב"ה מעביר כרוזים בכל הרקיעים, ומודיע אותם הדבר שעתיד להביא בעולם, והמלאכים שומעים הכרוזים ויודעים. (רס"י דף ק"א ע"ב * דף ק"ב ע"א)

קג) ויאכלו, ה סלקא דעתך, וכי מלאכי עלאי ג אכלי, אלא, בגין יקרא דאברהם, אתחזי הכי. אמר ר' אלעזר ויאכלו ג ודאי, בגין דאינון * אשא ד דאכיל אשא, ולא אתחזי, וכל כ מה ודיהב לון אברהם ז אכלי, ס בגין דמסטרא דאברהם ט אכלי לעילא.

קד) ת"ח, כל מה י דאכיל אברהם, בטהרה איהו יא קא אכיל, ובג"כ אקריב קמייהו, ואכלי, יג ונטיר אברהם בביתיה יב דכיא ומסאבותא, דאפילו בר נש דאיהו מסאב, יד לא הוה משמש בביתיה, עד דעביד ליה טבילה, או עביד ליה טו לנטרא שבעה יומין, כדקא חזי ליה, בביתיה, טז והכי הוא ודאי. קה) ת"ח כתיב ג איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה וגו'. מאי תקנתיה, ז והיה לפנות ערב ירחץ במים. יח אערע ביה טומאה * אחרא, כגון יט זיבה, או כ סגירת נדה, דהווי תרי מסאבו, לא כא סגיא ככ ליה ככ בההיא טבילה, כד בין ככ דאערע ביה קרי, קודם כו דקביל טומאה אחרא, כז בין ככ דאערע ביה לבתר.

מסורת הזהר

א) אשא דאכיל אשא : ח"א יח : לג. נ. סט. ח"ב רכו : ח"ג כח : לד. קנד. רמ : נ) איש אשר לא יהיה טהור (דברים כ"ג) ח"א קב. ח"ב קצה. ח"ג עז.

חלוסי גרסאות ה גיא ליג מן סלקא עד אלא. וניא סיד כי מלאכין עלאין אכלי. (דיא) וניא סיד דמלאכין קדישין אכלין (אה"ל). ז גיא אכלין, ג גיא ממש. ד גיא ואשא אכלה (אה"ל). ה גיא ליג מה. ו גיא דיהיב. ז גיא ואכלי (אה"ל). ח גיא בגין דאכלי מההוא סטרא דלעילא. ט גיא אכלין (אה"ל). י גיא דהוה אכיל (אה"ל). יא גיא ליג קא אכיל. יב גיא דנטיר ונ"א מוסיף בגין דנטיר. וניא בגין דנטיר הוה. יג גיא דכייא. יד גיא לא יכיל לקרבא לביתיה (בביתיה) כדן ידע אברהם דהא מסאב איהו ועביד ליה. טו גיא לנטרא יומי מסאבו (אה"ל). טז גיא הכי יו גיא מוסיף כתיב והיה. יז גיא איערע. יט גיא זיבא. כ גיא סגירו. וניא סגירו או נדה. כא גיא סגי. כב גיא ליג ליה. כג גיא בההוא. כד גיא ליג בין וניא בגין. כה גיא דאיערע. כו גיא דאקביל. כז גיא ליג בין וניא בגין. כח גיא דאיערע.

<p>מאמר</p> <p>הבשורה בפניה, ולפיכך, כיון שאמר הנה באהל מיד ויאמר שוב אשוב וכו' כי נתכוונו ששרה לא תשמע. בוא וראה, דרך ארץ הוא, שמטרים שהזמינם אברהם לאכול לא אמרו לו כלום, שלא יתראה, שמשום הבשורה שבשרו לו, הזמינם לאכול, ועל כן, אחר שכתוב ויאכלו, אז אמרו לו הבשורה.</p>	<p>והנה שלשה אנשים—ויאכלו</p> <p>קד) ת"ח כל מה דאכיל וכו': בוא וראה, כל מה שאכל אברהם היה אוכל בטהרה, ומשום זה, הקריב לפני המלאכים ואכלו. ושמר אברהם בביתו טהרה וטומאה, ואדם טמא לא היה אפילו משמש בביתו עד שעשה לו טבילה, אם היה בטומאה קלה, או עשה לו שישמור שבעה ימים בביתו כראוי, אם היה בטומאה חמורה, ואח"כ עשה לו טבילה.</p>
--	--

קג) ויאכלו. סלקא דעתך וכו': שואל. כתוב ויאכלו, וכי יעלה זה על הדעת, וכי מלאכים עליונים אוכלים, ומשיב, אלא משום כבודו של אברהם, נראה כך, שאכלו. כלומר ששעו את עצמם כאלו אכלו, ר' אלעזר אמר שאכלו ממש. משום שהם אש אוכלה אש, ולא שהיה נראה כאוכלים. וכל מה שנתן להם אברהם אכלו, משום שמצד אברהם אכלו למעלה. כלומר המשכת החסדים ה"ס אכילה שלמעלה, ואברהם ה"ס החסד, על כן כל מה שנתן להם ממדתו מדת החסד אכלו. כי כן דרך אכילתם למעלה בשמים.

(דפו"י דף ק"ב ע"א *) דף ק"ב ע"ב)

קו) ואברהם ושרה הוו ה מתקני טבילה לכלהו, איהו לגברי ואיהו לנשי. מיט אעסק אברהם לדכאה לבני נשא, בגין דאיהו טהור, וואקרי טהור, דכתיב " מי יתן טהור מטמא לא אחד. (ה) טהור דא אברהם י דנפק מתרח. קז) רבי שמעון ד אמר, בגין לתקנא ההוא דרגא דאברהם, ומאן איהו מים. בג"כ, אתקין לדכאה ה בני עלמא במיא. ובשעתא דאזמין למלאכין, שירותא דמלוי, י מה ז כתיב, יוקח נא מעט מים. בגין ה לאתקפא ט בההוא דרגא דמיין שראן י בה.

קח) ובגיני כך, הוה מדכי לכל בני נשא יא מכלא, מדכי לון מסטרא דע"ז, יומדכי לון, מסטרא דמסאבא, י וכמה דאיהו מדכי לגוברין, ה"נ שרה י מדכאת לנשין, ואשתכחו כלהו דאתיין לגבייהו דכיין מכלא.

קט) ת"ח, אילנא נטע אברהם, בכל אתר דדירוריה תמן, ולא הוה סליק בכל אתר כדקא יאות, בר בשעתא דדירוריה בארעא דכנען. ובההוא אילנא הוה ידע מאן דאתאחיד ביה בקב"ה, טו ומאן דאתאחיד טו בע"ז.

קי) מאן דאתאחיד י בקב"ה, אילנא י הוה פריש ענפוי י וחפי על רישיה ועביד עליה, כ צלא לא יאה, ומאן דאתאחיד בסטרא דע"ז, ההוא אילנא הוה, אסתלק, וענפוי י הוה י סליקן לעילא. כדין הוה ידע אברהם, ואזהיר י ליה ולא אעדי מתמן, עד דאתאחיד במהימנותא י דקב"ה.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) מי יתן טהור מטמא: (איוב י"ד) ח"ב סט: רלו. ח"ג מח:

(ב) קרח קט"ו כ"י.

חלוסי גרסאות ה נ"א מתקני. ז נ"א ואיקרי. ג נ"א ליג דנפק מתרח. ד נ"א אומר. ה נ"א ליג בני. ו נ"א הוה יוקח. ז נ"א ליג כתיב ונ"א הוה כתיב. ח נ"א לאתקפא. ט נ"א הוה י נ"א ביה. יא נ"א ליג מכלא. יב נ"א ואדכי. יג נ"א כמה. יד נ"א מדכית. טו נ"א ליג מן ומאן עד אילנא. טז נ"א מוסיף ביה בע"ז. ונ"א בה בע"ז (אה"ל). יז נ"א מוסיף ביה בקב"ה. יח נ"א ליג הוה. יט נ"א וחפה. כ נ"א וחסה. כ"א נ"א צלחה. כ"ב נ"א ליג יאה. כ"ג נ"א נאה. כ"ד נ"א ליג הוה. כ"ה נ"א סליקן. כ"ו נ"א מוסיף ליה לההוא בר נש. כ"ז נ"א ליג דקב"ה.

הסולם

מאמר

קח) ובגיני כך וכ"ו: ומשום זה, היה מטהר כל בני האדם מכל שטירה אותם מצד עבודה זרה, וטירה אותם מצד הטומאה. וכמו שהוא היה מטהר את האנשים כן היא היתה מטהרת את הנשים, ונמצאו כל אלו שבאו אליה, שהם טהורים מכל. הן מע"ז והן מטומאה. קט) ת"ח אילנא וכ"ו: בוא וראה, בכל מקום שאברהם גר, נטע שם אילן. ולא היה עולה בכל מקום כראוי, רק בשעה שגר בארץ כנען. ובאילן ההוא היה יודע, מי שנתאחד בו בהקב"ה, ומי שנתאחד בעבודה זרה.

קו) ואברהם ושרה וכ"ו: ואברהם ושרה היו מתקנים טבילה לכל אדם, הוא לאנשים והיא לנשים. מהו הטעם, שאברהם עסק לטהר בני אדם, ואומר משום שהוא טהור ונקרא טהור, שכתוב מי יתן טהור מטמא לא אחד. שטהור זה אברהם, שיצא מתרח שהוא טמא.

קי) מאן דאתאחיד וכ"ו: מי שנתאחד בהקב"ה האילן היה פורש ענפוי ומחסה על ראשו, ועושה עליו צל נאה. ומי שנתאחד בעבודה זרה, האילן היה מתעלה ממנו, וענפוי

קז) ר' שמעון אמר וכ"ו: רש"א, על כן עסק אברהם בטבילה, כדי לתקן את המדרגה של אברהם, ומי היא מדרגתו, ואומר, שהוא מים, דהיינו חסדים, הנקראים מים, ומשום זה התקין לטהר בני העולם במים, וכן בשעה שהזמין המלאכים, תחילת דבריו, מה כתוב, יוקח נא מעט מים, והיינו כדי להתחזק במדרגה ההיא שמים שורים בה. דהיינו מדרגת החסד.

(רמ"י דף קיב ע"ב)

קיא) ה' והכי מאן דאיהו י' דכיא, ג' מקבל ליה אילנא. מאן דאיהו מסאב לא י' מקבל ליה. כדין ידע ה' אברהם ומדכי לון ו' במיא. קיב) ז' ומעיינא ח' דמייא הוה תחות הווא אילנא, ס' ומאן דצריך טבילה, מיד י' מיין סלקין לגביה ואילנא י"ב אסתלקין י"ג ענפוי, כדין ידע אברהם דאיהו מסאבא, ובעי טבילה מיד, ואם לאו, מיא נגיבן, כדין ידע דבעי לאסתאבא י"ג ולאסתמרא שבעה י"ד יומין.

חלופי גרסאות א' ג'א ל'ג והכי. ב' ג'א דכיא. ג' ג'א מקביל. ד' ג'א מוסיף הכי מקבל. ונ"א מוסיף הוה הכי מקביל. ד' ג'א מקביל. ה' ג'א מוסיף אברהם דאיהו מסאבא ובעיא טבילה (הרמ"ק). ונ"א דאיהו מסאב ובעי טבילה (אה"ל). ו' ג'א במייא. ז' ג'א ועיינא. ח' ג'א ועיינא. ט' ג'א דמיא. י' ג'א מאן. י"ב ג'א מיא. י"ג ג'א אסתלק. ונ"א אסתלקו (ד"א). י"ד ג'א וענפוי. י"ה ג'א ל'ב ולאסתמרא. י"ז ג'א ל'ג יומין.

<p>מאמר</p> <p>היו עולים למעלה, או ידע אברהם שהוא עובד ע"ז, והזהיר אותו, ולא הרפה ממנו עד שנתאחד באמונת הקב"ה.</p> <p>קיא) והכי מאן וכו': וכן, מי שהוא טהור, מקבל אותו האילן, ומי שהוא טמא, האילן אינו מקבלו, ואז ידע אברהם שהוא טמא, ומטהרו במים.</p> <p>קיב) ומעיינא דמיא וכו': ומעין של מים טבילה. מיד היו המים עולים כנגדו וענפיו של האילן מתעלים. אז ידע אברהם שהוא טמא, וצריך טבילה מיד, כלומר שהוא טמא רק טומאה קלה, שאינו צריך לחכות ז' ימים, ואם אינו צריך טבילה מיד, היו המים מתיבשים, אז ידע אברהם שהוא צריך עוד להיות טמא ולחכות ז' ימים.</p> <p>פנימיות הדברים. האילן ה"ס עץ החיים שהוא ז"א, דהיינו קו אמצעי. והמעין שמתחתיו ה"ס המסך דחירק, הנושה כמעין נובע, שמוציא קומת החסדים. שעל ידו הכריע את קו השמאל ונכלל בימין. כנ"ל (דף י"ד ד"ה הורמנותא) וכל האיסורים והס"א כגון עבודה זרה וטומאה וכו' באים מקו שמאל, כלומר מתוך שרוצים להשליט השמאל על הימין, ולהמשיך שפע השמאל ממעלה למטה. שהוא המקור לכל האיסורים שבעולם, כנודע. ונמצא הטמא, שנאלץ בשמאל, שנוהג בו אותו התקון, כמו שהנה בעת יציאת קו השמאל, שהיה במחלוקת ובסתימת האורות עד שנמשך קומת החסדים על המסך דחירק שבקו אמצעי, שאז התגברו החסדים על קו השמאל, ונכנע ונכלל בקו הימין. (כנ"ל דף ט"ז ד"ה וכבר) כן ממש, בהנכשל על ידי הס"א, ונתדבק בקו שמאל להמשיך ממנו ממעלה למטה, שאין לו תקנה אלא לקבל את קומת החסדים מקו אמצעי, ואז הוא נכלל בימין וטהר. וז"ש</p>	<p>הסולם</p> <p>והנה שלשה אנשים—ויאכלו</p> <p>(באות ט"ה) מאי תקנתיה, והיה לפנות ערב ירחק במים. כי הוא צריך לחזור ולהמשיך קו שמאל ולהמשיך את הכרעת קו האמצעי על ידי ביאה במים, שה"ס קומת החסדים. היוצאת על מסך דחירק, שמתחת האילן, ובסוד לפנות ערב, חוזר וממשיך הארת השמאל. כי אין הארת השמאל לאור היום, (כנ"ל בפרשת לך דף י"ג ד"ה ורוא) ובסוד ירחק במים חוזר וממשיך קומת חסדים שבסוד קו אמצעי המכריע את הארת השמאל וכולל אותו בימין. כנ"ל.</p> <p>ונודע שיש ב' נקודות בהנוקבא, אחת ממוחקת בכינה, הנקראת מפתחא, ואחת דמדת הדין מצמצום א' שהיא בלתי ממוחקת בכינה. הנקראת מנעולא, אשר הויכח ודבק בקו אמצעי, נגנזת בשבילו הנקודה דמדת הדין, ונקודה דמדת הרחמים גלויה בהנהגה העליונה בעדו. בסוד וכו' הא טב, ואם אינו זוכה, אלא שמתדבק בשליטת השמאל, אז מתגלה הנקודה דמדת הדין בהנוקבא, שה"ס צמצום הא' שהיה על המלכות שאינה ראויה לקבל אור ישר, ואז כל האורות פורחים ממנה. (כנ"ל בהקדמת הוזהר דף צ"ט ד"ה ב' ע"ש). בסוד לא וכו' הא רע.</p> <p>ולפיכך יש ב' מיני טומאות. אחת טומאה קלה כגון בעל קרי, שפירושו, שנאחו בקו שמאל, אבל לא כל כך עד שתגלה הנקודה דמנעולא בסוד לא וכו' הא רע. ולפיכך אינו חסר רק הכרעת קו האמצעי ע"י קומת החסדים, וכא במים וטהר, והשניה הוא טומאה חמורה, שפירושו, שעל ידי התדבקותו בשמאל כבר נתגלה הנקודה דמנעולא, המסלקת כל האורות מהנוקבא, כנ"ל בסוד לא וכו' הא רע. ואז צריך תחילה להמתיק המלכות בכינה, בב' הבחינות, בקטנית ובגדולות, שה"ס ספירת שבעה ימים.</p>
---	--

קיג) ת"ח, דאפילו בשעתא דאזמין לון ב למלאכין, אמר לון, * והשענו תחת העץ. בגין ב למחמי ולמבדק בהו, ובההוא אילנא הוה בדיק לכל בני עלמא, ג ורוא ד בגין קב"ה קא ה אמר דאיהו אילנא דחיי לכלא, ובג"כ, והשענו תחת העץ, וליא תחת י ע"ז.

קיד) ות"ח כד חב אדם, בעץ הדעת טוב ורע חב, דכתיב ב ומעץ הדעת וגו'. ואיהו ביה חב, וגרם ב מותא לעלמא, י מה כתיב, ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים י וגו'. י וכד אתא אברהם, באילנא אחרא אתקין ב) עלמא, י דהוא אילנא דחיי, ואודע מהימנותא לכל בני עלמא.

מדרש הנעלם

קטו) * א"ר חייא אמר רב, אי הוינא מסתכלין בפרשתא דא, נסתכל

מסורת הזהר	דרך אמת
א) והשענו תחת העץ: בראשית י"ח. ב) ומעץ הדעת: לעיל ב"א ציון ג' וש"נ.	א) ס' המהללל ב'י (נראה ש"ל אדם"י המהללל כלמרהס) ועין בקרא קס"ה א' בגליון.

חלופי גרסאות א) ג"א למלאכין. ב) ג"א למחמי. ג) ג"א מוסיף ורוא דא (אה"ל). ד) ג"א לקבל. ונ"א לקביל ה) ג"א עבר. ונ"א קאמר. ו) ג"א עץ (אה"ל). ז) ג"א ל"ג מן דכתיב ער וגרם. ח) ג"א הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. ט) ג"א מוסיף מותא לכל בני עלמא. ונ"א לכל עלמא. י) ג"א ל"ג מן מה עד וכד. יא) ג"א ואכל וחי לעולם ול"ג וגו'. יב) ג"א כד. יג) ג"א דאיהו.

מאמר	הסולם	והנה שלשה אנשים—ויאכלו
ולפיכך בטומאה קלה, אומר, ומאן דצריך טבילה מיד. מ"ין סלקין לגביה ואילנא אסתרקין ענפוי, כי להיותו עוד דבוק בקו שמאל, שהיא טומאתו, לכן מעלה האילן את ענפוי, דהיינו שאינו עושה צל עליו. כי קו אמצעי בעת שמכליל ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, הוא עושה צל, דהיינו שמכסה על הג"ר דג"ר, (כנ"ל בפרשת לך דף ט"ז ד"ה עוד) ולפיכך כשדבק בקו שמאל, אין לו צל כלל, וז"ס שהאילן מסלק ענפוי ממנו, אבל מ"ין סלקין לגביה, שהמע"ן שמתחת האילן שה"ס קו אמצעי מעלה אליו קומת חסדים הנמשך עליו, כדי שיבא מיד בהמים, ויכללו הקוין זה בזה וט"ר. מה שאין כן בטומאה חמורה שנגלה עליו המנעולא, שאז המים שבמע"ן מתיבשים, כלומר שאין זווג על המסך שבקו אמצעי להוציא קומת חסדים. כי מטעם גילוי המנעולא נסמך הזווג, כי כל עוד שהמנעולא גלויה בזו"ן אינם ראויים לקבל אור העליון, כנ"ל. וע"כ נתיבש המע"ן. עד שסופר שבעת ימים, דהיינו שחזור וממתיק המלכות בבינה, בסוד שלישי ושביעי לקטנות ולגדלות, ואז חוזר הזווג על המסך שבקו האמצעי והמע"ן חוזר לאיתנו, ואז ובא כמים וטהר, כי אינו חסר עוד אלא לקבל הכרעת קו האמצעי הבאה עם הטבילה, כנ"ל. אכן זה אמור רק במסך דחירק שבקו אמצעי דזו"ן, אבל במסך דחירק דקו		

קיג) ת"ח דאפילו וכי: בוא וראה, כי אפילו בשעה שהזמין המלאכים, אמר לחם, והשענו תחת העץ, והוא כדי לראות ולבדוק אותם. כנ"ל. ובאילן ההוא היה בודק לכל בני העולם. והסוד הוא, שבשביל הקב"ה אמר זה, שה"ס עץ החיים לכל, ומשום זה אמר להם והשענו תחת העץ, שהוא הקב"ה, ולא תחת עבודה זרה.

קיד) ות"ח כד חב וכי: ובוא וראה, כשחטא אדם הראשון, חטא בעץ הדעת טוב ורע. שכתוב, ומעץ הדעת וגו', והוא חטא בו וגרם מות לכל העולם. מה כתוב, ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם. וכשבא אברהם, תקן את העולם בעץ האחר, שהוא עץ החיים, והודיע האמונה לכל בני העולם.

מדרש הנעלם

קטו) א"ר חייא אמר רב וכי: א"ר אמר רב, אם אנו מסתכלים בפרשה, צריכים

(דטו"י דף ק"ב ע"ב *) דף צ"ט ע"ב

בחכמתא, אי עניינא דנשמתא היא, לאו רישא סופא, ולא סופא רישא. * ואי עניינא לפטירת איניש מעלמא היא, נסתור כל פרשתא, ב או נוקים פרשתא בהאי או בהאי. מהו א יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם וגו'. ב ואקחה פת לחם וגו'. וימהר אברהם האהלה אל שרה וגו'. ג ואל הבקר רץ אברהם וגו'. ויקח חמאה וחלב וגו'.

קטז) כד אתא רב דימי, אמר, לא מצאה הנשמה תועלת לגוף, אלמלא מה שרמו בכאן, רמז הקרבנות. בטלו הקרבנות, לא בטלה התורה, האי ב דלא אעסק בקרבנות, ליעסק בתורה, ויתהני ליה יתיר.

קיז) דאמר ר' יוחנן, כשפירש הקב"ה הקרבנות, אמר משה, רבש"ע, תינח בזמן שיהיו ישראל על אדמתם, כיון שיגלו מעל אדמתם מה יעשו, אמר לו, משה, יעסקו בתורה ואני מוחל להם בשבילה, יותר מכל הקרבנות שבעולם, שנאמר י זאת התורה לעולה למנחה וגו'. כלומר זאת התורה, בשביל עולה, בשביל מנחה, בשביל חטאת, בשביל אשם.

קיח) א"ר כרוספדאי, האי מאן דמדכר בפומיה, בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, עניינא דקרבניא ותקרובתא, ויכוון בהו, ברית כרותה הוא, דאינון מלאכיא דמדכרין ו חוביה, לאבאשא י ליה, דלא יכלין למעבד ליה, אלמלא טיבו.

קיט) ומאן ב יוכח, האי פרשתא יוכח, דכיון דאמר והנה שלשה אנשים נצבים עליו, מהו עליו, לעיין בדיניה, כיון ** דחמא נשמתא ב דצדיקיא כך,

מסורת הזהר

א) יוקח נא מעט מים: לעיל דף ל"ח ציון א'. ב) ואקחה פת לחם: (בראשית י"ח) ח"א קו. ג) ואל הבקר רץ אברהם: (שם) ח"א קכו. ד) זאת התורה לעולה: (ויקרא ז') ח"א רס:

ח"ג פ: קכא:

חלופי גרסאות א ג"א אי. ב ג"א לא. ג ג"א ויתנהג. ד ג"א דקרבניא. ה ג"א ויכוון. ו ג"א חוביהו. ז ג"א מוסף חוביהו דבני נשא. ז ג"א לון. ח ג"א מוכח. ט ג"א דצדיקא (ר"א).

מאמר

הסולם

והנה שלשה אנשים—ויאכלו

צריכים להסתכל בחכמה. אם תפרשה בעניני נשמה, כמו שהתחיל לבאר (לעיל באות י"ט) אין התחילה כהסוף, ואין הסוף כמו התחילה. כלומר כי קשה לבאר גם סוף הפרשה בעניני נשמה, דהיינו את הפסוקים יוקח נא מעט מים וגו'. ונמצא אין סופה כתחילתה, ואין תחילתה כסופה. ואם תפרשה בענין פטירת האדם מן העולם (כנ"ל באות ל') נמשך בכל הפרשה בדרך הזה. ובין שנעמיד הפרשה בפירוש זה או בזה, צריכים להמשיך מהו הפירוש של יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם וגו'. מהו ואקחה פת לחם וגו'. מהו וימהר אברהם האהלה אל שרה וגו'. מהו ואל הבקר רץ אברהם וגו'. מהו ויקח חמאה וחלב וגו'.

קטז) כד אתי ר' דימי וכו': כאשר בא ר' דימי אמר, לא מצאה הנשמה תועלת (דסו"י דף צ"ט ע"ב *) דף ק, ע"א **) ק' ע"ב)

מה כתיב, * וימהר אברהם האהלה וגו'. מהו האהלה. בית המדרש. ומהו אומר מהרי שלש סאים, ענין הקרבנות, ונשמתא מתכוונת בהו, הה"ד ואל הבקר רץ אברהם. וכדין נייחא להו, ולא יכלין לאבאשא ה ליה.

קכ) ר' פנחס פתח קרא, דכתיב ב' והנה החל הנגף בעם, וכתיב ג' ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה וגו'. וכתיב ד' ותעצר המגפה. כתיב הכא מהר וכתיב התם מהרי שלש סאים. מה להלן קרבן לאשתזבא אף כאן קרבן לאשתזבא.

קכא) א"ר פנחס, זמנא חדא הוינא אזלי בארחא, וערעית ביה באליהו, אמינא ליה, לימא די מר, מלה ב' דמעלי לברייתא, א"ל, קייב גזר קב"ה, ועאלו קמיה כל אלין ג' מלאכיא, דממנן לאדכרא חובי דב"נ, די בעדנא, דידכרון בני ד' אנשא קרבניא דמני משה, ה' ושוי לביה ו' ורעותיה בהו, דכלהו ז' ידכרון ח ליה ט לטב.

קכב) ועוד י' בעדנא י"א דיערע מותנא בבני י"ב אנשא, קיימא י"ג אתגזר, וכרוזא אעבר, על כל חילא דשמיא, דאי ייעלון י"ד בנוהי בארעא, בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ויימרון ברעות נפשא ולבא, עניינא טו דקטורת בוסמין, דהו ליה ז' ישראל, דיתבטל מותנא מנייהו.

קכג) א"ר יצחק בוא וראה, מה כתיב, ויאמר משה אל אהרן קח את

מסורת הזהר

א) וימהר אברהם האהלה: (כראשית י"ח) ח"א קב: ב) והנה החל הנגף: (במדבר י"ד) ח"ג קעו: ג) ויאמר—קח את המחתה: (במדבר י"ז) ח"א רל. ח"ב ריח: ח"ג לג: קעו. ז"ח שה"ש ס"ז טד: שסט. רות פ"ה טג שיו. ד) ותעצר המגפה: (שם) ח"ב ריט. ח"ג קעו: ז"ח שה"ש ס"ח טא שלג. רות פ"ה טג שיט.

חלוסי גרסאות ח נ"א להו. ז נ"א דמעלא. ג נ"א מלאכיא. ד נ"א אינשא. ס נ"א ל"ג מן ושוי ער אתגזר. ו נ"א ורעותיה. ז נ"א ידכרין. ח נ"א לון (אה"ל). ט נ"א לטיבו (אה"ל). י נ"א דבעידנא (אה"ל). יא נ"א דאערע (אה"ל). יב נ"א נשא (אה"ל). יג נ"א נתגזר. יד נ"א בניו. טו נ"א דקטרת.

והנה שלשה אנשים—ויאכלו

הסולם

מאמר

לו, יאמר אדוני לי דבר המועיל לבריות. אמר לי ברית כרת הקב"ה, כשנכנסים לפניו כל אלו המלאכים הממונים להזכיר עונותיו של אדם. בעת שיוזכרו בני אדם את הקרבנות שצוה משה. ומשימים לבם ורצונם בהם. שכולם שכל המלאכים, יזכירו אותו לטוב.

קכב) ועוד, בעידנא וכו': ועוד אמר לי אליהו, בשעה שיקרה מגפה בבני אדם, ברית נכרת, וכרוז מעביר, על כל צבאות השמים, שאם בניו יכנסו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות שבארץ, ויאמרו ברצון הלב ונפש, את הענין של קטורת הסמים, שהיו להם לישראל, יתבטל המגפה מהם.

קכג) א"ר יצחק בוא וכו': אר"י, בוא וראה מה כתוב, ויאמר משה אל אהרן

קח

היינו לעיין בדינו, כיון שנשמת הצדיק ראתה זה, מה כתוב, וימהר אברהם האהלה, מהו האהלה. הוא בית המדרש. ומהו אומר, מהרי שלש סאים, שהוא ענין הקרבנות, והנשמה מכוונת בהם. וז"ש ואל הבקר רץ אברהם. ואז יש להם, נחת ואינם יכולים להרע לו.

קכ) ר' פנחס פתח וכו': ר"פ פתח המקרא, שכתוב. והנה החל הנגף בעם. וכתוב ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה, וגו', וכתיב ותעצר המגפה. וילסינן גזירה שוה, כתוב כאן מהר, שכתוב והולך מהרה אל העדה, כתוב שם מהרי שלש סאים, מה שם הוא קרבן להנצל. אף כאן הוא קרבן להנצל. וזהו ראיה לפירושו של ר' כרוספדאי.

קכא) א"ר פנחס וכו': פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ופגשתי את אליהו, אמרתי

(דשו"י דף ק' ע"ב)

המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטורת. א"ל אהרן למה. אמר כי יצא הקצף מלפני ה' וגו'. מה כתיב * וירץ אל * תוך הקהל והנה החל הנגף בעם. וכתוב ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. ולא יכיל מלאכא דמחבלא, לשלטאה ד ונתבטלא מותנא.

קכד) ר' אחא אזל לכפר ה טרשא, אתא לגבי אושפיזיה, ולחישו ז עליהו כל בני מתא, אמרו גברא רבא אתא הכא, נזיל ה לגביה, אתו לגביה, אמרו ה ליה י לא חס על ה) אובדנא, אמר להו מהו. אמרו ליה, דאית שבעה יומין, דשארין מותנא במאתא, וכל יומא אתתקף ולא אתבטל.

קכה) אמר להו, נזיל לבי י) כנישתא, ונתבע רחמי מן י) קדם קב"ה. עד דהוו אזלי, אתו ואמרו, פלוני ופלוני מיתו, ופלוני ופלוני נטו למות. אמר להו רבי אחא, לית עתא לקיימא הכי, דשעתא דחיקא.

קכו) אבל אפרישו מנכון ארבעין בני נשא, מאינון דזכאין יתיר, עשרה עשרה לארבעה חולקין, ואנא עמכון, עשרה לזווייתא י) דמאתא, ועשרה לזווייתא י) דמאתא, וכן לארבע טו זווייתא י) דמאתא, ואמרו ג) ברעות י) נפשכון עניינא דקטרת י) בוסמין י) דקב"ה יהב למשה, ועניינא דקרנא עמיה.

מסורת הזהר

דרך אמת

ה) חלודת סאנידה והמנפה שביעיה קדח מה לעשות (ד) וירץ אל—והנה החל הנגף: לעיל דף מ' כמנוחל בסמוך. (ז) ככוונה גדולה ולזון לכנס.

חלופי גרסאות א) נשא אש וגו'. ב) נ"א החיים וגו'. ג) נ"א דחבלה. ד) נ"א ינתבטלה. ה) נ"א טרשע. ו) נ"א לחישו. ז) נ"א עליה. ח) נ"א גביה. ט) נ"א בלביה. י) נ"א מוכיף ליה נחישו [לחישו אה"ל] מר בלביה. יא) נ"א לא חס. יב) נ"א ל"ג לא חס. יג) נ"א כנשתא. יד) נ"א כנשתא. יו) נ"א דמתא. יז) נ"א דמתא. יח) נ"א זוויין. יט) נ"א דמתא. כ) נ"א נפשיוכו. כא) נ"א נפשיוכו. כב) נ"א מיני. כג) נ"א דיהב קב"ה. (ד"ק).

והנה שלשה אנשים—ויאכלו

הכולם

מאמר

ביותר, ויתחלקו עשרה עשרה לד' חלקים. ואני עמכם. עשרה לזוית זו של העיר ועשרה לזוית זו של העיר וכן לד' זויות של העיר. ותאמרו, ברצון נפשכם הענין של קטורת הסמים, אשר הקב"ה נתן למשה. וענין הקרבנות תאמרו ג"כ עמו.

קח את המחתה וגו' אמר לו אהרן למה זה. אמר משה כי יצא הקצף מלפני ה' וגו'. מה כתיב וירץ אל תוך הקהל וגו' ותעצר המגפה, ומלאך המחבל לא יכול לשלוט ונתבטל המגפה. הרי מסורש שהקטורת מבטל את המגפה.

פירוש כי יש דבר, ומגפה, דבר פירושו כמ"ש חז"ל (תענית כ"א.) אם ג' אנשים מתים בג' ימים זה אחר זה בעיר וכו' הוא דבר. אבל מגפה, הוא מיתה בהמון. כעין שכתוב בפ' קרח, ויהי המתים במגפה ארבעה עשר אלף. ויש ב' בחינות בכללות כל הדינים: דינים דנוקבא. הנק' פתח האהל. ודינים דדכר הנק' כחום היום. (כנ"ל דף י"ט ד"ה והוא, עש"ה.) ודכר נמשך מן דינים דנוקבא, בסוד לא זכי הא רע, שנתגלה מדת הדין שבה. וצריכים תפילה ותשובה לחזר ולהמתיקה במדת הרחמים, כמו שהיתה מטרם החטא. ומגפה נמשכת מדינים דדכר מכת התגברות קו שמאל על הימין, שדינים אלו נמשכים מבינה, שה"ס עלמא דדכורא, וה"ס מדת הרחמים, וא"כ אין צריכים

קכד) ר' אחא אזל וכו': ר' אחא הלך לכפר טרשא, ובא שם למלון, התלחשו עליו כל בני העיר, אמרו, אדם גדול בא לכאן נלך אליו, באו אליו, אמרו לו, וכי אינו חס על המגפה, אמר להם מהו, אמרו לו, שכבר יש שבעה ימים שמגפה שורה בעיר, וכל יום היא מתחזקת ואינה מתבטלה.

קכה) אמר להו וכו': אמר להם נלך לבית הכנסת ונבקש רחמים מהקב"ה. עוד שהיו הולכים, באו אנשים ואמרו להם פלוני ופלוני מתו, פלוני ופלוני נוטים למות. אמר להם ר' אחא, אין עתה העת לעמוד כך כי השעה דוחקת.

קכו) אבל אפרישו וכו': אלא הפרישו מכם ארבעים אנשים, מאלו הכשרים

(דטו"י דף ק' ע"ב * דף ק"א ע"א)

קכו) עבדו כן תלת זמנין, ואעברו בכל א מאתא, דארבע זווייתא, והוו אמרין כן, לבתר אמר להו, נזייל ב לאינן דאויטו ג למימת, ד אפרישו ה מנייכו ו לבתיהון, ואמרו כדין, וכד תסיימו ז אמרון אלין ח פסוקיאי * ויאמר משה אל אהרן קח את ס המחתה ותן עליה אש וגו' * ויקח אהרן וגו'. ויעמוד בין המתים וגו'. וכן עבדו ואתבטל י מנייהו.

קכח) שמעו ההוא קלא דאמר, סתרא ב) סתרא קמייתא, אוחילו יא לעילא, דהא דינא דשמיא לא אשרי הכא, דהא ידעי לבטלא ליה, חלש לביה דרבי

דרך אמת

מסורת הזהר

א) ויאמר—קח את המחתה: לעיל דף מ' בן בני העיר שהרי הדין מלמעלה אינו טובה כלן מלמטה כהם יודעים לבטל חולי הכוכב בר מינן. ומלח סתרא הוא מלשון מסהויסחא כפרק אלו טרפות כפי חולה.

חלופי גרסאות א) ג"א מתא. ב) ג"א אינן. ג) ג"א למיתה. ד) ג"א אתפרשו. ה) ג"א מנכון (אה"ל). ו) ג"א לבתיכון (אה"ל). ז) ג"א אמרו. ח) ג"א פסוקיא. ונ"א מוסיף פסוקיאי בקל חקיף ג' זמנין (אה"ל). ט) ג"א המחתה וגו'. י) ג"א מוסיף מנייהו מותנא. יא) ג"א לעיל.

מאמר

הסוכרם

והנה שלשה אנשיב—ויאכלו

ואמרו כן. לאחר כך אמר להם נלך לאלו שהגיעו למות, והפרישו מכם אנשים שיבואו לבתיהם, ויאמרו כזה שאמרנו, וכאשר תשלימו תאמרו אלו הפסוקים: ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה וגו'. ויקח אהרן וגו'. ויעמוד בין המתים וגו'. וכן עשו. ונתבטלה המגפה מהם.

צריכים כאן תפלה. שענינה הוא להמתיק את הנוקבא במדת הרחמים שהוא בינה, כי אדרבא, הדינים, הללו ממדת הרחמים באים, שה"ס בינה, ששם מקום מציאת ג' הקוין הללו. אלא שצריכים להעלות מ"ן בסוד מסך דחירק, ולהמשיך קו אמצעי ולכלול הקיים ימין ושמאל זה בזה בכינה גופה, ומשם אל ז"ן. וזהו נעשה בסוד הקרבת הקטרת, או על ידי אמירתה בכונה.

קכח) שמעו ההוא קלא וכו': שמעו קול שאמר הסתרה הסתרה הראשונה המתיקו למעלה, שהרי דין השמים אינו שורה כאן, כי הם יודעים לבטל אותו.

ו"ש, אמר להו נזייל לכו כנישתא, כי תחילה חשב ר' אחא שיש דבר בעיר, וא"כ צריכים תפלה להחזיר הנוקבא למדת הרחמים, וע"כ אמר להם נזייל רבי כנישתא להתפלל, אבל כשמע שיש מיתה בהמון, שאמרו לו פלוני ופלוני מתו פלוני ופלוני נטו למות, אז ראה שהוא מגפה, לכן, אמר להו ר' אחא לית עתא לקיימא הכי וכו', כי למגפה אין תפלה מועלת כי אינה חסרה אז ממיתוק במדת הרחמים, אלא שצריכים קטורת דוקא, לגלות בה קו אמצעי ולכלול הקוין זה בזה. שכל זה נעשה על ידי קטרת, או על ידי אמירה בכונה את פרשת הקטרת. וסוד ד' פעמים עשרה אנשים שלקח עמו וסידרם לומר פרשת הקטרת, לד' זוויות העיר, שעשו כן ג' פעמים, הוא להמשיך י"ג מדות הקדושות מדיקנא דאריך אנפין, וע"כ סיבב העיר ג"ס, כי ג"ס ד' שכמ' האנשים הוא י"ב, וע"כ אמר ואנא עמכון, שהוא היה כנגד האחד הכולל את הי"ב, והיו יחד י"ג.

פירוש. כי ב' דברים היו צריכים לתקן על ידי אמירת הקטרת, א) להעלות מ"ן לסוד מסך דחירק, שעליו יוצא קומת החסדים שהוא קו האמצעי. ב) להמשיך הזווג על המסך דחירק ולכלול הקוין ימין ושמאל זה בזה ולהמשיך הג"ר. אמנם בסבת החטאים של אנשי המקום, לא הספיקו רק להעלות את המסך דחירק, שהוא מחליש את תוקפו של קו השמאל, (כנ"ל פ' לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש) ונתבטלו על ידו הדינים דכורא שהוא המגפה, אבל בשביל זה באו בהסתרה שניה, שנפלו לבחינת ו"ק בלי ראש (כמ"ש שם ד"ה ונתבאר) כי עוד לא הספיקו לגלות הזווג על המסך ולהמשיך הג"ר. וזהו שעורר אותם אותו הקול שאמר, סתרא סתרא קמייתא אוחילו לעילא, רק הסתרה הראשונה, שה"ס המגפה, המתיקו למעלה, דהא דינא דשמיא, דהיינו דינים דכורא הנקרא שמים, לא אשרי הכא, אינם שורים יותר כאן, דהא ידעי לבטלא ליה, כי על ידי הקטרת העלו את

קכו) עבדו כן וכו': עשו כן שלשה פעמים, ועברו בכל העיר אף ארבע זוויות,

(דפוסי דף ק"א ע"א * דף ק"א ע"ב)

אחא, אדמוך, שמע דאמרי ליה, כד ענדת דא, עכיד דא, זיל ואימא לון
 א דיחזרון בתשובה, דחייבין אינון קמאי. קם י ואחזר להו י בתשובה שלימתא,
 וקבילו עלייהו, דלא יתבטלון מאורייתא לעלם, י ואחליפו שמא דקרתא,
 י וקארון י לה י מאתא מחסיא.

קכט) א"ר יהודה, לא די להם לצדיקים, שמבטלין את הגזרה, אלא
 לאחר כן, שמברכין להם, תדע לך שכן הוא, דכיון שהנשמה אומרת לגוף,
 " מהרי שלש סאים וגוי, וכל אותו הענין, ומבטל את הדין, מה כתיב י ויאמר
 שוב אשוב אליך כעת חיה. הרי ברכה.

קל) כיון שרואים י אותה המלאכים, שזה לקח עצה לנפשו, מה עושים,
 הולכים אצל הרשעים, לעיין בדינם, ולעשות בהם משפט. הה"ד י ויקומו משם
 האנשים וישקיפו על פני סדום למקום הרשעים, לעשות בהם משפט.

קלא) י דאמר רבי יהודה כך דרכו של צדיק, כיון שרואה שמעיינין
 בדינו, אינו מתאחר לשוב ולהתפלל ולהקריב י חלבו ודמו, לפני צורה, י עד
 שמסתלקין בעלי הדין ממנו.

קלב) דכיון שאמר י וישא עיניו * וירא והנה שלשה אנשים נצבים
 עליו, מה כתיב בנשמה, י וימהר אברהם האהלה אל שרה. בחפזון ובמהירות,

מסורת הזהר

א) מהרי שלש סאים: לעיל דף מ' ציון א. ב) ויאמר שוב אשוב: (בראשית י"ח), ח"א קכז.
 קנ: קטו. ח"ב מד: ג) ויקומו משם האנשים: (שם) ח"א קד. ד) וישא עיניו וירא: לעיל
 דף ה' ציון א. ה) וימהר אברהם: לעיל דף מ' ציון א.

חלופי גרסאות א) ג"א דיהדרון בחיובתא. ב) ג"א ואהדר. ג) ג"א בחיובתא. ד) ג"א ואחלפו. ה) ג"א וקרוין.
 ו) ג"א ליה. ז) ג"א מתא. ח) ג"א כך. ט) ג"א אותם. י) ג"א מוסיף כאן ה"ה. יא) ג"א מוסיף
 על חלבו. יב) ג"א וער.

<p>מאמר</p> <p>המסך דחירק המבטל את הדינים הללו דדכורא. אמנם בשביל זה, באו להסתרה השניה שהוא ויק בלי ראש. והו שערר אותם הקול חלש לבו של ר' אחא, נהנמנס, שמע שאמרו לו כאשר עשית זאת עשה זאת. לך ואמור להם שיחזרו בתשובה, כי חוטאים המה לפני. קם והחזיר אותם בתשובה שלמה. וקבלו על עצמם שלא יתבטלו מתורה לעולם, והחליפו שם העיר, וקראו אותה מאתא מחסיא. על שם שהקב"ה חס עליהם.</p> <p>פירוש. אחר שר' אחא שמע הקול, חלש לבו ונהנמנס, שיררה, שהרגיש גם הוא הסתלקות המוחין, והודיעו לו בזה, שמוטל עליו להחזיר אותם בתשובה שלימה. דהיינו שימשיכו הג"ר ע"י המשכת הזווג על המסך והתכללות הקוין זה בזה, שאז נמשך זווג פב"ם אל זו"ן, שזה נקרא תשובה. כמו שביארו. תשוב ה' לגבי ו', וז"ש כד עכדת דא, עכיד דא, כיון שהבאת אותם לבחינת</p>	<p>הסולם</p> <p>ויק בלי ראש, הרי עליך להורותם שימשיכו גם הג"ר, וז"ש וקבילו עליידו דלא יתבטרון מאורייתא לעלם, דהיינו שיתדבקו לעולם כסו אמצעי הנקרא אורייתא. וז"ש ואחליפו שמא דקרתא, וקארון לה מאתא מחסיא. כי מקודם לכן היתה נקראת כפר טרשא, שהוא מלשון שדה טרשין, שפירושו שדה מלאה אבנים ואינה ראויה לזריעה, והוא משום שיושביה היו נמשכים אחר קו שמאל. אבל עתה אחר שנאחזו בקו האמצעי והמשיכו ג"ר, נחלף המקום ונעשה למאתא מחסיא. דהיינו למקום שהקב"ה חס עליו ומשפיע להם כל טוב.</p>	<p>והנה שלשה אנשים—ויאכלו</p> <p>קכט) א"ר יהודה לא דילהם וכו': (א"צ ביאור) קל) כיון שרואים אותה וכו': (א"צ ביאור) קלא) דאמר ר' יהודה כך וכו': (א"צ ביאור) קלב) דכיון שאמר וישא וכו': (א"צ ביאור)</p>
---	---	---

בלא שום העכבה, מיד ממהרת הנשמה אצל הגוף, להחזירו למוטב, ולבקש במה שיתכפר לו, עד שמסתלקין ממנו בעלי הדין. קל"ג ר' אליעזר אומר, מ"ד * ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה ארח כנשים. אלא, כיון שהנשמה עומדת במעלתה, והגוף נשאר בארץ מכמה שנים, באים בימים. שנים וימים הרבה, וחדל לצאת ולבא ולעבור ארח כשאר כל אדם, אתבשר להחיות הגוף. קל"ד מהו אומר, ב אחרי בלותי היתה לי עדנה, ב אחרי בלותי בעפר מהיום כמה שנים, היתה לי עדנה וחדוש, ואדוני זקן, שהיום כמה שנים, שיצאת ממני, ולא הפקידני.

קל"ה וקב"ה אומר, ב היפלא מהי דבר למועד. מהו למועד. אותו הידוע אצלי להחיות המתים. ולשרה בן. ב מלמד שיתחדש כבן שלש שנים. קל"ו אמר רבי יהודה ברבי סימון, כיון שהנשמה נזיזת מזיוה של מעלה, קב"ה אומר לאותו המלאך הנקרא דומ"ה, לך ובשר לגוף פלוני, שאני עתיד להחיותו, למועד שאני אחיה את הצדיקים לעתיד לבא. והוא משיב, אחרי בלותי היתה לי עדנה. אחרי בלותי בעפר, ושכנתי באדמה, ואכל בשרי רמה, וגוש עפר, תהיה לי חדוש.

קל"ז קב"ה אומר לנשמה, הה"ד ויאמר ה' אל אברהם וגו'. היפלא מהי דבר למועד הידוע אצלי, להחיות את המתים, אשוב אליך אותו הגוף שהוא * קדוש, מחודש כבראשונה, להיותכם מלאכים קדושים. ואותו היום עתיד לפני לשמוח בהם, הה"ד י יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. (ע"כ מדה"נ). קל"ח ויאמר שוב אשוב ל אליך כעת חיה. א"ר יצחק, ב שוב אשוב שוב ישוב מבעי ליה, דהא מפתחא דא י למפקד י עקרות, בידא דקב"ה איהו, ו לא בידא דשליחא אחרא.

קלט) כמה דתנינן, י תלת מפתחות אינון, דלא י אתמסרו בידא דשליחא,

מסורת הזהר

א) ואברהם ושרה זקנים: (שם י"ח) ח"א קנ. ב) אחרי בלותי היתה לי עדנה (שם) ח"א קפו. ח"ג קע: ג) היפלא מהי דבר: (שם) ח"א קטו: קטו. ד) יהי כבוד ה' לעולם: (תהלים ק"ד) ח"א קיר. קטו. קטו. קטו. קלה. קפב. ח"ב נו: רנט. ח"ג סו. ז"ח בראשית ט"ז סר שכד. ה) ויאמר שוב אשוב: לעיל דף מ"ג ציון ב. ו) תלת מפתחות: ח"א קטז:

חלופי גרסאות ח נ"א ל"ג מן אחרי עד וחידוש. ב נ"א מוסיף א"ר יהודה מלמד. ג נ"א הצדיקים. ד נ"א אליך וגו'. ה נ"א ל"ג שוב אשוב. ו נ"א למפתח. ז נ"א עקירין. ח נ"א ולא. ט נ"א מפתח. י נ"א אתמסרון.

הסולם

מאמר קל"ג ר' אליעזר אומר מ"ד וכו': (א"צ ביאור) קל"ד מהו אומר אחרי וכו': (א"צ ביאור) קל"ה וקב"ה אומר היפלא וכו': (א"צ ביאור). קל"ו אמר ר' יהודה בר סימון וכו': (א"צ ביאור). קל"ז קב"ה אומר לנשמה וכו': (א"צ ביאור). ע"כ מדרש הנעלם. (דפו"י דף ק"ב ע"א י) דף ק"ב ע"ב) ויאמר שוב אשוב. קל"ח ויאמר לשוב אשוב אליך וגו': א"ר יצחק שוב אשוב. שוב ישוב היה צריך לומר, שהרי מפתח הזה לפקוד עקרות הוא בידי הקב"ה ולא בידי שליח אחר. קלט) כמה דתנינן וכו': כמו שלמדנו ג' מפתחות הם שלא נמסרו בידי שליח, של חיה

דחיה, ותחיית המתים, וגשמים. והואיל דלא אתמסרו בידא דשליחא אמאי כתיב שוב ב' אשוב. ב' אלא ודאי קב"ה ד' דהוה קאים עלייהו, אמר ד' מלה. בג"כ י' כתיב ויאמר שוב אשוב אליך.

קמ) (ב) ות"ח, ו בכל אתר דכתיב י' ויאמר סתם, או ויקרא סתם, י' הוא מלאכא דברית, ולא אחרא. ויאמר: דכתיב ב' ויאמר אם שמוע תשמע וגו'. ויאמר, ולא פ' קאמר מאן הוא. ויקרא: דכתיב ג' ויקרא אל משה. ולא י' קאמר מאן י' הוה. י' אמר: דכתיב י' ואל משה אמר וגו'. ולא אמר מאן הוה. י"א אלא בכל הני מלאכא דברית הוה. וכלא י' בקב"ה אתמר. י"ו ובג"כ, י"ז כתיב ויאמר י' שוב אשוב אליך י"ח וגו'. י"ט והנה בן וגו'.

קמא) כ' והנה בן לשרה אשתך. מ"ט, לא כתיב והנה בן לך, אלא בגין דלא כ' יחשוב דהא מן הגר איהו, כ" כדבדקמיתא. רבי שמעון פתח ואמר, ה' בן יכבד אב ועבד אדוניו. בן יכבד אב, דא יצחק לאברהם. קמב) אימתי כ" כביד ליה, בשעתא דעקד ליה על גבי מדבחא, ובעא

מסורת הזוהר

דרך אמת

א) ויאמר סתם: ח"א קטו. קלה. קמב: קעג: ח"ב ח"א פנחס כ"כ ודף קטו. ב) [כח"ג] קטיו ח"א. ס: קכה: קלה. קנו. ח"ג רכב. ב) ויאמר אם שמוע תשמע: (שמות ט"ו) ח"א קמד: ח"ב ס:

סא. קעח: ח"ג רכב. ג) ויקרא אל משה (ויקרא א') ח"א קעג: קצד: רלד: ח"ב קלה. ח"ג ב. ג. ד: נג: נו. ר: רסד: ש. ד) ואל משה אמר: (שמות כד) ח"ב ס: קכה: קלה. קנו. קצו. ח"ג נו. ה) בן יכבד אב: (מלאכי א') ח"א קמו: ח"ג טא: סב: קטו: רפה:

חלומי גרסאות א' ג"א אשיב (אה"ל). ב' ג"א מוסיף אי תימא דקב"ה קאמר הכא (ג"א הא אה"ל) כתיב ויאמרו אליו איה שרה אשתך אלא. ג' ג"א דהיה. ד' ג"א מוסיף אמר ליה. ה' ג"א ל"ג כתיב. ו' ג"א בכלהו. ז' ג"א מוסיף או אמר סתם. ח' ג"א ל"ג ויאמר. ט' ג"א אמר. י' ג"א אמר. י"א ג"א הוא. י"ב ג"א ל"ג מן אמר עד אלא. י"ג ג"א מוסיף אוף הכא דכתיב ויאמר שוב אשוב ב' ויאמר סתם ולא קאמר מאן הוה. וי"א אוף הכא מלאכא דברית וכלא בקב"ה וליג' אלא בכל הני (הרמ"ק). י"ד ג"א קב"ה (אה"ל). טו ג"א ובגין כתיב, טז ג"א ל"ג כתיב. יז ג"א ל"ג מן שוב עד אלא (אה"ל). יח ג"א כעת חיה וגו' וי"א ל"ג וגו'. יט ג"א ל"ג והנה בן וגו'. כ ג"א ל"ג והנה בן לשרה אשתך. כ"א ג"א יחשיב. כ"ב ג"א כבדמיתא. וי"א בקדמיתא. וי"א מוסיף דאוליך בר מינה דאיהו ישמעאל (הרמ"ק) וי"א דאוליך מינה לישמעאל (אה"ל). כ"ג ג"א כבד.

ויאמר שוב אשוב

הסלם

מאמר

מלאך הברית, דהיינו השכינה, והכל בהקב"ה נאמר, כי השכינה היא הקב"ה, ומשום זה כתוב ויאמר שוב אשוב אליך וגו', והנה בן וגו'. כי הקב"ה, שפפתח של עקרונות בידו הוא, יתכן שיאמר שוב אשוב וגו'.

חיה ושל תחיית המתים ושל גשמים. וכיון שלא נמסרו בידי שליח, למה כתוב שוב אשוב, שמשמע שהמלאך ישוב לעת חיה ויפקוד אותה. ומשיב, אלא ודאי הקב"ה שהיה עומד עליהם אמר הדבר, ומשום זה כתוב, ויאמר שוב אשוב אליך.

מאמר והנה בן לשרה.

קמ) ות"ח בכל וכו': ובוא וראה. בכל מקום שכתוב ויאמר סתם או ויקרא סתם, ולא כחוכ מי האומר, ומי הקורא, הוא מלאך הברית דהיינו השכינה, ולא אחרי. ויאמר, שכתוב, ויאמר אם שמוע תשמע וגו', ויאמר, ואינו אומר מי הוא. ויקרא, שכתוב, ויקרא אל משה, ואינו אומר מי היה. אמר, שכתוב, ואל משה אמר וגו', ואינו אומר מי היה. אלא בכל אלו הוא

קמא) והנה בן לשרה אשתך: ושואל, מה הטעם שלא כתוב והנה בן לך. ומשיב, אלא כדי שלא יחשוב, שמן הגר יהיה, ככתחילה. רבי שמעון פתח ואמר בן יכבד אב ועבד אדוניו. בן יכבד אב זה יצחק לאברהם, קמב) אימתי כביד וכו': מתי כבד אותו. היינו בשעה שעקד אותו על המזבח, ורצה

(רמ"ז דף ק"ב ע"ב) דף ק"ג ע"א

למקרב ליה קרבנא, ויצחק בר תלתין ושבע שנין הוה, ואברהם הוה ^א סבא. דאילו הוה ^ב בעיט ברגלא חד, לא יכיל למיקם ^ג קמיה, ואיהו אוקיר ליה לאבוי, ועקד ליה כחד אימרא, בגין למעבד רעותיה דאבוי.

קמג) ועבד אדוניו: דא אליעזר ^ד לאברהם. כד שדר ליה ^ה לחרן, ועבד כל רעותיה דאברהם, ואוקיר ליה, כמה דכתיב ^ו 'וה' ברך את אדוני וגו'. וכתיב ^ז 'ויאמר עבד אברהם אנכי. בגין לאוקיר ליה לאברהם.

קמד) דהא בר נש דהוה מייתי ^ח כסף וזהב, ואבני יקר ^ט וגמלין, ואיהו כדקא יאות, שפיר בחיזו, לא אמר דאיהו רחימא דאברהם, או ^י קריבא דלדיה. אלא אמר, עבד אברהם אנכי, בגין ^{יא} לסלקא בשבחא ^{יב} דאברהם, ולאוקיר ליה בעינייהו.

קמה) וע"ד בן יכבד אב ועבד אדוניו. ואתון ישראל ^{יג} בני, קלנא ^{יד} בעיניכו לומר, דאנא אבוכון, או דאתון עבדין ^{יז} לי. ואם אב אני איה כבודי וגו'. בג"כ והנה בן: דא ^{יח} הוא בן ודאי, ולא ישמעאל. דא הוא בן דאוקיר לאבוי כדקא חזי.

קמו) ^{יט} והנה בן לשרה אשתך. בן לשרה, דבגיניה מיתת, ^כ דבגיניה ^{כא} כאיבת נפשה, עד ^{כב} דנפקת מינה. והנה בן לשרה. לאסתלקא בגיניה, בשעתא

מסורת הזהר

א) וה' ברך את אדוני: בראשית כ"ד. ב) ויאמר, עבד אברהם אנכי (שם) ח"א קנח.

חלופי גרסאות א) ג"א מוסיף סבא בר קל"ו שנין. ב) ג"א בעט. ג) ג"א מוסיף בעיט ביה. ד) ג"א מוסיף קמיה כ"ש למיעקד ליה (אה"ל). ה) ג"א עבד אברהם. ו) ג"א מוסיף עבד אברהם לאברהם. ז) ג"א מוסיף לחרן ונטל עימיה כמה כסף וזהב וכמה אבנין יקירין ואזיל לחרן (הרמ"ק) ונ"א כמה אבני יקר ואזיל לחרן (אה"ל). ח) ג"א וה' ברך את אברהם בכל. ט) ג"א מוסיף וכמה כסף. י) ג"א מוסיף וגמלין ושליט בכלא (אה"ל). יא) ג"א קריב. יב) ג"א מוסיף לסלקא ליה (אה"ל). יג) ג"א לאברהם (אה"ל). יד) ג"א בנין. יז) ג"א בגין. יח) ג"א ואתון ישראל לא אחתונא בעיניכו בגין קלנא הוא בעיניכו לומר (אה"ל). יט) ג"א מוסיף הא לא אחתונא בעיניכו (הרמ"ק). כ) ג"א הוא (ר"ק). כא) ג"א ל"ג והנה בן. כב) ג"א והיה בן. כג) ג"א דבגיניה. כד) ג"א כאיבת גרמה ונפשה (אה"ל). כה) ג"א דנפק (אה"ל).

והנה בן לשרה

הסולם

מאמר

אלא אמר עבד אברהם אנכי. כדי להעלות שבחו של אברהם, ולכבד אותו בעיניהם.

קמה) ועל דא בן וכו': ועל כן אוה"כ. בן יכבד אב ועבד אדוניו, ואתם ישראל, בני חרפה הוא בעיניכם, לומר שאני אביכם, או שאתם עבדי. ואם אב אני איה כבודי וגו'. משום זה אוה"כ, והנה בן זה הוא בן ודאי, ולא ישמעאל. זה הוא בן המכבד לאבוי כראוי.

קמו) והנה בן לשרה אשתך, בן לשרה: כי בשבילו מתה. מטבה ששמעה על עקדתו. ובשבילו היחה נפשה כואבת עד שהולידה אותו. והנה בן לשרה וכו': והנה בן לשרה, היינו להתעלות בשבילו בעת שהקב"ה יושב בדין על העולם

להקריבו לקרבן, ויצחק היה אז בן ל"ז שנים, ואברהם היה זקן, שאלו היה בועט בו ברגל אחד לא היה יכול לעמוד מפניו, והוא כבד את אביו, ואביו עקד אותו כמו כבשה אחת, ולא עמד כנגדו כדי לעשות רצון אביו.

קמג) ועבד אדוניו וכו': ועבד אדוניו, זהו אליעזר לאברהם. כאשר שלח את אליעזר לחרן, ועשה שם כל רצונו של אברהם, וכבד אותו כמו שכתוב, וה' ברך את אדוני וגו', וכתוב ויאמר עבד אברהם אנכי, כדי לכבד את אברהם.

קמד) דהא בר נש וכו': שהרי בן אדם, המביא כסף וזהב ואבנים יקרות, וגמלים, ובעצמו הוא כראוי, ויפה מראה, לא אמר שהוא אוהבו של אברהם או קרוב שלו.

(דמויי דף ק"ג ע"א)

דקב"ה יתיב בדינא על עלמא. ^ב דכדין * וה' פקד את שרה וגו'. ^ג דהא ^ד מדכרי לשרה בגיניה דיצחק. וע"ד ^ה איהו בן ^ו לשרה. והנה בן לשרה. ^ז דהא נוקבא ^ח נטלא ^ט לכרא מן דכורא.

קמז) ^ב ושרה שומעת פתח ^ס האהל והוא אחריו. מאי והוא אחריו, והיא אחריו מבעי ליה. אלא רזא איהו ושרה שומעת, מה דהוה אמר ^י פתח האהל, דא דרגא תתאה ^{יא} פתחא דמהימנותא. והוא אחריו. ^{יב} דאודי ליה, דרגא עלאה. ^{יג} מן יומא דהות שרה בעלמא, לא שמעת מלה דקב"ה, בר ^{יד} ההיא שעתא.

קמח) ^{טו} ד"א, ^{טז} דהות ^{יז} יתבא שרה פתח האהל, בגין למשמע מלין, והיא שמעת האי מלה דאתבשר בה אברהם. ^{יח} והוא אחריו. אברהם, דהוה יתיב אחריו דשכינתא.

קמט) ^{יט} ואברהם ושרה זקנים באים בימים. מאי באים בימים. ^כ שעורין ^{כא} דיומין דאתחזי כדין להו, חד מאה, וחד תשעים, עאלו ביומין, ^{כב} שעורא דיומין, כדקא יאות. באים בימים. כד"א כי בא היום, דאערב יומא למיעל. ^{כג} קנ) חדל להיות לשרה ארח כנשים. והיא שעתא ^{כד} חמאת גרמה

מסורת הוהר

א) וה' פקד את שרה: לעיל ב"א דף ש"מ ציון ג. ב) ושרה שומעת: לעיל דף מ"ג ציון ב. ג) ואברהם ושרה זקנים: לעיל דף מ"ד ציון א.

חלופי גרסאות א) ב"א כדין. ב) ב"א הא. ג) ב"א ל"ג מן דהא ער וע"ד. ד) ב"א איהו מלאכי אמרי וב"א אנהו [אינהו] מלאכי אמרי. וליג איהו בן לשרה. ס) ב"א מוסיף לשרה אשתך. ו) ב"א דין. ז) ב"א מוסיף נטלא ליה. ח) ב"א לבר. ט) ב"א האהל וגו'. י) ב"א פתח האהל והוא אחריו דא קב"ה. פתח האהל [דא] דרגא תתאה והוא אחריו דא דרגא עלאה מן. וב"א מוסיף פתח האהל דא קב"ה והוא אחריו מאן דהוה אמר פתח האהל. יא) ב"א ל"ג פתחא דמהימנותא. יב) ב"א דא דרגא וליג דאודי ליה. וב"א דא אודי. יג) ב"א ומן [אהל]. יד) ב"א ל"ג ההיא. טו) ב"א ל"ג דא. וב"א שעתא דא. טז) ב"א ל"ג דהות. יז) ב"א דיתבא וליג ד"א דהות. יח) ב"א מוסיף ד"א והוא. יט) ב"א שיעורין. וב"א מוסיף שיעורין דאינון. וב"א שעורא דיומין [אהל]. כ) ב"א יומין. כא) ב"א שיעורא. כב) ב"א חמת.

והנה בן לשרה	הסולם	מאמר
<p>היתה יושבת פתח האהל כדי לשמוע מה שמדברים. והיא שמעה דבר בשורה זו שנתכשר בה אברהם. וע"כ אומר ושרה שומעת פתח האהל. והוא אחריו. היינו שאברהם היה יושב מאחוריה של השכינה.</p>		<p>כי אז, וה' פקד את שרה וגו', כי בראש השנה נולד יצחק הרי שזכר את שרה בשביל יצחק, ועל כן הוא בן לשרה. פירוש אחר והנה בן לשרה כי הנקבה לוקחת הבן מן הזכר. ונמצא הבן אצל הנקבה. וע"כ אומר והנה בן לשרה.</p>
<p>קמט) ואברהם ושרה זקנים באים בימים: ושאל מהו באים בימים. ואומר שפירושו שבאו בשיעור הימים, שהיו ראויים להם אז. לאחד מאה שנים ולאחד תשעים שנה. ובאו בימים, בשיעור ימים כראוי להיות. באים בימים הוא כמו שאתה אומר. כי בא היום, שפירושו שהעריב היום לבא, כי נשלם. אף כאן באים בימים היינו שנשלמו ימיהם.</p>		<p>קמז) ושרה שומעת וכו': ושואל מהו והוא אחריו, היה צריך לומר, והיא אחריו. דהיינו שהיתה מאחורי המלאך המכשר. ומשיב אלא סוד הוא. ושרה שומעת היינו מה שאמר פתח האהל, שזה הוא מדרגה תחתונה. פתח האמונה. דהיינו השכינה, והוא אחריו. היינו שמדרגה העליונה, שהוא הקב"ה. הודה לו מיום ששרה היתה בעולם. לא שמעה דבר מהקב"ה, זולת בשעה ההיא.</p>
<p>קנ) חדל להיות לשרה ארח כנשים: ובאותה שעה ראתה את עצמה, בעדנה אחרת</p>		<p>קמח) ד"א דהות וכו': פירוש אחר. ששרה (דפו"י דף ק"ג ע"א)</p>

ב בעדונא אחרא. ובג"כ אמרה ואדוני זקן. דהא איהו לא כדאי לאולדא, ב בגין דאיהו סבא.

קנא ר' יהודה פתח, * נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ. ת"ח קב"ה ג' אסתלק ביקריה, דאיהו גניז וסתים, בעלויא סגיא. ד לאו ה' איתי בעלמא, ולא הוה מן יומא דאתברי עלמא, דיכיל לקיימא ו' על חכמתא דיליה, ולא ז' יכיל לקיימא ביה.

קנב) ה' בגין דאיהו גניז וסתים, ט' ואסתלק לעילא לעילא, וכלהו עלאי ותתאי לא יכלין לאתדבקה, עד דכלהו אמרין ב' ברוך כבוד ה' ממקומו. תתאי אמרי דאיהו לעילא, דכתיב ג' על השמים י" כבודו. עלאי אמרי דאיהו לתתא, דכתיב י' על כל הארץ כבודך. עד דכלהו עלאי ותתאי, אמרי ברוך כבוד ה' ממקומו. בגין דלא אתיידע, ולא הוה מאן י" דיכיל לקיימא ביה, ואת אמרת נודע בשערים בעלה.

קנג) (* י" אלא ודאי, נודע בשערים בעלה. דא קב"ה. דאיהו י" אתידע ואתדבק, לפום מה דמשער טו בלביה, כל חד, טז כמה י" דיכיל י" לאדבקה ברוחא י' דחכמתא. ולפום מה דמשער בלביה, הכי כ" אתידע בלביה. ובגיני כך, נודע בשערים, באינון שערים. כ" אבל דאתידע כדקא יאות, לא הוה כ" מאן דיכיל י" לאדבקה ולמנדע ליה.

קנד) רבי שמעון אמר, נודע בשערים בעלה. מאן שערים. כד"א ה' שאו

מסורת הנהר

א) נודע בשערים בעלה: משלי ל"א. ב) ברוך כבוד ה' ממקומו: לעיל ב"א דף קצ"ד ציון ב'. ג) על השמים כבורו: תהלים קי"ג: ד) על כל הארץ כבודך: לעיל ס' נח דף ט"ו ציון א'. ה) שאו שערים ראשיכם: לעיל ב"א קע"א ציון א'.

חלופי גרסאות א' נ"א בעירוונא. ב' נ"א בר. ג' נ"א ל"ג מן אסתלק עד לאו. ד' נ"א לא. ה' נ"א איתי. ו' נ"א ל"ג על חכמתא. ז' נ"א יוכל. ח' נ"א מוסיף מיט לא יכלין לקיימא ביה בגין (רמיק ואה"ל). ט' נ"א ואסתלק. י' נ"א אמרי. י"א נ"א ל"ג כבודך. י"ב נ"א דיכיל. י"ג נ"א דיכיל. י"ד נ"א ל"ג מן אלא עד דא. י"ה נ"א אתיידע. ט"ו נ"א ל"ג בלביה. ט"ז נ"א כמא. י"ח נ"א דיכיל. י"ט נ"א לאתדבקה. כ" נ"א ברוח. כ"א נ"א מוסיף דחכמתא דיליה. כ"ב נ"א אתיידע. כ"ג נ"א ל"ג אבל דאתידע. כ"ד נ"א ל"ג מאן. כ"ה נ"א לאתדבקה.

<p>מאמר</p> <p>אחרת. שחור אליה אורח כנשים. ועל כן אמרה ואדוני זקן, כי הוא אינו ראוי להוליד, משום שהוא זקן, ולא אמרה על עצמה ואני זקנתי.</p> <p>קנא) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח. נודע בשערים בעלה וגו'. בוא ראה הקב"ה נתעלה ביקרו, כי הוא גנוז וסתום בהעלאה גדולה, לא יש בעולם, ולא היה מיום שנברא העולם, מי שיוכל לעמוד על החכמה שלו, ועל כן לא יוכל מי לעמוד על חכמתו, משום שהוא גנוז וסתום, ונעלה למעלה למעלה, וכל העליונים ותחתונים אינם יכולים להשיגו, עד שכולם אומרים, ברוך כבוד ה' ממקומו. התחתונים אומרים שהשכינה היא למעלה, שכתוב על השמים כבודו, והעליונים אומרים שהשכינה היא למטה.</p> <p>(דטו"י דף קי"ג ע"א י' קי"ג ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>שכתוב על כל הארץ כבודך. עד שכל העליונים והתחתונים אומרים, ברוך כבוד ה' ממקומו. משום שלא נודע ולא היה מי שיוכל לעמוד בו, ואתה תאמר, נודע בשערים בעלה.</p> <p>קנג) אלא ודאי וכו': אלא ודאי נודע בשערים בעלה, זהו הקב"ה, שהוא נודע ומושג לפי מה שכל אחד משער בלבו, כפי שיוכל להשיג ברוח חכמה, ולפי מה שמשער בלבו כן נודע בלבו. ומשום זה כתוב נודע בשערים, דהיינו באלו השיעורים, שכל אחד משער בלבו, אבל שיהיה נודע כראוי, אין מי שיוכל להשיג ולדעת אותו.</p> <p>קנד) ר' שמעון וכו': ר"ש אומר. נודע בשערים בעלה, מהו שערים. כמס"א, שאו שערים</p>
---	---

שערים ראשיכם והנשאו פתחי ה' עולם. ובגין כ' אלו שערים, דאינון דרגין עלאין, (ב) בגינייהו כ' אתידע קב"ה. ואי ד' לא, לא יכלין לאתדבקא כ' ביה. קנה) ת"ח, ו' דהא נשמתא דב"נ, ז' לאו איהו מאן דיכיל למנדע כ' לה, אלא בגין כ' אלין שייפין דגופא, י' ואינון דרגין דעבדין אומנותא דנשמתא, בגיכ י"א אתידע ולא י"ב אתידע. כך קב"ה, י"ג אתידע ולא י"ד אתידע. בגין דאיהו נשמתא דנשמתא, רוחא לרוחא, גניז וטמיר מכלא, אבל באינון שערים, דאינון פתחין טו' לנשמתא טז' אתידע קב"ה.

קנו) ת"ח, ח' אית פתחא לפתחא, ודרגא לדרגא, ומנייהו ידיע יקרא דקב"ה. פתח האהל, דא י"ח הוא פתחא דצדק. כד"א (ג) א פתחו לי שערי צדק וגו'. דא פתחא קדמאה, לאעלא ביה, ובהאי פתחא, אתחזון כל שאר פתחין עלאין, מאן דזכי להאי, זכ"י למנדע ביה, י"ט ובכלהו שאר פתחין, בגין דכלהו שראן עליה,

קנו) והשתא דפתחא דא לא כ' אתידע, בגין דישראל בגלותא, כ"א וכלהו פתחין אסתלקו כ"ב מניה, ולא יכלין למנדע ולאחדבקא. אבל בזמנא דיפקון ישראל מן גלותא, זמינן כללהו דרגין עלאין, למשרי עליה כדקא יאות. קנח) וכדין ינדעון בני עלמא, חכמתא עלאה יקירא, מה דלא הוו ידעין

דרך אמר

מסורת הוזהר

(א) פ"י ט"ס ספרינו. (ב) ס"ח כ"ג ק"ו לחוקים (א) פתחו לי שערי צדק: לעיל ב"א דף של"ט ציון ג.

דל"ז.

חלוסי גרסאות א' נ"א עולם וגו'. ב' נ"א אלין. ונ"א אלין. ג' נ"א אחיירע. ד' נ"א לאו. ה' נ"א ל"ג ביה. ו' נ"א וחס. ז' נ"א לא אית. ח' נ"א מוסיף לה ולקיימא עליה [עלה אהל] ט' נ"א אלין. י' נ"א דאינון. י"א נ"א אחיירע. י"ב נ"א אחיירע. י"ג נ"א אחיירע. י"ד נ"א אחיירע. טו' נ"א לחכמתא (אה"ל) טז' נ"א אחיירע. י"ז נ"א האי. י"ח נ"א ל"ג הוא. י"ט נ"א בכלהו. נ"א בכלהו ול"ג ביה. כ' נ"א אחיירע. כ"א נ"א כללהו. כ"ב נ"א מיניה.

מאמר

הסולם

נודע בשערים בעלה

נודע כבודו של הקב"ה. והיינו פתח האהל, זה הוא פתח של צדק. שהיא המלכות, כמו שאתה אומר. פתחו לי שערי צדק. זהו פתח הראשון לכנוס בו בהשגה, ובפתח הזה נראים כל שאר פתחים העליונים. מי שזכה לפתח הזה, זכה להשיג אותו, ואת כל שאר הפתחים עמו. משום שכולם שורים עליו.

שערים ראשיכם וגו', ומכח אלו השערים, שהם מדרגות עליונות, בכחם נודע הקב"ה, ואם לא היו אלו השערים, לא היו יכולים להשיג בו.

קנה) ת"ח דהא נשמתא וכו': בוא וראה, שגם נשמתו של אדם, אין מי שיוכל לדעת אותה, אלא מכח אלו אברי הגוף ואלו המדרגות של אברי הגוף, המגלות פעולות הנשמה, משום זה הנשמה נודעת ואינה נודעת: נודעת על ידי אברי הגוף, ואינה נודעת ממהות עצמה. כך הקב"ה נודע ואיגו נודע, משום שהוא נשמה לנשמה רוח לרוח, גנוז ונעלם מכל, אבל להזוכה באלו השערים דהיינו המדרגות העליונות, כנ"ל, שהם פתחים לנשמה, נודע לו הקב"ה, ונמצא שנודע ע"י מדרגות העליונות שהם פעולותיו, ואיגו נודע מצד מהותו עצמו.

קנו) והשתא דפתחא וכו': ועתה שפתח הזה, החתחון הנקרא פתח האהל, ופתח דצדק, לא נודע, משום שישראל הם בגלות, כל הפתחים נסתלקו ממנו. ואינם יכולים לדעת ולהשיג. אבל בזמן שיצאו ישראל מן הגלות, עתידים כל המדרגות העליונות לשרות על פתח דצדק כראוי.

קנו) ת"ח אית פתחא וכו': בוא וראה, יש פתח לפתח, ומדרגה למדרגה, ומהם

(דפו"י דף ק"ג ע"ב)

קנח) וכדין ינדעון בני עלמא: ואז ידעו העולם חכמה עליונה היקרה, מה שלא ידעו מקודם

ב מקדמת דנא. דכתיב « ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה' כלהו זמינין לאשראה על האי פתחא תתאה, דאיהו פתח האהל. וכלהו זמינין לאשראה על מלכא ג משיחא, בגין למידן עלמא. דכתיב ב' ושפט בצדק דלים וגו'.

קנט) בגיני כך, כד אתבשר אברהם, ד האי דרגא הוה ב' אמר, כמה דאתמר, דכתיב ו' ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה. ויאמר, לא כתיב מאן הוה, ודא הוא פתח האהל. ועל דא, ושרה שומעת, האי דרגא דהוה מליל עמיה, מאן דלא הוה שמעת מקדמת דנא. דכתיב ושרה שומעת פתח ז האהל, דהוה מבשר ואמר, שוב אשוב אליך כעת ב' חיה והנה בן לשרה אשתך.

קס) ת"ח, כמה הוא חביבותא דקב"ה, לגביה דאברהם, דהא לא נפק מניה יצחק, עד דאתגור, לבתר דאתגור אתבשר ביה ביצחק, בגין דאיהו כדין זרעא קדישא, ועד לא אתגור, לאו איהו זרעא קדישא. וכדין איהו, כמה דכתיב ג' אשר זרעו בו למינהו.

קסא) ות"ח עד לא אתגור אברהם, ההוא זרעא דיליה לא הוה קדישא, בגין ב' דנפק בגו ערלה, ואתדבק בערלה י' לתתא. לבתר דאתגור, נפק ההוא זרעא בגו קדישא, י' ואתדבק י' בקדושה י' דלעילא, ו' ואוליד לעילא, ואתדבק

מסורת הזהר

א) ונחה עליו רוח ה' (ישעיה י"א) ח"ב קיט: קעט: ח"ג קל: רכז: רלה. רפט. ת"ז חכא נג. תכ"ו עא: ח"ל עב: חסיט קה. קו. ז"ח יתרו מ"א טג שלר. שה"ש ס' טג שא. תק"ח צ"ז ט"ד שמה. ק"ז טג שה. ב) ושפט בצדק דלים (שם) ח"א קלא: ג) אשר זרעו בו למינהו: לעיל בהקדמת הזהר דף ס"ו ציון ג' וש"נ.

חלופי גרסאות א' ג"א מן קדמת. ב' ג"א ג' מן רוח עד כלהו. ג' ג"א מוסיף משיחא לתתא. ד' ג"א חר. ה' ג"א ב' אמר. ו' ג"א ל"ג ויאמר. ז' ג"א מוסיף האהל והוא אחריו. ח' ג"א מוסיף חיה ולשרה בן. ט' ג"א דנפיק. י' ג"א ל"ג מן ואתדבק עד ואתדבק. י"א ג"א לתתא. י"ב ג"א מוסיף וכד אתגור ואתדבק. י"ג ג"א מוסיף קדישא ואתדבק בקדושה. ו"ג"א בקדושה. י"ד ג"א לעילא. ו"ה ג"א דלעיל. טו ג"א אוליד.

ויאמר שוב אשוב

הסולם

מאמר

קס) ת"ח כמה הוא וכו': בוא וראה, כמה הוא חביבותו של הקב"ה לאברהם, כילא יצא ממנו יצחק מקודם שנמול. ורק אחר שנמול נתבשר ביצחק, בשביל שהוא אז זרע סודש. ומקודם שנמול אין הוא זרע קודש. ואז הוא כמו שכתוב, אשר זרעו בו למינהו, דהיינו למין קדוש כמו אברהם.

קסא) ות"ח עד לא וכו': ובוא וראה עד שלא נמול אברהם, הזרע שלו לא היה קדוש, משום שיצא בחוץ הערלה. ונתדבק בערלה למטה. אחר שנמול, יצא הזרע בתוך קדוש, ונתדבק בקדושה שלמעלה. והוליד למעלה (כנ"ל לך דף קמ"ח אות הנ"ז) ונתדבק אברהם במדרגתו. שהוא חסד כראוי. בוא וראה, כשהוליד אברהם ליצחק הוא יצא קדוש כראוי והמים האלו שהוא אברהם וחסד, הרו וילדו

אפלה

מקודם לכן. שכתוב ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה וגו'. כולם עתידים לשרות על פתח זה התחתון. שהוא פתח האהל. דהיינו המלכות. וכולם עתידים לשרות על מלך המשיח, כדי לרדן תעולם, שכתוב ושפט בצדק דלים וגו'.

מאמר ויאמר שוב אשוב

קנט) בניני כך כד וכו': משום זה, כאשר נתבשר אברהם, בלידת יצחק, מדרגה זו דהיינו פתח האהל, שהיא המלכות, היתה אומרת לו, כמו שבארנו, שכתוב, ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה, ויאמר, ולא כתוב מי היה האומר, וזה הוא פתח האהל. (כנ"ל באות ק"ב) אשר ויאמר סתם הוא השכינה, ושרה שומעת מדרגה הזו, דהיינו פתח האהל, שהיתה מדברת עם אברהם, מה שלא שמעה מקודם לכן, שכתוב ושרה שומעת את דברי פתח האהל, שהיה מכשר ואומר שוב אשוב אליך וגו'.

(דפו"י דף קיג ע"ב)

שמא, אלא לאברהם, דכתיב וקראת את שמו יצחק, אנת ולא אחרא, בגין
 א לאחלפא ב מיא באשא, ואשא ג במיא, ד לאכללא ליה בסטריה.
 קסו) כיון דאתבשר אברהם ביצחק, מה כתיב ב * ויקומו משם האנשים
 וישקיפו על פני סדום. ר"א אמר, ת"ח, כמה י אנהג קב"ה טיבו עם כל בריין,
 וכל שכן, לאינון דאזלי באורחוי, דאפילו בזמנא דבעי למידן עלמא, איהו
 גרים ז למאן דרחים ליה, למזכי במלה, עד לא ייתי ההוא דינא לעלמא.
 קסז) דתנינן, בשעתא דקב"ה רחים ליה לבינ, משדר ליה דורונא, ומאן
 איהו מסכנא, בגין דיזכי ביה. וכיון דזכי ביה, איהו אמשיך עליה, חד חוטא
 מ דחסד, דאתמשך מסטר ימינא, ופריש ארישיה, ורשים ליה, בגין דכד ייתי
 דינא לעלמא, מ ההוא מחבלא יודהר ביה. וזקיף עינוי וחמא ליההוא רשימך,
 י וכדין אסתלק מניה, ואודהר ביה. בגיני כך, אקדים ליה קב"ה במה דיזכי.
 קסח) ות"ח, כד בעי קב"ה יא לאיתאה דינא על סדום, אזכי קודם לאברהם,
 ושדר ליה י דורונא למזכי עמהון. בגין י לשזבא ללוט בר אחוה מתמן,
 הה"ד ב ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה. ולא כתיב
 ויזכור אלקים את לוט, י דהא בזכותיה דאברהם אשתזב. ומאי ויזכור, מ דדכיר
 ליה מ מאי דאזכי קודם, עם אינון תלת מלאכין.
 קסט) כגוונא דא, ב"נ י דיזכי בצדקה עם בני נשא, בשעתא דדינא

מסורת הזהר

א) ויקומו משם האנשים: לעיל דף מ"ג ציון ג. ב) ויזכור אלקים את אברהם:
 (בראשית י"ט) ח"א קה. קז: קח.

חלוסי גרסאות א גיא לאחלפא, וניא לאכללא. (אה"ל) כ גיא מיא, ג גיא במיא. ד גיא למיחב (אה"ל).
 ט גיא מוסיף ויקומו משם (האנשים) ויקומו. ו גיא אנהג, וניא אנהג. ז גיא למה ה גיא
 יג דחסד. ט גיא דהחוא. י גיא כרין, יא גיא לאיתא, יב גיא מוסיף דורונא דמסכנין. יג גיא לשיזבא. יד גיא
 יג מן דהא עד ומאי. טו גיא מוסיף אלא דדכיר, וניא לשג דדכיר ליה. טז גיא מה. יז גיא יזכי.

<p>מאמר</p> <p>נתן לו השם יצחק, באופן שמה שאמר לו הקב"ה וקראת את שמו יצחק, היינו שיעשה עמו את התכללות הנ"ל, שבוה נעשה למקור השמחה והצחוק כנ"ל.</p> <p>מאמר ויקומו משם האנשים</p> <p>קסו) כיון דאתבשר וכו': כיון שנתבשר אברהם ביצחק, מה כתוב, ויקומו משם האנשים וישקיפו וגו': ר"א אמר בוא וראה. כמה מנהיג הקב"ה את כל הבריות במדת טובו, וכל שכן לאותם ההולכים בדרכיו, שאפילו בזמן שמבקש לדון העולם, הוא מסבב למי שאוהבו, שיזכה באיזה דבר, מטרם שיבא אותו הדין לעולם.</p> <p>קסז) דתנינן בשעתא וכו': שלמדנו, בשעה שהקב"ה אוהב את האדם, שולח לו מתנה, ומה היא המתנה. עניי, כדי שיזכה על ידו, וכיון שזכה על ידו, הקב"ה ממשיך (דמיי דף ק"ד ע"א)</p>	<p>הסולם</p> <p>עליו חוט אחד של חסד, הנמשך מצד ימין, ופורש על ראשו, ורושם אותו, כדי כאשר יבא הדין לעולם יזהר בו אותו המחבל מלהויקו, שנושא עינוי ורואה לאוחו הרשימה, אז מסתלק ממנו ונוהר בו. משום זה הקדים לו הקב"ה דבר במה שיזכה לזה.</p> <p>קסח) ות"ח כך בעא וכו': ובוא וראה. כשרצה הקב"ה להביא דין על סדום, זיכה מקודם את אברהם, ושלח לו מתנה דהיינו ג' המלאכים, שיזכה על ידיהם, כדי להציל את לוט בן אחיו משם. זהו שכתוב ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה, ולא כתוב, ויזכור את לוט, כי בזכותו של אברהם נצל, ומהו ויזכור. היינו, שזכר לו מה שזכה מקודם על ידי אותם ג' מלאכים.</p> <p>קסט) כגוונא דא וכו': כעין זה, מי שזוכה בצדקה עם בני אדם בשעה שהדין</p>
--	---

ה שריא בעלמא, קב"ה י אדכר ליה י לההיא צדקה דעבד. בגין י דבכל
 שעתיא דזכי ב"נ, הכי י אכתיב עליה לעילא, ואפילו י בשעתא דינא י שריא
 עלוי, קב"ה אדכר ליה, לההוא טיבו דעבד, וזכה עם בני נשא. כד"א * וצדקה
 תציל ממות. בגיני כך, אקדים ליה קב"ה לאברהם, בגין דיזכי, י וישויב ללוט.
 קע) וישקיפו על פני סדום. ת"ח, ויקומו משם האנשים. י מההיא
 סעודה דאתקין י לון אברהם, וזכה בהו. י אע"ג דמלאכין הוו, זכה בהו, וכל
 ההוא מיכלא, לא אשתאר י מניה כלום י בגיני דאברהם, י ולמזכי ביה,
 דהא כתיב ויאכלו, באשא דלהון אתאכיל.

קעא) ואי תימא, הא יו תלת מלאכין הוו, האי אשא, והאי יו מיא, והאי
 רוחא. אלא, כל חד י וחד כליל בחבריה, ובגיני כך, ויאכלו. כגוונא דא
 י ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו. אכילה י ודאית אכלו. י דאתזנו מן
 שכינתא, אוף הכא ויאכלו. גרמו י לאתזנא כל מההוא י סטרא דאברהם
 י אתדבק ביה, י ובג"כ, לא י אשאר ממה דיהיב לון אברהם כלום.
 קעב) כגוונא דא בעי י ליה לבינ, למשתי מההוא י כסא דברכה, בגין

מסורת הזהר

א) וצדקה תציל ממות: (משלי י"א) ח"ג קנד. ב) ויחזו את האלקים (שמות כ"ד) ח"א קלה. קלו.
 ח"ב קה. ח"ג סא: ג) כסא דברכה: ח"א א. קנה. קס. רמ. רנ: ח"ב קנ: קסח: קסט: ח"ג רמה.
 חלוסי גרסאות ח' גיא שרייא. ז גיא דכיר וניא אדכיר. ז גיא לההוא. ד גיא דכל. ה גיא אכתוב. ו גיא
 בשעת. ז גיא שרייא. ה גיא מוסף וישויב ליה. (אה"ל). ט גיא מההוא. י גיא לו. יא גיא
 דאע"ג. יב גיא מיניה. יג גיא בגיניה, וניא בגין למזכי ליה לאברהם בהאי עלמא. וליג מן בגיני עד דהא (אה"ל).
 יד גיא למזכי ליה לאברהם בהאי סעודא (רמיק). טו גיא ליג תלת. טז גיא מיא. יז גיא ליג וחד. יח גיא ליג
 ודאית. יט גיא רונו. כ גיא גרמו רמו לאתזנא. כא גיא מיניה וניא מניה. כב גיא מסטרא וליג מההוא. כג גיא
 ליג אתדבק ביה. וניא אתון ביה וניא אתדבק בהו (אה"ל). וניא דאתברך ביה (אה"ל). כד גיא בניב (אה"ל). כה גיא
 אשתארו. וניא אשאר (אה"ל). וניא ישתארו (דיא) כו גיא ליג ליה לבינ. כז גיא מכסא וליג מההוא.

מאמר	הסולם	ויקומו משם האנשים
שהדין שורה בעולם, הקב"ה זוכר לו אותן צדקה שעשה. משום שכל שעה שאדם זוכה, נכתב לו כן למעלה, וע"כ אפילו בשעה שהדין שורה בעולם הקב"ה זוכר לו את הטוב שעשה וזכה עם בני אדם, כמו שאתה אומר וצדקה תציל ממות. משום זה, הקדים הקב"ה וסבב לאברהם כמה שיזכה על ידו, שיציל בזכותו את לוט.	רוח, כי גבריאל אש, ומיכאל מים, ורפאל רוח, וא"כ רק גבריאל לבדו היה יכול לשרוף. המאכל באשו, מה שאין כן מיכאל ורפאל שאינם אש כלל. ומשיב אלא כל אחד ואחד כלול בחברו, ונמצא שכל אחד היה בו אש מים רוח, ומשום זה כתב על כולם ויאכלו. כי היה אש בכל אחד מהם. שהמאכל נשרף בו.	בגין י דבכל שעתיא דזכי ב"נ, הכי י אכתיב עליה לעילא, ואפילו י בשעתא דינא י שריא עלוי, קב"ה אדכר ליה, לההוא טיבו דעבד, וזכה עם בני נשא. כד"א * וצדקה תציל ממות. בגיני כך, אקדים ליה קב"ה לאברהם, בגין דיזכי, י וישויב ללוט. קע) וישקיפו על פני סדום. ת"ח, ויקומו משם האנשים. י מההיא סעודה דאתקין י לון אברהם, וזכה בהו. י אע"ג דמלאכין הוו, זכה בהו, וכל ההוא מיכלא, לא אשתאר י מניה כלום י בגיני דאברהם, י ולמזכי ביה, דהא כתיב ויאכלו, באשא דלהון אתאכיל.

כגוונא דא ויחזו וכו': כעין זה, ויחזו את
 האלקים ויאכלו וישתו. שאכילה
 ודאית אכלו, והיינו שזונו מזו השכינה, שזה
 נבחן להם לאכילה. אף ויאכלו שבכאן, גרמו
 באכילתם, ליזון מאותו צד שאברהם נתרבק בו
 דהיינו ימין שהוא חסדים, ומשום זה לא השאירו
 כלום ממה שנחן להם אברהם. כדי להרבות
 בהמשכת החסדים כמה שאפשר.

קעב) כגוונא דא בעי וכו': כעין זה, שצריך
 האדם לשתות מכוס של ברכה.
 כדי
 קעא) ואי תיטא וכו': ואם תאמר, הרי ג'
 מלאכים היו זה אש וזה מים וזה
 (דפו"י דף ק"ד ע"א)

דיזכי ליהיא ב ברכה דלעילא. ב אופ אינון ב אכלו, ממה דאתקין לון אברהם, בגין דיזכון לאתזנא מסטרא דאברהם. דהא מההוא סטרא, נפיק מזונא לכלהו מלאכי עלאי.

קעג) וישקיפו: אתערותא דרחמי ד לשיזבא ב ללוט. כתיב הכא וישקיפו, וכתוב התם א השקיפה ממעון קדשך. מה להלן לרחמי, אופ הכא לרחמי. קעד) ואברהם ב הולך עמם לשלחם. למעבד לון ב לוייה. א"ר ייסא ב אי תימא דאברהם ידע דמלאכין אינון, אמאי אעביד לון ב לוייה. אלא אמר ר' אלעזר, י אע"ג דהוה יב ידע, י מה דהוה רגיל למעבד עם בני נשא, עבד בהו ואלוי לון. בגין י דכך אצטריך ליה לב"ג למעבד י לוייה לאושפיזין, דהא כלא בהאי טו תליא.

קעה) ובעוד דאיהו הוה אזיל עמהון, טו אתגלי קב"ה עליה דאברהם, דכתיב ב וה' אמר המכסה אני מאברהם י אשר אני עושה. וה': י הוא, ובית י דיניה, בגין דקב"ה הוה אזיל * עמהון.

קעו) ת"ח כד ב"ג עביד ב לוייה ב לחבריה, איהו כ אמשיך לשכינתא לאתחברא בהדיה. כ ולמהך כ עמיה כ באורחא טו לשובא ליה. ט ובג"כ בעי ליה לב"ג כ ללוייה לאושפיזא, בגין דחבר י ליה לשכינתא, ואמשיך עליה לאתחברא בהדיה.

מסורת הזהר

א) השקיפה ממעון קדשך: דברים כ"ו. ב) וה' אמר המכסה: (בראשית י"ח) ח"א קה. רסד: ח"ב רנו.

חלומי גרסאות ח נ"א ברכתא. ב נ"א מוסיף אופ הכי ב נ"א אכלין. ונ"א אכלי. ד נ"א לשובא. ונ"א לשוב. ה נ"א ל"ג ללוט. ו נ"א הולך ונ"ו. ז נ"א לוייה ח נ"א איתמא. ט נ"א לוייה. ונ"א לוייה (ד"ק). י נ"א ואע"ג (אה"ל) יא נ"א מוסיף ידע דאינון מלאכין. יב נ"א רגיל הוה למעבד כללהו [בכלהו] בני נשא דומינן [דומינן] עמיה [עימיה] למעבד לון לוייה [לוייה] [ואה"ל מוסיף] עכר בהו ואלוי לון. יג נ"א כך. יד נ"א לוייה. טו נ"א תליא טז נ"א איתגלי. יז נ"א ליג אשר אני עושה. יח נ"א ליג הוא ובית דיניה. יט נ"א דינו. כ נ"א לוייה. כא נ"א לבר נש. כב נ"א מוסיף אמשיך עליה. כג נ"א ולמהך. כד נ"א עימיה. כה נ"א באורחא. כו נ"א לשובא. כז נ"א בגיני כך. כח נ"א ללוייה. כט נ"א עמיה [אה"ל].

מאמר

כדי שעל ידי שתינו יזכה אל הברכה של מעלה. אף המלאכים, אכלו ממה שהתקין להם אברהם, כדי שיזכו על ידי אכילתם, ליוזן מצד אברהם, דהיינו אור החסדים, כי מאותו צד נמשכים המזונות לכל מלאכים העליונים.

קעג) וישקיפו: פירושו, התעוררות של רחמים, להציל את לוט, ולומר גיירה

שוה, כתוב כאן וישקיפו, וכתוב שם, השקיפה ממעון קדשך, מה שם השקפה לרחמים. אף כאן השקפה לרחמים.

קעד) ואברהם הולך עמם לשלחם: היינו לעשות להם לוייה. אמר ר'

ייסא, אם תאמר שאברהם ידע שהם מלאכים למה עשה להם לוייה. אלא אמר ר' אלעזר, אף על פי שהיה יודע שהם מלאכים, מה שהיה

(דפו"י דף ק"ד ע"א ט) דף ק"ד ע"ב)

הסולם

ויקומו משם האנשים

רגיל לעשות עם בני אדם, עשה גם בהם, ולויה אותם. כי כך צריך האדם לעשות לוייה לאורחים. שהרי הכל תלוי בזה. כלומר, כל המצוה של הכנסת אורחים תלוי בלוייה, שהוא גמר הדבר, ואין המצוה נקראת אלא על מי שגמרה.

קעה) ובעוד דאיהו וכו': ובעוד שהוא היה הולך עמהם ללותם, נגלה עליו

הקב"ה. שכתוב וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה. והויה היינו, הוא, ובית דינו,

שהיא הנוקבא, משום שהקב"ה היה הולך עמהם, קעו) ת"ח כד ב"ג וכו': בוא וראה, כאשר

האדם עושה לוייה לחבירו, הוא ממשיך השכינה להתחבר עמו, וללכת עמו בדרך

להציל אותו, ומשום זה צריך האדם ללוות את

ארחו

קעז) ב בגיכ והי אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה. י ר' חייא פתח * כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים, זכאין אינון י זכאי עלמא, דקב"ה אתרעי בהו, ז וכל מה ה דאיהו עביד ברקיעא, וזמין ז למעבד בעלמא, על ידי דזכאין עביד ליה, ולא ח כסיס מנייהו לעלמין כלום.

קעח) בגין דקב"ה בעי לשתפא בהדיה יא לצדיקיא. בגין דאינון אתיין, י ומזהרין לבני נשא, לאתבא מחובייהו, ולא יתענשון מגו דינא עלאה, ולא יהא לון פתחא דפומא לגביה. בגיני כך, קב"ה אודע לון רזא, דאיהו עביד י בהו דינא. תו בגין דלא ימרון, דהא בלא דינא עביד בהו דינא.

קעט) אמר ר' אלעזר, י ווי לו לון לחייביא, דלא יו ידעין ולא משגיחין, ולא י ידעין לאסתמרא מחובייהו. ומה קב"ה די כל עובדוהי קשוט, ואורחתיה דין, לא עביד כל מה דעביד בעלמא, עד דגלי להו י לצדיקיא, בגין דלא יהא לון פתחא דפומא לבני י נשא. י גבי בני נשא לא כ"ש, דאית לון למיעבד כה מלייהו דלא ימללון בני נשא סטיא עליהון. וכן כתיב י והייתם נקיים מה' ומישראל.

קפ) ואית לון למיעבד, דלא יהא לון פתחון פה לבני נשא, ויתרון

מסורת הזהר

א) כי לא יעשה-דבר: (עמוס ג') ח"א קפג: ח"ב ו: ח"ג טו. ב) והייתם נקיים מה': (במדבר ל"ב) ח"ב רכא.

חלופי גרסאות א נ"א ליג בניב. ב נ"א מוסיף והי אמר ר' חייא. ג נ"א צדיקיא. ונ"א צדיקי (אה"ל). ד נ"א בכל. ה נ"א ליג דאיהו. ו נ"א דעביד. ז נ"א למיעבד. ח נ"א איתכסי. ט נ"א מינייהו. י נ"א ליג לעלמין (אה"ל). יא נ"א מוסיף לצדיקיא [לצדיקיא] דלא תהא פתחון פה לרשיעיא [לרשיעיא] בכל מה דאיהו עביד [ונ"א מוסיף, דלא יהא להון תרעומות על הקב"ה (הרמ"ק). ונ"א ורלא יהי להון תרעומא על קב"ה (אה"ל)] פ"ח כלא גלי [קב"ה] לצדיקיא [לצדיקיא]. יב נ"א ומוזהרין. יג נ"א ליג בהו דינא. יד נ"א ווי. טו נ"א ליג לון. טז נ"א ידעין. יז נ"א ידעין. יח נ"א לצדיקיא. יט ברפויי כתב נשא. כאן שייך מה שבסוף הספר סימן ח"י. כ נ"א גביה. ונ"א ליג מן גבי עד אינון חטאן. ונ"א ליג מן לבני נשא עד אינון חטאן (אה"ל). ומוסיף כך הוא הנוסחא בכל ששה ספרי כ"י. כל נ"א מילתון. ונ"א מילתון (ד"א).

<p>מאמר</p> <p>ארחו. משום שמחבר אותו אל השכינה, וממשיך עליו השכינה להתחבר עמו.</p> <p>מאמר המכסה אני מאברהם</p> <p>קעז) בגיכ והי אמר וכו': ומשום זה שעשה לוויה זכה, והי אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה. ר' חייא פתח. כי לא יעשה ה' אלקים דבר, כי אם וגו'. אשריהם צדיקי העולם שהקב"ה רצה בהם, וכל מה שהוא עשה בשמים ועתיד לעשות בעולם, עושה על ידי הצדיקים, ואינו מעלים מהם כלום.</p> <p>קעח) בגין דקב"ה וכו': משום שהקב"ה רוצה לשתף עמו הצדיקים, כדי שיבואו ויזהירו את בני האדם שישובו מעונותיהם, ולא יענשו מדין העליון. ולא יהיה להם פתחון פה אליו לומר שלא הוזהרו ולא ידעו. משום (דפו"י, דף קיד ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>זה הקב"ה מודיע להם הסוד, שיעשה בהם דין. ועוד, שלא יאמרו, שמעניש אותם בלי משפט.</p> <p>קעט) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, ווי להם לרשעים, שאינם יודעים ואינם מסתכלים לדעת, ואינם יודעים להשמר מעונותיהם, ומה הקב"ה, שכל מעשיו אמת, ודרכיו משפט. אינו עושה כל מה ששוחח בעולם, עד שמגלה אל הצדיקים, כדי שלא יהיה לבני אדם פתחון פה עליו, כנ"ל. בני אדם עצמם, לא כל שכן, שיש להם לעשות דבריהם, באופן שלא ידברו בני אדם שטנה עליהם. וכן כתוב, והייתם נקיים מה' ומישראל.</p> <p>קפ) ואית לון וכו': ויש להם, לצדיקים, לעשות שלא יהיה פתחון פה לבני אדם על הקב"ה</p>
---	---

בהון, אי א' אינון חטאון, ולא ב' משגחי לאסתמרא, דלא יהא ליה למדת דינא
 ב' דקב"ה, פתחא דפומא ל' לגבייהו. ב' ובמה, בתשובה ועובדין דכשרן.
 קפא) ת"ח, וה' אמר המכסה אני מאברהם. א"ר יהודה. קב"ה יהב כל
 ארעא לאברהם, * ו' למהוי ליה ז' אחסנת ב' ירותא ב' לעלמין. דכתיב * כי
 את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה וגו'. וכתביב ב' שא נא עיניך וראה.
 ולבתר סב"ה אצטריך לאעקרא י' אתרין אלין. אמר קב"ה, כבר יהבית
 ית ארעא לאברהם, י' והוא אבא לכלא, דכתיב כי אב המון גוים נתתיך.
 ולא יאות לי לממחי בנין, ולא אודע לאבוהון, דקרית ליה אברהם אוהבי.
 ובג"כ אצטריך ב' לאודע ליה, ב' בג"כ וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר
 אני עושה.

קפב) אמר רבי אבא, ת"ח, י' ענותנותא דאברהם, דאע"ג דאמר ליה
 קב"ה, ב' זעקת סדום ועמורה כי רבה. ועם כל ב' דא דאוריך עמיה, ואודע
 ליה, דבעי ב' למעבד דינא בסדום, לא בעא קמיה ב' לשזבא ליה ללוט, ולא
 יעביד ביה דינא. מ"ט. בגין דלא למתבע אגרא מן עובדוי.
 קפג) ועל דא שלח קב"ה ללוט, ושזיב ליה, בגיניה דאברהם. דכתיב
 ו יזכור אלקים את אברהם וישלח את י' לוט מתוך ההפכה וגו'.
 קפד) ב' מאי אשר ישב בהן לוט. ב' הא אתמר. אבל בגין דכלהו חייבין,

מסורת הזהר

א) כי את כל הארץ: (כראשית י"ג) ח"א פה. קנה. ב) שא נא עיניך: (שם) ח"א פד: פה. צה. קנה.
 ח"ב רכו. ג) זעקת סדום ועמורה: (שם י"ה) ח"א קד. קו. רמו. רנד. ז"ח פ' נח כ"ג טא שכו
 ד) ויזכור אלקים את אברהם: לעיל דף נ"ב ציון ב.

חלופי גרסאות א' נ"א ואינון. ב' נ"א משגחין. ונ"א משגחין (אה"ל). ג' נ"א לקב"ה ול"ג למדת דינא. ד' נ"א
 גבייהו. ט' נ"א ל"ג מן ובמה עד תחת. ו' נ"א למהוי. ז' נ"א אחסנא. ח' נ"א ירותא. ט' נ"א
 עלמין. י' נ"א אלין אתרין. י"א נ"א אתרין. י"ב נ"א מוסיף והוא אצטרכנא לאודעא ליה והוא אבא. ונ"א ל"ג מן והוא
 עד ובגיכ. י"ג נ"א לאודעא. י"ד נ"א מוסיף בגיכ אמר. י"ה נ"א ענותנותא. טו נ"א מה (אה"ל). טז נ"א למיעבד.
 יז נ"א לשזבא. יח נ"א לוט וגו'. יט נ"א ל"ג מאי אשר ישב בהן לוט. כ נ"א והא.

<p>מאמר</p> <p>הקב"ה, ויזהירו אותם, אם חוטאים ואינם משגיחים על עצמם להשמר, שיהיה למדת הדין של הקב"ה פתחון פה לקטרב עליהם. ובמה ינצלו ממית הדין. על ידי שיעשו תשובה ומעשים טובים.</p> <p>קפא) א"ר יהודה וכו': אר"ה, הקב"ה נתן כל הארץ לאברהם שיהיה לו נחלה וירושה לעולם. שכתביב כל הארץ אשר אתה רואה וגו'. וכתוב שא נא עיניך וראה וגו'. ואחר כך כשהסב"ה היה רוצה לעקור ולהחריב מקומות הללו, סדום ועמורה וכו' אמר הקב"ה, כבר נתתי את הארץ לאברהם, והוא אב אל כולם, שכתוב, כי אב המון גוים נתתיך, ולא יאה לי להכות הבנים ולא להודיע לאכיהם, שקראתיו אברהם אוהבי. ועל כן אני צריך (דמויי דף ק"ד ע"ב ט) דף ק"ה ע"א)</p>	<p>הסולם</p> <p>המכסה אני מאברהם</p> <p>להודיעו, ומשום זה, וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה.</p> <p>קפב) אמר רבי אבא וכו': אר"א בוא ראה את הצנוה של אברהם שאף על פי שאמר לו הקב"ה, זעקת סדום ועמורה כי רבה וגו', ועם כל זה שהתמהמה עמו והודיע לו שרוצה לעשות דין בסדום, לא התפלל לפניו שיציל את לוט, ולא יעשה עמו דין, מהו הטעם. הוא, כדי שלא לבקש שכר על מעשיו.</p> <p>קפג) ועל דא, שלח וכו': ועל זה, אע"פ שלא בקש, שלח הקב"ה ללוט והציל אותו בשביל אברהם, שכתוב, ויזכור אלקים את אברהם וגו' בהפוך את הערים אשר ישב בהן לוט.</p> <p>קפד) מאי אשר וכו': מהו, אשר ישב בהן לוט למה נקראו על שמו. הוא נתבאר, אבל</p>
--	--

ולא אשתכח מכלהו דאית ליה מידי דזכו, בר לוט. מכאן אוליפנא, בכל אתר דיירין ביה חייבין, ו חריב איהו.

קפה) אשר ישב בהן לוט. וכי בכלהו הוה יתיב לוט, אלא בגיניה הוה יתבי, דלא אתחרבו. וואי תימא בזכותיה, לא. אלא בזכותיה דאברהם.

קפו) א"ר שמעון, ת"ח, דשמושא דעכיד ב"נ לזכאה, ההוא שמושא, אגין עליה בעלמא. ולא עוד, יא אלא יד דאע"ג דאיהו י חייבא, אוליף י מאורחוי ועכיד לון.

קפו) ת"ח, דהא בגין דאתחבר לוט מ בהדיה דאברהם, אע"ג דלא אוליף כל מ עובדוי, אוליף למעבד טיבו עם בריין, כמה דהוה עכיד אברהם, ו דא הוא דאותיב לכל אינון קרתי, כל ההוא זמנא דיתבו, בתר דעאל לוט בנייהו.

קפח) א"ר שמעון, ת"ח, דשכינתא לא אעדי מניה דאברהם, מ בההיא שעתא דקב"ה אמר ליה, א"ל ר"א, והא שכינתא מ הוה מליף עמיה, דהא כל בדרגא דא אתגלי עליה קב"ה, דכתיב * וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. א"ל הכי הוא ודאי.

קפט) ות"ח מה כתיב, ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה כי יי רבה. בקדמיתא

מסורת הזהר

א) וארא אל אברהם: לעיל פרשת לך דף צ"ד ציון ג'. ב) זעקת סדום ועמורה: לעיל דף נ"ז ציון ג'.

חלופי גרסאות א ג"א מוסיף אשתכח הוה, וג"א אשתכח בנייהו. ג ג"א בכלהו. ג ג"א זכו. ד ג"א בכל. ה ג"א דחייבין דיירין ביה, וג"א דיירין. ו ג"א חרוב. ז ג"א מוסיף אלא כלהו (אה"ל). ח ג"א ואיתימא. ט ג"א ליג לא, י ג"א בגין שמושא. יא ג"א ליג אלא. יב ג"א אע"ג. יג ג"א דרגא (ד"ק). יד ג"א מארחוי. ו ג"א מוסיף מארחוי דזכאה. טו ג"א בהדי. טז ג"א מוסיף עובדוי דאברהם. יז ג"א ת"ח הוה אחיב וליג ורא הוה אה"ל. יח ג"א מניה. יט ג"א בההוא זמנא דקב"ה (דריב). כ ג"א הוה מליף אה"ל עמיה, ו ג"א בההוא דרגא דקב"ה. כ ג"א הוה. כל ג"א ליג בדרגא. כב ג"א רבה וגו'.

המכסה אני מאברהם

הסולם

מאמר

שלוט נתחבר עם אברהם, אע"פ שלא למד ממנו את כל מעשיו, למד ממנו לעשות טובה עם הבריות. כמו שעשה אברהם. וזה הוא, שאחר שליט נכנס בניניהם היה מישב לכל' אלו הערים כל אותו זמן שהיו מיושבים. וע"כ כתוב, אשר ישב בהן לוט.

קפח) א"רש ת"ח וכו': אמר ר"ש, בוא וראה, שהשכינה לא סרה מעם אברהם. באותו הזמן שהקב"ה היה עמו. אמר לו ר' אלעזר, והרי השכינה עצמה היתה מדברת עמו ולא הקב"ה לבדו. כי במדרגה הזו נגלה עליו הקב"ה, שכתוב, וארא אל אברהם וגו' באל שדי. שהוא השכינה. וא"כ מה צריך להשיענו, שהשכינה לא סרה מאברהם בעת שהקב"ה היה עמו. אמר לו ר"ש, כן הוא ודאי, והצדק עמך.

קפט) ת"ח מה וכו': בוא וראה מה כתוב, ויאמר ה' זעקת וגו'. תחילה כתוב

וה'

אבל הוא משום שכולם היו רשעים ולא נמצא מי מכולם שיהיה לו דבר זכות חוץ מלוט. מכאן למדנו, שבכל מקום שיושבים שם רשעים הוא חרוב. כי מהכתוב שאומר, אשר ישב בהן לוט, משמע, שבשביל כל שאר שישבו שם לא נחשב לישוב. אלא כמו חרב ושממה מאין יושב. שהוא מטעם היותם רשעים.

קפה) אשר ישב בהן לוט: ושואל וכי בכולם היה יושב לוט. ומשיב, אלא משום שבשבילן היו יושבים בערים, ולא נחרבו. על כן נקראו על שמי. ואם תאמר שהיה בזכותו של לוט, לא כן אלא בזכותו של אברהם.

קפו) א"ר שמעון וכו': א"רש. בוא וראה, השרות שאדם עושה אל הצדיק, שרות ההוא מגין עליו בעולם. ולא עוד אלא אף על פי שהוא רשע. הוא לומד מדרכיו ועושה אותם.

קפו) ת"ח דהא וכו': בוא וראה, כי בשביל

(רס"ו דף ק"ה ע"א)

וה' אמר, וּלְבַסּוֹף וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקַת סְדוֹם וְעַמּוּרָה וּגְוִי. ^א דא איהו דרגא עלאה, דאתגלי ליה על דרגא תתאה.

מדרש הנעלם

קצ) * * * וה' אמר המכסה אני מאברהם וגו'. מה כתיב למעלה, ^א ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדום. לעשות דין ברשעים, מה כתיב אחריו המכסה אני מאברהם.

קצא) א"ר חסדא, אין הקב"ה עושה דין ברשעים, עד שנמלך בנשמתן של צדיקים, הה"ד: מנשמת אלוהי יאבדו, וכתיב המכסה אני מאברהם. אמר הקב"ה, כלום יש לי לעשות דין ברשעים, ^ב עד שאמלך בנשמות הצדיקים, ואומר להם, הרשעים חטאו לפני, אעשה בהם דין, דכתיב ויאמר ה' זַעֲקַת סְדוֹם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה וַחֲטֵאתֶם וּגְוִי.

קצב) א"ר אבהו, הנשמה עומדת במקומה, והיא יראה להתקרב אליו, ולומר לפניו כלום, עד שיאמר למטטרוין, ^ג שיגישה לפניו, ותאמר מה שרצתה. הה"ד, ^ד ויגש אברהם ויאמר האף ^ה תספה צדיק עם רשע חליה לך וגו'.

קצג) ^ו אולי יש חמשים צדיקים וגו' הנשמה פותחת ואומרת, רבש"ע, שמה נתעסקו בני פרשיות של תורה, ^ז ואע"פ שלא נתעסקו לשמה, שכר יש להם ^ח לעוה"ב, ולא יכנסו לגיהנם. מה כתיב בתריה, ויאמר ה' אם אמצא בסדום חמשים צדיקים וגו'.

קצד) והא ^ט יתיר ^י אינון פרשיות, ^{יא} נ"ג הוו. אלא, א"ר אבהו, חמשה ספרים הם בתורה, ובכל אחד ואחד נכללים עשרת הדברות, עשרה מאמרות, שבהם נברא העולם, חשוב עשרה בכל חד מנהון, ^{יב} הוא חמשים.

דרך אמת

- (א) וה' אמר המכסה: לעיל דף נ"ד ציון ב.
 (ב) ויקומו משם האנשים: לעיל דף מ"ג ציון ג.
 (ג) מנשמת אלוהי יאבדו: לעיל לך קל"ה ציון ה.
 (ד) ויגש אברהם ויאמר: (בראשית י"ח) ח"א ק"ו.
 (ה) אולי יש חמשים: שם.

חלופי גרסאות א"ר אבהו ויאמר ול"ג מן ה' עד דא. ב נ"א ל"ג דא. ונ"א דאיהו. ג נ"א בנשמתו. ד נ"א צדיק. ה נ"א מוסיף אלא עד (אה"ל). ו נ"א בנשמתו. ז נ"א לה. ח נ"א שיגשנה. ט נ"א חספה וגו'. י נ"א רש"ע. יא נ"א ואע"פ. יב נ"א לע"ה. יג נ"א חנינון. יד נ"א יתירן (אה"ל). יו נ"א מוסיף אינון נ"א. יז נ"א ל"ג נ"ג הוו. יז בדפויי כתב מה שחבר כאן ע"י בסוף הספר, והוא מובא גם באה"ל.

מאמר

וה' אמר, שפירושו הוא ובית דינו, דהיינו השכינה. ולבסוף כתוב, ויאמר הוי"ה, ואין הפירוש הויה לבדה, אלא הוא מדרגה העליונה הוי"ה. שנגלה לו על מדרגה התחתונה, שהיא השכינה.

מדרש הנעלם

קצ) וה' אמר המכסה אני מאברהם וגו': (א"צ פירוש).

(דפויי דף ק"א ע"א * דף ק"ד ע"ב)

המכסה אני מאברהם

הסולם

קצא) א"ר חסדא אין המביה וכו': (א"צ פירוש).
 קצב) א"ר אבהו הנשמה וכו': (א"צ פירוש).
 קצג) אולי יש חמשים צדיקים וגו': (א"צ פירוש).

קצד) והא יתיר אינון וכו': שואל, והרי יש יותר מחמשים פרשיות בתורה, כי הם נ"ג פרשיות, ומשיב כדר' אבהו, שכל אחד

קצה) עוד פותחת הנשמה ואומרת, רבש"ע, אע"פ שלא נתעסקו בתורה, שמא קבלו עונשם, על מה שחטאו, בב"ד, ונתכפר להם. שנאמר * ארבעים יכנו לא יוסיף. וממה שנתביישו לפניהם. דיים להתכפר להם, שלא יכנסו לגיהנם. מה כתיב אחריו, לא אעשה בעבור הארבעים. קצו) עוד פותחת ואומרת, אולי יש שם שלשים, אולי יש ביניהם צדיקים, שהשיגו שלשים מעלות, הרמוזים בפסוק ויהי בשלשים שנה והם כלולים בל"ב נתיבות. שהם כ"ב אותיות, וי"ס. לפעמים הם כלולים לשמונה. קצו) עוד פותחת ואומרת, אולי ימצאון שם עשרים, שמא יגדלו בנים לתלמוד תורה, ויש להם שכר, לעשרת הדברות, שתי פעמים בכל יום, דאמר ר' יצחק כל * המגדל בנו לתלמוד תורה, ומולכנו לבית רבו, בבקר ובערב, מעלה עליו הכתוב, כאלו קיים התורה, ב' פעמים בכל יום. מה כתיב, ויאמר לא אשחית בעבור העשרים. קצה) עוד פותחת ואומרת, אולי ימצאון שם עשרה. ואומרת רבנו של עולם, שמא היו מאותם העשרה הראשונים של ביהכ"נ, שנוטל שכר כנגד כולם, שנאים אחריהם, מה י' כתיב ויאמר לא אשחית בעבור העשרה. קצט) כל זה יש לנשמת הצדיק, לומר על הרשעים, כיון שלא נמצא בידם כלום, מה כתיב, וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם. ואברהם שב למקומו. מהו למקומו. למקום מעלתו הידועה.

מסורת הזוהר

א) ארבעים יכנו: (דברים כ"ה) ח"א סא: קלו. ח"ג רפ: ב) ויהי בשלשים: (יחזקאל א'). ג) וילך ה' כאשר כלה (בראשית י"ח) ח"א קו. רנה. ח"ג סד:

חלופי גרסאות א) גיא רש"ע. ב גיא ל"ג בתורה. ג גיא עונשא, ד גיא לפנייהם. ה בדפו"י כתב מה שחסר כאן עיי' בסוף הספר סימן ט"ו. ו גיא ל"ג מן עוד פותחת עד עוד פותחת. ז גיא ואומרת רבש"ע אולי ימצאון שם י' כלומר אולי יש ביניהם צדיקים שעסקו והשיגו אותם חלי מעלות הרמזות בנבואת יחזקאל ב' ויהי בשלשים והם כלולים בל"ב נתיבות חכמה שהם כ"ב אותיות וי' ספירות (אה"ל). ח גיא עשרה. ונ"א מוסיף עשרה כלומר אולי ימצאון שם ביניהם צדיקים יגדלו בנים (אה"ל). ט גיא מוסיף כאלו קבלו לעשרת (אה"ל). י גיא מוסיף עליו התורה. יא גיא ואומרות. יב גיא אומר. יג גיא נוטל. יד גיא מוסיף כתיב ביה.

המכסה אני מאברהם

הסולם

מאמר

החכמה וז"ש, שהשיגו שלשים מעלות וכו' והם כלולים כר"ב נתיבות שהם כ"ב אותיות, והיינו זו"ן, ויוד ספירות, והיינו בינה. שביחד הרי ל"ב בחינות. לפעמים הם כלולים בשמונה. היינו הבינה, שאין בה עשרה ספירות אלא רק שמונה ספירות. והיינו מבחינתה עצמה ולמטה. שחסרים לה כתר וחכמה. שה"ס ג"ר שלה, ואז אינה נבחנת לל"ב נתיבות החכמה, אלא רק לשלשים מעלות בלבד. מטעם שהיא חסרה מחכמה. והם רמוזים בדברי אברהם, אולי יש שם שלשים וגו'.

קצו) עוד פותחת ואומרת וכו': (א"צ פירוש). קצה) עוד פותחת ואומרת וכו': (א"צ פירוש). קצט) כל זה יש לנשמת וכו': (א"צ פירוש).

אמר

מה' ספרים שבתורה כלול מיווד דברות שה"ס עשרה מאמרות שבהם נברא העולם. והם חמשים.

קצה) עוד פותחת הנשמה וכו': (א"צ פירוש) קצו) עוד פותחת ואומרת וכו': סוד ל"ב נתיבות החכמה, הוא, כשזו"ן, שהם כ"ב אותיות עולים למין לבינה, שהיא יוד ספירות. נעשים בבינה ל"ב בחינות שה"ס ל"ב נתיבות החכמה, כ"ב מזו"ן ועשרה מבינה עצמה. והענין הוא, כי בינה מצד עצמה היא חסידה רק בחסדים, ולא בחכמה. בסו"ה כי חפץ חסד הוא. אלא כשזו"ן עולים אליה למין היא עולה לראש אריך אנפין ונעשית שם לחכמה. ונקראת משום זה אז, ל"ב נתיבות

(דפו"י דף ק"ד ע"ב י' דף ק"ה ע"א)

(ר) אמר רבי, מצוה לו לאדם להתפלל על הרשעים, כדי שיחזרו למוטב. ולא יכנסו לגיהנם. דכתיב * ואני בחלותם לבושי שק וגו'. ואמר רבי, אסור לו לאדם להתפלל על הרשעים, שיסתלקו מן העולם, שאלמלא סלקו הקב"ה לתרח מן העולם, כשהיה עובד ע"ז, לא בא אברהם אבינו לעולם, ושבטי ישראל לא היו, והמלך דוד, ה' ומלך המשיח, והתורה, לא נתנה, וכל אותם הצדיקים, והחסידים, והנביאים, לא היו בעולם. אמר ר' יהודה, כיון שרואה הקב"ה, שלא נמצא ברשעים כלום, מכל אותם העניינים, מה כתיב, ויבאו שני המלאכים סדומה וגו'.

(רא) כ"ג * ארדה נא ואראה הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה. למאן יקאמר. אי תימא לאינון מלאכין, מאן דחמא מלייל עם דא, ופקיד לדא. אלא, לאברהם קאמר, דברשותיה קיימין אינון אתרי ד"א, לאינון מלאכין.

(רב) מה דאתמר לאברהם, מה טעמא עשו, עשה ה' מבעי ליה, מאי עשו, ואלא דא אברהם, ושכינתא ה' דלא אעדי ה' מניה. מה דאתמר למלאכין, בגין דהוו זמינין תמן, והוו משתכחין למעבד דינא, ועל דא עשו.

(רג) ד"א י עשו, כתרנומו, ה' עבדו. וכי לא הוה ידע קב"ה, דאיהו אמר ארדה נא ואראה, והא כלא אתגלי קמיה. אלא, ארדה נא מדרגא דרחמי, לדרגא דדינא, והיינו י' ירידה. ואראה: ראייה י' דא י' היא, לאשגחא עליהון, במאן דינא ידין לון.

מסורת הזהר

(א) ואני בחלותם לבושי שק: תהלים ל"ה. (ב) ויבאו שני המלאכים: לעיל דף כ"ז ציון א. (ג) ארדה נא ואראה: (שם) ח"א קו. ח"ב לג: ז"ח בראשית י"ב טז שמה.

חלוסי גרסאות ה' נ"א והמלך. כ' נ"א מתחיל ארדה נא ואראה מהכא אוליפנא דלית רשו לרייניא למידן דיני גפשות אלא בראייה ובירור. ד"א ארדה נא לסוסא דעובדיהון הכצעקתה דמדינתא עבדו ואינון קיימין במרדיהון ארעה מה אעביד להון לאתפרעה מנייהו ביסורין ולא אעביד עמהון גמירא (אה"ל). כ' נ"א ליג קאמר אי. ד' נ"א ליג חמא (אה"ל). ה' נ"א מיבעי. ו' נ"א ליג אלא. ז' נ"א ליג דא (אה"ל). ח' נ"א לא. ט' נ"א מוסיף מניה עשו. ונ"א מניה, ד"א עשו. י' נ"א מוסיף עשו למעבד. ונ"א עשו דיעבד. ונ"א עשו לשעבר (אה"ל). י"א נ"א עבדו. י"ב נ"א מוסיף האי ירידה. י"ג נ"א ליג דא. י"ד נ"א ליג היא (אה"ל).

מאמר	הסולם	ארדה נא ואראה
------	-------	---------------

(ר) אמר רבי מצוה לו לאדם וכו': (א"צ פירוש). אמר לאברהם ולהשכינה שלא סרה ממנו ועיני אמר עשו.

מה דאתמר למלאכים וכו': ושואל מה שאמרנו שלמלאכים אמר עשו כלה. צריכים לישב הקושיא הנ"ל מי ראה כזאת לדבר עם זה ולצות לאחר. ומשיב. שהוא משום שהמלאכים היו עומדים שם, והיו נמצאים שם כדי לעשות דין, ועל כן אמר להם עשו. פירוש אחר, עשו פירושו כתרנומו עבדו, דהיינו שהע' היא עם קמץ, וסיבב על אנשי סדום.

(רג) וכי לא הוה ידע וכו': ושואל, וכי לא היה יודע הקב"ה, עד שהיה צריך לומר ארדה נא ואראה, והרי הכל גלוי לפניו. ואומר אלא ארדה נא פירושו, ממדרגת הרחמים אל מדרגת

מאמר ארדה נא ואראה

(רא) ארדה נא וכו': שואל למי אמר הקב"ה, עשו כלה. כי הזהר דורש הכתוב, כאלו היה כתוב, עשו עם חסף פתח תחת הע' שהוא ציוו. אם תאמר, שאמר לאלו המלאכים, עשו כלה. מי ראה כזאת, שמדבר עם זה עם אברהם, ומצוה לזה להמלאכים, ואומר, אלא שאמר לאברהם עשו כלה, כי אלו המקומות ברשותו היו עומדים. פירוש אחר, שאמר לאלו המלאכים, עשו כלה.

(רב) מה דאתמר לאברהם וכו': ושואל, מה שאמרנו שאמר לאברהם עשו כלה. מה הטעם, שכתוב עשו לשון רבים, היה צריך לכתוב עשה לשון יחיד. למה אמר עשו, ואומר, שזה (ומי' דף ק"ח ע"א *) דף ק"ח ע"ב

(רד) ^ב אשכחן ראייה לטב, ^ג ואשכחן ראייה לביש. ראייה לטב: דכתיב * וירא אלקים את בני ישראל וידע. ראייה לביש: דכתיב ארדה נא ואראה. לאשגחא עליהו בדינא, ועל דא אמר קב"ה, המכסה אני מאברהם. (רה) ^ג ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום. מאי טעמא ברכה דא הכא. אלא, בגין לאודעא דאפילו בשעתא דקב"ה יתיב בדינא על עלמא, לא אשתני. דהא יתיב בדינא על דא, ^ג וברחמי על דא, וכלא ברגעא חדא ובשעתא חדא. (רו) א"ר יהודה, והא כתיב ^ג ואני תפלתי לך ה' עת רצון. זמנין דאיהו עת רצון, וזמנין דלאו איהו עת רצון. זמנין דשמע, וזמנין דלא שמע. זמנין דאשתכת, וזמנין דלא אשתכת. דכתיב ^י דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב.

(רז) אמר ר' אלעזר, כאן ליחיד. כאן לצבור. כאן לאתר חד, ^ז וכאן לכודי עלמא. בגיני כך ^ח בריך ליה לאברהם דאיהו שקיל ^ו ככל עלמא, דכתיב ^ה אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. ^ז ותנינן ^ח באברהם.

מסורת הזהר

(א) וירא אלקים את בני ישראל: שמות ב'. (ב) ואברהם היו יהיה: (בראשית י"ח) ח"א רנה. (ג) ואני תפלתי לך ה': (תהלים ס"ט) ח"א קטז: ח"ב לו: קנו. רנג: ח"ג נח: קכט. (ד) דרשו ה' בהמצאו: (ישעיה נ"ה) ח"ב קעו. ח"ג נח: עט: ז"ח לך כ"ד טג שיא. (ה) אלה תולדות-בהבראם: לעיל ב"א דף קצ"ה ציון א'.

חלופי גרסאות ^א ג"א מוסיף אשכחן ירידה לטב ואשכחן ירידה לביש לטב [דכתיב] וירד ה' על הר סיני וירחתי ודברתי עמך שם. [ירידה לביש (דכתיב) ארדה נא] ונ"א מוסיף ואראה בגין וליג מן אשכחן ראייה עד לאשגחא. ג ג"א ואשגחן (ד"א). ונ"א מוסיף בגין לאשגחא ונ"א כתב כאן הגירסא שבאות א'. ג ג"א מוסיף ויתיב וברחמי. ד ג"א כאן. ס ג"א בריך. ו ג"א לכל. ז ג"א וכתבי. ה ג"א ואברהם היו יהיה וליג מן באברהם עד הכי תנינן.

ואברהם היה יהיה

הסולם

מאמר

(רו) א"ר יהודה וכו': אר"י, והרי כתוב, ואני תפלתי לך ה' עת רצון, ומשמע, שפעמים הוא עת רצון ופעמים שאין אז עת רצון. פעמים שומע התפילה ופעמים אינו שומע התפילה. וכן פעמים שנמצא ופעמים שאינו נמצא. שכתוב, דרשו ה' בהמצאו. וגו'. ומשמע שפעמים אינו נמצא. דהיינו בעת דין, ואיך אתה אומר שאפילו ברגע שיושב בדין על זה יושב ברחמים על זה.

(רז) אר"י כאן וכו': א"ר אלעזר, כאן ליחיד וכאן לצבור. ליחיד יש שינוי זמנים ולצבור הוא תמיד ברחמים ואפילו כשיושב בדין, כאן למקום אחד יש שינוי זמנים, וכאן לכל העולם, הוא תמיד ברחמים ואינו משתנה. ועל כן בריך לאברהם בשעה שהיה בדין על סדום, כי הוא שקיל כנגד העולם כולו, שכתוב אלה תולדות השמים וארץ בהבראם, ולמדנו אשר בהבראם היא אותיות באברהם, שבשבילו נברא העולם. הרי שהוא שקול ככל העולם.

יהיה

מדרגת הדין, והיינו הוא ירידה. ואראה, ראה זה, היא להשגיח עליהם באיזה דין ידין אותם

(רד) אשכחן ראייה וכו': מצאנו, ראייה שהוא לטוב, ומצאנו ראייה שהוא לרע. ראייה לטוב, שכתוב, וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים. ראייה לרע, שכתוב ארדה נא ואראה, להשגיח עליהם בדין ועל זה אמר הקב"ה המכסה אני מאברהם.

מאמר ואברהם היה יהיה

(רה) ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום: שואל מהו הטעם של ברכה זו כאן. ואומר, אלא כדי להשמיענו, שגם בשעה שהקב"ה יושב בדין על העולם, אינו משתנה, כי יושב בדין על זה, וברחמים על זה והכל ברגע אחד ובשעה אחת. כי לסדום היה בדין, ולאברהם היה באותה שעה ברחמים, וברכו. ואברהם היו וגו'.

(דפו"י דף ק"ה ע"ב)

רח) יהיה. ה' בגימטריא שלשים. הכי תנינן, תלתין צדיקים, אומין קודשא בריך הוא, בכל דרא ודרא לעלמא. כמה דאומין לאברהם. ב' (רט) פתח ואמר, א' מן ה' השלשים ג' הכי נכבד ואל השלשה לא בא וגו'. מן השלשים ד' הכי נכבד, ה' אלין אינון תלתין צדיקים, דאומין קודשא בריך הוא לעלמא, ולא יבטל לון ו' מניה. ובניהו בן יהוידע, כתיב ביה מן השלשים ז' הכי נכבד. איהו חד ח' מנייהו. ואל השלשה לא בא. דלא שקיל פ' לתלתא אחרנין, דעלמא קאים עלייהו.

רי) ואל השלשה לא בא. י' למהוי י"ב במנינא כחד י"ג מנייהו. באינון תלתין י"ד זכאין, זכה למיעל בחושבנא, אבל ואל השלשה לא בא, י"ז דלא זכה לאתחברא בהו י"ח ולמהוי עמהון בחולקא חדא. יהיה: כמה דתנינן, תלתין הוה. ובגין כך, קב"ה ברכיה, באינון תלתין צדיקים.

ריא) תא חזי, אמר ליה קב"ה לאברהם, זעקת סדום ועמורה כי רבה, דהא ט"ו סליקת קדמי, מה דאינון ט"ז עבדין, לכל עלמא, דכל עלמא מנעי רגלייהו דלא י"ט למיעל בסדום ועמורה. דכתיב ב' פרץ נחל מעם גר הנשכחים מני רגל דלו מאנוש נעו. פרץ נחל מעם גר: פרצה הוה פריץ י"ט נחל, לאינון בני עלמא כ' דעאלו כ"א לתמן, דכלהו, כ"ג דחמאן למאן דהוו יהבי, למיכל כ"ה ולמשתי לבר נש אחרא, כ"ז שדיין ליה כ"ח בעומקא ט"ו דנהרא, ואיהו דנטיל ליה הכי נמי.

מסורת הזהר

דרך אמר

א) מן השלשים הכי נכבד: (שמואל ב' כג) ח"א ו: ב) פרץ נחל מעם גר: איוב כח.

ה) בקדמה ו' ב'.

חלופי גרסאות ה' ג"א ל"ג בגימטריא שלשים. ו"א בגימטריא. ג' בדפוסים כתב מה שחטר כאן ע"י בסוף הספר סימן י"ג. ג' ג"א ל"ג הכי. ד' ג"א ל"ג הכי. ה' ג"א אילין. ו' ג"א מיניה. ז' ג"א ל"ג הכי. ח' ג"א מינייהו. ט' ג"א כחלמא (אה"ל). י' ג"א למיהו. י"א ג"א בכנינא. י"ב ג"א מינייהו. י"ג ג"א ל"ג זכאין. י"ד ג"א ולא. ט"ו ג"א ולמיהו. ט"ז ג"א סליקא. י"ח ג"א עברי. י"ט ג"א למנעל. י"ז ג"א מוסיף ההוא נחל. כ"ג ג"א דעאלי. כ"ה ג"א ל"ג לתמן. כ"ז ג"א דחמין. ו"א חמאן. ו"ב ג"א חמאן. דהוי ול"ג למאן (אה"ל). כ"ח ג"א ולמישתי. כ"י ג"א שרייאן. כ"ה ג"א בנוקבא דנקרי. כ"ז ג"א דנהרי. ו"א דנחלא (אה"ל).

ואברהם היה יהיה

הסולם

מאמר

אחרים שהעולם עומד עליהם והוא אינו שקול כמוהם. ואל השלשה לא בא. היינו להיות במנינם כאחד מהם. באלו שלשים הצדיקים זכה לכנס בחשבונם, אבל ואל השלשה, לא בא, שלא זכה להתחבר בהם ולהיות עמם בחלק אחד. יהיה, הוא כמו שלמדנו, שלשים הוא, ובשביל זה הקב"ה ברכו שיהיה שקול כאלו שלשים הצדיקים.

רח) יהיה. בגימטריא וכו': יהיה, הוא בגימטריא שלשים. כך למדנו, שלשים צדיקים הזמין הקב"ה לעולם להיות בכל דור ודור, כמו שהזמין את אברהם. כלומר כי כתוב אלה תולדות וגו' בהבראם, שנתבאר, שהוא אותיות באברהם, שבשבילו נברא העולם. ואופר שכן בכל דור ודור יש ל' צדיקים שבשבילם נברא העולם כמו שנברא בשביל אברהם.

מאמר הכצקתה עשו

ריא) ת"ח א"ל קב"ה וכו': בוא וראה אמר הקב"ה לאברהם זעקת סדום ועמורה כי רבה, כי עלה לפני מה שהם עושים לכל העולם. כי כל העולם מונעים את רגליהם מלכנס בסדום ועמורה, שכתוב פרץ נחל מעם גר הנשכחים וגו'. פרץ נחל מעם גר פירושו, פרצה

רט) פתח ואמר מן השלשים הכי נכבד וגו': מן השלשים הכי נכבד, אלו הם שלשים הצדיקים שהזמין הקב"ה לעולם שלא יהיו חסרים מן העולם בכל דור. ובניהו בן יהוידע כתוב בו מן השלשים הכי נכבד, שהוא אחד מהם. רי) ואל השלשה לא בא: היינו, שיש שלשה (דפוסים דף ק"ה ע"ב)

ריב) ה ועל דא כלהו בני עלמא, הוו נשכחים מני רגל. דמנעי רגלייהו לא נ למיעל תמן, ומאן נ דעאל, דלו מאנוש נעו, דהו דלי גופא בכפנא, לא הו יהבי ד ליה למיכל ולמשתי, ואשתני ד דיוקניה משאר בני עלמא דכתיב דלו מאנוש נעו. כתיב הכא נעו. וכתבי התם נעו מעגלותיה. הכי נמי הו סטאן מעגלין ואורחין, דלא נ למיעל תמן. ואפילו עופי פ שמיא הו מנעי *) למיעל תמן דכתיב * נתיב לא ידעו עיט וגו'. ובגיני כך, כולי עלמא הוו צווחין על סדום. ועל עמורה, ועל כלהו קרתי, דכלהו כגוונא חדא הוו. ריג) זעקת סדום ועמורה כי רבה, א"ל אברהם, אמאי. אמר ליה, וחטאתם כי כבדה מאד. בגיני כך, ארדה נא ואראה הכצעקתה. פ הכצעקתם מבעי ליה, דהא כתיב זעקת סדום ועמורה, ותרי קרתי הוו, אמאי הכצעקתה. אלא, הא אקמוה.

ריד) ת"ח ב) בסטרא דתותי קלא י דברדא, סלקין יא קוטרי, ב) כלהו בכתפא. מתכנשי בחד י טיף, ועאלין בגו נוקבי דתהומא רבא אתעכידו חמש י בחד. חד איהו, יי כד טו איכא יי צלילין, יי קלין, דכלהו אתעבידו חד. קלא דסליק מתתא, עאל בינייהו, ואתמשכו יי בחד. רטו) וההוא קלא סלקא ונחתא, תבעא דינא לאתמשכא לתתא. כד האי קלא סלקא למתבע דינא, כדין אתגלי יי קב"ה לאשגחא בדינא.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) בלוחו דג שלמסה מאכן הכרד שם גולה עסן. א) נתיב לא ידעו עיט: לעיל כ"א דף רנ"ב ציון ב'. ב) כל שם כבוד הדין ולחורז ככתפיים שהוא לחור של פנים עני הרחמים טולס מתאספים בטופה אחת שהוא חד טיף לעורר דין בעולם.

חלופי גרסאות א) ניא על. ב) ניא למנעל. ג) ניא מוסיף דעאל תמן. ד) ניא לנג ליה. ונ"א קון. ה) ניא דיוקניהו. ו) ניא נשא. ז) ניא למיעאל. ח) ניא שמיא. ט) ניא הכועקתם. י) ניא דברא. יא) ניא ליג קוטרי. וניא קוטרא (א-י). יב) ניא מוסיף טיף טיף. יג) ניא כתר. יד) ניא ליג כר. כו) ניא ליג איכא. עז) ניא צלילין. יז) ניא קלילין. וניא קלילין. יח) ניא בחד. יט) ניא לאשגחא קב"ה.

הכצעקתה עשו

הסולם

מאמר

ומשום זה כל העולם היו צועקים על סדום ועמורה, ועל כל הערים, כי כולם היו שוים. ריג) זעקת סדום ועמורה כי רבה: אמר לו אברהם להקב"ה, למה אמר לו וחטאתם כי כבדה מאד, משום זה ארדה נא ואראה הכצעקתה, וגו'. ושאל, הכצעקתם היה צריך לומר, שהרי כתוב זעקת סדום ועמורה, ושני ערים היו, ולמה אומר הכצעקתה, לשון יחיד. ואומר, אלא כבר בארנה.

פרצה היה טורף הנחל שהוא סדום, לאלו בני העולם שנכנסו שם. שכולם, אם ראו למי, שהיה נותן לאכול ולשתות לאדם אחר, השליכו אותו בעומק הנהר, וכן השליכו את האדם שקיבל ממנו האכילה ושתייה.

ריב) ועל דא כלהו וכיו: ועל כן כל בני העולם היו נשכחים מני רגל, כי מנעו את רגליהם מלכנוס שמה. ומי שנכנס שמה, דלו מאנוש נעו, שהיו דולים את כחות הגוף ברעב שלא נתנו לו לאכול ולשתות ונשתנה צורתו משאר בני העולם, שכתוב דלו מאנוש נעו. כתוב כאן נעו וכחוב שם נעו מעגלותיה מה שם פירושו של נעו שנטו מעגלותיה ולא נמצאו, אף כאן דלו מארץ נעו פירושו שהיו נוטים מעגלות ואורחות שלא לכנוס שמה, ואפילו עוף השמים מנעו את עצמם מלכנוס שמה. שכתוב, נתיב לא ידעו עיט.

(דסוף דף ק"ה ע"ב *) דף ק"ו ע"א

רטז) אמר ר' שמעון, הכצעקתה. מאן הכצעקתה, דא גזרת דינא, ידתבעא דינא כל יומא. דהכי תנינן כמה שנין קיימא גזרת דינא, יתבעא

חלוסי גרסאות א נא גזרת. ב נא דתבעה. ג נא קיימת. ד נא גזרת. ה נא ותבעה.

מאמר	הסולם	הכצעקתה עשו
<p>להמשך למטה. כאשר קול הזה עולה לתבוע דין, נתגלה אז הקב"ה, להשגיח בדין.</p>	<p>פירוש. הדינים שבועולם מתחלקים לב' בחינות (א) מבחינת המלכות עצמה, והקול העולה מדינים הללו, נקרא קול של מטה, דהיינו של המלכות. (ב) מבחינת המלכות המפותחת בבינה, והקול העולה מדינים הללו, נקרא, קול של מעלה. דהיינו של הבינה. וכן נקרא קול הברד, ורומז על הכתוב קולות וברד שנאמר במכות מצרים. וענין ב' קולות הללו נתבארו לעיל (בהקדמה הזהר דף קל"ו ד"ה חו מן המדבר ע"ש). קוטרי פירושו סבכים כי דבר מסוכן. שקשה להתירו ולפתחו, נקרא קוטרא. כמ"ש קטיר קא חזינא הכא. (יבמות סא.) וכן תרי קוטרי עבדי ביה (שם ק"ז:). כתף, פירושו מוחין דאחורים של הגוף, כי הכתף הוא אחורי הפנים. חדר טיף פירושו, טפה של נקודת השורק. כי ג' נקודות חולם שורק חירק, שכל המוחין נמשכים מהן, מכונים ג' טיפות (לעיל בראשית א' דף רס"ד אות שכ"א) ההומא רבא. פירושו כחות הדין הנמשכים מהבינה, (כנ"ל בראשית א' דף רס"ג ד"ה לבתר תהומא רבא).</p>	<p>א' דף קל"ו ד"ה חו מן המדבר, ודף ז' ד"ה וכבר ע"ש וע"כ אומר הכתוב הכצעקתה, לשון יחיד, כי אין כאן אלא קול אחד.</p> <p>ו"ש דה אידו, כד איכא צרילין קלין, מתי כל החמשה אחד, הוא כאשר יש קולות צלולים, כלומר, שקול העב של מטה אינו נשמע בהם, דכלהו אתעבידו חד. שכולם נעשו קול אחד, וקול של מטה אינו מעורב בהם. כי קלא דסליק מתחת דהיינו קול של מלכות עצמה, עאר בנייהו ואחמשבו כחד, בא ביניהם, בין הקולות של מעלה, ונמשך עמהם יחד, כלומר שנבלע בהם ואינו נשמע. וההוא קלא, וקול ההוא של מעלה, הנשמע, סלקא בסוד נקודת החולם, ונחתא, בסוד נקודת השורק, תבעא דינא, בסוד הדינים הנמשכים מהשורק מטרם שנכללה בחולם, ראתמשכא לתתא, כדי שתוכל להמשך ולהאיר למטה, כד האי קלא סלקא למתבע דינא, כדן אתגלי קב"ה לאשנחא כדינא, באותה שעה שהקול עולה לתבוע דין, דהיינו בשעת שליטת נקודת השורק, אז נתגלה הקב"ה להשגיח בדין. פירוש כי התגלות הקב"ה ה"ס אור החכמה, ואחר התכללות הקיין זה בזה היא נמשכת משליטת נקודת השורק, שאין אור החכמה בשום קו אלא בה, (כנ"ל ב"א דף ט"ו ד"ה ההיא) אמנם בעת ההיא הוא משגיח בדין, אבל לאחר התכללות הקיין זה בזה הוא מאיר ברחמים.</p>
<p>ווי"ש בסטרא דתותי קלא דברדא בצד שמתחת הקול של ברד, שהוא הקול של מעלה מבינה, סלקין קוטרי כלחו בכתפא, עולים כל הסבכים, דהיינו שהם נפתחים ומושגים. בכתף, שהוא בחינת מוחין דג"ר דאחורי הגוף, כי קול הברד כולו טוב בלי רע, וע"כ כל סבכי הדינים מקבלים בו את תקונם, ומפרש יותר, מתכנשי בחד טיף, כל האורות מתאספים בטפה אחת מג' הטפות חולם שורק חירק, והיינו בטפה דשורק, שכל הדינים נמשכים ממנה כל עוד שלא נתחברה בטפה דחולם, ולפיכך, ועאלין בנו נוקבי דתהומא רבא, שמכח הדינים דשורק הם נכנסים בהנפקים של תהום הגדול, כלומר שבאים בדינים דבינה, שה"ס קול של מעלה כנ"ל, ואז אתעבידו חמש בחד, שכל החמשה ספירות כח"ב ת"מ, נכללו בקול אחד הנזכר, דהיינו אפילו המלכות שהיא קול של מטה נכללה ג"כ בקול הזה של מעלה, הנק' קול הברד, וקול המלכות עצמה לא ישמע, כי לולי נגלה קולה, היו המוחין מסתלקין, (כמ"ש בבראשית</p>	<p>ומשמיענו בזה, ביאור הכתוב, אשר, ארדה נא, היינו מנקודת החולם, שהיא חסד אל נקודת השורק שהיא דין, שזה נבהן לידידה כנ"ל, ואראה, כי שם בנקודת השורק יש ראייה, שה"ס אור החכמה כנ"ל, הכצעקתה, הבאה אלי, הוא צעקת הקול האחד לתבוע דין, שבזמן שליטת השורק כי גילוי החכמה היא במיוחד בעת הצעקה הזו, כנ"ל, כד האי קלא סלקא למתבע דינא כדן אתגרי קב"ה לאשנחא כדינא, כי אין גילוי חכמה בנקודה אחת זולת נקודת השורק, כנ"ל.</p> <p>רטז) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, כתוב הכצעקתה, ממי הוא הכצעקתה הזה, ומשיב, זהו גזרת דין שחובעת דין בכל יום, שעליה אומר הכתוב הכצעקתה, כי כך למדנו הרבה</p>	

(דשו"י דף ק"ו ע"א)

מקמי קב"ה, על דזבינו אחוי ה' דיוסף, ליוסף. בגין דגזרת דינא, צווחת על דינא, ועל דא, הכצעקתה הבאה אלי.

ריז) י מה הבאה אלי, דא הוא י רוא, כד"א * בערב היא באה ובבקר היא שבה. ודא הוא הבאה אלי תדיר. כגוונא דא, י קץ כל בשר בא לפני. והא אתמר. עשו כלה י הא אתמר.

ריח) י ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע. אמר ר' יהודה מאן חמא י אבא דרחמנותא כאברהם. ת"ה, בנח כתיב ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו'. עשה לך תיבת עצי גפר. ואשתיק, ולא אמר ליה מיד, ולא בעא רחמי. אבל אברהם, בשעתא דאמר ליה קב"ה, זעקת סדום ועמורה כי רבה וגו'. י ארדה נא ואראה וגו'. מיד י כתיב ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע.

מסורת הזהר

(א) בערב היא באה: (אסתר ב') ח"א רב: ח"ב רסב. ח"ג רכ: רמב: ת"ז תכ"א נו: גת. ז"ח שה"ש ע"ב טא שיא. (ב) קץ כל בשר: לעיל ב"א דף ש"ל ציון ד'. (ג) ויגש אברהם ויאמר: לעיל דף ג"ח ציון ד'.

חלופי גרסאות ה' נ"א ל"ג דיוסף, כ נ"א מאי. ג נ"א מוסיף גזרת דינא רוא. ד נ"א מוסיף לפני וראו. ה נ"א והא. ו נ"א הכא רחמנותא דאברהם. ז נ"א ל"ג ארדה נא ואראה וגו'. ח נ"א ל"ג כתיב.

עשו הכצעקתה - עשו

הסולם

מאמר

הרבה שנים עמדה גזרת הדין, ותבעה מאת הקב"ה, על מה שאחיו של יוסף מכרוהו ליוסף. כי גזרת הדין צועקת שיחגלה הדין. ועל כן אומר הכתוב הכצעקתה הבאה אלי. דהיינו צעקתה של גזרת הדין. פירוש. גזרת הדין. ה"ס הארת נקודת השורק שבהנוקבא, מטרם התכללותה בחסדים, שאינה מתגלה אלא עם גילוי דינים כנ"ל. וסוד יוסף ה"ס הארת ג"ר (כמ"ש לעיל בהקדמה הזהר דף ו' ד"ה אחילוי יוסף ע"ש) וע"י שאחיו של יוסף מכרוהו למצרים נסתלקו הג"ר מהם. וזהו שמרמו ר"ש. כמה שנין קיימא גזרת דינא ותבעא וכו'. דהיינו שתבעה על שנתבטלה הארתה מחמת מכירת יוסף, בגין דגזרת דינא צווחת על דינא, כי רצתה לצעוק ולגלות הדין, דהיינו שרצתה להחזיר הג"ר המתבטלים על ידי מכירת יוסף ומתוך שאין הארתה אלא עם גילוי הדין, כנ"ל על כן מרומזת הארתה בסוד צווחת עק דינא, ועל דא הכצעקתה הבאה אלי, דהיינו גילוי החכמה על ידי צעקתה של גזרת הדין.

הכצעקתה. שה"ס גילוי הארת החכמה על ידי צעקה של גזרת דינא, כבדיבור הסמוך. מבאר המלות הבאה אלי, שהוא לשון הוה, שפירושו, שבאה בעת הזווג. כמ"ש בערב היא באה, הרומז על זמן הזווג שהוא המקבל מהארת השורק, שנקרא ערב, להיותו בשליטת הדינים של השורק, שז"ס ותקם בעוד לילה, (כנ"ל בראשית א' דף ק"ז אית קב"ה) ודא הוא הבאה אלי תדיר, וע"כ כתוב הבאה אלי, לשון הוה, כי הוא נוהג תדיר, כי בתחילת כל זווג נוהג שליטת השורק בסוד הארת קו השמאל, (כנ"ל בראשית ב' דף קל"ו ד"ה פנימית ע"ש) כגוונא דא קץ כל בשר בא לפני, והא אתמר, כעין זה אומר הכתוב, קץ כל בשר בא לפני, שאומר ג"כ לשון הוה, בא לפני (וע"י להלן דף ע"ב אות ר"ג).

מאמר האף תספה צדיק עם רשע

ריח) ויגש אברהם ויאמר האף וגו'. אמר ר"י מי ראה אב רחמן כמו אברהם. בוא וראה בנח כתוב ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו' ושחק ולא אמר כלום ולא בקש רחמים. אבל אברהם בשעה שאמר לו הקב"ה זעקת סדום ועמורה וגו'. מיד כתוב, ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע.

אמר

ריז) מה הבאה ארי וכו': ושואל מה משמיענו הכתוב בהמלות הבאה אלי, ואומר, זה הוא סוד, כמו שאתה אומר בערב היא באה ובבקר היא שבה. כלומר, אחר שביאר המל (דע"י דף ק"ז ע"א)

ריט) א"ר אלעזר אוף אברהם. לא א' עבד שלימו. כדקא יאות. נח לא עביד ב' מידי, : לא האי ולא האי. אברהם תבע : דינא כדקא יאות, דלא ימות זכאה עם חייבא. ושאר ממששים, עד עשרה. עבד ולא אשלים, דלא בעא רחמי בין כך ובין כך, י דאמר אברהם לא בעינא למתבע אגר ועובדוי. רכ) אבל מאן עבד שלימו כדקא יאות : דא משה. דכיון דאמר קב"ה * סרו מהר מן הדרך וגוי. עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו. מיד מה כתיב ב' ויחל משה את פני ה' אלקיו וגוי. עד דאמר, ג' ועתה אם תשא ב' חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. ואע"ג דכלהו חטו, לא זו מתמן, עד דאמר ליה י סלחתי כדברך.

רכא) אבל אברהם לא אשגח אלא אי אשתכח בהו זכאי, ואם לאו לא. ועל דא לא הוה בעלמא ב' בר נש, דיגין על דריה, כמשה, דאיהו רעיא מהימנא.

רכב) ויגש אברהם ויאמר. אתקין גרמיה למתבע יב' דא. ה' אולי ימצאון שם חמשים. שרא מחמשים, דאיהו יב' שירותא למנדע, עד עשרה, דאיהו יב' עשיראה, סופא דכל דרגין.

מסורת הזהר

א) סרו מהר מן הדרך: (שמות ל"ב) ח"א סז: רנד. ח"ג יד: רלא. ז"ח כ"ג טא שלב. ב) ויחל משה: לעיל פ' נח ס"ו ציון א. ג) ועתה אם תשא חטאתם: לעיל פ' נח ס"ו ציון ה'. ד) סלחתי כדברך: (במדבר י"ד) ח"ג יד: קסא: ה) אולי-המשים: לעיל דף נ"ח ציון ה'. חלומי גרסאות ה' נ"א עכיר. ז' נ"א מדי. ז' נ"א ל"ג לא האי ולא האי. ד' נ"א דיניה. ה' נ"א מסיף מ"ט דאמר. ו' נ"א עובדא. ז' נ"א ל"ג דא (אה"ל). ח' נ"א חטאתם וגוי. ט' נ"א ל"ג בר נש. י' נ"א רעיא. י"א נ"א דינא. י"ב נ"א שרא למעכד. י"ג נ"א עשרה.

מאמר	הסוכים	האף חספה צדיק עם רשע
<p>ריט) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, אף אברהם לא עשה בשלימות כראוי. נח לא עשה כלום לא זה ולא זה. כלומר לא בקש על צדיקים כאברהם, ולא בקש אף על הרשעים כמשה. כמו שמבאר לפנינו. אברהם תבע משפט כראוי, שלא ימות צדיק עם רשע, והתחיל מן חמשים צדיקים עד עשרה. עשה ולא השלים, כי לא בקש רחמים בין כך ובין כך, כיון אם יש צדיקים ובין אם אין צדיקים. כי אמר אברהם, איני רוצה לתבוע שכר על מעשי. כלומר, שלא האמין בעצמו שיש לו שכר, עד לבקש בזכותו לפטור את הרשעים מן הדין.</p>	<p>לא זו מתמן עד דמחל קביה לישראל הה"ד וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו וכתיב ויאמר ה' סלחתי כדברך. כי כן גרסינן בזהר פרשת ויקרא דף י"ד ע"ב (דפו"י) ע"ש. והוא סוכרתי, כי לא יתכן ש"א יביא הכתוב של מחילה הנאמר בעגל, ויביא רק הכתוב, סלחתי כדברך, הנאמר במרגלים.</p>	<p>רכא) אבל אברהם וכו': אבל אברהם לא התחשב אלא אם נמצא בהם צדיקים, ואם אין בהם צדיקים, לא התפלל ועל כן לא היה עוד איש בעולם שיגין על דורו כמו משה, שהוא רוצה הנאמן.</p>
<p>רכב) ויגש אברהם ויאמר: פירוש, שהתקין את עצמו לבקש את זה. אולי ימצאון שם חמשים, התחיל מחמשים, שהוא התחלה לדעת, עד עשרה שהוא סוף כל המדרגות. פירוש, כי ה' קומות יש בכל מדרגה זה למטה מזה, היוצאות על ה' בחינות המסך כנ"ל בפתיחה לחכמת הקבלה אות כ"א עש"ה (דפו"י דף ק"ו ע"א)</p>	<p>רכב) ויגש אברהם ויאמר: פירוש, שהתקין את עצמו לבקש את זה. אולי ימצאון שם חמשים, שהוא התחלה לדעת, עד עשרה שהוא סוף כל המדרגות. פירוש, כי ה' קומות יש בכל מדרגה זה למטה מזה, היוצאות על ה' בחינות המסך כנ"ל בפתיחה לחכמת הקבלה אות כ"א עש"ה ונמצא</p>	<p>ונמצא</p>

רכג) אמר ר' יצחק עד עשרה ה' אלין עשרה יומין, דבין ראש השנה ליום הכפורים. נ בגין כך שרא מחמשים עד עשרה. וכיון דמטא לעשרה, אמר, מכאן ולתתא לאו י הוא אתר דקיימא בתשובה, בגיני כך לא נחת לחתא מעשרה. ה

רכד) * ויבאו שני המלאכים סדומה בערב וגו'. אמר ר' יוסי, תא חזי, מה כתיב לעילא, ב וילך ה' כאשר * כלה לדבר אל אברהם. דהא כיון דאתפרש שכינתא מאברהם, י ואברהם תב לאתריה, כדין ויבאו שני המלאכים סדומה בערב, דהא חד אסתלק י בשכינתא, ואשתארו אינון תרין. רכה) כיון דחמא ה' לוט לון, רהט ט בתרייהו. מאי טעמא, וכי כל אינון דהוו אתיין, איהו ה' אעיל לון לביתיה, ויהיב לון למיכל ולמשתי, ובני מתא היך לא קטלין ליה, דהא י לברתיה יא עבדו דינא.

רכו) י ומאי הוא. דברתיה דלוט, יהבת פתא דנהמא לחד עניא, ידעו בה, שפוח דובשא, ואותבוה בריש י איגרא, עד דאכלוה צרעי.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) ויבאו שני המלאכים: לעיל דף כ"ז ציון א' : ב) וילך ה' כאשר כלה: לעיל דף נ"ט ציון ב'.

ה) לעיל ס"ג ע"א.

חלופי גרסאות א ג"א אילין. ב ג"א בגיני. ג בדפוסי כתב מה שחסר כאן עיי' בסוף הספר סימן ח"י. ד ג"א ל"ג הוא. ה אה"ל כתב דכאן שייך מה שנרשם לעיל בס"ת מאות ע"ב עד אות ע"ו. ו ג"א תב אברהם. ז ג"א מוסיף בשכינתא, כיון דבשר לשרה ועביר שליחותיה אסתלק (הרמ"ק ואה"ל). ח ג"א לון לוט. ט ג"א אבתרייהו. י ג"א בברתיה. יא ג"א עבדו. יב ג"א ל"ג מן ומאי עד אלא. יג ג"א אגרא.

האף תססה צדיק עם רשע

הכולם

מאמר

וכיון שהגיע לעשרה, אמר מכאן ולמטה ששם המלכות שאינה נמתקת בכינה. אינו מקום העומד בתשובה. אינו נמתק בכינה. הנקראת תשובה. משום זה לא ירד לבקש על למטה מעשרה.

ונמצא בקומת כתר חמשים ספירות שהם ה' ספירות כתיב תו"ם שבכל אחת עשרה ספירות. ובקומת חכמה רק ארבעים ספירות. כי חסרה ע"ס דכתר. ובקומת בינה שלשים ספירות. כי חסרים ג"כ ע"ס דחכמה. ובקומת ת"ת עשרים ספירות. כי חסרים גם ע"ס דבינה. ובקומת מלכות רק עשר ספירות. וז"ש. ש"א מחמשים דאידו שירותא למנדע, דהיינו קומת כתר שיש בה חמשים ספירות. עד עשרה. דאידו עשיראה. עד קומת מלכות שאין בה רק עשר ספירות והמלכות היא ספירה עשירית לע"ס. סופא דכל דרנין. והיא סוף כל המדרגות.

מאמר ויבאו שני המלאכים סדומה רכד) ויבאו שני המלאכים סדומה וגו': אמר ר' יוסי בוא וראה מה כתוב למעלה. וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם. כי מאחר שהשכינה נפרשה מאברהם. ואברהם שב למקומו. אז ויבאו שני המלאכים סדומה בערב. כי מלאך אחד נסתלק עם השכינה ונשארו שנים אלו. כנ"ל דף כ"ח אות ע"ד.

רכה) כיון דחמא לוט וכיו': כיון שראה אותם לוט רץ אחריהם. מה הטעם, וכי כל אלו שהיו באים לעירו. היה מכניסם לביתו. ונותן להם לאכול ולשתות. ובני עירו לא הרגו אותו. והלא בתו של לוט, שנחנה פת לחם לעני אחד. ונודע להם זה. משוחה דבש. והושיבוה בראש הגג. עד שהדבורים אכלוה.

רכג) אמר ר' יצחק וכו': אר"י עד עשרה שהתפלל עליהם אברהם, אלו הם עשרת הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים, שבהם מתקנות עשר ספירות המלכית לעלות אל הכינה. משום זה התחיל להתפלל מחמשים עד עשרה. שהם ע"ס המלכות בתקון עשרת ימי תשובה. (דפוסי דף ק"ו ע"א י' דף ק"ו ע"ב)

רכז) אלא בגין דהוה בליליא, חשיב דלא יסתכלון ליה בני מתא, ועם כל דא, כיון ^א דאעלו לביתא, אתכנשו כלהו, ואסחרו לביתא.

רכח) א"ר יצחק, אמאי רהט לוט אבתרייהו ^ב דכתיב, * וירא לוט ^ב וירץ : לקראתם. ר' חזקיה ור' ייסא. חד אמר, דיוקנא דאברהם חמא ^ג עמהון. וחד אמר שכינתא ^ד אתיא עלייהו. כתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם וכתיב התם ^ה וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן חמא שכינתא, אוף הכא חמא שכינתא.

רכט) 'וע"ד, וירא לוט וירץ לקראתם ויאמר ^ו הנה נא אדני באלף דלית נוין יו"ד. סורו נא, גשו נא ^ז מבעי ליה, מאי סורו נא. אלא לאהדרא לון ^ח סחרניה דביתא, ^ט בגין דלא יחמון לון בני מתא, ולא ^י יעלון באורח מישר לביתא, ובגין כך, סורו נא.

רל) ר' חזקיה פתח ^{יא} כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה. כמה אית לון לבני נשא, לאסתכלא ^{יב} בעובדוי דקב"ה, ולאשתדלא באורייתא יממא ולילי, דכל מאן ^{יג} דאשתדל באורייתא, ^{יד} קב"ה אשתבח ביה לעילא, ואשתבח ביה לתתא, בגין דאורייתא, ^{טו} אילנא דחיי איהי, לכך אינון ^{טז} דעסקין בה, למיהב לון ^{יז} חיינ בעלמא דין, * ולמיהב לון ^{יח} חיינ בעלמא ^{יט} דאתי.

דרך אמר

מסורת הזהר

א) נראה לומר דק"ל וירץ כי בספרינו כתוב ויקם אלכ העיקר לומר וירא וקראתם ל"ג שכלה השכינה וממילא לומר ל"ג ויקם היינו כמו וירץ.

א) וירא לוט: בראשית י"ט. ב) וירץ לקראתם מפתח האהל: לעיל דף ה' ציון ב'. ג) הנה נא אדני סורו נא: (שם) ח"א קו. ד) כי הוא לקצות הארץ: (איוב כ"ח) ח"א סז.

חלופי גרסאות א) נ"א דעלו. ב) נ"א מוסיף אלא בגין דכתיב. ג) נ"א מוסיף לקראתם, משום דחמא וירץ לקראתם (זה אברהם) (הרמיק ואה"ל). ד) נ"א עליהון. ה) נ"א אתינא. ו) נ"א מוסיף וירא וירץ. ז) נ"א וע"ד. ח) נ"א מיבעי. ט) נ"א סחרניה. י) נ"א ל"ג בגין. יא) נ"א ייעלון. יב) נ"א בפולחנא. יג) נ"א דישתדל. יד) נ"א ל"ג קב"ה. טו) נ"א מוסיף אילנא דחיי איהו ואילנא דחיי איהי (אה"ל). טז) נ"א דאתקיסו (אה"ל). יז) נ"א חיינ. יח) נ"א חיים. יט) נ"א מוסיף דאתי, דכתיב עץ החיים למחויקים בה (רמ"ק).

מאמר

הסולם

ויבאו שני המלאכים סדומה

רכז) אלא בגין דכתיב: ומשיבו. אלא משום שהיה בלילה. חשב שבני עירו לא יראו אותם. ועם כל זה, כיון שנכנסו לבית נאספו כולם וסבבו את הבית.

רכח) אמר ר' יצחק וכו': למה רץ לוט י אחרי המלאכים, שכתוב, וירא וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא, אחד אמר שראה עמהם צורתו של אברהם. לכן רץ לקראתם ואחד אמר, שראה השכינה שורה עליהם. לכן רץ לקראתם. וילף נזירה שוה, כתוב כאן, וירא לוט וירץ לקראתם, וכחוב שם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה שם ראה את השכינה. אף כאן ראה את השכינה.

רכט) ועל דא וירא לוט וירץ לקראתם (דסו"י דף ק"ו ע"ב *) דף ק"ו ע"א

למעלה

רלא) ת"ח כי הוא לקצות הארץ יביט. למיהב ה' לון מזונא, ולספקא
 נ לון מכל מה : דאצטריכו, בגין דאיהו אשגח ז בה תדיר, דכתיב * תמיד
 עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה.
 רלב) בגין דארץ דא, מה כתיב ה' בה, ז ממרחק תביא לחמה. ולבחר
 ו איהי ז יהבת מזונא וטרפא, (ב) לכל אינון ה' חיוון ברא, דכתיב ז ותקם
 בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה.
 רלג) וע"ד כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה. לכלהו
 בני עלמא, למיהב לון מזונא וספוקא, ז לכל מה דאצטריך כל חד וחד, דכתיב,
 י פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון.
 רלד) ד"א כי הוא לקצות הארץ יביט. לאסתכלא עונדוי דבר נש,
 ולאשגחא בכל מה דעבדי בני נשא בעלמא. תחת כל השמים יראה. ז מסתכל
 יא וחמי לכל חד וחד.

רלה) ת"ח כיון דחמא קב"ה, עובדין דסדום ועמורה, שדר לון לאינון
 מלאכין, לחבלא לסדום. מה כתיב, וירא לוט, חמא לשכינתא, וכי מאן יכיל
 ז למחמי שכינתא, אלא, חמא זהרא חד דנהיר, דקא סלקא על רישיהו. וכדין

מסורת הזהר

דרך אמת

א' תמיד עיני ה' בה: לעיל לך דף קמ"ד ציון ב'.
 ב' ממרחק תביא לחמה: (משלי ל"א) ח"ב נ:
 ח"ג כ: לה: ס. צ. ז"ח לילה טא שבג. ג) ותקם בעוד לילה: (שם) לעיל ב"א ס"ט ציון ג'. ד) פותח
 את ידך: (תהלים קמ"ה) ח"ב סב. קנב: ח"ג רכו. ת"ז ז: ת"ח לז: חס"ט ק: קו. ז"ח וישב כ"ט
 טב שיג שמג חק"ח ק"ג טד שית.

חלופי גרסאות ה' נ"א ליה (אה"ל). ז נ"א דאצטריכא (אה"ל). ז נ"א בית. ז נ"א בהו (אה"ל).
 ס נ"א ל"ג בה. ו נ"א איהו. ז נ"א יהבו. ח נ"א חיון. ט נ"א בכל. ונ"א ככל (אה"ל). י נ"א
 ויסתכל. יא נ"א וחמי. יב נ"א למיחמי.

ויבאו שני המלאכים סדום

הסולם

מאמר

לקצות הארץ יביט, תחת כל השמים יראה,
 דהיינו לכל בני העולם. לתת להם מזונות
 וכלכלה לפי צרכו של כל אחד ואחד. שכתוב
 פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון.

למעלה, ומשתבח בו למטה, כי התורה היא עץ
 חיים לכל אלו העוסקים בה. לתת להם חיים
 בעולם הזה ולתת להם חיים בעולם הבא.

רלד) ד"א כי הוא לקצות וכו': פירוש אחר
 להכתוב כי הוא לקצות הארץ יביט,
 היינו להסתכל במעשה בני אדם, ולהשגיח בכל
 מה שבני אדם עושים בעולם. תחת כל השמים
 יראה, היינו שמסתכל ורואה את כל אחד ואחד.

רלא) ת"ח כי וכו': בוא וראה, כתוב, כי הוא
 לקצות הארץ יביט, היינו, כדי לתת
 להם מזונות ולכלכל אותם בכל מה שהם
 צריכים. ארץ היא המלכות, קצות הארץ היינו כל
 הנמשכים ממנה משום שהוא משגיח בה תמיד
 שכתוב, עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד
 אחרית שנה.

רלה) ת"ח כיון דחמא וכו': בוא וראה כיון
 שראה הקב"ה מעשה סדום ועמורה,
 שלח אותם המלאכים להשחית את סדום, מה
 כתוב, וירא לוט, היינו שראה את השכינה,
 ושואל, וכי מי יכול לראות את השכינה, ומשיב,
 אלא ראה אור אחד מאיר ועולה על ראשיהם,
 ואז אמר, הנה נא אדני, באלף דלת, שהוא שם
 השכינה

רלב) בנין דארץ וכו': משום שארץ זו, דהיינו
 המלכות, מה כתוב בה, ממרחק תביא
 לחמה, ואחר כך היא נותנת טרף ומזון לכל
 חיות השדה, שהם המלאכים ובי"ע שכתוב ותקם
 בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה.
 רלג) וע"ד כי הוא וכו': ועל כן כתוב, כי הוא
 (דפו"י דף ק"ו ע"א)

א ויאמר הנה נא אדני א באלף דלית, כמה דאתמר. ובגין שכינתא, ההוא נהירו דנהיר, קאמר סורו נא אל בית עבדכם.

רלו ולינו ורחצו רגליכם. לא עבד הכי אברהם. אלא בקדמיתא אמר ורחצו רגליכם, ולבתר ואקחה פת לחם וגו'. אבל לוט אמר, סורו נא אל בית עבדכם ולינו. ולבתר ורחצו רגליכם והשכמתם והלכתם לדרככם. בגין דלא ב) ישתמודעון בהו בני נשא.

רלו ויאמרו לא כי ברחוב נלין, בגין ד דכך הוו עבדי אורחין דעאלין תמן, לא הוה בר נש דיכנוש לון לביתא. ועל דא, אמרו לא כי ברחוב נלין, ומה כתיב ויפצר בם מאד וגו'.

רלח ת"ח, כד קב"ה עביד דינא בעלמא, שליחא חדא עביד ליה, והשתא חמינן תרי שלוחי, אמאי, וכי לא סגי ל' בחד. אלא חד הוה, ומה דאמר תרי, חד הוה לאפקא ליה ללוט. ולשזבא ליה, וחד למיהפך לקרתא, ולחבלא ארעא, ובגין כך אשתאר חד.

מדרש הנעלם

רלט*) רבי פתח, כהאי קרא, ואלה הגוים אשר הניח ה' לנסות בם את ישראל. אמר רבי, י' חזי הוית בההוא עלמא. ולית עלמא קאים, אלא באינון

דרך אמר

ה) שלא יכירו בבם.

מסורת הזהר

א) ויאמר הנה נא אדני: לעיל דף ס"ח ציון

ב) ויפצר בם מאד: (בראשית י"ט)

ג) ואלה הגוים אשר הניח: שומטים ג'.

חלוסי גרסאות א) נ"א דאלף דלית בוין יויד. ב) נ"א מוסיף הוה ההוא. ג) נ"א מוסיף לחם וסעדו לבכם וליג וגו'. ד) נ"א כך. ה) נ"א עבדין. ונ"א עברי (אה"ל). ז) נ"א מוסיף (ויסורו אליו עבדו) ועבדו כמה דאמר לון סורו נא בעקמימותא (מאורח מישור) ויעש להם משחה ומצות אפה פסח היה (הוה) (רמ"ק ואה"ל). ח) נ"א חד. ט) נ"א הכי הוא וראי בגין דחד. י) נ"א ולשזבא. י"א נ"א ל' מן וחד ער אשתאר, וגורס לבתר אשתאר. י"ב נ"א מוסיף רבי אבא. י"ג נ"א חזיא. י"ד נ"א ולית באינון וליג קאים אלא. ונ"א ל' ולית עלמא ונ"א ולית מעלה אלא באינון. ונ"א ולית מעלה באינון (ר"א).

מאמר

המולם

ויבאו שני המלאכים סדומה

רלח ת"ח כד וכו': בוא וראה, כאשר הקב"ה עושה דין בעולם. שליח אחד עושה אותה, ועתה, בהפיכת סדום, אנו רואים ב' שליחים כמ"ש ויבאו שני המלאכים סדומה. וכי לא די מלאך אחד. ומשיב, אלא אחד היה, ומה שאומר הכתוב שני מלאכים, אחד היה להוציא את לוט ולהציל אותו. ואחד היה להפך העיר ולהשחית הארץ. ומשום זה היה רק אחד בהפיכת סדום.

מדרש הנעלם

מאמר ג"ע וגיהנמ

רלט) רבי פתח וכו': רבי פתח במקרא הזה. ואלה הגוים אשר הניח ה' לנסות בם את ישראל. אמר רבי, מסתכל הייתי באותו העולם. היינו בעולם הנצחי, ואין העולם עומד, אלא

השכינה כמו שנתבאר (לעיל אות רכ"ט) ובשביל השכינה דהיינו אותה הארה שהיה מאיר על ראשיהם כנ"ל, אמר סורו נא אל בית עבדכם.

רלו ולינו ורחצו רגליכם: אברהם לא עשה כך, אלא בתחילה אמר ורחצו

רגליכם ואחר כך, ואקחה פת לחם. אבל לוט אמר סורו נא וגו' ולינו, ולבתר ורחצו רגליכם וגו'. והוא כדו. שלא יכירו בהם בני אדם, כלומר, שאם ירגישו בהם, יאמרו שעתה באו אליו. שהרי עוד לא רחצו רגליהם מן הדרך.

רלו ויאמרו לא כי ברחוב נלין: אמרו כן.

משום שכן היו עושים האורחים שנכנסו שמה, שלנו ברחוב. כי לא היה אדם שיאספם הביתה. וע"כ אמרו, לא כי ברחוב נלין. מה כתוב, ויפצר בם מאד וגו'.

(רס"ו דף ק"ז ע"א *) דף ק"ז ע"א

דשליטין על רעותא דלבהון. שנאמר * עדות ביהוסף שמו וגוי. אמר
 כ רב יהודה, למה זכה יוסף לאותה המעלה והמלכות, בשביל שכבש יצרו.
 דתנינן כל הכובש את יצרו, מלכותא דשמיא אחיל עליה.
 (רמ) דאמר ר' אחא, לא ברא הקב"ה ליצה"ר, אלא לנסות בו בני
 אדם. ומ' בעי : קב"ה לנסותא י בבני נשא. אין. דאמר ר' אחא, מנ"ל,
 מדכתיב י כי יקום בקרבך נביא וגוי. ובא האות והמופת וגוי. כי מנסה ה'
 אלתיבם וגוי.

(רמא) י ולמה בעי נסותא, י דהא כל עובדוי, דבר נש אתגלי קמיה, אלא
 שלא לתת פתחון פה י לבני אדם, ראה מה כתיב י ולוט יושב בשער סדום
 דהוה יתיב לנסותא לברייתא. א"ר יצחק, מאי דכתיב י והרשעים כים נגרש
 וגוי. אפילו בשעת דינו של רשע הוא מעיז פניו, ואזי הוא ברשעתו קיים,
 ראה מה כתיב י טרם ישכבו וגוי.

(רמב) אמר ר' יצחק, כשם שברא ה' קב"ה י ג"ע בארץ, כך ברא
 י גיהנם בארץ. וכשם שברא ה' ג"ע למעלה, כך ברא גיהנם למעלה. גן עדן
 בארץ, דכתיב י ויטע ה' אלקים גן בעדן וגוי. גיהנם בארץ, דכתיב י ארץ
 עיפתה כמו אופל וגוי.

(רמג) ג"ע למעלה, דכתיב י והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים
 את ה' אלתיב. וכתיב י והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה. גיהנם למעלה
 דכתיב ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע.

(רמד) ג"ע למטה י בדקאמרן. ג"ע י למעלה, לנשמתן של צדיקים גמורים,
 להיות נוזנין מאור הגדול של מעלה. גיהנם למטה, לאותם ה' הרשעים שלא

מסורת הזהר

(א) עדות ביהוסף ישמי: (תהלים פ"א) ח"ב ער. רכא: ח"ג יד. ריג: שב. ז"ח לך כל' טד שיא שכב:
 (ג) כי יקום בקרבך נביא: דברים יג. ב' ולוט יושב בשער סדום: בראשית י"ט. ד' והרשעים
 כים נגרש: לעיל פ' נח קר צינן ב' (ה) טרם ישכבו: בראשית י"ט. ו' גן עדן בארץ: ח"א קטו:
 רכו: ריט. ח"ב ב' יג: קמא: קסא: ז"ח יוד סכ שמה רות צ' סא שג. ולעיל בהקדמת הזהר דף צ' צינן
 ו' וש"ג. ז' גיהנם: לעיל ביא ג"ח צינן ג' (ח) גן עדן למעלה: לעיל בהקדמת הזהר דף צ' צינן ב'.
 ט' ויטע גן בעדן: לעיל ביא ר"ח צינן ג'. י' ארץ עיפטה: (איוב י') ח"א קצג. ריג. ח"ג רפה.
 ז"ח רות ע"ט טד שג. יא) והיתה נפש אדוני: (שמואל א' כ"ה) ח"א ריז: ח"ב נט. צט: קמב: קעח:
 ח"ג כד: כה. נה. עא: קסז. ריג: יב' והרוח תשוב אל האלהים: לעיל לך מ' צינן א'.

חלופי גרסאות א' ביא רותין דלתיקן. ב' ביא רח. ג' ביא ריז קב"ה. ד' ביא ריז. ו' ביא ר"א. ז' ביא ר"א. ח' ביא ר"א. ט' ביא ר"א. י' ביא ר"א. י"א ביא ר"א. י"ב ביא ר"א. י"ג ביא ר"א. י"ד ביא ר"א. י"ה ביא ר"א. י"ו ביא ר"א. י"ז ביא ר"א. י"ח ביא ר"א. י"ט ביא ר"א. כ' ביא ר"א. כא' ביא ר"א. כב' ביא ר"א. כג' ביא ר"א. כד' ביא ר"א. כה' ביא ר"א. כו' ביא ר"א. כז' ביא ר"א. כח' ביא ר"א. כט' ביא ר"א. ל' ביא ר"א. לא' ביא ר"א. לב' ביא ר"א.

 י' ביא ר"א. י"א ביא ר"א. י"ב ביא ר"א. י"ג ביא ר"א. י"ד ביא ר"א. י"ה ביא ר"א. י"ו ביא ר"א. י"ז ביא ר"א. י"ח ביא ר"א. י"ט ביא ר"א. כ' ביא ר"א.

 הרשעים דישראל.

	הסולם	מאמר
רמא ולמה בעי נסותא דהא וכו': (א"צ פירוש)	רמא ולמה בעי נסותא דהא וכו': (א"צ פירוש)	אלא על אלו הצדיקים המושלים על רצון לבם. שנאמר עדות ביהוסף שמו וגוי. ואמר רב יהודה, למה זכה יוסף לאותה המעלה והמלכות בשביל שכבש יצרו. כל למדנו, כל הכובש את יצרו מלכות שמים ממחנת עליו.
רמב אמר ר' יצחק כשם וכו': (א"צ פירוש)	רמב אמר ר' יצחק כשם וכו': (א"צ פירוש)	
רמג ג"ע למעלה דכתיב וכו': (א"צ פירוש)	רמג ג"ע למעלה דכתיב וכו': (א"צ פירוש)	
רמד ג"ע למטה בדקאמרן וכו': (א"צ פירוש)	רמד ג"ע למטה בדקאמרן וכו': (א"צ פירוש)	רמ דאמר ר' אחא לא ברא וכו': (א"צ פירוש)

קבלו ברית מילה, ולא האמינו בהקב"ה, ודתו, ולא שמרו שבת, ואלו ה' הם עכו"ם, שנדונים באש, שנאמר * מאש יצאו והאש תאכלם וגו'. וכתוב ^ב ויצאו וראו בפגרי האנשים וגו'.

רמה) גיהנם למעלה, לאותם פושעי ישראל שעברו על מצות התורה, ולא ^ב חזרו בתשובה, שדוחים אותם לחוץ, עד שיקבלו ^ב עונשם. והולכים וסובבים כל העולם שנאמר ^ג סביב רשעים יתהלכון.

רמו) ושם נדונים שנים עשר חדש לאחר כן, מדורם עם אותם שקבלו עונשם ^ד במותם * כל אחד ואחד כפי המקום הראוי לו. והרשעים של ^ה עכו"ם, נדונים תמיד באש ובמים, ושוב אינם עולים, שנאמר ואשם לא תכבה.

רמז) משפט ^ו הרשעים בגיהנם, כמה דכתיב, והי' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש וגו'. ושוב אינם עולים, ולא יקומו ליום הדין, שנאמר ^ז אשר הפך ה' באפו ובחמתו, באפו: בעולם הזה, ובחמתו: בעולם הבא.

רמח) אמר ר' יצחק ^ז להאי גוונא אית ג"ע למעלה, ואית ג"ע למטה. אית גיהנם למטה, ואית גיהנם למעלה. אמר ר' יעקב, הרשעים שקלקלו ברית מילה שבהם, וחללו שבת בפרהסיא, וחללו את המועדות, ושכפרו בתורה, ושכפרו בתחיית המתים, וכדומה להם, יורדים לגיהנם ^ח שלמטה, ונדונים שם ושוב אינם עולים.

רמט) אבל יקומו ליום הדין, ויקומו לתחיית המתים, ועליהם נאמר ^ה ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ועליהם נאמר ^ו והיו דראון לכל בשר. מה דראון, ^ט דיי ראון, שהכל יאמרו דיי בראייתם, ועל הצדיקים שבישראל נאמר, ^י ועמך כלם צדיקים וגו'. (ע"כ מדה"נ)

רנ) ^י והי' המטיר על סדום ועל עמורה ^{יא} וגו', ר' חייא פתח, ^{יב} הנה יום

מסורת הזהר

(א) מאש יצאו: יחזקאל טו. (ב) ויצאו וראו בפגרי: לעיל כ"ב דף רכ"ח ציון ב'. (ג) סביב רשעים יתהלכון: תהלים י"ב. (ד) אשר הפך ה' באפו: (דברים כ"ט) ח"א קח. (ה) ורבים מישני אדמת: (דניאל י"ב) לעיל נ"ח דף ע"ד ציון י"א. (ו) והיו דראון לכל בשר: שם. (ז) ועמך כלם צדיקים: לעיל כ"א דף ש"א ציון א'. (ח) והי' המטיר על סדום: לעיל ס' נח מ' ציון א. (ט) הנה יום יום ה': (ישעיה י"ג) ח"א ריח.

חלופי גרסאות א' נ"א אומות העולם. ול"ג הם עכו"ם ונ"א עכו"ם. ב' נ"א חזר. ג' נ"א עונשם. ד' נ"א כמותם. ה' נ"א אומות העולם. ונ"א אומות העולם עכו"ם. ו' נ"א רשעים. ז' נ"א כהאי. ח' נ"א למטה. ט' נ"א דני. י' נ"א בראייתם. י"א נ"א גפרית ואש מאת ה' מן השמים ול"ג וגו'.

הסולם

<p>מאמר</p> <p>רמה) ניהנם למעלה לאותם וכו': (א"צ פירוש)</p> <p>רמו) ושם נדונו י"ב חודש וכו': (א"צ פירוש)</p> <p>רמז) משפט הרשעים כניהנם וכו': (א"צ פירוש)</p> <p>רמח) אמר ר' יצחק להאי גוונא וכו': ומסיים ר' יצחק. לאוסן הזה שבארתי. יש ג"ע למעלה וכו'.</p> <p>(רמזי דף ק"ז ע"ב *) דף ק"ז ע"א</p>	<p>ב"ע וגיהנם</p> <p>רמט) אבל יקומו ליום הדין וכו': (א"צ פירוש)</p> <p>ע"כ מדרש הנעלם.</p> <p>מאמר והי' המטיר על סדום</p> <p>רנ) והי' המטיר על סדום ועל עמורה וגו': ר' חייא פתח. הנה יום ה' בא אכזרי וגו'</p>
---	---

ה' בא אכזרי וגו'. הנה יום ה' בא, דא בי דינא לתתא. ^א בא: כמה דאתמר
 א הבאה אלי ^ב בגין דלא עביד דינא, עד דעאל, ונטיל רשו, כגוונא
 דא, ^ג קץ כל בשר בא לפני.

רנא ד"א הנה יום ה' בא. דא ^ד הוא מחבלא לתתא, כד נטיל נשמתא.
 בגיני כך אכזרי, ^ה ועברה, לשום הארץ לשמה. דא סדום ועמורה. וחטאיה
 * ישמיד ממנה. ^ו אלין יתבי ארעא.

רנב) מה כתיב בתריה, ^ז כי ככבי השמים וכסיליהם וגו'. דהא מן
 ז שמיא ^ח אמטר עליהון אשא, ואעבר לון מן עלמא. לבתר מה כתיב, ^ט אוקיר
 אנוש מפז וגו'. דא אברהם, דקב"ה סליק ליה, על כל בני עלמא.

רנג) ר' יהודה אוקים לון ^י להני קראי ^{יא} ביומא דאתחרב בי מקדשא,
 דבהוא יומא, אתחשכו עלאי ותתאי, ואתחשכן ^{יב} שמיא וככביא. ר' אלעזר,
 יג מוקים להני קראי, יד ביומי דיוקים קב"ה, לכנסת ישראל מעפרא, וההוא

מסורת הזהר

א) הבאה אלי: לעיל דף ס' ציון ג' ב) קץ כל בשר: לעיל ב"א דף שיל ציון ד' ג) כי
 ככבי השמים: (סם) ח"א קפב. קצו: ר"י ח"ב פה. ח"ג קפא: ד) אוקיר אנוש מפז: (ישעיה י"ג)
 ח"ג ג' רט. ז"ח חוקת נ"ב טג שמה.

חלופי גרסאות א' ג"א ל"ג בא. ב' ג"א מוסיף אלי עשו. ג' ג"א כד מחבלא לתתא נטיל. ד' ג"א מוסיף ועברה
 וחרון אף. ה' ג"א אליון. ונ"א מוסיף דא אליון (אה"ל) ו' ג"א ל"ג בר. ז' ג"א שמיא.
 ח' ג"א אמטיר. ונ"א מוסיף הנה אמטיר (אה"ל). ט' ג"א להאי קרא (אה"ל). י' ג"א יומא. יא' ג"א שמיא וכוכביא.
 יב' ג"א מוקי. יג' ג"א ביומא.

וה' המטיר על סדום

הסולם

מאמר

לעיל (באות רס"ז ע"ש) וז"ס בא לפני ליטול
 רשות. כי בא בהחילת כל זווג כנ"ל.

רנא) דבר אחר וכו': פירוש אחר. הנה יום
 ה' בא, זהו המחבל של משה, דהיינו
 מלאך המות, כשהוא נוטל את הנשמה, משום זה
 קורא איתו הכתוב, אכזרי, ועברה וגו' לשום
 הארץ לשמה. זהו סדום ועמורה. שנהפכו והיו
 לשמה. וחטאיה ישמיד ממנה, אלו יושבי הארץ
 היא.

רנב) מה כתיב בתריה וכו': מה כתוב אחריו,
 כי ככבי השמים וכסיליהם וגו',

כי מן השמים המטיר עליהם אש והעבירם מן
 העולם. ואחר כך כתוב, אוקיר אנוש מפז וגו',
 זהו אברהם, שהקב"ה העלה אותו למעלה מכל
 בני העולם.

רנג) ר' יהודה אוקים וכו': ר"י העמיד את
 המקראות האלו, על יום שנחרב בית
 המקדש. שביום שהוא נחשכו העליונים
 והתחתונים ונחשכו הככבים ומזלות.

ר' אלעזר מוקים וכו': ר"א מעמיד את
 מקראות הללו, ביזם שהקב"ה יקים את
 כנסת ישראל מן העפר. דהיינו לעת הגאולה.
 ויום

וגו': הנה יום ה' זה בית דין של משה, דהיינו
 הדינים הנמשכים מהמלכות, בעת שהיא בהארץ השמאל
 שה"ס נקודת השורק, מטרם שנכלל על ידי קו אמצעי.
 שלמעלה באור רס"ו מכנה אותה גורת דינא. בא.
 פירושו כמו שנתבאר בפירוש הכתוב הבאה אלי.
 (לעיל באות רי"ז) שהיא בא המיד לכל התחלת
 הזווג. הבאה אלי, משום שאינו עושה דין עד
 שנכנס ומקבל רשות, כעין זה נתבאר בהכתוב
 קץ כל בשר בא לפני (לעיל נח דף כ"ט אות
 ע"ח) שבא לקבל רשות.

פירוש. כי נתבאר לעיל (בראשית ב' דף
 קל"ו ד"ה פנימיות) שב' פעולות נוהגות בכל
 זווג, ופעולה הראשונה ה"ס נטילת רשות,
 שפירושו שאין הנוקבא מתפייסת לזווג עם ז"א,
 מטרם שממשיך לה הארץ השמאל שה"ס
 הארץ נקודת השורק, וע"כ נבחן המשכת הארץ
 השמאל, לבחינת נטילת רשות לזווג. עש"ה.
 וזה אמרו כאן, בגין דהא עביד דינא עד דעאל
 ונטיל רשו. כי בעת שז"א מקבל רשות מן
 הנוקבא, דהיינו בעת שממשיך לה הארץ
 השמאל, באותו רגע כל בעל דין מקבלים
 רשות מז"א לפעול הדינים, כי אין הארץ שמאל
 בלי גילוי הדינים, כי ע"כ נקראת גורת דינא.
 (דפיו דף ק"ז ע"א י) דף ק"ז ע"ב)

יומא, יתידע ב לעילא ותתא, דכתיב * והיה יום אחד הוא יודע לה. : והוא יומא, יומא דנוקמא איהו, דזמין קב"ה י לנקמא משאר עמין עעכו"ם.

רנד) וכד קב"ה, יעביד נוקמין, בשאר עמין י עעכו"ם, כדין אוקיר אנוש מפז. דא מלכא משיחא, דיסתלק ויתייקר על כל בני עלמא, וכל בני עלמא יפלחון ויוסגדון קמיה, דכתיב ב לפניו יכרעו ציים וגו', מלכי תרשיש וגו'.

רנה) ת"ח, אע"ג דנבואה דא, אתמר על בבל, בכלא אתמר. דהא חמינן בהאי פרשתא, דכתיב ב כי ירחם ה' את יעקב. וכתיב י ולקחום עמים והביאום אל מקומם.

רנו) והי המטיר על סדום. דא דרגא דבי דינא לתתא, דנטייל רשו מעילא. ר' יצחק אמר דעבד דינא ברחמי. דכתיב, מאת ה' מן השמים. בגין לאשתכחא, דינא ברחמי, ואי תימא מאי רחמי הכא. דכתיב, ויהי בשחת אלקים את ערי הככר ויזכור אלקים את אברהם י וגו', ולבתר נפקו מניה תרין אומין שלמין, וזכה דנפיק י מניה, י דוד ושלמה מלכא.

מסורת הזהר

א) והיה יום אחד : (זכריה י"ד) ח"א קטז. ריג. ריש: ח"ב יז. יט: ח"ג צו: קלד: רסו: ב) לפניו יכרעו ציים : (תהלים ע"ב) ג) כי ירחם ה' את יעקב : (ישעיה י"ד) ח"א רטו: ד) ולקחום עמים : (שם) ה) והי כישרת ויזכור : לעיל דף נ"ב ציון ב' :

חלופי גרסאות א' נ"א יתידע. ב נ"א לעילאי ותתאי. ג נ"א והו. ד נ"א לינקמא. ה נ"א ל"ג עעכו"ם. ונ"א עע"ו. ז נ"א ל"ג עעכו"ם. חנ"א עע"ו. ט נ"א מוסיף יכרעון ויסגדון. י נ"א ואע"ג. יא נ"א ל"ג את יעקב. יב נ"א ל"ג אל מקומם. יג נ"א ל"ג וגו'. יד נ"א מוסיף וישלח את לוט. יז נ"א מיניה. יח נ"א מוסיף דוד מלכא.

מאמר	הסולם	וה' המטיר על סדום
ויום ההוא היה יודע למעלה ולמטה. שכתוב, והיה יום אחד הוא יודע לה. ויום ההוא הוא יום של נקמות שעתיד הקב"ה לנקם משאר עובדי עבודה זרה.		בהספרים שלנו, מובא כתוב זה בהפרשה שלאחריה.
רנד) וכד קב"ה וכו': וכאשר הקב"ה יעשה נקמות בשאר העמים עובדי כו"מ, אז נאמר אוקיר אנוש מפז. זהו מלך המשיח, שיתעלה ויתכבד על כל בני העולם, וכל בני העולם יעבדו וישתחוו לפניו. שכתוב, לפניו יכרעו ציים וגו' מלכי תרשיש וגו'.		רנז) והי המטיר על סדום: זהו מדרגה של בית דין של מטה, שמקבל רשות מלמעלה. פירוש והויה, יורה, הוא, ובית דינו, כנ"ל ב"א דף י"ט אות י"ב) הוא, היינו ז"א. ובית דינו היינו הנוקבא, שהיא בית דין של מטה, ומדרגה של בית דין שלמטה, היינו גזרת דינא. (הנ"ל, באית רט"ז) ואומר שעל כן כתוב והי, שגם ז"א נזכר בפעולה זו, כי גזרת דינא לא פעלה הדין דסדום עד שקבלה רשות מלמעלה. דהיינו מז"א, המרומז בהשם, והויה.
רנה) ת"ח אע"ג וכו': בוא וראה, אף על פי שנבואה זו, דהיינו הסוקים הגה יום ה' בא אכזרי וגו' אוקיר אנוש מפז וגו', נאמרה על בבל, שנאמר שם משא בבל, עם כל זה, על הכל נאמרה, כי אנו רואים שכתוב בפרשה זו, כי ירחם ה' את יעקב. וכתוב ולקחום עמים והביאום אל מקומם. הרי שאין נבואה הזו מיוחדת דוקא לבבל. ונראה שלבעלי הזהר היתה חלוקה אחרת בסדר הפרשיות כי (רס"י דף ק"ו ע"ב)		ר' יצחק אמר וכו': רי"א, שפעל הדין ברחמים, שכתוב, מאת הויה מן השמים, והויה הוא שם הרחמים, כדי שימצא הדין ברחמים. דהיינו כמ"ש לעיל (דף ס"א אות ר"ה) ואם תאמר מהו הרחמים כאן, ומשיב, שכתוב ויהי בשחת אלקים וגו' ויזכור אלקים את אברהם וגו'

רנז) חמי מה כתיב * ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר וגו'. ת"ח בשעתא דדינא א שרי בעלמא, הא אתמר דלא ליבעי לב"נ לאשתכחא בשוקא, בגין דכיון ד שריא דינא, לא אשגח בין זכאה וחייבא, ולא ד בעי ד לאשתכחא תמן. והא אתמר דבג"כ אסתים נח בתיבה, ולא ישגח בעלמא בשעתא דדינא יתעביד. י וכתיב ב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. עד דיתעביד ו דינא. ז ובג"כ ויאמר המל"ט על נפשך אל תביט אחרריך וגו'. ח רנח) ר' יצחק ור' יהודה הוו אזלי בארחא. אמר ר' יהודה לר' יצחק, דינא דעביד קב"ה במבול, ודינא דסדום, תרווייהו דינין דגיהנם הוו. בגין דחייבי גיהנם, אתדנו י במיא ובאשא.

רנט) אמר ר' יצחק, סדום בדינא דגיהנם אתדן, דכתיב, וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש יא מאת ה' מן השמים. דא מסטרא דמייא ודא מסטרא דאשא. יא דא ודא הוא דינא דגיהנם, וחייבין דגיהנם יב בתרין דינין יג אלין אתדנו.

רס) א"ל, דינא דחייבי דגיהנם, תריסר ירחי, וקב"ה סליק לון מגיהנם, ותמן מתלבנין, ויתבין לתרעא דגיהנם יא וחמאן אינון יב חייבין דעאלין, וודנין לון יג תמן, ואינון תבעי רחמי עלייהו. יד ולבתר, קב"ה חייס כ עלייהו, כל ואעיל

מסורת הזוהר

א) ויהי כהוציאם: ח"א קח: ח"ב קצו. ב) ואתם לא תצאו: לעיל פ' נח ל' ציון ב'.

חלופי גרסאות א) נ"א שריא. ונ"א שרייא. ב) נ"א דשרייא. ג) נ"א מוסיף בעי בינ. ד) נ"א לאסתכלא. ס) נ"א וקרא אוכת דכתיב. ו) נ"א מוסיף דינא ואתעביד (אה"ל). ז) נ"א בג"כ. ח) נ"א מוסיף א"ל דייך לשיזבא נפשך ונפשא דבייך ולא דחוס [תחוס] על ממנך [ממונך] אל תביט אחרך אנת אחתיבת עמהן ובזכות אברהם [דאברהם אשתיובת] אנת אשתויב וליתך כדאי למחוי בפורעונתא [כפרענותהון] (רמ"ק ואה"ל). ט) נ"א דחייבין דגיהנם. י) נ"א במייא. יא) נ"א ל"ג מאת ה' מן השמים. יב) נ"א ל"ג דא. יג) נ"א בתרי. יד) נ"א אלין. טו) נ"א מוסיף דגיהנם, תריסר שתא. טז) נ"א חייבייא. יז) נ"א ודיינין. יח) נ"א ל"ג תמן. יט) נ"א ל"ג ולבתר קב"ה חייס עלייהו. כ) נ"א עליהו. כל) נ"א ועאיל. ונ"א ועאלין ול"ג לין.

מאמר	הסולם	וה' המטיר על סדום
<p>וגו'. ואח"כ יצאו ממנו מלוט. שתי אומות שלמות. וזכה שיצאו ממנו דוד ושלמה המלך. רנז) חמי מה כתיב וכו': ראה מה כתוב. ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר המל"ט על נפשך וגו'. בוא וראה בשעה שהדין שורה בעולם, הגה למדנו, שאדם אינו צריך להמצא בשוק, כי מאחר שהדין שורה אינו משיגה להבדיל בין צדיק לרשע. וע"כ אדם אינו צריך להמצא שמה. לכן נתבאר (לעיל פ' נח דף ע"א אות ר') שמשום זה נסתתר נח בתיבה, כדי שלא יביט בעולם בשעה שהדין נעשה, וכן כתוב, ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, דהיינו עד שהדין כבר נעשה, ומשום זה, כתוב, ויאמר המל"ט על נפשך אל תביט אחרריך.</p>	<p>הדין שעשה הקב"ה בהמבול, והדין שבסדום שניהם היו דינים של גיהנם, כי הרשעים שבגיהנם נידונים במים ובאש. רנט) אמר ר' יצחק וכו': אר"י סדום נידונה בדינו של גיהנם, נשמע, שכתוב, וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת ה' מן השמים, זה נידון מבחינת מים, וזה נידון מבחינת אש, וזה הוא דינו של גיהנם, והרשעים שבגיהנם, בב' בחינות דינים אלו נדונים, כי יש גיהנם של שלג, שהוא מים, ויש גיהנם של אש.</p>	<p>רס) א"ל דינא וכו': אמר לו, הדין של הרשעים בגיהנם הוא י"ב חדשים, ושם הם מתלבנים, דהיינו שמתהרים שמה, ואחר כך הקב"ה מעלה אותם מגיהנם ויושבים על פתחו של גיהנם, ורואים את הרשעים הנכנסים שם ורנים אותם, והם מבקשים רחמים עליהם ואחר</p>
<p>רנח) ר' יצחק ור' יהודה וכו': ר"י ור"י היו הולכים בדרך. א"ר יהודה לר' יצחק, (רש"י דף ק"ז ע"ב)</p>		

לון לדוכתא דאצטריך לון. מההוא יומא ה' ולהלאה, גופא אשתכך בעפרא, ונשמתא ירתא * י אתרה י כדחוי לה.

רסא) ת"ח, דהא אתמר, דאפילו אינון בני טופנא, לא אתדנו, אלא באשא ד ומיא. מייא ס קרירן ו נחתי מלעילא, ומייא רתיחן ז סלקי ח מתתא כאשא. ואתדנו בתרי דינין, בגין דדינא דלעילא, הכי ט הוה, י בג"כ בסדום גפרית ואש.

רסב) א"ל, אי יקומון ליום י' דינא. א"ל י' הא אתמר. אבל אלין י' דסדום ועמורה, לא יקומון, י' וקרא אוכת, דכתיב * גפרית ומלח שריפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמיח וגו'. אשר הפך ה' באפו ובחמתו. אשר הפך ה': בעלמא דין. באפו: בעלמא דאתי. ובחמתו: בזמנא דומין קב"ה, לאחייא מתייא.

רסג) סו א"ל ת"ח, כמה דארעא דלהון אתאביד לעלם ט ולעלמי עלמיא, הכי נמי אתאבידו אינון, לעלם ולעלמי ז עלמיא. ות"ח, דינא י' דקב"ה, דינא י' לקבל דינא, אינון לא הוה תייבין נפשא דמסכנא, במיכלא ז ובמשתיא, אוף הכי קב"ה, לא כל אתיב לון נפשיהו לעלמא דאתי.

רסד) ות"ח, אינון אתמנעו מצדקה, דאקרי חיים, אוף כ' קב"ה, מנע מנייהו חיים, בעלמא דין, ובעלמא דאתי. וכמה דאינון כ' מנעו אורחין כ' ושבילין מבני

מסורת הזהר

א) גפרית ומלח שריפה: דברים כט.

חלוסי גרסאות ה' ג"א ולהלאה. כ ג"א אתרא. נ ג"א כדקא חזי. ד ג"א ומייא. ה ג"א ליג קרירן. ו ג"א נחית. ז ג"א ליג סלקי. ח ג"א לתתא. ט ג"א הוי. י ג"א כך. וניא בגיני כך. יא ג"א מוסיף דינא ע"כ. יב ג"א מוסיף הא ברינא. יג ג"א סדום. יד ג"א וקראי אוכחו, טו ג"א ליג א"ל. טז ג"א לעלמי. יז ג"א עלמיא. יח ג"א דעביד קב"ה. יט ג"א לקביל. כ ג"א ובמשתייא. כא ג"א תאיב. כב ג"א הקב"ה. כג ג"א אמנעו. כד ג"א מוסיף ושבילין דרחמי.

וה' המסיר על סדום

הסולם

מאמר

ובחמתו, בזמן שעתיד הקב"ה להחיות המתים. רסג) א"ל ת"ח, כמו שארצם נאבד לעולם ולעולמי עולמים. כן נאבדו גם הם לעולם ולעולמי עולמים. ובוא וראה, הדין של הקב"ה הוא דין כנגד דין, כלומר, מדה כנגד מדה. הם לא היו מחזירים נפש העני במאכל ומשקה כן גם הקב"ה אינו מחזיר להם נפשם לעולם הבא. ומה שהוהר אומר לעולם הבא, הוא בדיוק, משום שלומד מארצם, וארצם נאבד רק במשך זמן שתא אלפי שני, שאז היא נקרא לעולם ולעולמי עולמים, אבל בגמר התקון תחזור סדום לקדמותה כמ"ש (ביחזקאל ט"ז) ואחותך סדום ובנותיה תשבנה לקדמותן. וע"כ גם בנפשם אינו אומר בזמן התחיה, כנ"ל בדבור הסמוך, לענין העמדה בדין, אלא אומר רק לעוה"ב. שהוא נוהג רק במשך שתא אלפי שני. רסד) ת"ח אינון וכו': ובוא וראה, הם נמנעו מליתן צדקה שנקראת חיים, אף הקב"ה מנע מהם חיים בעולם הזה ובעולם הבא. וכמו שהם מנעו מבני העולם אורחות ושבילים

ואחר כך, הקב"ה מרחם עליהם, ומעלה אותם גם מפתחו של גיהנם, ומביאם אל המקום הנצרך להם. מיום ההוא ואילך, הגוף נשתכך בעפרא, והנשמה יורשת מקומה כראוי לה.

רסא) ת"ח דהא וכו': בוא וראה, כי למדנו, שאפילו בני המבול לא נדונו אלא באש ומים, מים קרים ירדו מלמעלה, ומים רותחים מלמטה, מן התהום. (כנ"ל פ' נח דף כ"א אות ס' ע"ש) ונדונו בכ' דינים, משום שהדין של מעלה כן הוא, בכ' דינים, מים ואש, משום זה היה בסדום גפרית ואש. שגפרית הוא ממים, כנודע.

רסב) א"ל אי יקומון וכו': שאל אותה, אם יקומו אנשי סדום לעתיד ליום הדין. אמר לו הרי למדנו, אבל אלו של סדום ועמורה לא יקומו לדין, לעתיד בעת תחית המתים. והכתוב מוכיח, שכתוב גפרית ומלח שריפה כל ארצה וגו' אשר הפך ה' באפו ובחמתו, שפירושו, אשר הפך ה', בעולם הזה. באפו, בעולם הבא. (והיי דף ק"ז ע"ב ס' דף ק"ח ע"א)

עלמא, הינ א קביה, מנע י מנייהו אורחין ושביילין דרחמי, לרחמא עלייהו בעלמא דין, ובעלמא דאתי.
 רסה) ר' אבא אמר, כלהו י בני עלמא יקומון, ויקומון לדינא. ועלייהו י כתיב * ואלה לחרפות ולדראון עולם. וקביה מארי דרחמין איהו, כיון דדן להו בהאי עלמא, וקבילו דינא, לא אתדנו בכלהו דינין.
 רסו) א"ר חייא כתיב וישלח את לוט מתוך ההפכה ווגו. י מהו י בהפוך את הערים אשר ישב בהן לוט. י אלא, בכלהו עבד דיוריה לוט, דכתיב י ולוט ישב בערי הככר ויאהל עד סדום. י ולא קבילו ליה, בר דמלך סדום קביל ליה * בסדום, בגיניה דאברהם.

סתרי תורה

רסז) (** תוספתא. קטורי רמאי, הורמני י דבדורי, חכימין, י בסכלתנו י יסתכלון למנדע, בשעתא דרישא חורא אתקין י כרסייא, ע"ג סמכין דאבנין דמרגליטן י טבן.

מסורת הזהר

א) ואלה לחרפות לדראון עולם: לעיל ט' נח עיד ציון י"א. ב) בהפוך—אשר ישב בהן לוט: לעיל דף ג"ב ציון ב. ג) ולוט ישב בערי הככר: לעיל לך דף כ"ד ציון א'.

חלוסי גרסאות ח גיא ליג קביה. כ גיא מינייהו. ג גיא ליג בני עלמא, ד גיא מוסיף כתיב ורבים מישני ארמת עטר יקיצו אלה לחיי עולם. ה גיא ליג וגוי מהו. ו גיא ליג מן מהו עד בכלהו. ז גיא ליג אלא. ח גיא מוסיף וכתיב אשר ישב בהן לוט אלא [וראי] בכלהו עבד דיוריה. ט גיא דבורירי, ו גיא דבורייני ו גיא דבורירי ו גיא דטוריני (אה"ל). י גיא סכלתנו. יא גיא ליג יסתכלון. יב גיא כרסייא. יג גיא ליג טבן.

<p>מאמר</p> <p>ושבילים שלהם, כן מנע הקב"ה מהם אורחות ושבילים של הרחמים. מלרחם עליהם בעולם הזה ובעולם הבא.</p> <p>רסה) ר' אבא אמר וכו': ר"א, כל בני העולם יקומו לתחית המתים ויקומו לדין, ועליהם, על אנשי סדום, כתוב, ואלה לחרפות ולדראון עולם. והקב"ה בעל הרחמים הוא, כיון שדן אותם בעולם הזה, וקבלו הדין, אינם נידונים לעתיד בכף הדינים, אלא במפקחתם.</p> <p>רסו) א"ר חייא כתיב וכו': אר"ה, כתוב, וישלח את לוט מתוך ההפכה וגי' ושאל, מהו בהפוך את הערים אשר ישב בהן לוט, והלא לא ישב אלא באחת מהן. ומשיב, אלא ככולם התישב לוט, שכתוב ולוט ישב בערי הככר, ויאהל עד סדום. אלא שלא קבלו אותו, חוץ ממלך סדום שקבלו בסדום, בשביל אברהם, שהחזיר לו הנפש והרכוש שאבד במלחמת ד' המלכים.</p> <p>(דמי דף ק"ה ע"א ט) דף ק"ה ע"ב טו) ק"ו ע"ב</p>	<p>הכולם</p> <p>סתרי תורה</p> <p>רסז) תוספתא. קטורי רמאי: קשרים הרמים, היינו הצדיקים שגריץ שלהם מקושרים כרוממות הקב"ה, (כנ"ל ט' נח דף כ"ג אות ס"ד) שרים המנפצים, אח כחות הסטרא אחרא, חכמי התכונה, יתבוננו לדעת. קטורי פירושו קשרים. רמאי גבוהים ורמים. הורמני, פירושו שרים, מוציאי לפועל פקודות המלך. כמו שאמרו (עירובין ג"ט) כיון דשכיחי גבי הרמנא. דבדורי, פירושו המנפצים, כי, ואיש כלי מפסו בידו, מתרגם, וגבר מן בדוריה בידיה. (יחזקאל ט' ב') וכן ונפצתי בכ גוים מתרגם, ואבדר בכ עממין. (ירמיה ג"א כ') ודרך הסתרי תורה הוא לפתוח המאמר בספיה אל חכמי הסוד שישכילו בהדברים.</p> <p>כשעתא דרישא חורא, בשעה, שראש הלבוך, היינו א"א ששער רישיה כעמר נקי, אתקין כרסייא על נכי סמכין דאבנין דמרגליטן טבן, תקן הכסא, הוא בינה, על עמודים של אבנים טובות ומרגליות. והיינו הסוד גבורת</p>
--	---

רסח) בין אינון אבנין, אית חד א מרגליטא, שפירא בחיזו, יאה בריוא, קומטרא י דקיטרא, דמלהטא בע' גוונין, אינון ע' גוונין י מלהטן לכל סטר. (רסט) אלין ע', מתפרשאן מגו ג' גוונין. אלין זיקין, בזיקין דנציצין לדי סטרי עלמא. הכא ד איתא זיקא תקיפא, דסטר שמאלא, י דאתאחיד י בשמיא. אינון גוונין שבעין, דינא ז יתיב וספרין פתיחו. (ער) מהכא י נפקי גירין, וסייפין, ורומחין, ואשא י דקוסטרא. ואתאחיד

חלוסי גרסאות א נ"א מרגילטא. ונ"א מרגלא. (אה"ל) ז נ"א דקנטרא. נ נ"א דמלהטן. ד נ"א אחא. (אה"ל). ט נ"א דאחיד. ו נ"א בשמים. ז נ"א יתבו. ונ"א יתבי (אה"ל) ח נ"א ל"ג נפקי. ונ"א נפקין. ט נ"א דקוסטרא. (אה"ל).

מאמר

הכולם

וה' המסיר על סדום

גבורה ת"ת דו"א והנוקבא, שהם ד' רגלי הכסא, (כניל דף ו' ד"ה וו"ש ע"ש) שהיא בינה.

רסח) בין אינון אבנין, אית חד מרגליטא. בין אלו אבנים, יש מרגלית אחת, היינו הנוקבא דו"א, שפירא בחיזו יאה בריוא, טובת מראה ויסת תואר. קומטרא דקיטרא דמלהטא בע' גוונין מקום קיבוץ העשן והאש. הלוהט בשבעים פנים. היינו גורת דינא, (המובא לעיל דף ס"ד אות רט"ז) שפירושו הארת השמאל שבנוקבא. מטרם התכללותה בימין. שאז היא מקום הדינים בסוד אש לוהט וקיסור הכבשן. קומטרא, פירושו מקום קבוץ של בגדים ותכשיטים וכדומה. כי על מלתחה, שהוא מקום קבוץ בגדים, מתרגם קמטריא (מלכים ב' יוד כ"ב). קיטרא פירושו עשן, מלשון קיסור הכבשן. וענין ע' פנים מבאר לפנינו. אינון ע' גוונין מלהטן לכל סטר אלו ע' פנים לוהטות לכל צד. היינו לר' רוחות העולם שהם חו"ב תו"מ.

גוונין, וחסר גוון הנוקבא, אבל אלין זיקין נכללים בזיקין דנציצין לר' סטרי עלמא. והם על כן י"ב, דהיינו ד' סטרי עלמא חו"ב תו"מ שיש בכל אחד ג' גוונין. הכא איתא זיקא תקיפא דסטר שמאלא, כאן יש ניצוץ חזק מצד שמאל, דאתאחיד בשמיא. הנאחו בשמים שהוא ז"א. פירוש. שמכת הארת ניצוץ הזה נמצא כל בחינה ובחינה מ"ב הבחינות, מקבלח מז"א ששה קצוות, שהם חג"ת נה"י.

ונתבאר ג' בחינות בע' פנים הללו: א) שפיקרם הם רק ג' גוונים חו"ב ות"ת, וחסר שם הנוקבא. ב) שמבחינת התכללותם זה בזה, יש גם בהנוקבא אלו ג' בחינות, ומכאן נעשו אלו ג' גוונים ל"ב בחינות. ג) התאחדותם בז"א, וכל בחינה מ"ב בחינות מקבלת ו"ס חג"ת נה"י, ומכאן נעשו למספר ע' בחינות, כי שש פעמים י"ב הם ע"ב. ועקים רק ע', בסוד ע' סנהדרין וכ' עדים, ומאלו ע' פנים נמשכים ע' מלאכים כמ"ש לפנינו. שהם בית דינה של המלכות. אינון גוונין שבעין, דינא יתיב וספרין פתיחו: אלו שבעים בחינות. הדין שבהם נשקט והספרים פתוחים. כלומר: אע"פ שהספרים, שבהם כתוב הדין, פתוחים ונראים לכל, עם כל זה, הדין נשקט, ואינו פועל כלום. וה"ס מלכות דמדת הדין הגנוזה בהם, בסוד, וכי הא טוב (כנ"ל) בהקדמת זוהר דף צ"ט אוח קכב).

רע) מהכא נפקי, גירין וסייפין ורומחין ואשא דקוסטרא, מכאן יוצאים, חיצים, וחרבות, ורמחים, ואש של המגדל. פירוש. כי נתבאר לעיל שג' הגוונים, הנמשכים מג' נקודות חולם שורק חירק, נכללו בכל הד' ואמילו בהנוקבא. וע"כ כשהיא בדינין דהארת שמאל, נמשכים מכח החולם שבה בחינת חצים, שהורגים מרחוק, וכן מעליית המלכות לבינה, נחצה הבינה, ונפלה ממנה,

חציא

(רס"י דף ק"ז ע"ב)

אשא תקיפא, דנפקא ח' משמים ביה, י וכד אתאחד : אשא עלאה, באלין דלתתא, לית מאן דיכיל ז' לאתבר רוגזא * ודינא.

רעא) עיינין ה' להטין, כטיסין דנורא, נחית בהו לעלמא. ווי מאן דאערע ביה, חגיר ז' חרבין, איהו חרבא שננא בידיה, לא חייס על טב ועל ביש, דהא ה' פסקא דאנון שבעין, ברשו דאתאחיד ההוא סטרא ה' דשמיא, נחית בידיא שמאלא.

רעב) בכמה דינין אתהפך, בכמה גוונים הפוך י בכל יומא, איהו אקרי * כרום זלות, יא דמתקנא לגבי בני אדם. כל גוונים דכלי זעמו דקב"ה, ביה אתחזיין. ואינון יתבין י ברומי דעלמא, ובני נשא בסכלותא דלהון, לא משגחי בהון.

רעג) גפרית ואש, התוכא דמיא ואשא, י דמתהכתי מן י שמיא

מסורת הזהר

(א) כרום זרות: (תהלים י"ב) ת"ז תכ"ב סו:

חלופי גרסאות ה' ג"א מאלקיס. כ ג"א כד. ג ג"א ל"ג אשא. ד ג"א לאתבא, ה ג"א ולהטין. ו ג"א כטיסין. וניא גציעין (אה"ל) ז ג"א חרצין. ח ג"א פתקא. ט ג"א דשמים. י ג"א כל. יא ג"א דמתקני. וב"א דמתקנא (אה"ל) יכ ג"א ברומי. יג ג"א דמתהכתי. יד ג"א שמים.

מאמר

הסולם

וה' המסיר על סדום

שיפגוש בו כשהוא חגור בחרבות, דהיינו הדינים הנפשכים מבחינת נקודת השורק, הנקראים חרבות כנ"ל. איהו חרבא שננא בידיה, לא חייס על טב ועל ביש, הוא, יש לו בידו חרב חדה, ואינו מרחם על טוב ועל רע. דהא פסקא דאינון שבעין, ברשו דאתאחיד ההוא סטרא דשמיא נחית בידיא שמאלא. כי הפסק דין של אותם שבעים גוונים הנ"ל, יורד ביד שמאל, ברשות היחוד שנתאחד בו צד השמים, שאז לית מאן דיכיל לאתבר רוגזא, כנ"ל.

רעב) בכמה דינין אתהפך, בכמה גוונים הפוך בכל יומא: בכמה דינין

הוא מתהפך, בכל יום מתהפך לכמה גוונים, דהיינו שמקבלים כל פעם צורה אחרת, כנ"ל (בראשית א' דף ע"ז אות קי"ט) שאומר שם ומתהפכי תדיר לזמנין נוקבי ולזמנין גוברי, לזמנין רוחין, לזמנין עירין קדישין, ע"ש בהסולם. כל גוונין דכלי זעמי דקב"ה ביה אתחזיין, כל מיני הדינים הנמצאים בכלי זעמו של הקב"ה נראים בו. ואנון יתבין ברומי דעלמא, ואלו הדינים יושבים ברומי של עולם, ובני נשא בסכלותא דלהון, לא משגחי בהון, ובני אדם מהמת סכלותם, אינם מסתכלים בהם. רעג) גפרית ואש, התוכא דמיא ואשא, דמתהכתי מן שמיא אתאחידו

התחתונה ואור הג"ר נחרק ממנה. ובכונה עשתה כן הבינה, בסוד הנשר שהוא רחמני על בניו ואומר מוטב שיכנס החץ בי, ואל יכנס בבני. (כנ"ל בכמה מקומות) מכח נקודת השורק שבה נמשכים חרבות, שהורג מקרוב, וכן כל הדינין שבשורק נמשכים מכח קרבת אור הג"ר דחכמה כנודע. ומכח נקודת החירק שבה, נמשכים רמחים. שכוללים שניהם, שהורג מקרוב כמו חרב, וכן זורקים אותו ומכה מרחוק כמו חץ. כמ"ש (שמואל י"ח יא) ויטל שאול את החנית וגו'. כי הוא כולל את שניהם. וכללות ג' דינים הללו, עושה בהנוקבא בחינת אש לוהטת שהיא נקרא אשא דקוסטרא. האש שבהמגדל, שהיא הנוקבא. ואתאחיד אשא תקיפא, דנפקא משמים.

ביה: ונאחו בה, בהנוקבא, אש חזקה היוצאת משמים שה"ס ז"א. וכד אתאחיד אשא עלאה באלין דלתתא, וכשנאחו אש העליונה, דהיינו הדינים שבז"א. באלו שלמטה, דהיינו בע' דינין הנ"ל של הנוקבא, לית מאן דיכיל למתבר רוגזא ודינא, אין עוד מי שיוכל לשבור את הכעס ואת הדין של הדינים שבנוקבא.

רעא) עיינין להטין כטיסין דנורא, העינים לוחטות כלשונות אש, נחית בהו

לעלמא, ז"א יורד עמהם לעולם, היינו כעינים לוחטות, ורומי בזה לסו"ה ארדה' גא ואראה וגו'. ווי מאן דאערע ביה חגיר חרבין, ווי למי

(דשני דף קסו ע"ב י' דף קסח ע"א)

א אתאחדו דא בדא, ב ונחח על סדום. ווי לחייביא דלא : משגיחין על יקרא דמאריהון.

רעד) עשרה שמהן, גליפן בהורמנותא דמלכא, עשר אינון, וסלקין לחושבן סגי. שבעין ד גוונן, מלהטי לכל סטר. נפקי ב מגו שמהן דאגריף רוא י דע' שמהן י דמלאכיא. מ דאינון ס ברזא י דשמיא.

רעה) ואינון : יא מיכאל, גבריאל, רפאל, נוריא. יב ק מ ז : יג קדומיא, מלכיא, יד צדקיא. טו פ ת ח : טז פדאל, הומיא. יז חסדיאל. יח צ ר י : צוריא, רזיא, יט יופיא. כ ס ג ל : כא סטוטריה, כב גוריא, כג ותריאל, כד למאל. כה ח ר ק : חזקיא, רהטיאל, טו קדשיאל. ש בא : טז שמעאל, כז ברכיא, כט אהיא. ל ח ל מ : לחניאל, לב להדיאל, לג מחניאל. יד ש ר ק : טז שמיאל, רהביאל, קמשיאל. ש ר ק : שמראל, רהטיאל, קרשיאל.

רעו) לו אהניאל, ברקיא, גדיאל, דומיא, לו הדריאל, לו ודרגויה.

חלופי גרסאות א נ"א אתאחד, ב נ"א נחח, ג נ"א משגיחין, ד נ"א גוונין, ה נ"א מוסיף מגו ע' ו נ"א ליג מן דע' ער דשמיא, ז נ"א דמלאכיא (ד"א) ח נ"א מוסיף דאינון עולה מיב (אה"ל). ט נ"א רוא, י נ"א דשמים אלין, יא נ"א מוסיף מיכאל ארבי (אה"ל). יב נ"א ליג קמץ יג נ"א קדומיא (תקונים). ונ"א קמואל (תקונים). יד נ"א צוריא, ומוסיף הא קמץ באתווי (תקונים), טו נ"א ליג סתח. טז נ"א פתהיאל (אה"ל). יז נ"א חסדיאל, ונ"א מוסיף חסדיאל הא פתח (תקונים). יח נ"א ליג צרי, יט נ"א מוסיף יופיא הא צרי (תקונים). כ נ"א ליג סגור, ונ"א כתב כאן שרק : שמריאל רהטיאל קרשיאל. שורק : שמיאל וחקיאל רהביאל קמשיאל. ונ"א שרק : שכניאל רעמיאל קניאל. וסדר המלאכים שרק : שמיאל רמאל קרשיאל ואח"כ חר"ק. שב"א, חל"ם, ואח"כ אלפא ביתא (אה"ל). כא נ"א סטוטריה (תקונים). כב נ"א גבריאל (תקונים). כג נ"א וענאל (תקונים) ונ"א ורדיאל, כד נ"א למואל, ונ"א מוסיף למואל הא סגור, כה נ"א ליג חרק, ונ"א גורס כאן סדר שב"א, חל"ם, חר"ק, שר"ק, שר"ק, עם שמות המלאכים של כל אחד (תקונים). כז נ"א קרשיאל, ונ"א קדושיאל ומוסיף הא חרק (תקונים). כח נ"א שמעיא, ונ"א שכניאל, כט נ"א ברקיא, לט נ"א אהניאל ומוסיף הא שבא (תקונים). לו נ"א ליג חל"ם, לא נ"א להריאל (תקונים) ונ"א לעריאל, לב נ"א מלכיא, ונ"א מוסיף מחניאל הא חל"ם, לג נ"א ליג מן שרק עד סוף האות, לד נ"א שמועאל רעמיאל קניאל, הא שרק, שמיאל רפאל קרשיאל הא שרק (תקונים) ונ"א שבנאל רומיאל קדומיאל שרק, חכמיאל רמיאל קרשיאל חרק, (ל אלפא ביתא כסדרה, ונ"א ליג הא"פא ביתא רק שמות המלאכים דלהלן : עניאל, ענאל, אהניאל, רהמיאל, עזריאל, סגניה, וסוסניהן ודרגויה, רסיסיאל, דומיאל, סניה, טהריאל, עזריאל, גריה, סמכיאל, רמיאל, ברקיא, חסוריה [נ"א סטוריה] שבניאל, רביאל, [נ"א רביאל שכניאל] קנוניה, צוריה, פסיסתה, צורסק, עריאל, פמכיאל, נריאל, מרוניה, לסני, כמוסיה, ריאל, סטרוסיה, חוינאל, [נ"א חניאל ונ"א חוניאל] זכריאל, ונ"א דבריאן ואריאל, הינאל, דנדאל, גדיאל, בראל, אנפאל, [נ"א ענפאל], ועדיאל, אדני על כלהו, ובספר זהרי חמה כתב על ניסת הזה שהוא משובש, לו נ"א הראל (אה"ל), לו נ"א ודרגויה (אה"ל).

הסולם

מאמר

דא בדא ונחח על סדום. גפרית ואש, פירוש. הפסולת של מים והפסולת של אש, שהותכו מן שמים, ונתאחדו זה בזה, וירדו על סדום. כי שמים, ה"ס אש ומים, ימין ושמאל, שנתחברו בז"א ושמים אותיות אש ומים, כנודע, ועל ידי עונות התחתונים נפרדו ונעשו מחלוקת בין אש ומים, שה"ס ב' הקוין ימין ושמאל, ונבחן שהם הותכו, ופסולת הימין ה"ס גפרית, ופסולת השמאל ה"ס אש, ואלו ב' מיני הדינים שנתחברו, הפכו את סדום.

רעד) עשרה שמהן גליפן בהורמנותא דמלכא, עשרה שמות תקונים, ברשות המלך, דהיינו עשר ספירות, עשר אינון, וסלקין לחושבן

והנמשכים

זהריאל. חניאל. ט טהריאל. יעזריאל. י כרעיא. י למדיאל. מלכיא. נהריאל. סניה. ענאל. נ פתחיא. צוראל. ד קנאל. רמיאל. שעריאל. ט תבכיא. רעז) י תפוריא. ז שכניאל. ח רנאל. קמריה. צוריה. פסיסיה. ט עיריאל. סמכיא. נריאל. מדוניה. י לסניה. יב כמסריה. יריאל. טסמסיה. חניאל. זכריאל. י ודריאל. יג הינאל. יד דנבאל. גדיאל. טו בדאל. טז אדירירון. אדני על כלהו. רעח) כד מתחברן כלהו כחדא, ברזא חדא, בחילא עלאה, כדין אקרי וידוד, כלא בכללא חדא. מאת יי מן השמים, שמא קדישא, י דאתגלף בעי שמהן אחרנין, רזא י דשמים. יט ואלין אינון שבעין, דשלטין י על אילין עי דינין, רזא כ דויהויה ואלין שבעין שמהן יי בקדושה יהויה יי שמים. רעט) אלין נטלין מאלין, וידוד נטיף מאת ידוד, דא מן דא. ואלין תליין מאלין, תתאין בעלאין, וכלא קשורא חדא. ובהאי קב"ה אשתמודע ביקריה. שמים דאינון עי, רזא ידוד, דא איהו, ברזא דשבעין יי ותרין שמהן, יו ואלין יי אינון כ דנפקי מן י ויסע ויבא ויט.

רפ) והיו, ילי, סיט, עלים, מה"ש, לליה, אכ"א, כה"ת, הו"י, אליד, לא"ו, הה"ע. חלק ראשון יז"ל, מב"ה, הר"י, הק"ם, לא"ו, כל"י, לו"ו, פה"ל, גל"ך, יי"י, מל"ה, חה"ו. חלק שני נת"ה, הא"א, יר"ת, שא"ה, רי"י, או"ם, לכ"ב, וש"ר, יח"ו, לה"ח, כו"ק, מנ"ד. חלק שלישי אנ"י חע"ם, רה"ע, יי"ו, הה"ה, מי"ך, וו"ל, יל"ה, סא"ל, ער"י, עש"ל, מי"ה. חלק רביעי וה"ה דני, ה"ש, עמ"ם, ננ"א, ני"ת, מב"ה, פו"י, נמ"מ, יי"ל, הר"ח, מצ"ר. חלק חמישי ומ"ב יה"ה, ענ"ו, מח"י, דמ"ב, מנ"ק, אי"ע, חב"ו, רא"ה, יב"מ, הי"י, מו"ם. חלק ששי בשכמל"ן.

מסורת הוהר

(א) ויסע-ויבא-ויט: שמות י"ד.

חלופי גרסאות א גיא טהראל (אה"ל). ב גיא כמעיאל (אה"ל). ג גיא סתחאל (אה"ל). ד גיא קניאל (אה"ל). ס גיא תרביאל (אה"ל). ו זה סרר רית של אלפא ביתא למפרע. גיא חסוריה (אה"ל). ז גיא שבניאל ח גיא רפאל (אה"ל). ט גיא עידיאל (אה"ל). י גיא לסניה (אה"ל). יא גיא כמוסיה. יב גיא ורריאל (אה"ל). יג גיא הניאל. יד גיא דנדאל (אה"ל). טו גיא ליג בראל (אה"ל). טז גיא אדירירון. יז גיא דאתגליף. יח גיא ליג מן דאתגלף ער שמים. יט גיא דשמיה. יט גיא ואלין. כ גיא על עי דרגין רזא. וליג אילין עי דינין (ד"א). כא גיא דהוייה. כב גיא בקדושא. כג גיא מוסיף שמים י"ה (אה"ל). כד גיא מאילין. כה גיא ליג וחרין. כו גיא ליג ואלין אינון. כז גיא ליג מן אינון ער סוף האות. כח גיא דנפקין (אה"ל). כט גיא ליג מן דנפקי ערן סוף האית. נג"א מוסיף דנפקי מן אילין פסוקי.

<p>מאמר</p> <p>וה המסיר על סודו</p>	<p>הסולם</p>	<p>וה הנמשכים מקו שמאל מסודרים בר"ת של תשר"ק צמע"ט. שהם א"ב למפרע המורים על דין. והנמשכים מקו אמצעי מסודרים בר"ת של תשע הנקודות קמץ, פתח, צירי, סגול, שבא, חלם, הירק, שרק, ושרק שמכנים אותו מלאסום. רעח) כד מתחברן כ"הו וכו': כאשר מתחברים כולם כחדא, בסוד אחד, בכחו של העליון, דהיינו ז"א, אז נקרא והויה שפירושו הכל בכלל אחד. דהיינו ז"א ונוקבא וע' המלאכים שמתחיה. מאת דויה מן השמים, היינו שם (רש"י דף ק"ה ע"ב)</p>
-------------------------------------	--------------	---

רפא) ואלין אינון שבעין שמהן, דשליטין, על שבעין דרגין תתאין, רוא וידוד. אלין ב שבעין שמהן ידוד, רוא דאקרי שמים, י שבעא רקיעין אינון, דסלקין לשבעין שמהן, ז שמא קדישא, ה ודא איהו * וידוד המטיר, מאת ידוד מן השמים.

רפב) סתרא דסתרין לחכימין אתמסר, שמא * דא ו דאקרי שמים, מניה אתברי ז סתרא, דאקרי אדם. חשבן שיפי גופא, דאינון חושבן מאתן וארבעין ותמניא שיפין.

רפג) חשבן אתוהי מאתן ט ושית סרי, שמא דא ט דאיהו רוא י וסתרא כללא דכל יט אורייתא, בכ"ב אתוון ועשר אמירן, בגין דהא שמא דא, מאתן י ושית סרי אתוון, ותלתין ותרין שביילין דאתכלילין ביה, הא מאתן וארבעין ותמניא שיפין דגופא.

רפד) רוא דאקרי אדם, דשליט על כרסיא, רוא דשבעין י דלתתא,

מסורת הזהר

(א) והי המטיר: לעיל פרשת נח דף מ' ציון א.

חלוסי גרסאות א ג'א איין. ב ג'א ל'ג שבעין. ג ג'א שבעה. ד ג'א דשמא (אה"ל). ה ג'א ל'ג ודא איהו. ו ג'א אקרי. ז ג'א סיהרא (אה"ל). ח ג'א ושית סרי אתין ול'ג מן שמא עד ותלתין. ט ג'א איהו. י ג'א וסטרא. ו ג'א דסתרין (אה"ל). יא ג'א דאורייתא ול'ג דכל. יב ג'א ושטרין. יג ג'א לתתא.

וה המטיר על כדום

הכולם

מאמר

רפג) חשבן אתוהי מאתן ושית סרי וכי: חשבון אותיותיו של ע"ב שמות הוא רי"ו. כי בכל שם יש ג' אותיות, וג' פעמים ע"ב הוא רי"ו. שם זה, ע"ב, הוא הסוד, והנסתר, כלל כל התורה, ונכלל בכ"ב אותיות ועשרה מאמרות שבנימט' ליב שה"ס ל"ב שבילין של החכמה, ונמצא כי שם הזה, הוא רי"ו אותיות ועם ל"ב שבילין שנוכללו בו, עולים יחד רמ"ח, והם רמ"ח אברים של הגוף. פירוש זון'ן נקראים כ"ב אותיות, ועשרה מאמרות היינו עשר ספירות דבינה, ואלו המוחין דע"ב אינם מתגלים זולת ע"י עלית זון'ן למ"ן אל הבינה, שנתחברו כ"ב אותיות דזון'ן עם ע"ס דבינה, לפיכך מכונה עלית מ"ן הזו בשם ל"ב שבילין דחכמה או ל"ב נתיבות החכמה. ללמדך שכל החכמה המתגלה באצילות, מתגלים רק בשבילים הללו, וכיון שז"א הוא הגורם לאלו המוחין, ע"כ נחקקו בו בסוד רמ"ח בחינות, שיוורה על ל"ב שבילין, ורי"ו אותיות המתגלים ע"י ל"ב שבילים, כנ"ל. וה"ס רמ"ח אברים שבגוף, ומטעם זה מכונה ז"א עצמו ג"כ בשם אדם כמ"ש לפנינו, שיוורה על התפשטות מוחין הללו בו.

רפד) רוא דאקרי אדם וכי: וזה סוד שז"א נקרא אדם, השולט על הכסא שהוא סוד שבעים שלמטה, דהיינו ע' דינין וע' מלאכים הנמשכים מהם כנ"ל שהם מכוונים כסא, וזה סוד

שכתוב

מן הויה שה"ס ע' שמות דז"א, זה מן זה, ואלו תלוים באלו דהיינו התחתונים שהם ע' דינים, תלוים בעליונים שהם ע' שמות דז"א, והכל קשר אחד, כלומר, שמתקשרים זה בזה ומאירים כבת אחת, ובוזה מתגלה הקכ"ה בכבודו, מה שאמרנו ששמים הוא ע' וסוד הויה בלי ו', זה הוא בסוד ע"ב שמות היוצאים מג' הפסוקים: ויסע, ויבא, ויט, הנאמרים בפרשת קריעת ים סוף.

רעא) ואלין אינון שבעין שמהן וכי: ואלו הם ע' השמות, השולטים על ע' מדרגות התחתונות שהם סוד והויה עם ו', ואלו הם ע' השמות שה"ס הויה בלי ו'. בסוד שנקרא שמים, דהיינו ז"א, ז' רקיעים הם, דהיינו ז"ס דז"א הנקרא שמים, שכל אחד כולל מעשר, שעולים לע' שמות של השם הקדוש, הויה, וזה הוא סוד הכתוב, והויה המטיר, שה"ס ע' דינין דנוקבא, מאת ה' מן השמים שה"ס ע' השמות של השם הקדוש הויה.

רפב) סתרא דסתרין לחכימין אתמסר וכי: סתר שבסתרין נמסר לחכמים, אשר שם זה שנקרא שמים, ממנו נברא סוד הנסתר שנקרא אדם, שחשבון אברי גופו הם חשבון רמ"ח אברים, פירוש, משמים, שה"ס ז"א בהמוחין דע"ב שמות, נמשך האדם, וע"כ נברא באדם, רמ"ח אברים, שהם כנגד רי"ו האותיות שבע"ב שמות, ול"ב נתיבות החכמה, כמ"ש לפנינו.

(רפו"י דף קיח ע"ב *) דף קיט ע"א

וסתרא דא, דכתיב * ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, ודא הוא סתרא דכתיב וימי המטיר על סדום א וגוי. מאת יי מן השמים. וכלא חד, ומלה חדא, וסתרא חדא, לחכימי לבא אתמסר ב זכאה חולקהון בעלמא, דין ובעלמא דאתי.

רפה) ג סדום גזר דינא דלהון, על דמנעו צדקה מנייהו, כד"א ב ויד עני ואביון לא החזיקה. ובגין כך, ד דינא לא הוה, אלא מן ה שמים, צדקה ושמים כלא ו חד, וכתיב ג כי גדול מעל שמים חסדך, ובגין דתליא ו צדקה ה בשמים, דינא ה הוא משמים, דכתיב מאת יי מן השמים.

רפו) דינא דישאל מהאי אתר, דכתיב י ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום. ואקרי ירושלם, אחות לסדום, כד"א ה הנה זה היה עון סדום אחותך, ודינהון הוה מן י שמיא, דינא חדא כסדום, על דמנעו צדקה מנייהו. בר דדא אתהפך, ודא אתחרב, דא אית לה תקומה, ודא לית לה תקומה. (ע"כ סיח)

מסורת הזהר

א) ועל דמות הכסא: לעיל פ' נח צ"ו ציון ג'. ב) ויד עני ואביון: יחזקאל ס"ז. ג) כי גדול מעל שמים: ח"א ריש. ח"ב ו. רנב: ח"ג טו. רצח. ד) ויגדל עון בת עמי: איכה ד' ה) הנה זה היה עון סדום: יחזקאל ס"ז.

חלופי גרסאות א) נ"א ליג וגוי. ב) נ"א מיסיף זכאה איהו. ג) נ"א סתם. ד) נ"א ליג דינא. ונ"א דינא (אח"ל). ה) נ"א השמים. ו) נ"א חדא. ז) נ"א צדקע (אח"ל). ח) נ"א בשמיה. ונ"א בשמא. ט) נ"א הוה. י) נ"א שמים.

וה' המטיר על סדום

הסולם

מאמר

רפו) דינא דישאל וכו': הדין של ישראל הוא גם כן מאותו מקום, דהיינו מן השמים, שכתוב, ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום, וירושלים נקרא אחות אל סדום, כמו שאתה אומר, הנה זה היה עון סדום אחותך, ועל כן היה דינם מן השמים, דין אחד עם סדום, על שמנעו את עצמם מלעשות צדקה, רק ההפך הוא שזה נתהפך דהיינו סדום, וזה נחרב דהיינו ירושלים, זה יש לה תקומה, דהיינו ירושלים וזה אין לה תקומה, דהיינו סדום.

פנימיות הדברים, כי ערי סדום היו ממשיכים בחינת ג"ר דהארט שמאל, וזה היה בחינתם עצמם. ובחינת ירושלים הוא רק ו"ק דהארט שמאל, ומטרם חטאת סדום, היו המוחין של הארת השמאל מסודרים למעלה כראוי לחיות, דהיינו ג"ר למעלה, ואחריהן ו"ק, ואחריהן גורת דינא המובא לעיל, (באות רט"ז) וכשחטא ויצא גזר דינם, אז הפך המדרגות ממטה למעלה, בהמוחין דהארט השמאל, שהעלה גורת דינא למעלה, שרק היא נעשתה ראויה לזווג, כנ"ל בסו"ה בערב היא באה ע"ש. ואחריה נמשכו הו"ק דמוחין, ואחריהן למטה מכולם נפלו הכלים דג"ר דמוחין, וכיון שהפך ה' המדרגות למעלה כן נתהפכו ערי סדום למטה, להיותם מבחינת

שכתוב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. דהיינו ז"א המכונה אדם, הוא ממעל הכסא, שה"ס הנוקבא וע' דינין שבה, וזה הוא סוד שכתוב והוי"ה המטיר על סדום וגוי שהוא הנוקבא וע' דינין שלה, שה"ס כסא, מאת הויה מן השמים, שה"ס ז"א שהוא ממעל הכסא, והכל אחד וענין אחד וסוד אחד, שנמסר לחכמי לב. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

רפה) סדום גזר דינא וכו': סדום, הגזר דין שלהם היה, על שמנעו את עצמם מלעשות צדקה, כמו שאתה אומר, ויד עני ואביון לא החזיקה, ומשום זה, הדין שלהם לא היה אלא מן השמים, כי צדקה ושמים הוא אחד, וכתוב כי גדול מעל שמים חסדך, הרי שצדקה וחסד, נמשכים מעל השמים, ומשום שצדקה תלויה בשמים נמשך גם דינם מן השמים, שכתוב מאת ה' מן השמים, פירוש כי יש דינין דנוקבא ויש דינין דכורא, (כנ"ל דף י"ט ד"ה וחוא) ואומר דינין דסדום הם דינין דכורא, דהיינו מן השמים שהוא ז"א, והוא מטעם שגזר דינם יצא על מניעת הצדקה, שפגם הזה נוגע בז"א, שמנעו אותו להשפיע צדקה וחסד להנוקבא, וע"כ גם דינם דין דכורא.

(ושרי דף קיט ע"א)

רפז) * ותבט אשתו מאחריו, מאחריה ^ט מבעי ליה, אלא מבתר שכינתא, ר' יוסי אמר, מבתריה דלוט, דמחבלא אזיל אבתריה, וכי אבתריה אזיל, והא נ הוא שדר ליה, אלא בכל אתר דהוה אזיל לוט, אתעכב מחבלא לחבלא, נ וכל אתר דאזיל כבר, ושביק לאחוריה, הוה מהפך ליה מחבלא. רפח) ובגין כך, אמר ליה, ^ז אל תבט אחרוך, דהא ^ז אנא אחבל בתרך, ועל דא כתיב, ותבט אשתו מאחריו. ^ח וחמת מחבלא, כדין ותהי נציב מלח. דהא בכל ^ו זמנא דמחבלא, לא ^ז חמי ^ח אנפוי ^ט דבר נש, לא מחביל ליה, כיון דאתתיה אהדרת אנפאה, לאסתכלא אבתריה, מיד ותהי נציב מלח. רפט) רבי אלעזר ורבי יוסי, הוו קיימי יומא חד, ועסקי בהאי קרא, אמר רבי אלעזר, כתיב ^ז ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה. האי בה בה, תרי ^ז זמני, אמאי. אלא הא אתמר, דקודשא בריך הוא, פליג כל ^ז עמין וארעאן לממנן שליחן, ^ז וארעא דישראל, לא שליט בה

מסורת הזהר

א) ותבט אשתו מאחריו: (בראשית י"ט) ח"ב רכז: ב) אל תבט אחרוך: (בראשית י"ט. ג) ארץ אשר לא במסכנות: לעיל לך דף קמ"ד ציון ג'.

חלוסי גרסאות א) נ"א מיבעי. ב) נ"א איהו תוה. ג) נ"א ל"ג מן וכל עד ובניכ. ד) נ"א דינא. ה) נ"א וחמאת. ו) נ"א זימנא. ז) נ"א אחמי. ח) נ"א אנפי. ט) נ"א לבר נש. י) נ"א זימני. יא) נ"א עלמין. יב) נ"א וארעא דישראל קכ"ה ירית לה ולא יהב לה לשליחא ולא לממנא [ממנא] אחרא אלא איהו בלחורוי שליט בה ועמא דישראל לא שליט בהו [כה] מלאכא ולא ממנא אחרא אלא איהו בלחורוי [נ"א מוסיף ירית לה אח"ל].

מאמר	הסולם	וה' המסיר על סדום
------	-------	-------------------

הג"ר שנפלו למטה מכולם. ואמר לעיל באות רס"ג כמה דארעא דלהון אחאביד לעלם ועלמי עלמאי הכי נמי אחאבידו אינון וכו', והיינו כי תקון זה שנעשה בהארץ השמאל נשאר כן בהחלט עד גמר התקון. שנאמר אז ואחותך סדום ובנותיה תשבנה לקדמותם. כי אז יחזרו המדרגות למעלה לקדמותם, דהיינו ג"ר למעלה ואחריהם ז"ת, ולבסוף גזרת דינא.

וזהו אמרו כאן בר דרא אחהפך, ורא אתחרב, כי אע"פ שדין ירושלים וסדום אחד הוא, מ"מ יש הפרש רב, כי סדום להיותם מבחינת ג"ר, הרי נתהפכו ונתבטלו עד גמר התקון, משא"כ ירושלים להיותה מבחינת ו"ק לא נהטכה, כי ו"ק דמוחין דשמאל נשאר מהארץ השמאל על מקומם, באמצע, ולא יארע בהם שינוי לעולם, אלא לסבת עונם נחרבו, כי נסרד הזווג העליון לשעתו, עד שיעשו תשובה. וי"ש דא אית לה תקומה, ירושלים יש לה תקומה, אם יעשו ישראל תשובה, ואפילו לפני גמר התקון. ורא לית לה תקומה, וסדום אין לה תקומה. כי המהפכה לא תבטל מטרם גמר התקון. כנ"ל. (ע"כ סתרי תורה)

מאמר ארץ אשר לא במסכנות. רפט) ר' אלעזר ור' יוסי וכו': ר"א ור"י, יום אחד, היו עומדים ועוסקים בכתוב הזה. אמר ר' אלעזר, כתוב, ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, לא תחסר כל בה, אלו בה בה, שתי פעמים, למה לי. אלא הא אתמר וכו' ומשיב, אלא כבר אמרו, שהקב"ה חלק את כל העמים והארצות לממונים שליחים, וארץ ישראל, אין מלאך שולט בה ולא ממונה אחר, אלא הקב"ה לבדו. ומשום זה הביא את

מאמר ותבט אשתו מאחריו. רפז) ותבט אשתו מאחריו: ושואל, כתוב (דוסיי דף ק"ה ע"ב)

מלאכא, ולא ממנא אחרא, אלא איהו בלחודוי, בגין כך אעיל ל לעמא י דלא שליט בהו אחרא, ד לארעא דלא שליט בה אחרא.

רצ) תא חזי, קודשא בריך הוא, יהיב מזונא תמן בקדמיתא, ולבתר לכל עלמא. כל שאר עמין עכו"ם במסכנות, וארעא דישראל לאו הכי, אלא ארץ ישראל י אתון בקדמיתא, ו ולבתר כל עלמא.

רצא) ובג"כ ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם. אלא בעתירו, בספוקא דכלא. תאכל בה, ולא באתר אחרא. בה בקדישו ד ארעא. בה שריא מהימנותא עלאה. בה י שריא ברכתא דלעילא, ולא באתר י אחרא.

רצב) ת"ח כתיב * כגן יי כארץ מצרים. י עד הכא לא י אתידע, גן יי אי י הוא ארץ מצרים, ו ואי איהו ארץ סדום, * ואי איהו גן יי, דאקרי גן עדן. אלא, כגן יי דאית ס' ביה ספוקא, ועדונא דכלא, הכי נמי הוה סדום, והכי נמי מצרים. מה גן יי, לא אצטריך בר נש לאשקאה ליה, אוף מצרים לא אצטריך אחרא לאשקאה ל' ליה, בגין דנילוס איהו אסיק, ואשקי לכל ארעא י דמצרים.

רצג) ת"ח מה כתיב ב והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלם וגו'. דא הוא י עונשא דלהון, דאתמנע מנהון מטרא, מה כתיב, ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו'. חמי דלא כתיב, ולא עליהם יהיה

מסורה זוהר

א) כגן ה' כארץ מצרים: (בראשית י"ג) ח"א פא: ח"ג קלו: ז"ח שה"ש ע"ב טא שיט. ב) והיה אשר לא יעלה: זכריה י"ד.

חלופי גרסאות א נ"א מוסיף לעמא דישראל, ב נ"א ליג דלא, ג נ"א דשליט וליג דלא. ד נ"א ליג לארעא דלא שליט בה אחרא. ה נ"א ליג עכו"ם. ונ"א ע"ו. ו נ"א ליג אתון. ז נ"א לבתר. ח נ"א ארעא. ט נ"א שרייא. י נ"א שרייא. יא נ"א מוסיף אחרא, בארעא בעתירו לבר במסכנו (אה"ל). יב נ"א ליג עד. יג נ"א אתידע. יד נ"א איהו. טו נ"א ארץ סדום וליג ואי איהו. טז נ"א ליה. יז נ"א ליג מן ליה עד אוף סדום באות רצינ. יח נ"א מוסיף דמצרים, כך תיא סדום דכתיב כי כלה משקה כל עירונין דעלמא הוה בה. ונ"א מוסיף דמצרים, כך הוא סדום דיא כי כלה משקה כל עירונין דעלמא הוה בה (אה"ל). יט נ"א ענשא.

מאמר	הסולם	ארץ אשר לא במסכנות
העם, שאין אחר שולט עליו חוץ מהקביה, אל הארץ, שאין אחר שולט עליה חוץ מהקב"ה.	רצב) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה, כתובי כגן ה' כארץ מצרים, באכה צוער ושואל, עד כאן עוד לא נודע מהכתוב, אם ארץ מצרים הוא כגן ה', ואם ארץ סדום הוא כגן ה', ואם גן ה', הוא הגן הנקרא גן עדן. ומשיב, אלא המירוש הוא. כגן ה', שהוא גן עדן, שיש בו מלוא ועדן לכל, כן היה סדום וכן היה מצרים. מה גן ה', אין אדם צריך להשקותו כן מצרים, אין אחר צריך להשקיתה. משום שנהר נילוס עולה ומשקה את כל ארץ מצרים.	רצג) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלם וגו'. זה הוא העונש שלהם שנמנע מהם הגשם, ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו', ראה, שלא כתוב כאן
רצ) ת"ח קודשא בריך הוא וכו': בוא ראה, הקביה נותן תחילה מזונות לארץ ישראל, ואחר כך לכל העולם, ונמצאים כל שאר העמים עכו"ם, מקבלים במסכנות, וארץ ישראל אינו כך, אלא ארץ ישראל ניוון מתחילה, ואחר כך כל העולם ניוונים משירים.	רצא) ובג"כ, ארץ וכו': ומשום זה, כתוב, ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, אלא בעשירות, בכל המלוא, תאכל בה, ולא במקום אחר. כה, יורה בקדושת הארץ, כה שורה אמונה העליונה, כה שורה ברכה העליונה, ולא במקום אחר. וע"כ כתוב בהמקרא ב' פנמים בה, לרמוז על כל הנוכר.	
	(דפו"י דף קפ"ח ע"ב * דף ק"ט ע"א)	

הגשם, בגין דלא נחית מטרא למצרים, ולא אצטרכן ליה, אלא א עונשא
 י דלהון מה הוא, דכתיב * וזאת תהיה המגפה אשר יגוף ה' את כל הגוים
 י וגו'. בגין דמצרים לא צריכין למטרא. אוף סדום, ד מה י כתיב ביה, כי כלה
 משקה, כל י עדונין דעלמא הוו בה, ועל דא י לא בעאן דבני נשא
 אחרנין יתעדנון בה.

רצד) רבי ס חייא אמר, אינון הוו חייבין מגרמייהו, ע וממונהון, דכל
 י בר נש דאיהו צר עינא לגבי מסכנא, יאות הוא דלא יתקיים בעלמא. ולא
 עוד, אלא דלית ליה יא חיים דעלמא דאתי. וכל מאן דאיהו וותרן לגבי מסכנא
 יאות הוא דיתקיים י בעלמא, י ויתקיים עלמא בגיניה, ואית ליה חיים י ואורכא
 דחיי דעלמא דאתי.

רצה) י ויעל לוט מצוער וישב בהר הוא ושתי בנותיו עמו יו וגו'. מאי
 טעמא. בגין דחמא דהוה י קריב י לסדום, ואסתלק מתמן.
 רצו) רבי יצחק פתח י והוא מסיבות מתהפך בתחבולותיו לפעלם וגו'.
 י קב"ה, מסכב, י סבובין דעלמא, ואייתיה (ה) קומרין טהירין, כ למעבד כל עובדוי
 ולבתר מהפך לון, ועביד לון י כגונא אחרא.

דרך אמר

(ה) סירטוי לעיל דף פ"ג ע"א:

מסורת הוהר

(א) וזאת תהיה המגפה: (שם) ח"ב נח:
 (ב) ויעל לוט מצוער: ח"א קי: קיא: רנה.
 (ג) והוא מסיבות מתהפך: איוב ל"ו.

חלופי גרסאות א נ"א ענשא. ב נ"א דילחקן. ג נ"א ליג וגו'. ד נ"א ליג מה. ה נ"א דכתיב וליג מה.
 ו נ"א עירונין. ז נ"א מוסיף לא הוו (אה"ל). ח נ"א חיים. ט נ"א מוסיף וממונהון דהוו צר
 [וצר] עינא. י ג"א מאן. יא נ"א חייא. יב נ"א עלמא. יג נ"א עלאה בניניה. יד נ"א ליג ויתקיים עלמא. יז נ"א
 ואורכא. יח נ"א כי ירא לשבת בצוער וליג וגו'. יט נ"א ליג קריב. כ נ"א דהוה בצוער קריבא לסדום. כא נ"א
 סדום ונ"א לסדום. כב נ"א מוסיף והוא מסיבות קב"ה (אה"ל). כג נ"א סבובין. כד נ"א למעבד. כה נ"א
 עובדוי. כז נ"א בנונא.

מאמר

הסולם

ויעל לוט מצוער.

רצה) ויעל לוט מצוער וישב בהר הוא ושתי
 בנותיו עמו וגו': ושאל מה הטעם
 שעלה מצוער. ואומר, שהוא משום שראה שצוער
 קרוב לסדום וע"כ עלה משם.

רצו) ר' יצחק פתח וכו': ר"י פתח, והוא
 מסיבות מתהפך בתחבולותיו לפעלם
 וגו', דהיינו שהקב"ה מסכב סבות בעולם
 ומביא אורות משחיתים שיעשו מעשיה, ואחר
 כך מהפך אותם, ועושה אותם באופן אחר
 טהירין, פירושו אורות. קומרין הוא כמו גומרין
 כי ק' מתחלפת בג', ופירושו משחיתים, כי
 ואכל פרי בהמתך (דברים כ"ח נ"א) מתרגם
 יונתן, ויגמרון ולדי דבעירכון. ואומר בפירוש
 הכתוב, והוא מסבות מתהפך וגו' שמדרך
 הקב"ה, להביא תחלה אורות משחיתים, העושים
 מעשים. של חורבן, ואח"כ מהפך אותם ומתקן
 אותם.

כאן, ולא עליהם יהיה הגשם, כי לא ירד גשם
 במצרים ואינם צריכים לו. אלא עונש שלהם
 מה הוא, היא כמ"ש וזאת תהיה המגפה אשר
 יגוף ה' את הגוים וגו'. שהוא משום שהמצרים
 אינם צריכים גשם.

אף סדום וכו': אף סדום היה כגן ה', מה כתוב
 בהם, כי כלה משקה דהיינו כל מעדני
 עולם היו בה. ועל כן לא רצו, שאנשים
 אחרים יתעדנו בה. ולא קבלו אירחים.

רצד) רבי חייא וכו': רח"א, הם, אנשי סדום,
 היו רשעים מעצמם ומרכושם, ולא
 מסכת ארצם הטובה, כי לא רצו ליתן צדקה. כי כל
 אדם, שהוא צר עין כלפי עני, ראוי לו, שלא
 יתקיים בעולם. ולא עוד, אלא שאין לו חיים
 לעולם הבא. וכל מי שהוא טוב לב לעני,
 ראוי לו שיתקיים בעולם, והעולם יתקיים בזכותו,
 ויש לו חיים, ואריכות ימים לעולם הבא.

(רש"י דף קט"ט ע"א)

רצו) ח ובמה ב בתחבולותיו, עביד תחבולין, ומסכב י סבובין, ד לאפכא לון, וולאו כאינן קדמאי. * לפעלם. בגין פעלם דבני נשא, כמה דאינן עבדין עובדין, הכי מהפך לון. כל אשר יצום על פני תבל ארצה. ו בגין ד עובדין דבני נשא, מהפך לאינן מסבות, בכל י מה דאיהו פקיד לון על פני תבל וגו'.

רצח) רבי אלעזר אמר, והוא מסבות מתהפך. הקב"ה ה) מסכב סבובין, ואייתי, יא עובדין בעלמא לאתקיימא, ולבתר דחשיבו בני נשא י דיתקיימון אינן עובדין, קב"ה מהפך לון לאינן עובדין, מכמה דהוּו בקדמיתא.

רצט) בתחבולותיו. י בתחבולתו כתיב, ט) כהאי אומנא דעביד מאנין דחרסא, בעוד י' דהיא טו טיקלא, טו אסתחרת קמיה, חשיב י' למעבד כגוונא דא, עביד. י חשיב י' למעבד כגוונא אחרא, עביד. מהפך מאנא דא למאנא כ דא בגין דההוא כל טיקלא כג אסתחרת קמיה.

ש) כך קב"ה, מהפך עובדיו, דאיהו י' עביד. בתחבולתו חסר יו"ד, ומאן

דרך אמת

ח) מנגלל נגלוליס: ט) כיוצא הזה שצופה בלי חרס ובעוד שהסקלא בידו שהם האבנים שצופה בלי חרס עליו בית נגלול האבן ההוא כן הסיי מנגלל נגלוליס כל זמן שהסקלא שהוא ב"ד העליון לפניו ולהחליף מלאך ממנוה במלאך ממנוה אחר:

חלוסי גרסאות א) ב"א במה. כ ב"א בתחבולותו. ג ב"א סיבובין. ד ב"א לאהפכא. ה ב"א ליג ולאו. ו ב"א ובגין. ז ב"א עובדין. ח ב"א נש. ט ב"א לאינן מסבות מהפך. י ב"א לאינן מסכב מהפך. יא ב"א ליג מה. יב ב"א סיבובין. יג ב"א עובדיו. יד ב"א דיתקיימון. יה ב"א בתחבולותיו. יז ב"א מיסיף דההיא ענולה. יח ב"א שקלא. יט ב"א אסתרת (אה"ל). ית ב"א למיעבד. יט ב"א ליג מן חשיב עד מהפך. כ ב"א למיעבד. כל ב"א אחרא (אה"ל). כב ב"א טקלא. וכ"א חקלא. כג ב"א אסתרת (אה"ל). ב"א עבדי.

מאמר	הסולם	ויעל לוס מצוער
<p>רצו) ובמה, בתחבולותיו וכו': ושואל ובמה, מהפך אותם. ואומר שזהו שחוב בתחבולותיו, הקב"ה עושה תחבולות ומסכב סבות להפך אותם, עד שאינם כמו הקודמים. לפעלם, היינו לפי פעלם של בני אדם, לפי המעשים שהם עושים, כך מהפך אותם המעשים של קומרין טהירין, כל אשר יצום על פני תבל ארצה, היינו שמעשי בני אדם, גורמים להפך אותם המעשים בכל מה שהקב"ה מצוה אותם על פני תבל, דהיינו שמקבלים כל מיני צורות שבעולם, לפי ערך מעשיהם של בני אדם, ובדברים הללו, פתח ר' יצחק להבין ענין עמון ומואב, שיצאו עד ידי מעשה מקולקל כזה, ולבסוף יצאו מהם כל מלכי יהודה, ומלך המשיח, כמו שמבאר להלן.</p>	<p>בתחילה, והוא חולק על ר"י שפירש הכ' שמתחילה יצאו המעשים בקלקול על ידי קומרין טהירין, ואח"כ הפכם הקב"ה ותקן אותם. ור"א מפרש שמתחילה יצאו טובים וראוים לקיום, אלא שנתקלקלו בסבת מעשי בני אדם, ואח"כ מהפכם הקב"ה אם עושים תשובה.</p>	<p>רצט) בתחבולותיו: בתחבולתו כתוב, בלי י' שיררה לשון יחיד, והוא, כאומן הזה, העושה כלים של חרס. כל עוד שאותם האבנים מסתובבים לפניו, אם חושב לעשות באופן זה עושה, ואם חושב לעשות באופן אחר עושה, כשהוא רוצה מהפך כלי זו לכלי אחרת, וכל זה הוא, משום שאותם האבנים מסתובבים לפניו.</p>
<p>רצח) רבי אלעזר וכו': ר"א אמר, והוא מסבות מתהפך, הוא, שהקב"ה מסכב סבות, ומביא מעשים להתקיים בעולם, ואחר שבני אדם חושבים שהמעשים יתקיימו, הקב"ה מהפך אותם המעשים ממה שהיו (רסויי דף קיט ע"א י" דף ק"ט ע"ב)</p>	<p>ש) כך קב"ה וכו': כן הקב"ה מהפך מעשיו שהוא עושה, בתחבולתו חסר י', שהוא לשון יחיד, ומי הוא התחבולה, הוא בית דין של מטה, שהיא הנוקבא דו"א, והיא האבנים המסתובבים לפניו, לפי שהמוחין באים להנוקבא</p>	

איהו, דא בי דינא לתתא, דאיהו ה טקלא, דאסתחרת קמיה, ועל דא, מהפך מאנין, ממאנא דא, למאנא אחרא.

שא) וכל דא כפי : פעלם דבני נשא, אי מטיבין בני נשא עובדיהון, ההוא ז טקלא דסחרא, אסחרת לון דימינא, וכדין אתעבידו ס עובדין בעלמא, לאוטבא לון כדקא יאות. ויטיקלא אסחרת תדיר, ולא שכיך, בההוא סטרא דימינא, ועלמא ז מתגלגלא ביה.

שב) אהו בני נשא ס לאבאשא * תחבולתו, דאסחר תדיר, והוה קיימא באסחרותא ס דימינא, קביה אסחר ליה, בסטרא דשמאלא, ומהפך מסבות ומאנין, דהוה בקדמיתא, להווא י סטר שמאלא.

שג) וכדין יא טקלא י אסחרא, ואתעבידו עובדין בעלמא, לאבאשא לון לבני נשא. י וטקלא אסחר י להווא סטרא, עד דבני נשא תייבין לאוטבא עובדיהון. וטקלא קיימא י עובדין דבני נשא. ועל דא בתחבולתו לפעלם י ולא קיימא תדיר.

שד) תא חזוי, קביה י גרם י סבונין ועובדין בעלמא, בגין י למעבד כ כלא כדקא יאות. כ וכלא נפקא כ מעקרא ושרשא דלעילא. אקריב אברהם לגביה, נפק כ מניה ישמעאל, כ דלא הוה אברהם גזיר, כד נפק מניה, בגין דאיהו לתתא, כ ולא אשתלים באת קיימא קדישא.

חלוסי גרסאות א גיא תקלא. כ גיא ליג כפי. ג גיא לפעלם וליג כפי. ד גיא קלא. ה גיא ליג עובדין. ו גיא ותקלא. ז גיא מתגלייא. ח גיא לאבשא. ט גיא ליג דימינא. וניא בימינא (אה"ל). י גיא סטרא. יא גיא טקלא. יב גיא אסחרת. יג גיא וטיקלא. יד גיא בההוא (אה"ל). טו גיא בעובדין. טז גיא לא. וניא מוסיף דהא לא, וניא דהאי לא (אה"ל). יז כ א עכד. יח גיא סיבונין. יט גיא למיעבד. כ גיא ליג כלא. כא גיא ולא. כב גיא מעיקרא. כג גיא מיניה. כד גיא עד לא אתגור אברהם. כה גיא מן דלא עד בגין. כז גיא ליג מן ולא עד לבתר.

מאמר הסולם ויעל לוט מצוער

והכלים שהיו מתחילה בצד ימין, מהפך אותם לצד שמאל.

שג) וכדין טקלא וכו' : ואז, האבנים מסתובבים ונעשו מעשים בעולם, להרע לבני אדם, והאבנים מסתובבים לצד ההוא לשמאל, עד שבני אדם חוזרים להטיב מעשיהם. והאבנים תלויים לפי מעשה בני אדם. ועל כן כתוב, בתחבולתו לפעלם, כי התחבולה שה"ס האבנים, תלויה בפעולת בני אדם, ותמיד אינה עומדת, אלא שמסתובבת או לימין או לשמאל, כנ"ל.

שד) תא חזוי קביה וכו' : בוא וראה, הקביה גרם סבות ומעשים בעולם, כדי לעשות הכל כראוי. והכל יוצא ונמשך למטה בעולם מן העיקר והשורש שלמעלה. הקביה הקריב את אברהם אליו, יצא ממנו ישמעאל, שעוד לא היה נמול בעת שיצא ממנו, ועל כן הוא יצא למטה, ולא נשלם באות ברית קדש. לבתר

להנוקבא, ומושפעים ממנה, בס ד ג' נקודות, שהם נבחנים לתלת דוכתי (כנ"ל ב"א דף כ' ד"ה עד הכא ע"ש) ע"כ מדומית אז הנוקבא שמסתובבת בג' דוכתי, ועל דא מהפך וכו' : ועל זה, הוא מהפך הכלים, מכלי זו אל כלי אחרת, וכל זה הוא כפי פעלם של בני אדם, אם בני אדם מטיבים מעשיהם, אותם האבנים המסתובבים, מסבכים אותם לימין, שהוא חסד, ואז המעשים שנעשו בעולם, הם להטיב לבני העולם כראוי, כי נמשכים חסדים וכל טוב אל העולם, וטיקלא אסחרת וכו' : והאבנים מסתובבים תמיד לצד ימין, ואינם נדמיים, והעולם מתגלגל בו, ומקבל מעשים מקו ימין, שהם חסדים.

שב) אהו בני נשא וכו' : ואם בני אדם באים לחטוא, אז תחבולתו, שהיא הנוקבא המסתובבת תמיד, והיתה עומדת לצד ימין, עתה הקביה מסבב אותה לצד שמאל, והסבות (רומי דף ק"ט ע"ב ס) דף ק"י ע"א)

שה) לבתר קב"ה סבב סבובין ^ב בתחבולותיו, ואתגזר אברהם, ^ג ועאל בברית, ואשתלים בשמיה, ואקרי אברהם, וה' עלאה אעטרת ליה, ברזא דמים מרוח.

שו) כיון ^ד דרזא אשתלים, ואתגזר, ^ה נפק מניה יצחק, והוה זרעא קדישא, ואתקשר לעיצא, ^ו ברזא דאש ממים, ועל דא כתיב, ^ז ואנכי נטעתך שורק כלה זרע אמת. ולא אתקשר ^ח בההוא סטרא אחרא.

שז) תא חזי, לוט נפקו מניה, ומבנתיה ^ט (תרין אומין, מתפרשן, ואתקשרו בההוא סטרא, דאתחזי לון, ועל דא קב"ה מסבב ^י) סבובין, ומגלגל גלגולין בעלמא, דיתעביד כלא כדקא יאות, ויתקשר כלא באתריה.

שח) ת"ח, יאות הוה ללוט, דקב"ה יפיק מניה, ^{יא} ומאתתיה, תרין אומין ^{יב} אלין, אלא בגין לאתקשרא באתרייהו, ^{יג} דאתחזי להו. ^{יד} ואתעבידו מגו יינא,

דרך אמת

(ה) עמון ומטל:

מסורת הנהר

(א) ואנכי נטעתך שורק: לעיל לך דף קנ"א

ציון ב.

חלוסי גרסאות ^א נ"א בתחבולות ^ב נ"א כיון דאתגזר נפיק מניה יצחק וליג טן ועאל ער נפק מניה יצחק. ^ג נ"א מוסף דרזא דה"א. ^ד נ"א נסיק. ^ה נ"א ליג ברזא דאש ממים, ו נ"א כהו, ונ"א בה הוא. ^ו נ"א סיבובין. ^ז נ"א ומבנתיה, ונ"א ומאתתה (אה"ל). ^ח נ"א אילין. ^ט נ"א דיתחזי, ונ"א דאתחזי (אה"ל). ^י נ"א ויתעבידו.

מאמר

הסולם

ויעל לוט מצוער

קו שמאל מבינה, (כמ"ש שם) אבל לא קבלו ישר מבינה, אלא בסוד אש ממים, שקבלו מאברהם שנקרא מים, וע"כ נכלל בו, בסוד אברהם הוליד את יצחק

שז) תא חזי לוט וכו': בוא וראה, לוט, יצאו ממנו ובנותיו, ב' אימות נפרדות, ונתקשרו בצד ההוא הראוי להם. דהיינו בס"א, ועל כן הקב"ה מסבב סבות ומגלגל גלגולים בעולם, כדי שהכל יהיה נעשה כראוי להיות, ויהיה נקשר הכל במקומו נקדושה. דהיינו שיהיה ראוי לצאת משם מלכי יהודה ומלך המשיח. ש"ז נאמר והוא מסבות כההפך בתחבולותיו וגו'.

שח) ת"ח יאות וכו': בוא וראה, ראוי היה לוט, שהקב"ה יוציא מכנו ומאשתו שתי אומות הללו, אלא כדי לקשר אותם במקום הראוי להם, לכן הוציא אותם מבנותיו, ולדתם נעשה מתוך יין, דהיינו כמ"ש והשקין את אביהן יין, ויין הזה נועד להם באותה לילה, במערה, וזהו סוד עשיתם, כלומר שילוא היין, לא באו האומות הללו לעולם, כמו שאתה אומר וישת מן היין וישכרו, וכבר נתבאר זה ונתיישב. כיאור המאמר, תחילה צריכים להבין ב' הביאורים: של ר' יצחק ושל ר' אלעזר, בפירוש הכתוב והוא מסבות כההפך בתחבולותיו וגו'. והענין הוא, כי יש ב' מיני מהזכות בתקוני העולמות

שה) לבתר קב"ה וכו': אחר כך, סבב הקב"ה סבות בתחבולותיו, ואברהם נמול, ובא בברית, ונשלם בשמו, ונקרא אברהם עם ה', וה' עליונה הויה שניתנה בשמו, שהיא בינה, עטרה לו, בסוד מים מרוח.

שו) כיון דרזא וכו': כיון שהסוד נשלם, ונמול, יצא ממנו יצחק, והיה זרע קדש ונקשר למעלה בסוד אש ממים, ועל כן כתוב, ואנכי נטעתך שורק כלה זרע אמת, שלא נקשר בצד האחר, דהיינו בצד שמאל לבד, אלא נכלל בימין.

פירוש, כי מתחילה מטרם שנמול, היה תחת שליטת קומרין שהירין הנ"ל, ובעת ההוא הוליד את ישמעאל, והולידו למטה בחיצוניות, כ"ה"ס התוכא דכספא, דהיינו פסולת הימין, ואח"כ נאמר עליו, והוא מסבות כההפך בתחבולותיו, שהקב"ה סבב עליו סבות עד שנמול וכו', וזכה לקו ימין של הבינה שנקרא מים, אמנם לא קבל המים יצר מבינה אלא מז"א שנקרא רוח, (כנ"ל פרשת לך דף קמ"ו ד"ה פנימיות ע"ש) וז"ש וה' עראה, דהיינו בינה, אעטרת ליה ברזא דמים מרוח, דהיינו שהבינה עטרה לו קו ימין שלה שהוא חסד הנקרא מים, והוא קבל אותו מז"א הנקרא רוח, בבחינת העברה, כמ"ש שם, ואו יצא ממנו יצחק, שנקשר למעלה, בכינה, דהיינו שקבל (רמ"ו דף קמ"א ע"ב) דף קמ"א ע"ב)

ה' והוא יינא, אודמן להון במערתא, ההיא ג' ליליא, ודא הוא רזא, דאתעבידו, כד"א א' וישת מן היין וישכר. והא אתמר ואוקמוה.

מסורת הזהר

(א) וישת מן היין וישכר: לעיל פ' נח דף ל"ד ציון א'.

חלופי גרסאות א' נ"א ליג מן והוא עד ורא, נ"א במערתה, נ"א לעילא.

מאמר

הסולם

ויעל לוט מצוער

בה מלמטה מחזה, ובבחינת מטטה למעלה, ובוה מתבטלת קליפת מואב, וכן בדרך זה מתכללים הקיום דחכמה וחסדים זה בזה, והארת החכמה מתקיימת בכל השלמות. והאורות המכוסים מאירים בה מלמעלה מחזה, במקום ג"ר. וכן בחינת המלכות דמדת הדין נהקנה ונגנזה שם מחזה ולמעלה, ואינה פועלת שום דין, ובוה מתבטלת קליפת עמון. והמלכות הממותקת במדת הרחמים המכונה מפתחא, נתקנה מחזה ולמטה של הנוקבא, וז"ל וזכי הא טוב, (כנ"ל בקידמת הזהר דף צ"ט ד"ה ב') ואם לא זכי הא רע כי אז מתקלקל תקין הנ"ל שבנוקבא, והאורות מאירים בדינים דשמאל, וחזרות קליפת מואב ועמון לשליטתם, ומביאים דינים קשים בעולם.

וזה שאמר רבי אלעזר, (נאות וצ"ח) הקב"ה מכבד סבובין, ואיירי עובדין בעלמא לאתקיימא, דהיינו שסבב סבות ועשה מעשים בעולם, שהיא הנוקבא המכונה עולם, שחקן אותה באורות מכוסים מחזה ולמעלה, ואורות מגולים מחזה ולמטה, ועשה זה בבנין הנוקבא כדי לאתקיימא, שהארת החכמה תתקיים בה. דהיינו שבדרך זה נכללים הקיון זה בזה והחכמה מתלבשת בחסדים כנ"ל, ואז מתקיימת. ולבתר דהשיבו בני נשא דיתקיימון אינון עובדין, ואחר שבני אדם מובטחים שהמוחין יתקיימו, ואינם שומרים עוד דרכיהם, וחוטאים להמשיך אורות המגולים, בהמקום שלמעלה מחזה, אז קב"ה מדפך רון לאינון עובדין, וכו', כי אז חוזרים קליפת מואב ועמון למקומם כנ"ל, ואורות השמאל מביאים דינים קשים בעולם.

וזה ש' (נאות ש"א) אי מטיבין וכו': ההוא טקלא דסחרא אסחרת לון לימינא. דהיינו שהקב"ה מתקן אז את הטכרא דסחרא שהיא הנוקבא, שאורות המגולים, יאירו למטה מחזה וכו', וז"ל, ואז החכמה מתלבשת בחסדים והימין שולט כנ"ל, ארו בני נשא לאבאשא וכו', קב"ה אסחר ליה בסטרא דשמאלא כי אז חוזרים קליפת מואב ועמון למקומם, והשמאל

שולט

העולמות. (א) הוא מהפכת סדום ועמורה, שכבר נתבאר ענינו לעיל (דף פ"ג ד"ה פנימיות עשיה) ומבחינת מהפכה זו ביאר ר' יצחק את הכתוב והוא מסבות מתהפך וגו' וע"כ אמר וא"תו קומרין שהיריין ולבהר מהפך לון, כי אלו ג"ר דהארת השמאל, היו אורות משחיתים. בסו"ה ארדה נא ואראה הכצעקתה וגו', (כנ"ל דף ס"ה ד"ה פירוש) ואחר כך הפך אותם ותקן הגזרא דדינא למעלה והג"ר נפלו למטה, כנ"ל ע"ש. מהפכה ב' הוא מהפכת הטיקלא, דמהפך מאנין ממאנא דא למאנא אחרא, (כנ"ל באות רצ"ט) והוא מהפכה דמואב ועמון, שמצד ידתם היו קליפות שמאות יותר מכל העמים עד שנאסרו לבא בקהל ה', ובסוד הוא מסיבות מתהפך בתחבולותיו וגו', יצאו מהם כל המלכים ומלך המשיח, והענין הוא, כי ב' האומות הללו, נמשכו על ידי יין המשכר, שפירושו על ידי נחש הקדמוני, כמ"ש להלן (בכרי תורה ע"ש) דהיינו שהיה בדומה לחטא דעצה"ד, וע"כ המשיך ג"ר דהארת שמאל כאתגליא, כלומר אורות מגולים בחכמה, ובכחי ג"ר כדי שהאורות ימשכו ממעלה למטה, כמו בעצה"ד, והמשיכה זו עשתה הבכירה, שממנה נולד מואב, שע"ז שלו סעור, הוא באתגליא, והרמו הוא שהשם מואב הוא בגלוי לכל, שנולד מאביו, ונודע, שעל ידי המשכת ג"ר דשמאל מתגלית המלכות דמדת הדין, (כמ"ש לעיל פרשת נח ק"ח ד"ה פירוש) וע"כ הצעירה המשיכה רק בחינת ו"ק, שהיה כבר מגולה בה המלכות דמדת הדין, וע"כ היו קשורים ב' הקליפות ג"ר וו"ק זו בזו, והיו מקבלים זו מזו, ולפי שהמשכת הצעירה היתה מעורבת עם מלכות דמדת הדין הדוחית כל המוחין, (כנ"ל נח ק"ח ד"ה פירוש) ע"כ היתה, כל מעשיה באתכסיא, בסו"ה ועין נואף שמרה נשף לאמור לא תשורני עין, ולפיכך נאסרו עמון ומואב לבא בקהל ה', כי טומאתם היה גדולה, כי מואב נאסר, משום שהיה מבחינת ג"ר דהארת השמאל, שאז מלבד שנמשכות בדינים קשים, הנה גם מגלות המלכות דמדת הדין כנ"ל, ועמון נאסר משום שמלכות דמדת הדין היתה בו, אמנם כנגד זה נתקנה הנוקבא דקדושה, בעת שהתחוננים מטיבים מעשיהם, שהאורות המגולים בחכמה, מאירים

(דטו"י דף ק"י ע"ג)

שט) ת"ח, מואב ועמון, אינן קראן לון שמהן, מואב ה' מאב. ר' יוסי אמר, כ' בכירה בחציפו אמרה, מואב מאבא : הוא. * והצעירה גם ז' היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי. בצניעו, אמרה בן עמי. ב' בר עמי, ולא אמרה ממאן י הוה. שי) ת"ח, בקדמיתא כתיב, ז' ולא ידע בשכבה ובקומה. בוא"ו, ונקוד על וא"ו, בגין דסיועא דעילא, הוה אשתכח בהווא עובדא, דזמין מלכא משיחא לנפקא ז' מניה, ובג"כ, אשתלים הכא בוא"ו. ח' ובאחרא, כתיב ובקמה חסר ט' וייו בגין (ב) י' דלא נפק יא' מינה, חולקא לקב"ה, כהאי אחרא, ועל דא, כתיב בהאי אחרא י' קשישא, ובקומה בוא"ו מלא, ונקוד י' עלה.

שיא) ר' שמעון אמר י' לא ידע, דזמין קב"ה טו לאוקמא ט"י מינה, דוד מלכא ז' ושלמה, וכל שאר מלכין, ומלכא משיחא. תו ובקומה י" דכתיב י" ברות, ז' ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. ובהווא יומא ז' הוה כ"ה קימה ודאי

מסורת הזהר

(א) והצעירה גם היא: (בראשית י"ט) ח"ג קפח. (ב) ולא ידע בשכבה ובקומה: (שם) ח"א קט: קיא. ג) ותקם בטרם יכיר: (רות ג') ח"א קיא. ז' נ"א ליג בכירה. ז' נ"א הוה. ד' נ"א כן. ט' נ"א ברא, ו נ"א מוסיף היה ועיר מאי [מה] כתיב ביה ותקם הצעירה ותשכב עמו ולא אמר אל [את] אביה [רמיק ואה"ל]. ז' נ"א מינה, ח' נ"א ואחרא. ט' נ"א ליג וייו. י' נ"א דהא לא. יא' נ"א פנה. יב' נ"א קשישתא [אה"ל]. יג' נ"א עליה. יד' נ"א מוסיף מה הוא לא ידע. ונ"א מהו לא ידע לא ידע [אה"ל]. טו' נ"א לאיקמה. ונ"א לאמקא. טז' נ"א מנה. יז' נ"א מוסיף ושלמה מלכא. יח' נ"א מוסיף כמה וכתיב בה ברות [אה"ל]. יט' נ"א ליג ברות. כ' נ"א ליג הוה לה קימה ודאי. כל נ"א ליה.

דרך אמת

(א) תבאן רמו שלא ילא מביח מנמחה וע"י ס' שלח לך קמ"י ע"כ והימה שלח"כ אמר וכל שלח תלכין ומלכא משיחא ומחסי כה לא ילא מלכין וליט:

חלופי גרסאות א' נ"א ליג מאב. ונ"א מואב [אה"ל]. ב' נ"א ליג בכירה. ג' נ"א הוה. ד' נ"א כן. ט' נ"א ברא, ו נ"א מוסיף היה ועיר מאי [מה] כתיב ביה ותקם הצעירה ותשכב עמו ולא אמר אל [את] אביה [רמיק ואה"ל]. ז' נ"א מינה, ח' נ"א ואחרא. ט' נ"א ליג וייו. י' נ"א דהא לא. יא' נ"א פנה. יב' נ"א קשישתא [אה"ל]. יג' נ"א עליה. יד' נ"א מוסיף מה הוא לא ידע. ונ"א מהו לא ידע לא ידע [אה"ל]. טו' נ"א לאיקמה. ונ"א לאמקא. טז' נ"א מנה. יז' נ"א מוסיף ושלמה מלכא. יח' נ"א מוסיף כמה וכתיב בה ברות [אה"ל]. יט' נ"א ליג ברות. כ' נ"א ליג הוה לה קימה ודאי. כל נ"א ליה.

ויפל לוס מצוער

הסולם

מאמר

קראה לו על שהוא מאב. ר' יוסי אמר הבכירה אמרה בעזות מואב. מאבי הוא. והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי. בצניעות אמרה בן עמי, בן עמי, ולא אמרה ממי היה.

שי) ת"ח בקדמיתא וכו': בוא וראה, בתחילה כתוב, ולא ידע בשכבה ובקימה עם ו', וגם נקודה על הו', יורה, שעזרה למעלה היה נמצא באוחו מעשה, אשר מלך המשיח עתיד לצאת ממנו. ומשום זה נחמלא המלה, ובקימה עם ו'. ואצל האחרת כתוב, ובקמה חסר ו', משום שלא יצא ממנה חלק להקב"ה כמו מהבכירה. ועל כן כתוב, רק בהשניה הבכירה, ובקומה מלא עם ו' ונקודה עליה. ואע"פ שגם מהצעירה יצאו מלכים. כי נעמה העמונית היתה אשת שלמה ואם רחבעם. אמנם דוד המלך הוא העיקר, והוא מלך המשיח. (כנ"ל לך דף ג"ה אות קל"ה) שאומר אי מן חייא דוד שמה אי מן מתייא דוד שמה.

שיא) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, שמ"ש לא ידע בשכבה ובקומה, הוא, שלא ידע, שעתיד הקב"ה להקים ממנו דוד המלך ושלמה המלך וכל שאר המלכים ומלך המשיח. עוד יש

שולט כנ"ל. וז"ש ומדפך מסכות ומאנין דהוו בקדמיתא. רהווא סטר שמאלא, שמהפך המסכות והכלים שהיו מחוקנים מתחילה לימין. דהיינו האורות המכוסים למעלה והאורות המגולים למטה, ועתה נתהפכו, שאורות המגולים למעלה ואורות המכוסים למטה. שדרך זה הוא שליטת השמאל בדינים הקשים. כנ"ל. וז"ש (באות ש"ז) לוז נפקו מניה ומכנתיה תרין אומין מתפרשן ואתקשרו כהווא סמרא דאהחוי רון, שנקשרו במקום הראוי להם, דהיינו האורות מגולים למעלה מחזה, שהיא קליפת מואב, ואורות מכוסים למטה מחזה, שהיא קליפת עמון. כנ"ל. ועל דא קב"ה מסבב סבובין ומנלנל גלגולין בעלמא דיתעביד כלא כדקא יאות וכו'. דהיינו להפך הסדר בהנוקבא הנקראת עולם, שאורות המכוסים יאירו בה למעלה והמגולים למטה כנ"ל. חשלום ענין זה מחבאר להלן בסמוך, בביאור הסתרי תורה, על הכתוב ויעל לוס מצוער.

שט) ת"ח מואב וכו': בוא וראה מואב ועמון, הן עצמן קראו להם שמות, מואב (וטוי דף ק"י ע"ב)

א אתחבר עמה בעז, כ להקים שם המת על נחלתו, י ואתקם י מנה כל הני מלכין וכל י עזויא דישראל. ולא ידע י בשכבה, דכתיב ותשכב מרגלותיו עד הבקר. ובקומה, דכתיב ב) ותקם בטרום יכיר איש את רעהו וגו'. י בגין כך ז ובקומה נקוד ט וא"ו.

שיב) תא חזי, ענותנותא דאברהם, דהא אפילו בקדמיתא, כד בעא קב"ה י למעבד דינא בסדום, י"א לא בעא י' מניה רחמי על דלוט, י"ג לבתר י' דכתיב, י וירא והנה עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן. י"ו לא תבע עליה י"ז דלוט, ולא אמר עליה י"ח לקב"ה כלום, אוף י"ח הכי קב"ה, לא אמר ליה י"ט מדי, בגין דלא יחשב אברהם דקב"ה גרע מזכותיה כלום.

שיג) וואי תימא. דאברהם לא הוה חשיב ליה דלוט כ"א בלביה כלום, כ"ג הא י"ג מסר נפשיה, י"ד למיהך לאגחא קרבא, בחמשה מלכין תקיפין, כד"א י"ז וישמע אברם כי נשבה אחיו וגו'. וכתבי, י"ח ויחלק עליהם לילה. וכתבי וישב את כל הרכוש וגם את לוט אחיו ורכושו השיב וגו'. אבל י"ז ברחימותא דרחים לקב"ה, וחמא עובדוי דלוט, דלא י"ז כשרן כדקא יאות, לא בעא אברהם, י"ח דבגיניה ישבוק קב"ה י"ט כלום מדיליה, ובגיני כך, לא תבע עליה י"ט רחמי, לא בקדמיתא ולא בסופא.

דרך אמת

ה) כפרום כתיב נו"א' נוספת.

מסורת הזהר

- א) וירא והנה עלה קיטור: בראשית י"ט.
- ב) וישמע אברם כי נשבה אחיו: (שם) ח"א ט.
- ג) ויחלק עליהם לילה: לעיל לך קב"ה ציון א'.

חלופי גרסאות א' נ"א דאתחבר (אה"ל). ב' נ"א ל"ג להקים שם המת על נחלתו. ג' נ"א ואתקמי. ד' נ"א מינה. ה' נ"א עזוייא. ו' נ"א מוסיף בשכבה ובקומה. ז' נ"א ובגין. ח' נ"א ל"ג ובקומה. ט' נ"א בוא"ו. י' נ"א למיעבד. י"א נ"א ולא. י"ב נ"א מיניה. י"ג נ"א מוסיף דהא לבתר. י"ד נ"א ולבחר. י"ה נ"א ואשילו לבתר (אה"ל). י"ו נ"א כתיב. י"ז נ"א ולא. י"ח נ"א ל"ג דלוט. י"ט נ"א קב"ה. י"א נ"א הכא. י"ב נ"א ל"ג הכי (אה"ל). י"ג נ"א מירי. י"ד נ"א ואיתימא. י"ה נ"א בלביה. י"ו נ"א מוסיף תיח וישמע אברם כי נשבה אחיו הא. י"ז נ"א ומסר ול"ג הא (אה"ל). י"ח נ"א למהך. י"ט נ"א ל"ג מן ויחלק עד וישב. כ"א נ"א מוסיף ברחימותא סגיא. כ"ב נ"א כשראן. כ"ג נ"א מוסיף עליה דבגיניה. כ"ד נ"א מוסיף למעבד כלום. (ל' נ"א ל"ג רחמי.

מאמר

הכולם

ויעל לוט מצוער

לוט. ואחר כך, שכתוב וירא והנה עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן. לא דרש על לוט. ולא אמר להקב"ה עליו כלום. אף הקב"ה לא אמר לו כלום, כדי שלא יחשוב אברהם, שהקב"ה יגרע משהו מזכותו מחמת זה.

שיג) ואי תימא וכו': ואם תאמר. שאברהם לא החשיב את לוט בלבו כלום. הרי אנו רואים שמסר נפשו לעשות מלחמה עם ארבעה מלכים חזקים כמו שאתה אומר, וישמע אברהם כי נשבה אחיו וגו'. אבל מתוך האהבה שאהב אברהם את הקב"ה, וראה את המעשים של לוט שאינם ישרים כראוי, לכן לא רצה אברהם, שבשבילו יעזוב משהו הקב"ה משלו. משום זה לא בקש עליו רחמים לא בתחילה ולא בסוף.

לפרש. ובקימה על מ"ש ברות ותקם בטרום יכיר איש את רעהו ובאותו היום היה לה קימה ודאי. כי נתחבר עמה בעזו להקים שם המת על נחלתו, והוקם ממנה כל אלו המלכים, וכל איש נעלה שבישראל. פירוש אחר. ולא ידע בשכבה, היינו שכתוב, ותשכב מרגלותיו עד הבקר. ובקומה, שכתוב ותקם בטרום יכיר איש את רעהו וגו'. משום זה כתיב ובקומה ב' עם נקודה. וההפך שפירוש זה על הראשון, הוא. מה שביאר ג"כ את הכתיב, ולא ידע בשכבה שלא ביאר זה בפירוש הראשון.

שיב) תא חזי ענותנותא וכו': בוא וראה הענוה של אברהם, כי אפילו מתחלה כשרצה הקב"ה לעשות דין בסדום, שבקש או רחמים עליהם, עם כל זה, לא בקש ממנו רחמים על (דמויי דף ק"א ע"א)

מדרש הנעלם

שיד) ויעל לוט מצוער וגו'. אמר רבי אבהו, בא וראה מה כתיב ביצר הרע, ה' תדע לך, שאינו מתבטל לעולם, מבני אדם, עד אותו זמן, דכתיב * והסירותי את לב האבן וגו'. י שאף על פי, שרואה בני אדם נדונין בגיהנם, הוא בא, וחוזר לו, אצל בני אדם, הדא הוא דכתיב ויעל לוט מצער. מצערה של גיהנם, משם עולה לפתות בני אדם.

שטו) אמר רבי יהודה, שלש הנהגות, יש באדם: הנהגת השכל והחכמה, וזו היא * כח הנשמה הקדושה. והנהגת התאוה, שהיא מתאוה בכל תאות רעות, וזהו כח י התאוה. ז וההנהגה, המנהגת לבני אדם, ומחזקת הגוף, והיא נקראת נפש הגוף. אמר רב דימי, זהו כח המחזיק.

שטז) אמר רבי יהודה, בא וראה, לעולם אין יצר הרע שולט, אלא באלו ב' כחות אלין דאמרן: נפש המתאוה, היא הרודפת אחר יצר הרע לעולם, משמע, דכתיב י ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן. נפש המתאוה, היא מעוררת י את האחרת, ומפתה אותה, עם הגוף, להדבק ביצר הרע, והיא אומרת, לכה נשקה את אבינו יין ונשכבה עמו. מה יש לנו בעולם י הבא, נלך ונרדוף אחר יצר הרע, ואחר תשוקת חמדת העולם הזה, ומה עושות, שתיהן מסכימות להדבק בו, מה כתיב ותשקין את אביהן יין. מתפטמות, להתעורר ליצר הרע, באכילה ובשתיה.

שיז) ותקם הבכירה ותשכב את אביה. כשאדם שוכב על מטנו כלילה, נפש המתאוה היא המעוררת ליצר הרע, ומהרהרת בו, והוא דבק בכל הרהור רע, עד שמתעברת י מעט י שמביא בלב האדם, אותה המחשבה הרעה, ודבקה בו, ועדיין יש בלבו, ולא נגמר לעשותה, עד שזאת התאוה, מעוררת לכה י הגוף י כמתחלה. להדבק ביצר הרע, ואז הוא תשולם הרעה, הה"ד י ותהרין שתי בנות לוט ** מאביהן.

שיח) אמר רבי יצחק, מעולם אין יצר הרע מתפתה, אלא באכילה ושתיה, ומתוך שמחת היין! אז שולט באדם. בצדיק, מה כתיב ביה, י צדיק אוכל לשובע נפשו. ואינו משתכר לעולם, דא"ר יהודה, האי צורבא מרבנן,

מסורת הזהר

א) והסירותי את לב האבן: (יחזקאל ל"ו) ח"א קלו: רלא: ח"ג קמב: רסו: ב) ותאמר הבכירה אל הצעירה: (בראשית י"ט) ח"א קי: ג) ותהרין שתי בנות לוט: (שם) ח"א קיא: ד) צדיק אוכל לשובע נפשו: (משלי י"ג) ח"א רמ. ח"ב סב: קסח: ח"ג קד. ז"ח רות פ"ז טא שלט.

חלופי גרסאות א' נ"א דע. ב' נ"א אף. ג' נ"א ליג מן התאוה עד הגוף. ד' נ"א והנהגת המנהיג (אח"ל). ה' נ"א ליע את. ו' נ"א הזה. ז' נ"א ממנו. ח' נ"א מוסיף עד שמביא. וניא על שמביא. ט' נ"א מוסיף כח הגוף. י' נ"א תחלה.

מאמר
מדרש הנעלם
שיד) ויעל לוט מצוער וכו': מכאן ועד אות
שכ"ו א"צ ביאור.
שיח) האי צורבא דרבנן דמרוי: תלמיד חכם
שמשחכר.

(רסויי דף קיט ע"א ס) דף ק"ט ע"ב ס*) דף ק"י ע"א

דמרוי, קרינא עליה, * נזם זהב באף חזיר. ולא עוד, אלא שמחלל שם שמים. מנהג הרשעים מהו, ב הנה ששון ושמחה. ה היין או שולט באדם, הרוג בקר ושחוט צאן וגו'. ג עליהם אמר הכתוב י הוי משכימי בבקר שכר ירדפו וגו'. כדי לעורר ליצר הרע, שאין יצר הרע מתעורר אלא מתוך היין, הדא הוא דכתיב י ותשקין את אביהן יין.

שיט) אמר רבי אבהו, מה כתיב ולא ידע בשכבה ובקומה. כלומר, יצר הרע י אינו משגיח בה, בשכבה בעולם הזה, ובקומה לעולם הבא, אלא מתעורר עם י כח הגוף, לעבוד תאותו בעולם הזה. דאמר ר' אבהו, בשעה שנכנסין הרשעים בגיהנם, מכניסים ליצר הרע, לראות בהן, הדא הוא דכתיב, ה ולוט בא צערה, לצערה של גיהנם, ונפק ליה מתמן, ו לנסותא לברייתא, כדקאמרן. הדא הוא דכתיב, ויעל לוט מצער מצערה של גיהנם. שכ) י וישב בהר אמר ר' יצחק, משמע דכתיב בהר, מלמד שהוא שם מושבו, במקום הר, גוף שהוא חרב ז כהר, דלית ביה טיבותא, וב' בנותיו עמו. אלו הב' כחות, ס דאמרן. כי *) ירא לשבת י בצוער, יראה וחרדה נופלת עליו, בשעה שרואה צער גיהנם, שמצערין לרשעים, וחושב ששם ידון, כיון שרואה שאינו נדון שם, יוצא והולך לפתות, בני אדם אחריו.

שכא) רב הונא כד הוה דריש, יא לאזדהרא לבני אדם, הוה אמר יי להו, בני, י אסתמרו משליחא יי של טו גיהנם, ומאן הוא, טו זהו יצר הרע, יי שהוא יי שליח של גיהנם.

שכב) רבי אבא אמר, מאי דכתיב י לעלוקה שתי בנות הב הב. אלו שתי בנות לוט דאמרן, שהיא נפש המתאוה, ונפש המשתתפת י בגוף, הרודפת אחר יצר הרע לעולם. אמר ר' יהושע, כתיב הכא בלוט, כי ירא לשבת בצער, וכתיב התם לעלוקה י שתי בנות הב הב. ירא בגימטריא הוא עלוקה. אמר ר' יצחק, אי ירא הוא. כז למאי אתי למטעי ברייתא, כז אלא כך דרך כל עושה עולה, כשרואה הרע, מתירא לפי שעה, יי מיד חוזר לרשעתו, ואינו חושש לכלום, כך יי יצר הרע, בשעה שרואה דין ברשעים, ירא, כיון שיוצא, יי לחוץ, אינו חושש כלום.

שכג) רבי אבא אמר, מ"ד ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן. מאי

מסורת הזהר

א) נזם זהב: שם י"א. ב) הנה ששון ושמחה: (ישעיה כב) ח"ב רענ. ג) הוי משכימי בבקר: (שם ה') ח"ב סב. ד) ותשקין את אביהן: בראשית יט ה) ולוט בא צערה: שם ו) וישב בהר: (שם) ח"א קיא. ז) לעלוקה שתי בנות: (משלי ל') ח"א קיא. ח) כ"ג ט. קבר. קלה. ת"ז חכ"א נב. סב: ח"ג בהשמטות קמ. ז"ח אחרי מ"ז טג שלט. תק"ח צ"ז טג שכג.

חלופי גרסאות א היין או שולט באדם אדל"ג (אה"ל). ב ניא ועליהם. ג ניא מוסיף לעולם אינו. ד ניא כחות. ה ניא ונפיק וניא ונפקי. וניא ליג מן ונפק עד וישב. ז ניא לנסותם. ז ניא כהר. ח ניא שבותא. ט ניא כדאמרן. י ניא בצער. יא ניא לאזהרא. יב ניא ליה. יג ניא אסתמרו. יד ניא ליג של. טו ניא דיגיתנם. טז ניא דא. יז ניא דהוא. יח ניא שליחא רגיהנם. יט ניא הרודפת בגוף. כ ניא ליג שתי בנות הב הב. כא ניא אמאי. כב ניא ליג אלא. כג ניא ומיר. כד ניא הרשע. כה ניא לעשות. כז ניא ועושה. כח ניא למחות (ד"א).

(דמויי דף קיי ע"א ט) דף קיי ע"ב)

אבינו זקן. זהו יצר הרע, שנקרא זקן. שנאמר, * מלך זקן וכסיל. שהוא זקן, שנולד עם האדם, דתנינן, אמר רבי יהודה אמר רבי ה' יוסי, אותה נפש המתאוה, אומרת לאחרת, אבינו זקן, נרדוף אחריה, ונדבק * בו, כשאר כל הרשעים שבעולם. ואיש אין בארץ, לבא עלינו. אין איש צדיק בארץ, ואין איש שליט על יצרו, הרבה רשעים בארץ, לית אנן בלחודנא חייבין, נעשה כדרך כל הארץ, שהם חייבים, שעד היום דרך כל הארץ הוא. לכה נשקה את אבינו יין, נשמח בעולם הזה, נאכל ונשתה, ונרוה חמרא, ונדבק באבינו, ביצה"ר, ונשכבה עמו. ורוח הקודש צווחת ואומרת, גם אלה ביין שגו ובשכר תעו.

שכד) אמר רבי יהודה, תא חזי, מה כתיב, ותשקין את אביהן יין, דרך הרשעים, לטעות אחרי היין, לפנק ליצה"ר, ולעוררו, ועד שהוא שמח בשכרותו, שוכב על מטתו, מיד ותקם הבכירה. ותשכב את אביה. היא מזומנת עמו, ומתאוה ומהרהרת בכל הרהורים רעים, ויצר הרע מתחבר עמה, ונדבק בה, ואינו משגיח בה מה הוא ממנה. בשכבה ובקומה. בשכבה, בעולם הזה. ובקומה לעתיד לבא. בשכבה, בעולם הבא, כשתתן דין וחשבון. ובקומה, ליום הדין, דכתיב "ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו'. בשום ענין מאלו אין משגיח בה יצר הרע, אלא דבק בה, והיא נדבקת בו, ולאחר כן, מעוררת לאחרא, לאחר שהרהור גדול, נדבק ביצר הרע, באה האחרת, ונדבקת בו.

שכה) ותשקין את ** אביהן יין. כמו כן, לעורר ליצר הרע, ונדבקת בו, ואזי תשלים הרעות לעשות, ומתעכרות שתיהן, מיצר הרע, הדא הוא דכתיב, ותהרין שתי בנות לוט מאביהן. עד שיצא לפועל מעשיהן, זו יולדת רשעתה, וזו יולדת רשעתה, וכן דרכם של רשעים, בענין זה, עם יצר הרע, עד שהורג לאדם, ומוליכו לגיהנם, ומכניסו שם. ואח"כ עולה משם, לפתות לבני אדם, כמו כן. ומי שמכיר בו, נצול ממנו, ואינו מתחבר עמו.

שכו) אמר רבי יצחק, משל למה הדבר דומה, לכת לסטים, שהיו אורבים בדרכים, לגזול ולהרוג לבני אדם, ומפרישים מהם אחד, שיודע להסית לבני אדם, ולשונו יא רך, מה יעביד, מקדים והולך לקבלם, ונעשה כעבד לפניהם, עד שמאמינים הטפשים בו, ובוטחים באהבתו, ובשיחתו, ושמחים עמו, ומוליכם בחלק דבריו, באותו הדרך שהלסטים שם, כיון שמגיע עמהם לשם

מסורת הזהר

א) מלך זקן וכסיל: (קהלת ד') ח"א קעט. ח"ב לג: טו: קפא. רלה. ב) לכה נשקה את אבינו בראשית י"ט. ג) גם אלה ביין שגו: (ישעיה כ"ח) ח"ב קכד. ד) בשכבה ובקומה: (בראשית י"ט): ח"א קט: קי: ה) ורבים מישני אדמת עפר: לעיל נח דף ע"ד ציון י"א. ו) ותשקין את אביהן: בראשית י"ט ז) ותהרין שתי בנות לוט: (שם) ח"א קט:

חלופי גרסאות א) ג"א יוסף. ב) ג"א בשאר. ג) ג"א חייבין. ד) ג"א מוסיף בזה הוא. ה) ג"א סמרי. ו) ג"א ל"ב ונדבק. ז) ג"א צווח ואמר. ח) ג"א ער. ט) ג"א מהחוא זמנא. ונ"א מהו. י) ג"א לאחרת. יא) ג"א רכה. יב) ג"א עבד.

(דסו"י דף ק"י ע"ב י' דף ק"יא ע"א ס"ו) דף ק"יא ע"ב

הוא הראשון שהורג כס, לאחר שנותנם ביד הלסטים להרגם, ולקחת ממונם ואינון צווחין ואמרין, ווי דאציתנא לדין, ולרכיכא דלישניה, לאחר שהרגו אלה, עולה משם ויוצא לפתות לבני אדם, כמתחלה. הפקחים מה הם עושים, כשרואים לזה, יוצא לקראתם, ומפתה להם. מכירין בו, שהוא צודה את נפשם והורגים אותו, והולכים בדרך אחרת. כך הוא יצר הרע, ^א יוצא מכת הלסטים, עולה מגיהנם, לקבלא דבני נשא, ולפתות להם, בחלק מתק דבריו, הדא הוא דכתיב, ויעל לוט מצוער וישב בהר וגו'. כמו לסטים, לארוב לבני אדם, ^ב מה עושה, ^ג עובר לפניהם, ^ד והטפשים מאמינים בו, ובהאבתו, שהוא הולך לפתותם, ועובד להם, ^ה כעבד, שנותן להם נשים יפות אסורות. נותן להם בני אדם להרע, מפרק מהם עול תורה, ועול מלכות שמים. הטפשים * רואים כך, בוטחים באהבתו, עד שהולך עמהם, ומוליכם באותו דרך שהלסטים שם, בדרך גיהנם, אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל, כיון שמגיע עמהם לשם, הוא הראשון שהורג להם, ונעשה להם מה"מ, ומכניסן לגיהנם, ומורידין להון מלאכי חבלה, ואינון צווחין ואמרין, ווי דאציתנא לדין, ולא ^ו מהניא לון. לאחר כן עולה משם, ויוצא לפתות לבני אדם. הפקחין כשרואין אותו, מכירים אותו, ומתגברים עליו, עד ששולטין עליו, וסאטין מזה הדרך, ולוקחין דרך אחרת להנצל ממנו.

שכז) רב יוסף כד הוה נחית לבבל, חמא אינון ^א רווקיא, דהוו עיילי ונפקי ^ב בני נשי שפירין, ולא חטאן, אמר לון לא מסתפו אלין מיצה"ר, אמרו ליה, לא ^ג מקונדיטון יא בישא קאתינא, מקדושתא דקדישא אתגורנא, דאמר רב יהודה אמר רב, צריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש, ונפקי מניה בני קדישי, בני מעלי, דלא מסתפו מיצה"ר. שנאמר * והתקדשתם והייתם קדושים.

דרך אמת

מסורת הזהר
^א ובהתקדשתם והייתם קדושים: לעיל ביב דף קסט ציון ב' וס"ג.
^א בני אדם פניוס בלא אבה, ^ב הוא משקה מעורב
 כאלו"ל מה קולדיסין ים בו יין דבש ופלפלין אף דכרי
 חורה וכו'. ואמרו כלן סאליס בליס וגו' לדיס מקולדיסין
 ניסין ר"ל מנחשבה רעה אלא לידתם והורחם בקלובה והיינו קולדיסין סוניס ולא רעים ולכן לא היו חוששים
 לחטוא סאין היצה"ר יכול לשלוט בהם כ"כ.

חלוסי גרסאות א גיא ליג יוצא, ב גיא נעשה כעבר לפניהם וליג מה עושה עובר (אה"ל). ג גיא עשה. ד גיא עבר. ה גיא הטפשים. ו גיא באהבתו. ז גיא העבר. ח גיא מהניא. ט גיא רווקיא. י גיא בני נשא. יא גיא קדישא (אה"ל).

מאמר

הסולם

ויעל לוט מצוער

שכז) ואינון צווחין ואמרין ווי דאציתנא לדין ולרכיכא דלישניה: והם צועקים ואמרין ווי ששמענו לזה היינו ליצר הרע, ולרכות לשוננו.
 ווי דאציתנא לדין: ווי ששמענו לזה, ליצר הרע. כלומר שמתחרטים, ולא מהניא לון, ואינו מועיל להם. כי חרטה ושובה מועיל רק בחיים ולא לאחר מיתה.
 שכז) רב יוסף כד הוה וכו': רב יוסף, כשירד לבבל ראה בחורים, פניוס מאשה, שהיו נכנסים ויוצאים בין נשים יפות ואינם חוטאים. אמר להם: אינכם מפחדים מפני יצר הרע. אמרו לו אין אנו באים מתערובת רע מקדש הקדשים נחצבנו. כלומר, שאמרו לה, שהוריהם לא היה להם מחשבות זרות. בעת שנחצבו מרס, אלא מחשבות קדושות ומקודשות, ועל כן אינם מפחדים מפני היצר הרע.

אמר

(רפ"וי דף קי"א ע"ב *) קייב ע"א

שכח) ר' אבא אמר, מאי דכתיב * ואת שבתותי קדשו ה' אלא אין עונתן של ת"ח, אלא משבת לשבת, י ומוזהר להו, י' והואיל דתשמיש המטה דמצוה הוא, קדשו, כלומר, קדשו עצמכם בשבתותי, בהוא תשמיש דמצוה. אמר רב יהודה אמר רב, האי מאן דעייל לקרתא, וחמי נשי שפירן ד ה' ירכין עינוי, ה ויימא הכי וי' סך ספאן, ז' איגזר ח' איגזרנא ט' קרדינא תקיל פוק פוק, דאבוי קדישא דשבתא הוא. מ"ט דחמימות דארחא י' שלט ביה, ויכיל יצה"ר יא' לשלטא עלוי. (ע"כ מדה"נ)

סתרי תורה

שכט) * י ויעל לוט מצוער וגו'. מגו הורמנותא דמלכא, אתפרשא מסטרא דימינא, חד התוכא דקטורא דגולפא, י' מתדבקא בגו התוכא דדהבא, מסטרא דשמאלא, בגו מסאבו, י' דיוריה. ואתעביד י' קטורא חדא דאילנא.

מסורת הזהר

א) ואת שבתותי קדשו: יחזקאל כ"ב. ב) ויעל לוט מצוער: (בראשית י"ט) ח"א קי: קיא:

דרך אמר

א) יסא עיניו לארץ שלא יסתכל בנשים לבא לידו הכהור חיו. ב) זה הוא לחם שלא לבא לידו הכהור עבירה ופי' סך הכנס ואלא שמחשבוים ואלפי מעשה היא הכותי ולידתי, ומלח סך הוא בתגוס הכנסה ואלפי ומלח ספאן הוא לבן חסידות כענין ריש ספך אלו מנחין אין הגוים סטוים: ג) הוקף וחזק הקלה לכרות לא לא ולא סכום כי להביא לידו הכהור עבירה, ומלח קרדינא הוא לבן חסד וחסד כמ"ס לעיל ריש דף ס"ו ע"א ורמו הלחם הוא כנגד לילית ובסותיה שהיא גורמת לאדם לבא לידו קרי בלילה ולכן נריך לומר כסוף הלחם דלכוי קדישא דשבתא פי' אין כותפי מספת ימי החול שיש לכחות חילונים קלה אחיה שהריון הוא מלך הקליפה השולטת בחול אבל מקדושת שבת איי שאלו אין לקליפה שום כח ואחיה ציווג הוא, ועי' בפרכה ויקרא דף י"ט ע"א לחם נ"כ אל הציווג להרמיק ממנו לילית ובסותיה.

חלופי גרסאות א' ג"א אלא זמן ת"ח לתשמיש המטה משבת לשבת. ב' ג"א ונוהר. ג' ג"א והואיל. ד' ג"א ירכי. ה' ג"א לימא, ו' ג"א בך. ז' ג"א אגור. ח' ג"א אגורנא. ט' ג"א כי קרדינא. וי"א גרירנא. י"א קרדישא (אה"ל). י"ב ג"א שלטא. י"ג ג"א דמתדבקא. י"ד ג"א דיצריה. וי"א דיוריה. י"ז ג"א מקטורא. וי"א דקטורא.

עמן ומואב

שמאל, ובתוך הסומא היתה דירתו, ונעשה לצורה אחת של האילן. קטורא פירושו צורה. פירוש. קו ימין ה"ס חסדים מכוסים, שאין בו הארת חכמה, ובמקומו בבינה הוא בחינת ג"ר, משום שאינה מקבלת חכמה. להייתה בסוד כי חפץ חסד הוא, אמנם כשהחסדים מתפשטים למטה לתחתונים הצריכים להארת חכמה, מחגלה בהם פסולת. כלומר הצורך שלהם להארת חכמה עושה בהם חסרון, ובכל מקום שיש חסרון, מתדבקות הקליפות, וע"כ נבחן החסרון לפסולת, והוא פסולת ימין, ונבחן ג"כ לקטורא דגולפא, כי מבחינת הקדושה אין זה חסרון, אלא צורת חקיקה לבית קבול, דהיינו אם לא היה חסרון והחלל לא היה שם לעולם בית קבול לאורות, אבל הקליפות חושבים זה לפסולת.

וכדי להשתלם הלכה הפסולת ונתדבקה בגו התוכא דדהבא מסטרא דשמאלא, כי

הסילם

שכח) אמר ר' יהודה אמר רב וכו': אר"י א"ר, כל מי שנכנס לעיר ורואה נשים יפות, ישפיל עינו, ויאמר כך, סך ראה. ספאן, אנור אגורנא, שנחצב נחצבתי מן הורים סטוים, דהיינו חשבוים. קרדינא תקיל, פוק פוק, מכשול הקשה, דהיינו הקליפה המביאה הרעורי נשים, צא צא ממני, דאבוי, קדישא דשבתא הוא, כי פירי קדוש של שבת הוא, כלומר שנילד מזווג של שבת, שאין לקליפות אחיה בהנולד מזווג של שבת, ושואל, מהו הטעם, שהנכנס לעיר מחייב לומר לחס הזה, ואומר שהוא משום שחמימות יגיעת הדרך שולט בו, וע"כ יכול היצר הרע לשלוט עליו. (ע"כ מדרש הנעלם)

סתרי תורה

מאמר עמן ומואב

שכט) ויעל לוט מצוער וגו': מתוך רצון המלך, נפרד מצד ימין פסולת אחת של צורת חקיקה, ומתדבקה בתוך פסולת הזהב שמצד (דפו"י דף קי"ב ע"א *) דף קי"ט ע"ב)

של) כד בעא יצחק לאתערא בעלמא, בתוקפיה דדינא קשיא, ה אתתקף, נ ופריש דרגין נ מקיומייהו, ז ואתתקף אברהם, ופריש ההוא ב דקטורא ו חדא דאילנא, מגו ההוא מסאבו.

שלא) ההוא נחש קדמאה, עאל באנביה, דההוא אילנא, ואיהו חמרא י דשתא, ואוליד תרין דרגין, קטירין דא בדא. ואינון דרגין דסחרן בסטר מסאבו, חד אקרי מלכו"ם, וחד אקרי פעור"ר.

שלב) דא עיטא דאתכסיא, ודא עיטא דאתגליא. ה פעור דאתגליא איהו, וכל ה עובדוי באתגליא, מלכו"ם דאתכסיא איהו, וכל עובדוי באתכסיא. מאלין תרין אתפרשן זנין סגיאין לזנייהו, * וסחרן ימא רבא, י ולכל אלין סטרי מסאבו, וכל חד יא וחד י שף לדוכתיה.

חלופי גרסאות ה גיא אתקן. ז גיא ופרש. נ גיא בקיומיה. ד גיא ואתקף. ה גיא קטורא (ז"ח) י גיא מוסף הא חדא (אה"ל) ז גיא מוסף חדא דאילנא חדא. ז גיא דשתא. ח גיא ליג זן פעור עז מלכו"ם. ט גיא עובדויה (אה"ל) י גיא וכל (אה"ל) יא גיא ליג וחד. יב גיא נוף.

מאמר הסולם עמון ומואב

פירוש. אותה פסולת הימין שעל ידי התדבקותה בהתוכא דדהבא. קבלה צורה אחת של האילן שהוא הנוקבא דז"א, ואחר מהפכת סדום חזרה לקדושה, היא הנחשבת עתה לפירי של האילן, והיא שתתה יין המשכר, שהוא נחש הקדמוני שנכנס בה המסית להמשיך הג"ר דחכמה. כמו במעשה דעץ הדעת, ואז הפירי הוליד, על ידי מעשה זו. ב' קליפות, שהן מלכם ופעור. שהן ב' עבודה זרות.

שלב) דא עיטא דאתכסיא ודא עיטא דאתגליא; זו עצה נסתרת, וזו עצה נגלית, ומפרש. פעור, הוא בנגלה, וכל מעשיו דהיינו עבודתו הוא בנגלה. מלכם, הוא כנסתר וכסוטה, וכל מעשיו, דהיינו עבודתו, המה בסתר. מאלו השנים נפרדו מיני טומאות הרבה למינן, ומסבכים את ים הגדול, שהוא הנוקבא, ואת כל בחינות הטומאה. וכל אחד ואחד נוטה אל מקומו.

פירוש כי נמשכו, בהסתת הנחש ב' קליפות, שהם ג"ר וז"ק דהארת השמאל. שבטומאה, פעור היא ג"ר ומלכם הוא ז"ק, והיו נסודרות בהיפוך מהנוקבא דקדושה, כדרך הטומאה שהוא הפוכה לקדושה. כי בנוקבא דקדושה, הג"ר שבה דהיינו מחזה שלה ולמעלה היא בכיסוטה, כלומר שמכוסה מהארת חכמה, וכחזה ולמטה שבה, היא במגולה, דהיינו שהארת חכמה מתגלית שם. וכן יש בה ב' נקודין מפתחא ומגעולא, שמגעולא בנוה בג"ר שבה, והמפתחא שולטת בה בגלוי ב"ס שמחזה ולמטה שבה, כנ"ל בהקדמת הזהר (דף צ"ט ד"ה ב' ע"ש) ואלו ב' הקליפות הם בהיפוך כי הקליפה דפעור, שהיא בחינת ג"ר שמחזה ולמעלה היא המגולה, והקליפה דמלכם, שהיא

בחינת

שם מאירה החכמה בלי רסדים, וחסרון החסדים נחשב פסולת דקו שמאל, אמנם הפס לת דימין קבלה שם השתלמות. כי אינה חסירה יותר מחכמה. וע"כ ואתעביד קטורא חדא דאילנא שנעשה לצורה שלמה של אילן המדרגות. דהיינו הנוקבא, אמנם בני מסאבו דויריה, שדירתו היתה בטומאה, כי הארת השמאל בלי ימין מאיר למקום הטומאה, וכן הנוקבא דדהבא הוא טומאה.

של) כד בעא יצחק וכו': כשרצה יצחק שהוא קו שמאל דקדושה, להתעורר בעולם בתוקפו של דין הקשה, נתגבר והפריד סדרגות השמאל מקימם. דהיינו שהפך שורשים דה' ערי סדום למעלה, ש ג"ר דמדרגות דשמאל הפיל למטה, ואת הגורא דדינא העלה למעלה (כנ"ל דף פ"ג ד"ה פנימית). ואז נחרבו מדרגות השמאל של הקליפות והשמאל דקדושה נתחבר ונכלל עם הימין, וע"כ ואתתקף אברהם ופריש ההוא קטורא חדא דאילנא מזו ההוא מסאבו ונתחזק קו הימין המכונה אברהם, כי נכלל משמאל וקבל ממנו ג"ר, אשר עם זה נתקנה ג"כ הפסולת שלו, שאינו צריך יותר להתדבק בהתיכא דדהבא, ומצא שהפריד אותה הצורה מתוך הטומאה.

שלא) ההוא נחש קדמאה עאל באנביה דההוא אילנא; אותו נחש הקדמוני נכנס בפירותיו של אילן ההוא הנ"ל, והוא יין ששתה, והוליד שתי מדרגות קשורות זו בזו ואלו המדרגות כובכות בצד הטומאה אחת נקראת מלכם ואחת נקראת פעור. (דמו"י דף ק"ט ע"ב * דף ק"י ע"א)

שלג) כגוונא דא איהו לתתא, לוט אתפרש מאברהם, ושוי דיוריה באנשי סדום, כד אתער דינא בהו, אדכר ה לאברהם, ושלח ליה מתמן, ואתפריש מנייהו.

שלד) יין אשקיא ליה בנתיה, ואולידו ב בהו תרין אומין, חד אקרי עמון, וחד אקרי מואב, חד באתגליא, וחד באתכסיא. עמון דרגא דיליה מלכוים, עיטא דאתכסיא, מואב דרגא דיליה פעור, כלא באתגליא.

שרה) כגוונא דא בנתיה, דא אמרת בן עמי, ברא אית לי מעמי, ולא אמרת ממאן הוא, בגין כך, איהו הוה באתכסיא. דא אמרת מואב, מאב הוא דנא, מאבא אולידת ליה, דרגא דיליה פעור מלה באתגליא.

שלז) ובתרין אלין, אחיד דוד מלכא לבתר, מן מואב אתת רות, ונפק מנה דוד מלכא. מן עמון * אתעטר דוד מלכא, ו בהאי עטרא, דאיהי סהדווא לזרעא דדוד, דכתיב * ויתן עליו את הנזר ואת העדות. והאי הות מן מלכם, דרגא דבני עמון, דכתיב ב ויקח את עטרת מלכם.

שלז) מלכם, דרגא מ דבני עמון הוא, מ דכתיב ותהי על ראש דוד, ומתמן הוה סהדווא לבנוי לעלמין, ובה אשתמודע מאן דאיהו מן בנוי דדוד דאתחזי למלכא ודאי, דאמרין מן דוד יא הוא. י דאפילו אתיליד י בההוא

מסורת הוזהר

(א) ויתן עליו את הנזר ואת העדות: מלכים ב' י"א. (ב) ויקח את עטרת מלכם: (ש"ב י"ב) ח"א קעג.

חלופי גרסאות א ג"א אברהם. ב ג"א ליה (אה"ל) ג ג"א עמי (אה"ל) ד ג"א ליג מלכא. ה ג"א ופן (רי"א) ו ג"א בההוא (אה"ל) ז ג"א ורא הוה. ח ג"א דעצן ולג דבני. ט ג"א וכתיב י ג"א יתא. ו ג"א מוסיף דאיהו יתא (אה"ל) יא ג"א מוסיף הוא הנזר. יב ג"א דאמי. יג ג"א ליג בההוא.

עמון ומואב

שלה) כגוונא דא וכו': כעין זה היו בנותיו, זו אמרה בן עמי, בן יש לי מעמי, לא אמרה ממי הוא, משום זה, שהוא היה בבחינת העלם. וזו אמרה מואב. מאב הוא זה, מאבי הולדתיו. כי המדרגה שלו הוא פטור שהוא בחינת התגלות.

שלז) ובתרין אלין אחיד וכו': ובשנים אלו, עבון ומואב, נאחו דוד המלך. כי אחר כך, באה רות מן מואב, ויצא ממנה דוד המלך, ומן עמון נתעטר דוד המלך באותה העטרה, שהיא עדות לזרעו של דוד, שכתוב, ויתן עליו את הנזר ואת העדות. ונזר זה היה מן מלכם, שהוא מדרגת בני עמון, שכתוב ויקח את עטרת מלכם.

שלז) מלכם דרגא דבני עמון וכו': מלכם הוא מדרגת בני עמון, שכתוב, ותהי על ראש דוד, ומשם היה עדות לבניו לעולם, ובה ניכר מי שהוא מן בניו של דוד הראוי למלוכה, דהיינו אם היה יכול לישא הכתר על גאשו, ודאי

אמרן

הסולם

מאמר

בחינת ו"ק שמחזה ולמטה, היא המכוסה. וכן בקליפת פטור שהוא מחזה ולמעלה מושלת המפתחא, ובקליפת מלכם שהיא מחזה ולמטה מושלת המלכות דמדת הדין הבלתי ממוחקת. שלג) כגוונא דא איהו לתתא וכו': כעין זה שנתבאר, במה שנעשה בעולמות, נעשה גם כן בנשמות למטה לוט, שהוא פסולת הימין, נפרד מאברהם, ושם משכנו באנשי סדום, שהם פסולת הוזהר מצד השמאל, וקבל מהם שלמיהו כג"ל בעולמות, כאשר נתעורר הדין עליהם, ונהפכו זכר הקב"ה את אברהם, ושלה משם את לוט, ואז נפרד מהטומאה של סדום, ושם לקיושה. שלד) יין אשקיא וכו': השקיהו בנותיו יין, שהוא סוד נחש הקדמוני שנכנס בו, כג"ל בעולמות, והולידו שתי אומות, אחת נקראת עמון ואחת נקראת מואב, אחת בנגלה שהיא מואב, ואחת במכוסה שהיא עמון. עמון המדרגה שלו הוא העבודה זרה, מלכם, שהוא עצה של העלם, מואב, מדרגתו הוא פטור, שהוא כולו בנגלה.

(דפו"י דף ק"י ע"א * דף ק"י ע"ב)

ה יומא, יכיל נ הוה למסבל נ ההיא ד עטרא על רישיה, ה דהות משקל ככר זהב, ואבן י יקרה הות. ז וב"נ אחרא לא יכיל ח למסבלא. ודא הוא דכתיב ביואש ויתן עליו את הנזר ואת העדות.

שלח) ובתרין ט דרגין אתאחיד דוד מלכא, ואינון תוקפא י דמלכותיה, יא לאתקפא על שאר עמין, דאי לא אתכליל בסטרא דלהון, יב לא יכיל יג לאתקפא עלייהו, כל יד דרגין דשאר עמין כלילן ביה בדוד, לאתגברא טו ולאתקפא עלייהו.

ששט) ה) ויעל לוט מצוער * וישב בהר. כתיב * לעלוקה שתי בנות הב. ח אלין שתי בנות דיצר הרע, דאינון מתערין ליה, יא לשלטא בגופא, חדא איהי נפש, דאתרביאת תדיר בגופא. וחדא איהי נפש, דכסיפת בתיאובתין יט בישין, כ ובכל כסופין בישין דהאי עלמא. דא איהי בכיר"ה לל ודא איהי ככ צעיר"ה.

שמ) ויצה"ר לא אתחבר תדיר, אלא בתרין אלין, בגין לפתאה לבני נשא ובגין דיהמנון ליה ככ לאובדא להו, לאתר גירין דמותא, ויפלחון ליה. כד"א עד יפלח חץ ככדו.

שמא) כו ללסטים כה דמקפחי כז בטוריא, כז וטמירו גרמייהו באתר דחיל דטוריא, וידעין דהא בני נשא אתטמרן גרמייהו, כח למיהך באינון דוכתי מה עבדי, כט ברירו מנייהו ההוא ל דחדידא בלישניה מכלא, ההוא דידע למפתי בני

מסורת הזהר

דרך אמת

א) לעלוקה שתי בנות: לעיל דף ציד ציון ז.

ה) ריש מדרש הנעלם הו"ל.

חלופי גרסאות א ג"א ביומא. ב ג"א הוא. ג ג"א ליג ההוא עטרא. ד ג"א עטרה. (אה"ל) ה ג"א דהא איהו ו ג"א יקרא. ז ג"א ליג כן וב"נ עד ודא. ח ג"א למסבל (אה"ל). ט ג"א ליג דרגין. י ג"א דמלכותא. יא ג"א לאתקפא. יב ג"א דלא. יג ג"א לאתקפא. יד ג"א גוינין. טו ג"א ולאתקפא. טז אה"ל כתב חוה ריש מדה"נ. יז ג"א מוסיף שתי בנות אלין (אה"ל) יח ג"א מוסיף בגין לשלטא. יט ג"א דהאי עלמא ול"ג בישין, וג"א בישין דהאי עלמא (אה"ל) כ ג"א בכל. כל ג"א ואחרא ככ ג"א צעירא (ר"א) כג ג"א לאובלא. כד ג"א ללסטין. כה ג"א רמאן פחים. כו ג"א רמאן פחים. כז ג"א דמקפחין (אה"ל) כז ג"א בטוריא. (אה"ל) כז ג"א וכמינו. כח ג"א מלמיהך. (אה"ל) כט ג"א ברירי. ל ג"א חרידא.

עמון ומואב

הכולם

מאמר

כתוב לעלוקה שתי בנות הב. הב. אלו הן שתי בנות של יצר הרע, שהן מעוררות את היצר הרע לשלוט בגוף. אחת היא נפש שמגודלת תמיד בגוף. ואחת היא נפש המחאווה לתאות רעות. ולכל תאות הרעות שבעולם הזה, זו היא בכירה. והאחרת, הראשונה, היא צעירה. (שמ) ויצר הרע לא אתחבר וכו': ויצה"ר, תמיד, אינו מתזכר אלא בשתי נכשות, הללו כדי לפתות לבני אדם. וכדי שיאמינו בו ויוכל להובילם למקום שזורקים בהם חיצני מות ויבקיעו אותם, כמו שאתה אומר, עד יפלח חץ ככדו. (שמא) ללסטים דמקפחי וכו': וזה דומה, לשודדים ההומסים בהרים, ומסתירים עצמם במקום איום שבהרים. ויודעים שבני

אמרו שהוא מזרע דוד, שאפילו באותו יום שנולד, היה יכול לסבול את הכתר על ראשו, אעפ"י שמשקל ככר זהב ואבן יקרה היתה, ואדם אחר חוץ מזרעו לא היה יכול לסבול. וזהו שכתוב ביואש, ויתן עליו את הנזר ואת העדות. שלח) ובתרין דרגין אתאחיד: ובשתי מדרגות הללו נאחו דוד המלך, והם תקפה של מלכותו, להתגבר על כל שאר האומות. שאם לא היה נכלל בצד שלהם לא היה יכול להתגבר עליהם. וכל המדרגות של שאר אומות העולם היו כלולות בדוד, כדי להתגבר ולהתחזק עליהם. שלט) ויעל לוט מצוער וישב בהר וכו': (דפו"י דף ק"י ע"ב י) דף ק"יא ע"א)

נשא, ויפוק מביניהו, ויטיב באורח א' מישר, דכל בני עלמא עברין תמן, כיון דמטא לגבייהו, שרי לאתחברא תמן. (ע"כ ס"ת)

שמב) * ויסע משם אברהם ארצה הנגב. כל מטלנוי הוה, לסטרא דדרומא, * יתיר מסטרא אחרא, בגין דהא בחכמתא ענד, לאתדבקא בדרומא. שמג) ב' ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא. תנינן ב' לא : ליבעי ד' ליה לבר נש' לסמכא על ניסא, ואי קב"ה א' ארחיש ניסא לב"נ, לא אית ליה לסמכא על ניסא זמנא אחרא, בגין דלאו בכל שעתא ושעתא אתרחיש י' ניסא.

שמד) ואי ייעול ב"נ גרמיה באתר דנוקא אשתכח י' לעינא, י' הא פקע כל זכותיה דענד בקדמיתא, ואוקמוה. כד"א ב' קטונתי מכל החסדים ומכל האמת וגו'. ואברהם כיון דסליק ממצרים, י' ואשתזיב י' זמנא חדא, י' השתא אמאי אעיל גרמיה י' בצערא כקדמיתא, ואמר אחותי היא. שמה) אלא אברהם לא סמיך על גרמיה כלום, י' וחמא שכינתא תדיר י' בדיוורה דשרה, ולא ב' אעדי מתמן, ובגין לא דהות ב' תמן, אסמיך אברהם ב' ואמר כ' אחותי היא, כ' כמה דכתיב ד' אמור לחכמה י' אחותי את, ובגין כך י' אמר אחותי כ' היא.

מסורת הוהר

א) ויסע משם אברהם: בראשית כ'. ב) ויאמר-אחותי היא: שם. ג) קטונתי מכל החסדים: (בראשית ל"ב) ח"א קסו. קסט. ח"ב קצח. ח"ג ק. ד) אמור לחכמה אחותי את: (משלי ד') לעיל לך דף מ"ו ציון א'. ה) אחותי את: ח"א כא: קיב. קמ:

חלופי גרסאות א' ניא מישר. ב' ניא כיון דקביה וליג מן לא ער ארחיש נ' ניא לבעי. ד' ניא ליג לית. ה' ניא למסמך. ו' ניא יקביה. ז' ניא רחיש. וניא ארחש (אה"ל) ח' ניא מוסיף לסמכא תדיר. ט' ניא נסא. י' ניא זימנא. וניא ליג זמנא אחרא. יא' ניא נסא. יב' ניא ליג לעינא. יג' ניא רהא יד' ניא ואשתזיב. טו' ניא זימנא. וניא ליג זמנא חדא. טז' ניא מוסיף השתא זמנא אחרא (אה"ל) יז' ניא ליג בצערא. יח' ניא אלא דחמא. יט' ניא בדיווריה. כ' ניא אעדי. כא' ניא דהוה. כב' ניא מוסיף תמן (שכינתא) עם שרה תדיר. ולא אתרחיש [אתרשת] מינה (רמ"ק ואה"ל) כג' ניא למימר. כד' ניא מוסיף אחותי היא אחותי היא רוא דמלה כמה כס' ניא ליג כמה. (אה"ל) כז' ניא ליג אמר. כח' ניא את.

מאמר	הסולם	ויאמר-אחותי היא
------	-------	-----------------

שמג' ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא וכז': למדנו אין לו לאדם לסמוך על נס. ואם הקב"ה עושה פעם נס לאדם, אין לו לסמוך על הנס בפעם אחר. משום, שלא בכל שעה ושעה יקרה נס.

שמד) ואי ייעול וכז': ואם אדם מכניס עצמו במקום שהנזק גלוי לעין, הנה מחבטלת בזה כל זכויותיו. שעשה מקודם לכן, וכבר בארוהו, כמו שאתה אומר קטונתי מכל החסדים ומכל האמת. ולפי זה שואל, ואברהם, אחר שעלה ממצרים ונצל פעם אחת, למה הכניס עצמו עתה בצער ככתחילה, ושוב אמר אחותי היא.

שבני אדם מניעים את עצמם ללכת במקומות אלו, מה עשו, בחרו מהם. אותה אשר יש לך לשון חדה יותר מכולם, אותה, היודע לפתות אנשים. שיצא מהם, וישב בדרך הישר, במקום, שכל בני העולם עוברים שמה, כיון שהגיע אצלם. לבני העו"מ, הוא מתחיל להתחבר שם עמהם, עד שמושך אותם לרשתו, ומביאם למקום האיום שהשורדים שמה, והורגים אותם. כן דרך היצר הרע שמפתה את בני העולם עד שמאמינים בו, ואז מביאם למקום חצי מות כנ"ל.

(ע"כ סתרי חורה)

מאמר ויאמר-אחותי היא
שמב) ויסע משם אברהם ארצה הנגב: כל מסעותיו היו לצד דרום, שהוא חסד, יותר מלצד אחר, כי בחכמה עשה זה כדי להתרבק בדרום, שהוא חסד.

(דפו"י דף קי"א ע"א * דף קי"א ע"ב)

שמה) אלא אברהם וכז': ומיניו, אלא אברהם לא סמיך על עצמו כלום. כי ראה את השכינה תמיד במשכנה של שרה, שלא

שמו) * ויבא אלקים אל אבימלך וגו'. וכי קב"ה אתא לגביהו דרשיעיא, כמה דכתיב י ויבא אלקים אל בלעם. ג ויבא אלקים אל לבן. אלא ההוא ממנא שליחא דאתפקדא עליהו הוה, בגין דכלהו כד עבדי ב שליחותא, נטלי שמא דא, ומסטרא י דדינא קא אתיין. וע"ד, ויבא אלקים אל אבימלך בחלום הלילה ויאמר לו הנך מת על האשה אשר לקחת וגו'.

שמז) ר"ש פתח י ואמר י ד שפת י אמת וגו'. שפת אמת תכון לעד. דא אברהם, דכל מלוי בקדמיתא ובסופא הוו באמת. ועד ארגיעה לשון שקר. דא אבימלך.

שמח) ו באברהם נאמר, ו יאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא. י דא בקדמיתא, י דאמר בגין י שכינתא יא דהות עמה דשרה, י אחותי היא, ואברהם י בחכמתא י עבד.

שמט) מ"ט. * בגין דאברהם, מסטרא יו דימינא איהו, י אמר אחותי י היא ורזא, כד"א י אחותי רעיתי יונתי תמתי. ועל דא, אברהם קרא לה תדיר אחותי, בגין י דאתדבק בהדה, ולא יתעדון דא מן דא לעלמין.

מסורת הנהר

א) ויבא אלקים אל אבימלך: (בראשית כ') ח"ב צו. ח"ג ת. קיג. ב) ויבא אלקים אל בלעם: (במדבר כ"ב) ח"ב צו. ח"ג ת. קיג. רד. רח: ז"ח רות ע"ח טר שטז. ג) ויבא אלקים אל לבן: (בראשית ל"א) ח"א קסד: קסז. ח"ג קיד. רז. שה. ד) שפת אמת תכון לעד: (משלי י"ב) ח"א קיב: ח"ב קפח. ת"ז תק' ס"ג צה. ה) אחותי רעיתי: (שה"ש ה') ח"א קמ: ח"ב יב. מו. ח"ג לג: צה. קער: רלג. ז"ח חוקת נ"ב טא שיב.

חלופי גרסאות א) נ"א שלוחא. ב) נ"א דא. ג) נ"א ויאמר. ד) נ"א ליג שפת אמת וגו'. ה) נ"א מוסיף אמת תכון לעד (אה"ל). ו) נ"א אברהם אמר. ז) נ"א ל"ג מן ויאמר עד אחותי. ח) נ"א הא בגין וליג מן דא עד בגין (אה"ל). ט) נ"א אמר. ונ"א מוסיף דהא אמר. י) נ"א שכנתא. יא) נ"א דהוה. יב) נ"א מוסיף אמר אחותי. יג) נ"א בחכמתיה. יד) נ"א עבד. (אה"ל). טו) נ"א ימינא. טז) נ"א ואמר (אה"ל). יז) נ"א מוסיף היא וראי. יח) נ"א דיתדבק (אה"ל).

מאמר

סרה משם, ומשום שהשכינה היתה שם, סמך אברהם עליה ואמר, אחותי היא. כמו שכתוב, אמר לחכמה אחותי את, שפירושה, להשכינה שנקראת חכמה. ועל כן, אמר, אהותי היא.

שמו) ויבא אלקים אל אבימלך וגו': שואל, וכי יבא הקב"ה אל בלעם, ויבא אלקים אל לבן, הלא רשעים היו, ומשיב, אלא הוא הממונה השליח שנמסרה עליהם, היה, כי לכל אומה יש לה שר בשמים, משום שכל המלאכים בעת שעושים שליחות מה', מקבלים שם זה, אלקים, כי מצד הדין הם באים, והשם אלקים יורה דינים, ועל כן כתיב ויבא אלקים אל אבימלך בחלום הלילה וגו'. דהיינו רק מלאך הממונה על עמו, ולא הקב"ה.

שמז) ר"ש פתח ואמר וכו': ר' שמעון פתח ואמר, שפת אמת וגו'. (דפוסי דף קי"א ע"ב י) דף קי"ב ע"א)

ויאמר — אחותי היא

שפת אמת תכון לעד זהו אברהם. שכל דבריו בתחילה ובסוף היו אמת. ועד ארגיעה לשון שקר, זהו אבימלך.

שמח) באברהם נאמר וכו': באברהם נאמר ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא, וזהו כמו בתחילה, במצרים, שאמר על השכינה שהיתה עם שרה, אחותי היא. אף כאן אמר אחותי היא על השכינה, ואברהם בחכמה עשה הכל.

שמט) מאי מעמא וכו': שואל מהו הטעם, שהשכינה נקראת אחות, ואומר, לפי שאברהם הוא מצד הימין, אמר אחותי היא, והסוד, כמו שאתה אומר אחותי רעיתי יונתי תמתי. וע"כ קראה אברהם אחותי משום שנתדבק בה, ולא ימוש זה מזה לעולם. פירוש, לפי שאברהם הוא בחינת חסד, אשר בגדלות עולה החסד, ונעשה חכמה, שה"ס או"א עלאין

שוזוגם

שנ) ^ב לסוף מה כתיב, ^א וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי. וכי הכי הוה. אלא, כלא בגין שכינתא קאמר, אחותי היא בקדמיתא, דכתיב אמור לחכמה אחותי את. ולכתר וגם אמנה. מאי וגם. ^י לאתוספא, על מה ^י דקאמר בקדמיתא. ^ז אחותי בת אבי היא. ברתיא דחכמה עלאה, ובגין כך אתקרי אחותי, ואתקרי חכמה. אך לא בת אמי, מאתר דשירותא דכלא, סתימא עלאה. ועל דא, ותהי לי לאשה. ^ח באחיה בחביבותא, דכתיב ^ז וימינו תחבקני. וכלא רוא דחכמתא איהו.

שנא) תא חזי, בקדמיתא כד ינחתו למצרים, הכי קאמר, בגין לאתדבא בגו מהימנותא, וקרא לה אחותי, בגין דלא יטעון גו אינון דרגין דלבר. אוף הכא אחותי, בגין דלא ^ס אתעדי ^ס מגו מהימנותא, כדקא יאות. שנב) דהא אבימלך, וכל אינון יחני ארעא, הוו אזלי בתר פולחנא נוכראה, ואיהו אתדבק גו מהימנותא, ובגין כך, יעאל לתמן, יא ואמר י אחותי,

מסורת הזהר

א) וגם אמנה אחותי בת אבי: (בראשית כ'): ח"ג ק: ב) וימינו תחבקני: לעיל ב"א דף רל"ה ציון א'.

חלופי גרסאות א) גיא בסוף. ב) גיא לאוספא. ג) גיא דקאמר. ד) גיא מוסיף אחותי היא. וגי' אחותי היא אחותי בת (אה"ל). ס) גיא ל"ג באחיה בחביבותא. ו) גיא נחת. ז) גיא יטעון. ח) גיא יתעדי. וגי' אחערי. ט) גיא גו. י) גיא מוסיף כד עלא. יא) גיא קרא. וגי' אמר (אה"ל). יב) גיא מוסיף לה אחותי.

מאמר הסולם ויאמר — אחותי היא

להיותה בחינת שמאל, מצד אמא, ותהי לי לאשה, באחיה ובחביבות, שכתוב וימינו תחבקני, כי חושקת לחסדים שבימין כדי שהחכמה שבה תתלבש בחסדים. וכלא רוא דחכמתא אידו והכל הוא סוד החכמה. וזהו שהוסיף ביאור, שמה שאמר עליה אחותי, הוא מצד או"א, שמצדס היא בת, והיא אחות, ואינה ראויה לאשה, להיותה מימין. אבל מצד יסו"ת שהם אמא, אינה בת, ואינה אחות, אלא אשה בסוד אש ה', וראויה לזווג.

שנא) תא חזי בקדמיתא וכי: בוא וראה, בתהילה כשירדו למצרים אמר כך, אחותי היא כדי להתדבק עם האמונה, וקרא לה אחותי, כדי שלא יטעו באלו המדרגות שמחוץ לקדושה, אף כאן באבימלך, אמר-אחותי היא כדי שלא יסורו מן אמונה כראוי.

שנב) דהא אבימלך וכי: כי אבימלך וכל יושבי הארץ, היו הולכים אחר עבודה זרה, והוא, אברהם, נתדבק באמונה, ומשום זה נכנס שמה ואמר, על השכינה, אחותי היא, מה אחות אינה נפרדת מן האח לעולם, אף כאן כך, שאברהם היה דבוק עם השכינה באופן שלא יפרד ממנה לעולם, כי אשה יכולה להפרד מעלה, אבל אחות אינה נפרדת

שזווגם תמידי בלי הפסק, וכשהשכינה עולית שם היא נמצאת גם עם אברהם כזווג דלא פסיק. וז"ש דלא יתעדין דא מן דא לערמין. ואז נקראת השכינה בשם אחותי, ולא בשם אשתי, כי אחות, היא מצד ימין, ואשה מצד שמאל היא, בסוד אש ה', (כנ"ל פרשת נח דף פ"א אות רל"ב ע"ש).

שנ) לסוף מה כתיב וכי: בסוף מה כתוב, וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי ושואל, וכי היה כן באמה, הלא בת הרן היתה, ואומר, אלא הכל על השכינה אמר: אחותי היא שבתחילה, הוא כמ"ש אמור לחכמה אחותי את. ואח"כ כתוב וגם אמנה, מהו וגם, אלא הוא להוסיף ביאור, על מה שאמר בתחילה, אחותי בת אבי סירוש, שהשכינה היא בת לחכמה העליונה, שהוא או"א עליון, הנקראים אבא, ומשום זה נקראת השכינה אחותו ונקראת חכמה כנ"ל בדבור הסמוך. אך לא בת אמי, סירוש, שאמי היא נמשכת במקום התחלת הכל, סתום מכל, שהוא אריך אנפין. שממנו נמשך סוד הבינה החזרת להיות חכמה שהיא מתלבשת ביסו"ת (כנ"ל ב"א דף י"א ד"ה זהר עש"ה) שהם נקראים אמא, והשכינה אינה בת, אלא שהיא כאמא עצמה, כי מלבישה עליה, ועל דא ותהי לי לאשה באחיה בחביבותא, ועל כן, (וטו"י דף קי"ב ע"א)

מה אחות לא א אתפרש מאחא לעלמין, אוף נ הכא. דהא אתתא נ יכילת לאתפרשא, אבל אחות לא א אתפרש, דהא תרין אחין לא יכלין לאתפרשא, ה לעלמין ולעלמי עלמין.

שנג) ובגין כך אמר אברהם אחותי היא, דהא כלהון א) הווי להוטין גו טהרי ו ככביא ומזלי, ופלחי לון, ואברהם הווי מתדבק גו מהימנותא, ואמר א אחותי, דלא א נתפרש לעלמין. וסימניך א ולאחותו הבתולה. ב) דאתמר לכהן, אתרא דאברהם שריא ביה.

שנד) כתיב נ את יי אלהיך תירא אותו תעבוד ובו תדבק ובשמו תשבע. האי קרא אוקמוה. אבל ת"ח, י ליי אלהיך תירא לא כתיב, אלא את * יי, מאי את. דא דרגא קדמאה, אתר דחלא דקב"ה, ובג"כ כתיב תירא יי דתמן בעי ב"נ לדחלא, יי קמי י מאריה, בגין דאיהו י דינא.

שנה) ואותו תעבוד. דא דרגא עלאה, דקיימא על האי דרגא תתאה, ולא נ מתפרשאן לעלמין, את ואותו, דא בדא דבקין, ולא טי אתפרשן. מאי ואותו. דא טי אתר י ברית קדישא. אות לעלמין, יי דהא פולחנא לא טי שריא באת, ולאן איהו נ למפלה, אלא נ למדחל, אבל פולחנא איהו לעילא, ובגין כך ואותו תעבוד.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) שאנימלך ושכיוו היו להוסיף טיך לזכות כוכבים ומלות לעבדס ולקסר להס ואברהם היה מהדבק בלמונהו ית ויהעלה. ב) יתימה דלמתינ דמהפשין ברגן מפניד חלף וליט אינ במלכות דלגלות וכדלמתינ בפי חלא רע"ז נ דמלכות דלגלות עלה אמתר אי ה' הוא שמי וכו' ועיין בהקדמה ז' נ ונרע"א מהימנא פהס נכ"א א' חסון דהוי"ה דלגלות ליה כהו פרוול וסס נכ"א נ'.

חלופי גרסאות א) נ"א אתפרשא. ונ"א אתפרש. נ ג"א מוסיף הכא נמי אמר אחותי ולא אמר אשתי דהא (אה"ל). נ ג"א יכיל ד ג"א אתפרשא. ה ג"א לעלם. ו ג"א כוכבייא. ז ג"א מוסיף אחותי היא. ח ג"א אתפרש. ט ג"א ליג מן דאתמר עד כתיב. י ג"א ה'. יא ג"א דחמק. יב ג"א מקמיה (אה"ל). יג ג"א מוסיף מאריה קב"ה. יד ג"א מוסיף בי דינא. ונ"א בדינא. פו ג"א אתפרשו. כז ג"א את. יז ג"א דברית. יח ג"א דא. יט ג"א שרייא. כ ג"א מוסיף אתר למפלה. כא ג"א למידחל.

מאמר

הסולם

ויאמר אחותי היא

פהאח. כי שני אחים, לא יוכלו להפרד זה מזה לעולם ולעלמי עולמים. פירוש. כי אח ואחות נמשכים מאו"א עלאין. שהזווג שלהם אינו נסקס לעולם. ועל כן גם אח ואחות אינם נפרדים לעולם. אבל איש ואשה נמשכים מישסורת, שזווגם נסקס ואינו תמיד, לכן איש ואשה יכולים להפרד גם הם.

שנג) ובגין כך וכו': ומשום זה אמר אברהם אחותי היא, כי כולם היו להוסיף אחרי האורות של כוכבים ומזלות, וענדו להם, ואברהם היה מתדבק עם האמונה, ואמר על השכינה, אחותי, שלא נפרד לעולם. וסימנך, ולאחותו הבתולה הנאמר לכהן, שהכהן הוא מקום שאברהם, דהיינו ימין וחסד, שורה בו. (רמב"ם דף ק"יב ע"א * דף ק"יב ע"ב)

שנה) ואותו תעבוד: אותו זה הוא מדרגה עליונה, דהיינו יסוד דו"א, העומדת על מדרגה זו התחתונה, שהיא הנוקבא, ואינן נפרדות

שנו) וכו' תדבק. באתר דאיהו ^ה דבקוּתא לאתדבּקא, דאיהו גופא, דשרי באמצעיִתא. ובשמו תשבע, אתר שביעאה דדרגין. וסימניך * ואת דוד מלכם אשר אקים להם.

שנו) בגין כך אתדבק אברהם במהימנותא, כד נחת למצרים, וכד אזל לארעא דפלשתים. ^ב לבני, דבעא לנחתא ^ג גו גובא עמיקא, דחיל דלא יכיל ^ד לסלקא מגו גובא, מה עבד, קשר חד קשרא דחבל, לעילא מן גובא, אמר, הואיל דקשירנא קשרא דא, מכאן ולהלאה ^ה אעול תמן. כך אברהם, בשעתא דבעא לנחתא למצרים, עד לא ייחות תמן, קשר קשרא דמהימנותא בקדמיתא, לאתתקפא ביה, ולבתר נחת.

שנח) אוף הכי נמי, כד עאל לארעא דפלשתים. בגיכ ^ז י שפת אמת תכון ^ז לעד. ועד ארגיעה לשון שקר. דא אבימלך, דאמר בתום לבבי ובנקיון כפי. וכד אהדרו ליה, מה כתיב, גם אנכי ידעתי כי בתם לבבך עשית זאת ולא כתיב נקיון כפים.

שנט) ^ח ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא. ר' יהודה, פתח ^ח ואמר, ^ד רגלי חסידיו ישמור וגו'. ^ה חסידו כתיב, חד, ודא אברהם, דקב"ה ^ו נטיר

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) ואת דוד מלכם: (ירמיה ל) ח"א עב: ח"ב

(ב) [להלן דפו"י] ויש קסיט ה.

רמ. (ג) שפת אמת: לעיל דף ק"ב ציון ד'.

(ג) ועתה השב אשת האיש: (בראשית כ') ח"א פב: קיג: (ד) רגלי חסידיו ישמור: (שמואל א' ב') ח"א כב קיג: רנב: ח"ג כח: קעה:

חלופי גרסאות ^ה נ"א דביקוח. ^ז נ"א מוסיף מחל לבני. ^ז נ"א לגו. ^ז נ"א לאסא. ^ה נ"א איעול. ^ז נ"א ^ז נ"א שפת. ^ז נ"א מוסיף לעד דא אברהם. ^ח נ"א ^ז נ"א ואמר. ^ז נ"א נטר.

ויאמר—אחוזי היא

הסולם

מאמר

במדרגת אחוז כניל, כאשר ירד למצרים וכאשר הלך לארץ פלשתים, בדומה לאדם הרוצה לרדת לתוך בור עמוק. והוא מתירא, שלא יוכל לחזור ולעלות מתוך הבור. מה עשה. קשר חבל אחד למעלה מן הבור, אמר מאחר שקשרתי קשר הזה אכנס שמה מכאן ולהלאה. כן אברהם בשעה שרצה לירד למצרים, מטרם שירד שמה קשר מתחילה קשר של אמונה. להתחזק בו. ואחר כך ירד שמה.

שנח) אוף הכי נמי וכי: וכן עשה גם כן כשנכנס לארץ פלשתים. ועל כן.

שפת אמת תכון לעד, ועד ארגיעה לשון שקר, זהו אבימלך ^ז כנ"ל באות שמיז שאמר בתום לבבי ובנקיון כפי. וכשהשיב לו אלקים מה כתוב, גם אנכי ידעתי כי בתם לבבך עשית זאת, ולא כתוב נקיון כפים. כמו שאמר אבימלך. הרי שאבימלך היה משקר במה שאמר, ובנקיון כפים. וע"כ כתוב עליו ועד ארגיעה לשון שקר.

שנט) ועתה השב וגו' כי נביא הוא: ר' יהודה פתח ואמר, רגלי חסידיו ישמור

וגו'

נפרדות זו מזו לעולם. את ואותי, דבקים זה בזה יאינם נפרדים. ושאל מהו ואיתו, ואמר זה הוא מקום ברית קידוש, אות הוא לעולם, דהיינו יסוד, כי עבדה אינה שורה באת, ואינה ענין לעבוד אלא לירא. אבל עבודה, היא למעלה, ביסוד דו"א, הנקרא ארזה ומשום זה כתוב ואותו תעבוד.

שנו) וכו' תדבק: הוא במקום שנוהג דבקות להדבק, שהוא הגוף השורה באמצע, דהיינו

קו אמצעי שהיא ת"ת העומד באמצע ב' הידים שהם חסר וגבורה. דהיינו ב' הקוין ימין ושמאל. ובשמו תשבע: הוא מקום שביעי של המדרגות. דהיינו כשהנוקבא היא בסוד שבת, וסימנך ואת דוד מלכם אשר אקים להם. פירושו, הנוקבא נקרא את בסוד היחוד של א"ז ואותו הנ"ל, שהיחוד הוא מבהינת קו ימין, המקבל מאו"א עלאין כנ"ל. ונקראת בסוד ובשמו תשבע, כשהוא מקבלת מבהינת קו אמצעי בסוד המוחין דשבת שאז נקראת שביעי, כנודע.

שנו) בנך כך אתדבק וכו': משום זה נתדבק אברהם באמונה, דהיינו בסוד השכינה

(דפו"י דף ק"ב ע"ב)

לִיה תדיר, ולא אעדי נטירו א מניה לעלמין. ומה דאמר רגלי, דא אתתיה, דקביה שדר נ שכינתיה נ עמה, נ ונטר נ לה תדיר.

שס) ד"א רגלי חסידו ישמור. חד, דא אברהם, דקב"ה אויל עמיה תדיר, בגין דלא ייכלון דנוקא ליה. ורשעים בחשך ידמו. ו ארין אינון מלכין. דקטל קב"ה בהווא ליליא, דרדף נ בתרייהו.

שסא) הה"ד בחשך ידמו, דא ליליא, דאתקשר בחשוכא, וקטל לון, ואברהם רדיף, ולייליא קטייל לון, הה"ד * ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם. ויחלק עליהם לילה. דא קב"ה דפליג רחמי מן דינא, בגין נ למענד נוקמין לאברהם, ובגין כך ורשעים בחשך ידמו. ויכם, ויכום נ מבעי ליה. אלא, דא קב"ה. כי לא בכח יגבר איש. דאיהו ואליעזר, הוו בלחודדיהו.

שסב) ר' יצחק אמר, והא תנינן באתר דנוקא שכיח, לא יסמוך ב"ג על יא ניסא, ולא הוה אתר דנוקא י אשתכח. יכהאי, דאברהם י אויל בתר נ חמשה מלכין, למרדף נ בתרייהו, נ ולאגחא קרבא. אמר ר' יהודה כד י אויל אברהם י להאי, לא אזל נ לאגחא קרבא, ולא סמך על ניסא, אלא צערא דלוט, אפקיה מביתיה, לא ונטיל ממונא למפרק ליה, ואי לאו, דימות נ בהדיה גו שביה. כיון דנפק חמא שכינתא דנהרא קמיה, וכמה חילין סחרניה, בההיא שעתא רדף נ בתרייהו וקב"ה קטייל לון, הה"ד ורשעים בחשך ידמו.

מסורת הזהר

(א) ויחלק עליהם לילה: לעיל לך קביה ציון א'.

חלוסי גרסאות א גיא מיניה. ב גיא עמיה שכינתיה. ג גיא עמיה. ד גיא ולטיר. ה גיא ליה. ו גיא אילין. ז גיא מוסיף קביה בגינתה. ח גיא אבתרייהו. ט גיא למיעכר. י גיא מיבעי. יא גיא ניסא. יב גיא דאשתכח. יג גיא בהאי. יד גיא אזל. טו גיא חמש. וניא ארבעה טז גיא אבתרייהו. יז גיא מוסיף ולאגחא בהו. יח גיא אבתרייהו (אהיל). יט גיא ליג להאי (אהיל). כ גיא מוסיף בגין לאגחא (אהיל). כא גיא ונטל. כב גיא בהרי. כג גיא אבתרייהו.

ויאמר—אחותי היא

הסולם

מאמר

בחשך ידמו. ויכם. ויכום היה צריך לומר, לשון רבים, כי אברהם ועבדיו הכו אותם. אלא זהו הקב"ה שהוא הכה אותם, כי לא בכח יגבר איש, כי הוא ואליעזר היו בלבדם. כי אליעזר בגינטריא שי"ח, והיינו שי"ח ילידי ביתו שאומר הכתוב, שסב) ר' יצחק אמר וכו': רי"א. והרי למדנו, במקום שהנוק מצוי, לא יסמוך אדם על הנס ואין לך מקום שהנוק מצי בו, כזה. שאברהם הלך אחר ארבעה מלכים, לרדוף אחריהם ולעשות עמהם מלחמה. ולמה סמך עצמו על נס. אמר ר' יהודה, כשהלך לזה אברהם, לא הלך לעשות מלחמה. ולא סמך על הנס, אלא צערו של לוט הוציאן מביתו, ולקח עמו כסף לפדותו, ואם לא יוכל לפדותו, ימות עמי יחד בשביה, אלא כיון שיצא, ראה את השכינה מאירה לפניו, וכמה צבאות מלאכים מסביב לו, בשעה ההיא רדף אחריהם, והקב"ה הרג אותם. וזה שכתוב בחשך ידמו.

וגו' חסידו כתיב, בלי א', שהמשמעות הוא חסיד אחד. וזהו אברהם, שלא הסיר שמירתו ממנו לעולם. ומה שאמר רגלי, זו היא אשתו של אברהם. שהקביה שלח שכינתו עמה, ושמר אותה תמיד.

שס) ד"א רגלי חסידו ישמור: שכתוב חסידו בלי א' שהמשמעות הוא אחד, זהו אברהם, שהקב"ה הלך עמו תמיד, כדי שלא יוכלו להזיקו. ורשעים בחשך ידמו, אלו הם המלאכים שהרג הקב"ה באוהו הלילה שאברהם רדף אחריהם. שסא) הה"ד בחשך ידמו: וזהו שכתוב בחשך ידמו. זהו לילה, דהיינו הנוקבא. שנקשר בחשך והרג אותם. אברהם רדף והלילה הרג אותם, וזהו שכתוב, ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם, ויחלק עליהם לילה, וזהו הקב"ה, שחלק הרחמים מן הדין, כדי לנקום נקמת אברהם, ומשום זה כתוב, ורשעים (דסוי דף קיב ע"ב)

שסג) ר' שמעון אמר, רזא איהו, רגלי חסידו ישמור, דא אברהם. וכד נפק אשתתף יצחק בהדיה, ונפלו קמיה, ואי לאו דאשתתף יצחק בהדיה דאברהם, לא אשתציאו, הה"ד ורשעים בחשך ידמו. * כי לא בכח יגבר איש. אע"ג דחילא אשתכח תדיר ^ה בימינא, אי לא הוה בסטרא דשמאלא, ^י לא אתדחיין קמיה.

שסד) ד"א רגלי חסידו ישמור, בשעתא דב"נ רחים ליה לקב"ה, ^ג קב"ה רחים ליה, בכל מה דאיהו עבד, ונטיר ^ד ארחוי, כד"א ^ז י"י ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

שסה) ת"ח כמה חביבותיה דאברהם, לגבי קב"ה, דבכל אתר דהוה אזילי, לא ^ה הוה ^ו חיים על דיליה כלום, * אלא, בגין דאתדבקא ביה בקב"ה, ובגין כך רגלי חסידו ישמור. ודא ^ז היא אתתיה, דכתיב ואבימלך לא קרב אליה. וכתוב כי על כן לא נתתיך לנגוע אליה.

שסו) בפרעה מה כתיב, ^ג וינגע ^י את פרעה וגו' על דבר. ^ה איהי אמרה, וקב"ה הוה מחי, ובג"כ רגלי חסידו ישמור. ורשעים בחשך ידמו, ^י אלין פרעה ואבימלך, דקודשא בריך הוא ^ז עבד בהו ^ח דינין בלידיא. כי לא בכח יגבר איש. מאן איש, דא אברהם, דכתיב ועתה השב אשת האישי וגו'.

שסז) ^י וי"י פקד את שרה כאשר אמר וגו'. רבי חייא, פתח ואמר, ^ה ויראני את יהושע הגדול עומד לפני מלאך ^י והשטן עומד על ימינו מסורת הנהר

(א) כי לא בכח: שמואל א' ב'. ב) ה' ישמור צאתך: (תהלים קכא). ח"ב קסד. ח"ג רטג: רסו: ת"ז ח"ג כו: ג) וינגע ה' את פרעה: לעיל לך ג"ה ציון ג'. ד) וה' פקד את שרה: לעיל ב"א ש"מ ציון ג'. ה) ויראני את יהושע הגדול: (זכריה ג') ח"ג קסט: קצב. קעה: קפה: קפו: ריד.

חלופי גרסאות א) ג"א בסטרא דימינא ב) ג"א מוסיף לא רוח. ג) ג"א ליג קב"ה ד) ג"א ארחוי. ה) ג"א ליג חוה. ו) ג"א חייש. ז) ג"א ליג היא. ח) ג"א מוסיף דבר שרי. ט) ג"א אילין. י) ג"א אעבד. יא) ג"א דין.

ויאמר - אחותי היא

הסולם

מאמר

שסג) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, סוד הוא. רגלי חסידו ישמור זהו אברהם וכשיצא, ללחום עם המלכים, נתחבר יצחק עמו, ונפלו לפניו, ואם יצחק לא היה מתחבר עם אברהם, לא היה יכול ללחותם. ורשעים בחשך ידמו. כי לא בכח יגבר איש. אע"פ, שהכח נמצא תמיד בימין, שהוא אברהם, עם כל זה, אם הימין לא היה נכלל בצד שמאל, שהוא יצחק, לא היו המלכים נדחים לפניו.

שסד) ד"א, רגלי חסידו ישמור: בשעה שאדם אוהב את הקב"ה, הקב"ה אוהב אותו בכל מה שהוא עושה, ושומר דרכיו, כמו שאתה אומר, ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

שסה) ת"ח כמה חביבותיה וכו': בוא וראה, כמה היה חביבותו של אברהם אל (וסו"י דף קי"ב ע"ב * דף קי"ג ע"א) הגדול

לשטנו. האי קרא אית לאסתכלא ביה. ויראני את יהושע הכהן הגדול, דא יהושע בן יהוצדק. עומד לפני מלאך יי, מאן מלאך יי. דא אתר א צרורא ד נשמתיה דצדיק ד צרירא ביה, וכל אינון נשמתין דצדיקיא ד קיימין תמן, ודא א הוא ד מלאך יי.

שסח) והשטן עומד על ימינו לשטנו. ו דא יצר הרע, דאיהו משוטט ואזיל בעלמא, דנטלא נשמתין, ולאפקא רוחין, ולמסטי לון לברייתא, לעילא ותתא. ודא א הוא בשעתא דאטיל ליה נבוכדנצר לאשא, עם אינון נביאי ד השקר, והאי הוה ט מסטין לעילא, בגין דיתוקד עמהון.

שסט) דהכי יא הוא אורחוי, יא דלאו איהו מקטרג, אלא בזמנא דסכנה ובזמנא דצער א שריא בעלמא, ואית יא ליה רשו, טו למסטי טו ולמעבד דינא אפילו בלא דינא, כד"א א ויש נספה בלא משפט. מהו לשטנו. דהוה אמר, או כלהו א ישתזבון, או כלהו יתוקדון.

שע) דהא בשעתא יא דאתייהב יא רשותא למחבלא לחבלא, לא א אשתזיב בא זכאה ככ מן כג חייביא, ובגין כך ג) בשעתא דדינא שרייא כמתא, כד בעי כה בר נש ג) לערקא, כו עד לא כז אתפס תמן, דהא מחבלא כיון כח דשרי, הכי נמי עביד לזכאה כחייבא. כט וכל שכן דהוה ל תלתיהון כחד, לא והוה לכ תבע

דרך אמת

מסורת הזהר

א) דא טכניהא קסיו א, ב) ריש פרשת מטות דף נ"ד (א) ויש נספה בלא משפט: (משלי יג.) ח"א איחא טריך לעקא מכל סוחרני מחא, ג) פרשת ויש ק"ט. ח"ב ק"ט. קצו. רמט. ח"ג מ. נד. נט. רפג: קכ"ד ב כד דינא אהער ט"ט. רצא: ת"ז ת"מ פ"א.

חלופי גרסאות א ג"ג צרורא. ב ג"א דנשמתין (דצדיקיא) צרירין (צריירין) ביה. ג ג"א צרורה. ונ"א צרור, ונ"א צריר. ד ג"א קיימן, ונ"א צריירין. ה ג"א שכינתא ו ג"א מוסיף דא הוה. ז ג"א הוה. ח ג"א שקר. ט ג"א אסטין, י ג"א מוסיף עיה [עליה אהיל] לעילא, יא ג"א ליג הוה. יב ג"א דלא. יג ג"א שרייא, יד ג"א להו. טו ג"א למסטי, טז ג"א ולמיעבד. יז ג"א ישתזבון. יח ג"א דאתייהב. יט ג"א רשו. כ ג"א אשתזיב. כ"א מכוין (הרמיק). כ"ב ג"א מוסיף בין זכאה. כ"ג ג"א בין כג ג"א חייבא. כ"ד ג"א דבעי. כ"ה ג"א מוסיף. כ"ו ג"א ער. כ"ז ג"א יחפס. כ"ח ג"א מוסיף דשרי ליה. כ"ט ג"א כל, ל ג"א תלתהון. לא ג"א והוה. לב ג"א תבעי. לז ג"א תבעי. ונ"א טבעי.

מאמר

הסולם

עומד על ימינו לשטנו

שסט) דהכי דוא אורחוי וכו': כי כך הוא דרכו של השטן, שאינו מקטרג אלא בשעת הסכנה. ובשעה שהצער שורה בעולם יש לו רשות להשטין ולעשות דין. אפילו בלי דין, כמו שאתה אומר, ויש נספה בלא משפט. מהו לשטנו. כלומר, מה היה משטין, ואומר, שהיה אומר, או כולם יהיו נצולים, או כולם יהיו נשרפים. כי בשעה שניתן רשות למשחית להשחית, אין הצדיק נצל ממנו יותר, מן הרשע.

הגדול עומד לפני מלאך ה' וגו'. במקרא הוה יש להסתכל בו. ויראני את יהושע הכהן הגדול, זהו יהושע בן יהוצדק. עומד לפני מלאך ה', מי הוא מלאך ה'. זהו מקום שנקרא צרור שנסמת הצדיק שורה בו. וכל נשמות הצדיקים נמצאים שמה, וזהו מלאך ה', שאומר הכתוב.

שסח) והשטן עומד על ימינו לשטנו: זהו יצר הרע, שהוא הולך ומשוטט בעולם, ליטול נשמות, ולהוציא רוחות מבני העולם, ולהשטין על הבריות למעלה ולמטה. וזה היה בעת שהטיל אותו נבוכדנצר. ליהושע הכהן הגדול לאש, ביחד עם נביאי השקר, ואז היה השטן משטין עליו למעלה, כדי שישרף עמהם.

(דברי דף ק"ג ע"א)

שע) ובגין כך בשעתא וכו': ומשום זה, בשעה שהדין שורה בעיר, צריך אדם לברוח מטרם שנלכד שם בידי המשחית, כי כיון שהמחבל שורה במקום, עושה גם כן לצדיק כמו לרשע. וכל שכן שהיו שלשתם ביחד דהיינו

דיתקודון כלהו, או ה' ישתזבון כלהו. בגין דכד אתעביד * ניסא, לא אתעביד פלגו ניסא, כ' ופלגו דינא, אלא כלא כ' כחדא, או ניסא או דינא. (שעא) אמר לו ר' יוסי, ולא, והא בזמנא ד דבקע קב"ה ימא לישראל, הוה קרע ימא ה' לאלין, ואזלין ביבשתא, ומיאי הוו י תבין מסטרא אחרא, וטבעין ז' לאלין, ה' ומתיין, ואשתכח ניסא הכא, ודינא הכא כלא כחדא. (שעב) א"ל, ודא הוא דקשיא קמיה, ה' דכד קב"ה י עביד דינא וניסא כחדא, לאו באתר חד, ה' ולא בביתא י' חדא, י' ואי י' אתעביד, ה' קשיא קמיה, דהא לעילא, לא אתעביד כלא, אלא בשלימו כחדא, או ניסא, או דינא באתר חד, ולא בפלגו.

(שעג) בג"כ, לא עביד קב"ה דינא בחייביא, עד דאשתלימו ה' בחובייהו הה"ד * כי לא שלם עון האמורי עד הנה. וכתביב כ' בסאסאה בשלחה תריבנה. ועל דא, הוה אסטין ליה ליהושע, ה' דיתוקד בהו, עד דאמר ליה, יגער יי' בך ה' השטן. מאן אמר ליה, דא, מלאך יי'. (שעד) י' ואי תימא, כ' ויאמר יי' אל השטן כ' יגער יי' בך כ' וגו'. תא חזי כ' הכי נמי כ' למשה בסנה, כ' דכתיב ד' וירא מלאך יי' אליו בלבת אש. וכתביב

מסורת הזהר

(א) כי לא שלם עון האמורי: (בראשית ט"ז) ח"א סא: ח"ב טו. ב) בסאסאה בשלחה: ישעיה כ"ו. ג) ויאמר—יגער ה' בך השטן: (זכריה ג') ח"ג קפו. ד) וירא—בלבת אש: (שמות ג') ח"א קנט: קטו. ח"ב כא: כב. טט: ח"ג קפו: רעד: ת"ז תק' ו' כב: תיא כו: כו. ח"ט לח. הכ"א נא. וק"ח צ"ו טב שכו. קי"ב טד שג. קט"ו טג שכ"ה.

חלופי גרסאות ה' גי'א ופלגוה. ג' גי'א חדא (אה"ל). ד' גי'א דקרע. ה' גי'א לאלין. ו' גי'א תיבין. ז' גי'א לאלין. ח' גי'א ומתיין. ט' גי'א מוסיף דכ"י בעא. י' גי'א ועביד. יא גי'א ולאו. יב גי'א מוסיף חדא דאשתכח כלא כחדא. יג גי'א ולא. יד גי'א ואתעביד. ונ"א אהעכידו. טו גי'א קשיא. טז גי'א חובייהו. יז גי'א מוסיף בגין דיתוקד (אה"ל). יח גי'א מוסיף השטן ויגער ה' וגו'. יט גי'א ואתער. ול"ג ואי תימא. כ' גי'א ליג יגער ה' בך וגו'. כ"א גי'א ליג וגו'. כ"ב גי'א הא ול"ג הכי נמי. וניא כי הא נמי. וניא הוא שנגלה. כ"ג גי'א לסנה למשה. כ"ד גי'א כתיב.

<p>מאמר</p> <p>דהיינו יהושע כהן גדול עם שני נביאי השקר אחאב בן קוליה וצדקיהו בן מעשיה והיה השטן תובע, או שישרפו כולם או שיצילו כולם כי כשנעשה נס, אינו נעשה חציו נס וחציו דין, אלא כולו בשוה, או נס או דין.</p> <p>(שעא) א"ל ר' יוסי וכו': א"ל ר"י, ולא, והרי בזמן שבקע הקב"ה את הים לישראל, היה קורע את הים לאלו לישראל והלכו ביבשה, והמים היו חוזרים מצד אחר, וטבעו את אלו, את המצרים, ומתו, ונמצא נס מכאן ודין מכאן, א"ע"פ שהיו הכל ביחד.</p> <p>(שעב) א"ל ודא הוא וכו': אמר לו וזה הוא שקריעת ים סוף היה קשה לפניו, כי כאשר הקב"ה עושה נס ודין ביחד, אינו במקום אחד, ולא בבית אחד, ואם נעשה במקום אחד, כמו בקריעת ים סוף, הוא קשה לפניו, כי הכל (דטו"י דף קי"ג ע"א * דף קי"ג ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>עומד על ימינו לשטנו</p> <p>למעלה לא נעשה, אלא בשלמות, כולו כאחד ובמקום אחד נעשה, או נס או דין, ולא לחצאים, שיהיה חציו נס ודציו דין.</p> <p>(שעג) בג"כ רא עביד וכו': לפיכך, אין הקב"ה עושה דין ברשעים עד שנשלמו בעונם. כדי שלא יצרך להציל חלק מהם מן הדין, וזהו שכתוב כי לא שלם עון האמורי עד הנה. וכתוב בסאסאה בשלחה תריבנה. ועל כן היה השטן משטין על יהושע שישרף ביניהם, כדי ש'א יהיה חציו דין וחציו נס, עד שאמר לו יגער ה' בך השטן, ושאל מי אמר לו, יגער ה' וגו', ואומר זה מלאך ה', שאמר לשטן יגער ה' בך השטן.</p> <p>(שעד) ואי תימא ויאמר וכו': ואם תאמר, הרי כחוב, ויאמר ה' אל השטן יגער ה' בך השטן, הרי שהקב"ה הוא האומר ולא מלאך, בוא</p>
---	---

א וירא יי כי סר לראות. א לזמנין כ מלאך יי, ולזמנין מלאך, ג ולזמנין יי. ובגין כך, ד א"ל יגער יי בך השטן, ולא אמר הנני גוער בך. שעה) תא חזי, כגוונא דא, ביומא דאשתכח דינא בעלמא, וקב"ה יתיב על י כרסייא דדינא. כדין אשתכח האי שטן, דאסטי לעילא ותתא, ואשתכח איהו לחבלא עלמא, וליטול נשמתין. שעו) רבי שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא, והוה משתדל בהאי קרא. ג ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגוי. וערפו שם את העגלה בנחל. ודינא איהו י בקופיץ לערפא ז לה. ה א"ל רבי אלעזר האי למאי אצטריך. שעו) בכה ר' שמעון ו ואמר, ווי לעלמא, וי דאתמשך י בתר דא, דהא מן י ההוא יומא, דההוא י חויא (* בישא, טו דאתפתה ביה אדם, שליט על אדם ושליט על בני עלמא, איהו קאים למסטי עלמא, ועלמא לא יכיל לנפקא טו מעונשיה עד דייתי מלכא משיחא, ויוקים קב"ה י לדמיכי עפרא, דכתיב ג בלע המות לנצח י וגוי. וכתיב י ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ואיהו קאים על עלמא דא, למיטל נשמתין דכל בני י נשא.

מסורת הזהר

(א) וירא ה' כי סר לראות: (סס) ח"ג קפו: (ב) ולקחו זקני העיר: (דברים כ"א) ח"א רי: (ג) בלע המות לנצח: לעיל ב"א רמ"א ציון ב'. (ד) ואת רוח הטומאה אעביר: לעיל ב"ב קפ"ח ציון א'.

חלוסי גרסאות א גי'א לזימנין. ב גי'א מן מלאך עד מלאך. ג גי'א ולזימנין. ד גי'א אמר. ה גי'א כורסייא ו גי'א בקפין. ו גי'א בקפיץ. ז גי'א ליה. ח גי'א אמר. ט גי'א מוסיף ואמר ליה. י גי'א דעלמא יא גי'א אחמשך. יב גי'א בהאי ול"ג בתר דא. יג גי'א ל"ג ההוא. יד גי'א חוייא. טו גי'א ל"ג בישא דאתפתה ביה אדם. טז גי'א מענשיה. יז גי'א דמיכי. יח גי'א מוסיף ומתה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים. יט גי'א עלמא.

וערפו—העגלה בנחל

הסולם

מאמר

הוא לערוף אותה בקופיץ. דהיינו בנחל. א"ל ר' אלעזר, למה צריך זה.

שעו) בכה ר' שמעון וכו': בכה ר"ש ואמר, ווי לעולם הנמשך אחר זה. היינו אחר העגלה. שמשום זה צריכים לערפה, כמ"ש לפנינו, כי מאותו יום, שהנחש ההוא הרע, שאדם הראשון נתפתה בו, שלט על אדם ושלט על בני העולם, הוא עומד להשטין על העולם. והעולם אינו יכול לצאת מעונשו. דהיינו עונש מיתה, עד שיבא מלך המשיח, פירוש, כי חרבו של מלאך המות ה"ס גילוי נקודת המנעולא כנוף האדם, שאינה ראויה לקבל אור החיים כסוד לא זכי הא רע, (כגיל לך דף מ"ב ד"ה ביאור) ונקודה זו לא תתקנה עד תחיית המתים, וע"כ אין העולם יכול לצאת מעונשו. והקב"ה יקים ישני עטר לתחיה. שכתוב בלע המות לנצח. וכתוב, ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ועד אז הוא עומד ליטול נשמות מכל בני אדם, שבעולם הזה.

ותא

בוא וראה, זה גם במשה בסנה, שכתוב, וירא מלאך ה' אליו בלבת אש, וכתוב וירא ה' כי סר לראות, שפעם כתוב מלאך ה', ופעם מלאך, ופעם ה'. אף כן, אע"פ שכתוב מקודם, ויאמר ה' אל השטן, יתכן שיהיה מלאך, כמו במשה, ומשום זה אמר לו יגער ה', בך השטן, ולא אמר, הנני גוער בך, כי אם ה' היה האומר היה צריך לומר לו, הנני גוער בך השטן. אלא, שהאומר היה מלאך.

שעה) ת"ח כנוונא וכו': בוא וראה כעין זה, ביום שנמצא דין בעולם, והקב"ה יושב על כסא דין, אז נמצא שם שטן הזה המסטין למעלה ולמטה, והוא נמצא, כדי להשחית העולם וליטול נשמות בני אדם. כי הוא השטן הוא מלאך המות כנודע.

מאמר וערפו—העגלה בנחל

שעו) רבי שמעון הוה יתיב וכו': ר"ש, היה יושב ולומד בתורה, והיה עוסק בכתוב הזה, ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגומר, וערפו שם את העגלה בנחל. והדין (רמ"ז דף ק"ג ע"ב י) דף קי"ד ע"א

שעח) וְתָא חוּזִי, הָא כְּתִיב, * כִּי יִמְצָא חֶלֶל וְגוֹ', י תָא חוּזִי כֹל בְּנֵי עַלְמָא, ע"י מְלַאךְ הַמוֹת י נִפְקָא ד נִשְׁמַתִּיהוּ, הַי אִי תִימָא דב"נ דַּא, עַל יִדָא דהָהוּא מְלַאךְ הַמוֹת, נִפְקָא נִשְׁמַתִּיהוּ, לָאו הֵכִי, אֲלֵא מֵאֵן דְקִטִּיל לִיהוּ, אִפִּיק נִשְׁמַתִּיהוּ, עַד לָא מֵטָא זְמַנִּיהוּ, לְשִׁלְטָאָה בִּיהוּ הָהוּא מְלַאךְ הַמוֹת.

שעט) וּבְגִין כֶּךָ י וְלֵארוּץ לָא יִכּוּפֵר וְגוֹ', ו וְלֵארוּץ דִּילָן. ז וְלָא הַי דִּי לָוֵן, דְקֵאִים אִיהוּ הַי לְמַסְטִי עַלְמָא לְמַגְנָא, וְלִקְטֵרְגָא תְדִיר, כ"ש דְגוּלִין י מִינִיהוּ, מַה דְאִית לִיהוּ לְנִטְרָא, וְקִבְ"ה חֵיסַס עַל בְּנוֹי, יֵא וּבְגִיכִי, קִרְבִּין יֵעַל עַל יֵאִי הָאִי יֵעֲגֵלָא, בְּגִין טוֹ לְתַקְנָא עֲמִיהוּ, מַה טוֹ דִּאֲתַנְטִיל, יֵהֵיָא נִשְׁמַתָא יֵה דְבִ"נ יֵמִינִיהוּ, וְלָא כִּי יִשְׁתַּכַּח כֹּל מְקִטְרָגָא כִּי עַל עַלְמָא.

שפ) וְרוּזָא עֲלָאָה תְנִינָן הַכָּא, שוּר, פְּרָה, עֲגֵלָא, עֲגֵלָה, כִּלְהוּ בְרוּזָא עֲלָאָה אִשְׁתַּכַּחוּ, יֵי וּבְגִין כֶּךָ, יֵי בְדָא מִתְקַנֵּין לִיהוּ, וְדָא הוּא דְכְתִיב יֵי יִדִּינוּ לָא שְׁפַכְהוּ

מסורת זוהר

א) כִּי יִמְצָא חֶלֶל: (דברים כ"א) ח"א רי. ב) וְלֵארוּץ לָא יִכּוּפֵר: במדבר ל"ה ג) יִדִּינוּ לָא שְׁפַכְהוּ: דברים כ"א.

חלופי גרסאות א ב"א תא. ב ב"א ליג מן ת"ח עד איתמא. ג ב"א נפקי. ד ב"א נשמתי, ה ב"א ותי. ו ב"א ליג ולארץ דילן. ז ב"א לא (אה"ל). ח ב"א דיי. ט ב"א למיסטי. י ב"א מניה. יא ב"א ממלאך המות. יב ב"א כך. יג ב"א ליג על. יד ב"א להאי. יו ב"א עגלה. יז ב"א לתקמא. יח ב"א דאחנטייל (אה"ל). יט ב"א מההיא. נב"א מההוא. יכ ב"א ליג דב"נ: (אה"ל). יל ב"א עמיה. ימ ב"א אשתכח. ינ ב"א מקטרג. כ ב"א מוסיף על קריבין בחאי עלמא. כג ב"א מוסיף ובגיכ קרבין האי עגלה (אה"ל). כד ב"א ליג ברא.

מאמר הסולם וערוס-העגלה בנחל

של המלכות הבאים מבינה, כנ"ל בדיבור הסמוך, ומסלק האורות מכל פרצוף המלכות. וע"כ אומר הכתוב, ולארץ לא יכופר וגו' כי אם בדם שופכו. כלומר, שצריכים לכפר על הארץ, שהיא המלכות, להחזיר לה ג"ר דאורותיה שנסתלקו ממנה בעון הרוצח. וקב"ה חיים וכו': והקב"ה מרחם על בניו, וע"כ מקריבים על זה, עגלה, כדי לתקן על ידו ב' דברים, א) מה שניטל נשמת האדם ממנו, מן הנרצח שע"ז פרחו אורות ג"ר מהמלכות, וצריכים להחזיר לה הג"ר. ב) שלא יקטרג על העולם, כי אחר שנמשכו לה הג"ר בתקון א", יש כח לנחש לקטרג על העולם, כלומר שסותם אורות העולם, ע"ז שנאחו בג"ר הללו הגמשיכים מקו שמאל. וע"כ צריכים לתקן ב', להעביר הקטרוג הזה.

שעח) וְתָא חוּזִי הָא וכו': ובוא וראה, הרי כתוב, כי ימצא חלל וגו'. בוא וראה, כל בני העולם נשמתי יוצאת על ידי מלאך המות. היינו בגילוי נקודת המנעולא כנ"ל, ואם תאמר גם אדם זה, שנמצא חלל, יצאה נשמתו על ידי מלאך המית. אינו כן אלא מי שהרגו, הוציא נשמתו, קודם שהגיע זמן שליטתו של מלאך המות. כלומר קודם שהגיע הזמן שתגלה בו נקודת המנעולא, שהמלאך המות אינו יכול עוד לשלוט עליו ולהמיתו, והרוצח עם רציחתו, מעלה כח הצמצום שבמנעולא להכלים דמפתחא שבמלכות, שהם כלים דבינה, וחוזרת המלכות לבהינת נקודה בלי אורות החיים, ועם פגם הזה שבמלכות, הרוצח נוטל נשמת אדם הנרצח. ונמצא שעון רציחה, מוסיף כח הטומאה גם בכלים הטהורים שמבינה.

שפ) וְרוּזָא עֲלָאָה תְנִינָן וכו': וסוד עליון למדנו כאן, שור, פרה, עגל, עגלה, כולם נמצאים בסוד עליון, ולפיכך, כזה בעגלה, מתקנים אותו, וזהו שכתוב ידינו לא שפכה את הדם הזה וגו', לא שפכה, וגם לא גרמנו את מיתתו, וכזה לא נמצא מקטרג עליהם, ועל הכל נותן הקב"ה עצה לעולם, פירוש, כי אמר שצריכים ב' תקונים

שעט) וּבְגִין כֶּךָ, וְלֵארוּץ לָא יִכּוּפֵר וְגוֹ': ומשום זה כתוב, ולארץ לא יכופר וגו' ולא די להם, לריוחיים, שהנחש הרע, עומד להסטיין על העולם בחנם, ומקטרג תמיד, אע"פ שלא חטאי, כל שכן בעת שגוזלים ממנו מה שיש לו ליטול, אשר עם גולה הזו שגוזל ממלאך המות, מוסיף טומאה וסוגם גם בכלים הטהורים

(רמ"י דף קי"ד ע"א)

את הדם הזה ה' וגו' לא שפכה, ולא גרימנא מיתתיה ובדא לא י אשתכח מקטרגא, עלייהו, ובכלא יהיב י קב"ה עיטא לעלמא. שפא) תא חזי, ה) כגוונא דא, ד ביום ה' ר"ה, ו ויום הכפורים, רדינא אשתכח בעלמא, איהו קאים י לקטרגא. וישראל בעיין ה לאתערא בשופר, י ולאתערא קול, דכליל באש"א י ומי"א ורוח"א, י ואתעבידו חד, ולאשמעא ההוא קול, מגו שופר.

דרך אמת

ה) לעיל ס"ד ע"א ולקמן ס' אמור ג"א ע"א.

חלופי גרסאות א) נ"א ל"ג וגו' לא שפכה. ב) נ"א מוסיף אשתכח איהו. ג) נ"א עיטא קב"ה. ד) נ"א בריה. ונ"א דריה ונ"א מימא. ה) נ"א דר"ה. ו) נ"א ל"ג ויום הכפורים. ז) נ"א מוסיף לקטרגא עלמא. ח) נ"א לאתעטרא. ט) נ"א ולאתעטרא. י) נ"א ומי"א. יא) נ"א ואתעביד.

<p>וערפו — העגלה בנחל</p> <p>שאלת ר' אלעזר (לעיל אות שע"ו) ששאל האי למאי אצטריך. כי היא נצרך לב' תקונים האלו.</p> <p>מאמר ר"ה ויום הכפורים</p> <p>שפא) תא חזי כגוונא וכו': בוא וראה כעין זה ביים ראש השנה ויום הכפורים שהדין נמצא אז בעולם, והשטן עומד אז לקטרג, שישראל צריכים אז להתעורר בשופר ולעורר קול, הכלול ממים אש ורוח, שהם חג"ה, שנעשו בו אחד, ולהשמיע אותו הקול מתוך השופר. פירוש. י"ב חדשי השנה הם תקון ומלכות מתחילתה עד סופה, וכיון שסופה אינו נשלם לגמרי עד גמר החקון, ע"כ צריכים בכל שנה לחזור ולתקנה, וע"כ בכל ראש השנה אנו מתחילים מבראשית תקון המלכות, דהיינו כמו שנאצלה ביום ד' דמעשה בראשית שאז היתה, בסו"ה, ויעש אלקים את שני מארת הגדולים, שאז היתה בשלמות ג"ר דהארת השמאל, שה"ס הארת השורק, דהיינו חכמה בלי חסדים, וע"כ קטרגה הלבנה, אין ב' מלכים משתמשים בכתר אחד, שלא היתה יכולה לסבול חסרון החסדים וה"ס קטרוג השטן גם כן, שקטרוגו נאחז בהמלכות להמשיך דינים, כל אימת שמאירים בה הג"ר של השמאל, וצריכים להעביר אחיות השטן וקטרוגו מן המלכות בעת ההוא, וז"ש איהו קאים לקטרגא, כיון שנגלו בכל ר"ה ג"ר דשמאל, ע"כ עומד אז השטן לקטרג על המלכות.</p> <p>וזה אמרו, וישראל בעיין לאתערא בשופר ולאתערא קול דכליל באשא ומי"א ורוח"א. כי כדי להעביר קטרוג השטן צריכים גם כאן לעשות איזו פעולה לבטל הג"ר דג"ר של הארת השמאל, כמו שנעשה ע"י עריפת העגלה, וע"י אמירת הזקנים, ועינינו לא ראו, בסוד חקין הב' אשר שם. כנ"ל. ופעולה זו</p>	<p>מאמר</p> <p>לעון הרציחה א) לחזור ולהמשיך הג"ר אל המלכות. ב) להעביר הקטרוג מן ג"ר של המלכות, ותקון הא' נעשה על ידי הבאת העגלה והורדתה לנחל איתן, כי סוד הארת השמאל נקרא פני שור (כנ"ל ב"א דף ק"ע אות קצ"א) ויש בה ד' מדרגות שהן חו"ב תו"מ, וה"ס שור פרה עגל עגלה, וכל בחינה מתקן את הבחינה שכנגדה, וכיון שצריכים לתקן כאן את המלכות על כן סביאים עגלה שהיא כנגד המלכות, כדי לעורר למעלה המשכת מוחין דג"ר דשמאל אל המלכות, אמנם כיון שנמשכים הג"ר דשמאל להמלכות, יש פחד מפני קטרוג השטן שה"ס אחיזתו בהשמאל, ע"כ צריכים לחקון הב' להעביר את הקטרוג, שהוא לערוף את העגלה בנחל, שעל ידי עריפה זו מבטלים את בחינת ג"ר דג"ר של הארת השמאל ונשארים רק הו"ק דג"ר, שאז אין יותר אחיזה אל השטן במוחין הללו, וגודע שלכל תקון עליון צריכים לעורר מלמטה בחינת מעשה וגם בחינת דיבור, וע"כ צריכים ג"כ שיאמרו הזקנים ידינו לא שפכה הדם הזה, דהיינו שחוזרים וממשיכים הג"ר אל המלכות, שנסתלקו ממנה בעון שפיכת דמים, והוא כנגד המעשה דהבאת העגלה לנחל איתן, שה"ס תקון א'. ועינינו לא ראו, היינו הסתרת הג"ר המכונים ראייה, שבוה מעבירים את קטרוג הנחש מהארת השמאל, שה"ס תקון הב', שהוא כנגד המעשה של עריפת העגלה.</p> <p>וזה אמרו ודא הוא דכתיב ידינו לא שפכה הדם הזה, שה"ס תקון הא' להמשכת הג"ר דשמאל כנ"ל. ורא גרימנא מיתתיה שהוא הפירוש של ועינינו לא ראו, כמ"ש חז"ל (סוטה מ"ה ע"ב ע"ש), שה"ס תקון הכ' להעביר קטרוגו של השטן כנ"ל, ובזה מתבאר</p>
---	--

(דפרי"ו דף קי"ד ע"א)

שפב) והוא קול, סלקא עד אתר, דכרטייא דדינא יתבא, ובטש בה, וסלקא, כיון דמטא האי קול מתתא קול דיעקב אתתקן לעילא, וקב"ה * אתער רחמי, דהא כגוונא דישראל מתערי לתתא, קול חד, כליל באש"א ורוח"א דומי"א, דנפקי כחדא, מגו שופר, הכי נמי אתער לעילא ד שופר, והוא קול דכליל ד באש"א דומי"א ורוח"א אתתקן, ונפק דא מתתא, ודא מעילא, ואתתקן עלמא, ורחמי אשתכחו.

שפג) והוא מקטרגא אערבב, דחשיב לשלטאה בדינא, ולקטרגא בעלמא, ורחמי דמתערי רחמי כדין ד אערבב, ואתשש חי"תיה, ולא יכיל דמעבד י"ד מדי, וקב"ה דאין עלמא י"ב ברחמי, דאי תימא דדינא י"ב אתעביד, לאו הכי, אלא אתחברו רחמי בדינא, ועלמא אתדן ברחמי.

שפד) תא חזי כתיב * תקעו בחדש שופר י"ב בכסה ליום חגנו טו דאתכסיא

מסורת הזהר

א) תקעו בחדש שופר: ח"ב קלה: קפר. רסו: ח"ג פו: צח: ק: קכא: רלא: רעה. ת"ז בהקדמה טו: חלוסי גרסאות א נ"א הוא (אה"ל). ב נ"א דכרטיא. ג נ"א דכרטיא. ד נ"א דומי"א. ה נ"א ד"ב שופר. ו נ"א מוסיף אתער שופר (אה"ל). ז נ"א דאשא. ח נ"א דומי"א. ט נ"א אתערבב. י נ"א דמיעבד. יא נ"א מירי. יב נ"א ברחמיה. יג נ"א אתער (אה"ל). יד נ"א בכסה וגו'. טו נ"א דאתכסיא.

מאמר הסולם ר"ה ויום הכיפורים

בינה, כי הכח לתקוע הוא אש. והקול נעשה ע"י רוח ועם הרוח יוצא ג"כ זיעה והבל שה"ס מים, והם מעוררים ג' קוין עליונים שבבינה, שממנה נמשכים המוחין לז"א ולמלכות, והוא קול דכליל באשא ומיא ורוחא אתתקן, וקול הכולל אש מים ורוח שעלה מלמטה, דהיינו המסך, נתתקן, ויוצא זה מלמטה, דהיינו המסך, וזה מלמעלה דהיינו קומת החסדים היוצאת על המסך, ונתתקן העולם שהיא המלכות והרחמים נמצאים.

שפג) והוא מקטרגא אערבב וכו': והמקטרג נבוך, שחשב לשלוס בדין ולקטרג בעולם. כלומר, שלא עלה על דעתו שג"ר דשמאל יתמטטו פעם, ויהעלם שליטתו וקטרונו, ורואה שהרחמים מתעוררים, והוא נבוך, וכחו רסה, ואינו יכול לעשות מאומה, והקב"ה דן את העולם ברחמים, ואם תאמר שדין נעשה, דהיינו כמה שנתמטטו הג"ר דקן שמאל ע"י קול שופר כנ"ל, אינו כן, אלא שנתחברו רחמים בדין, והעולם נדון ברחמים. פירוש, כי בעלית קול שופר מלמטה, שה"ס העלאת מ"ן דמסך דחירק, יצאה קומת חסדים, שה"ס קו אמצעי, על המסך (כנ"ל באות שפ"ב ד"ה והוא) שהוא נקרא יעקב והוא רחמים, והעולם מקבל הרחמים מן קו אמצעי, ולפיכך אין התמטטות ג"ר דשמאל נחשב לדין, כי זולת זה, לא היו מתגלים הרחמים בעולם.

שפד) הא חזי כתיב וכו': כוא וראה, כתוב, תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו.

בכסה

ה"ס הקול שאנו מעלים על ידי השופר, ונודע שבדרך כלל, יש ב' מיני קולות, א) קול המלכות הבלתי נמתקת בבינה, ב) קול הבינה או של המלכות הנמתקת בבינה, שאז קולה כקול הבינה. (כמ"ש לעיל בהקדמת הזהר דף קל"ח ד"ה ובזה ע"ש) ואומר שקול זה שאנו מעלים כדי למעט הג"ר דג"ר, הוא קול דבינה, וז"ש ולאשמעא ההוא קול' מגו שופר, דהיינו בינה המכונה שופר. שה"ס המסך דחירק שעליו יוצא קו אמצעי המיוחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה (כנ"ל ב"א דף ט"ז ד"ה וזה) וז"ש קול דכליל באשא ומיא ורוחא, דהיינו קול דכליל בג' קוין המכונים: מים, אש, רוח, ואתעבדו חד, שע"י המסך הזה, נעשו ג' קוין אחד, ועי"ז נתמעט ג"ר דג"ר מהשמאל (כנ"ל ב"א דף רצ"ד ד"ה רבי) ואז מסתלק קטרוג השטן מהמלכות כמ"ש לפנינו. שפב) והוא קול סלקא וכו': וקול ההוא עולה עד המקום שכסא הדין

יושב דהיינו לג"ר דשמאל שהקטרוג נאחו שם, ומכה בה דהיינו שממעט הנ"ר דג"ר אשר שם, ועולה המלכות מכסא דין, לכסא רחמים, ואחר שמגיע קול הזה מלמטה, הנה קול יעקב נתתקן למעלה, שה"ס קומת החסדים היוצאת על המסך הנ"ל שה"ס קו אמצעי הנק' ת"ת ונק' יעקב, ונקרא רחמים, ואז נתעורר הקב"ה ברחמים, כי כמו שישראל מעוררים קול אחד למטה, שהוא כלול מאש ומים ורוח היוצאים מתוך השופר, כן מתעורר כנגדם למעלה בשופר העיון, שהוא

(נש"י דף קי"ד ע"א י' דף קי"ד ע"ב)

סיהרא, דהא (ב) כדון, שלטא האי חיויא בישא, ויכיל לנזקא עלמא, וכד מתערי רחמי, סלקא סיהרא, ואתעברת מתמן, ואיהו אתערבב, ולא יכיל לשלטאה, ואתעבר, דלא יתקרב תמן, ועל דא, ביום ר"ה, בעי ל' לערבבא ליה, כמאן דאתער : משנתיה, ולא ידע כלום.

שפה) ד ב"ה ס בעי ו לנייחא, ז ולמעבד ליה נייחא ס דרוחא, ס בשעיר דקרבין ליה, וכדון י אתהפך סניגוריא, עזייהו דישראל, אבל ביומא דר"ה, אתערבב, דלא ידע ולא יכיל י למעבד כלום. י חמי אתערותא דרחמי י סלקין מתתא, ורחמי מלעילא, וסיהרא סלקא בנייהו, כדון אתערבב ולא ידע כלום, ולא יכיל לשלטאה.

שפו) וקב"ה דן להו לישראל ברחמי, וחייס עלייהו, ואשתכח להו י זמנא כל אינון י יומין, דבין ר"ה ליום הכפורים, לקבלא כל אינון דתייבין ס קמיה, ולכפרא לון מחובייהו, וסליק לון ליומא דכפורי.

שפז) ועל דא, בכלא קב"ה פקיד לון לישראל, ס למעבד י עובדא, בגין דלא ישלוט עלייהו. מאן דלא אצטריך, ולא ישלוט עלייהו דינא, ויהון כללהון זכאין בארעא, * כרחימו דאבא על בנין, וכלא בעובדא ובמלין תליא, והא אוקימנא י מלין.

דרך אמת
(ב) קס"ו א.

חלופי גרסאות א ג"א חוויא. ב ג"א לאתערבבא. ג ג"א משינחיה. ד ג"א ביומא דכפורי. ונ"א ביה (אה"ל). ה ג"א מוסיף בעי לפייסא ליה (אה"ל). ו ג"א מוסיף לנייחא ליה. ז ג"א ולמעבד. ח ג"א ל"ג דרוחא (אה"ל). ט ג"א בההיא שעיר (אה"ל). י ג"א מוסיף אתהפך איהו. יא ג"א למעבדי יג ג"א מוסיף חמי איהו. יד ג"א מוסיף דקא סלקין. יז ג"א זמן. יח ג"א זמין. יט ג"א מוסיף קמיה בחיובתא. כ ג"א למעבד. כא ג"א מוסיף עובדא דא. יכ ג"א מילי. יל ג"א מילין.

הסולם

ותלבנה, שהיא המלכות, מתעלה ביניהם, אז הוא נבוכ, ואינו יודע כלום, ואינו יכול לשלוט.

שפו) וקב"ה דן וכו': והקב"ה דן את ישראל ברחמים, ומרחם עליהם ונותן להם זמן, כל אלו עשרת הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים, לקבל כל אלו השבים לפניו, לכפר להם עונותיהם, ומעלה אותם לקדושת יום הכפורים.

שפז) ועל דא בכלא וכו': ועל כן לתקון כל, צוה הסב"ה לישראל לעשות המצוה של חקיעת שופר. א) שלא ישלוט עליהם מי שאינו צריך. דהיינו להעביר שליכת השטן וקטרוגו. ב) שלא ישלוט עליהם הדין, אלא שישרה עליהם הרחמים, ויהיו זוכים כולם לרחמי בארץ כרחם אב על בנים, והכל תלוי, בהתעוררות התחתונים, במעשה ובדבור, וכבר נתבארו הדברים.

מדרש

מאמר
בכסה, פירושו שנתכסה הלבנה. דהיינו המלכות כי אז מחמת הארת השמאל, שולט אותו נחש הרע, ויכול להזיק העולם. וכאשר מתעוררים הרחמים על ידי חקיעת שופר, עולה הלבנה ונעברה משם, דהיינו מהארת השמאל, מטעם שנחמטו הנ"ר ע"י קול שופר כנ"ל. והשטן נבוכ ואינו יכול לשלוט, והוא נעבר מן הלבנה, ואינו קרב עוד שם. כי אחר התמעטות הנ"ר דשמאל אין לו עוד מה לינק ממנה או לקטרג כנ"ל. ועל כן ביום ראש השנה, צריכים להומם את השטן, ברוקא למצב הנעור משנתו ואינו יודע מאומה.

שפה) ב"ה בעי לנייחא וכו': ביום הכפורים צריכים לנהוג עם השטן בנחה, ולעשות לו נחת רוח עם השעיר לעזאזל שמקריבין לו, ששולחים המדבריה ששם מקומו, ואז נהפך להיות מליץ טוב על ישראל. אבל ביום ראש השנה נעשה נבוכ, ואינו יודע, ואינו יכול לעשות מאומה כי רואה התעוררות רחמים עולה מלמטה ורחמים מושפעים מלמעלה (דפו"י דף קיד ע"ב י' דף קס"ו ע"א)

מדרש הנעלם

שפח) וה' פקד את שרה כאשר אמר. ר' יוחנן פתח, בהאי קרא, * ראשך עליך ^א ככרמל ודלת ראשך כארגמן מלך אסור ברהטים. עשה ^ב קב"ה שלטונים למעלה, ^ג ושלטונים למטה, כשנותן ^ד קב"ה מעלה לשרים של מעלה נוטלים מעלה המלכים של מטה, נתן מעלה לשרו של בבל, נטל מעלה נבוכדנצר הרשע, דכתיב ביה, ^ה אנת הוא ראשה די דהבא, והיו כל העולם, ^ו משועבדים תחת ידו, ובנו ובן בנו, הה"ד ראשך עליך ככרמל, זהו נבוכדנצר הה"ד ^ז תחותיהי תטלל חיות ברא. ודלת ראשך כארגמן, זהו בלשצר, דאמר ארגוונא ילבש. מלך אסור ברהטים, זהו אויל מרודך, שהיה אסור, עד שמת י אביו נבוכדנצר, ומלך תחתיו.

שפט) אמר ר' יהודה, למאי אתא, האי ^א טעם בשיר השירים. אלא אמר ר' יהודה, שבעה דברים נבראו, קודם שנברא העולם, ואלו הן ^ב וכו', כסא הכבוד, שנאמר ^ג נכון כסאך מאז מעולם אתה. וכתבי, ^ד כסא כבוד מרום מראשון. ^ה שהוא היה ראש, ^ו הנקדם לכל, ונטל, ^ז יל הקב"ה, את הנשמה הטהורה, מכסא הכבוד, ^ח להיות ^ט מאירה לגוף, הדא הוא דכתיב, ראשך עליך ככרמל, ^י זהו כסא הכבוד, שהוא ראש על הכל. ודלת ראשך כארגמן, זו היא הנשמה, הנטלת ממנו. מלך אסור ברהטים, ^{יא} זהו הגוף, שהוא אסור בקבר, ^{יב} וכלה בעפר, ולא נשאר ממנו, אלא כמלא תרווד ^{יג} רקב, וממנו ^{יד} יבנה ^{טו} כל הגוף. ^{טז} וכשפוקד הקדוש ברוך הוא את הגוף, הוא אומר לארץ, שתפליט אותו לחוץ, דכתיב ^{יז} וארץ רפאים תפיל.

שצ) אמר רבי יוחנן, המתים שבארץ, הם חיים תחלה, הדא הוא דכתיב ^א יחיו מתוך. נבלתי יקומון, אלו שבחוצה לארץ. ^ב הקיצו ורגנו שוכני עפר, אלו המתים שבמדבר. דאמר רבי יוחנן, למה מת משה, בחוצה לארץ. להראות לכל באי עולם, כשם שעתיד הקדוש ברוך הוא, ^ג להחיות

מסורת הזהר

(א) ראשך עליך ככרמל: לעיל הקדמת הזהר קפ"א ציון ב'. (ב) אנת הוא ראשה: (דניאל ב') ח"ב קמח. קעה. רלו. ג) תחותיהי, תטלל חיות ברא: (שם ד') ח"ג רע: רצא. רצו. ת"ז תס"ו צו. (ד) נכון כסאך מאז: תהלים צ"ג. ה) כסא כבוד מרום: (ירמיה י"ז) ח"ג נו. קט: קכא: רפג. ת"ז ד: ח: תס"ס קו. ו) וארץ רפאים תפיל: (ישעיה כ"ז) ח"א קסו: קיח. קכח: קל: קלא. קעו. קפא: קפכ. ריב. רלב. ח"ב כח: זקנא: קצט: רכ. רסח: ח"ג קכח. קלה: קסח: ת"ז יב. תכ"א נט: ת"מ סא. ז) יחיו מתוך נבכתי יקומון: לעיל ציון ו. ח) הקיצו ורגנו שוכני עפר: לעיל ציון ו.

חלופי גרסאות א ג"א ככרמל וגו'. כ ג"א הקב"ה. ג ג"א ומאותם שלטונים. ו ג"א ומתם שלטונים. ו ג"א ומאתם שלטונים. ד ג"א הקב"ה. ה ג"א משועבדין. ו ג"א אדון. ז ג"א טעמא. ח ג"א ל"ג וכו'. ו ג"א ואלו הן כסא הכבוד ותורה ונ"ע וגייהנם ובית המקדש ושמו של משיח והתשובה כסא הכבוד (אה"ל). ט ג"א ל"ג מן שהוא עד שהוא. י ג"א הנקדין. יא ג"א קב"ה. יב ג"א מחיות. יג ג"א מדירה ונ"א מאיר (אה"ל). יד ג"א וחו. טו ג"א מסיף זהו הגוף. יז ג"א מלך אסור ברהטים זהו הגוף. יז ג"א ונכלה. יז ג"א ונכלה. יז ג"א ל"ג מן רקב עד הגוף. יט ג"א גבנה (אה"ל). יט ג"א ל"ג כל (אה"ל). כ ג"א כשפוקד. כל ג"א להחיותו.

מאמר
מדרש הנעלם
שפח) וה' פקד את שרה
מכור וכו': מכאן עד אות ת"ד א"צ ביאור.
(דפו"י דף קי"ג ע"א י) דף קי"ג ע"ב

למשה, כך עתיד להחיות לדורו, י שהם קבלו התורה. ועליהם נאמר, * זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה.

שצא) דבר אחר, הקיצו ורננו שוכני עפר, אלו הם האבות. והמתים בחוצה לארץ, יבנה גופם, ומתגלגלים תחת הארץ, עד ארץ ישראל, ושם יקבלו נשמתם, ולא בחוצה לארץ, הדא הוא דכתיב, לכן הנבא ואמרת אליהם הנה אנכי פותח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתיב אחריו, ונתתי רוחי בכם וחייתם. שצב) רבי פנחס אמר, הנשמה פ נטלה מכסא הכבוד, שהוא הראש, כדקאמר י ראשך עליך ככרמל. ודלת ראשך כארגמן, זו היא הנשמה שהיא דלת הראש. מלך אסור ברהטים, יא הוא הגוף, שהוא אסור בקברים, זהו הגוף, וזהו שרה, וזהו מלך. י וקודשא בריך הוא י פוקדה, למועד אשר דבר אליו, הה"ד י וה' פקד את שרה כאשר אמר. פוקד את הגוף, לזמן הידוע שבו יפקוד הצדיקים.

שצג) אמר רבי פנחס, עתיד הקב"ה, ליפות לגוף הצדיקים, לעתיד לבא, כיופי של אדם הראשון, כשנכנס לגן עדן, שנאמר ה' ונחך ה' י תמיד וגו' והיית כגן רוה. אמר רבי לוי, הנשמה בעודה במעלתה, יו ניזונת באור של מעלה, ומתלבשת בו, י וכשתכנס י לגוף לעתיד לבא, באותו האור ממש י תכנס, ואזי הגוף יאיר, כזוהר הרקיע, הה"ד, י והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע, וישיגו בני אדם דעה שלימה, שנאמר י כי מלאה הארץ דעה את ה'. מנ"ל הא, ממה דכתיב, ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך. זה אור של י מעלה. ועצמותיך יחליץ, י זה פקידת הגוף. והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. זהו דעת כל הבורא יתי, ואזי ידעו יי הבריות, שהנשמה הנכנסת בהם, שהיא נשמת החיים, נשמת התענוגים, שהיא קבלה תענוגים מלמעלה, י ומעדנות לגוף, והכל תמהים בה, ואומרים י מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים. יי זו היא הנשמה, לע"ל.

מסורת הזוהר

(א) זכרתי לך חסד: (ירמיה ב') ח"א קעו: ח"ג קנ: קסח: רנו. ת"ז חס"ט קס"ז: ח"ע קכ"ט: (ב) לכן—פותח את קברותיכם: (יחזקאל ל"ז) ח"א סט. ח"ב סו. ג) ראשך עליך ככרמל: לעיל בהקדמה דף קפא ציון ב. ד) וה' פקד את שרה: לעיל ב"א דף ש"מ ציון ג. ה) ונחך ה' תמיד: (ישעיה נ"ח) ח"א קכח: קמא רכד: רלד. ח"ב נה. פג. צו. קמב: קעא. רט. רי: ח"ג סו: קד. קע. קסג. רכב. רמח: רסו. רסז: רצ: רצא: ו) והמשכילים יזהירו: לעיל ב"א ז' ציון א' ז) כי מלאה הארץ דעה: (ישעיה יא) ח"א קכה: קל. קלה. קמ. רסב. ח"ב סח. ח"ג כג. ת"ז חכ"א ס: חס"ט קיג. ז) מה יפית ומה נעמת: שה"ש ז'

חלופי גרסאות א נ"א להחיותם ול"ג לדורו. ב נ"א את דורו. ג נ"א מוסיף למה שהם. ד נ"א מוסיף התורה דאמר ר' יוחנן. ה נ"א שעליהם. ו נ"א כלולותיך וגו'. ז נ"א המתים. ח נ"א אתכם וגו'. ט נ"א נצולה. י נ"א כדקאמרן. יא נ"א זהו. ואה"ל כתב הוא הגוף שהוא אסור בקברים אדל"ג. יב נ"א והקביה. יג נ"א פוקד. יד נ"א פוקדו. יו נ"א מוסיף תמיד והשביע בצחצחות נפשך. יז נ"א נזונת. יח נ"א וכשיכנס. יט נ"א מוסיף ונשאר לגוף. יא נ"א יכנס. יב נ"א זהו. יג נ"א פקדון. יד נ"א הבריות. יה נ"א מוסיף דעה הבריות. יז נ"א ומעדנות. יח נ"א שזו.

(דמויי דף קי"ג ע"ב) (דף קי"ד ע"א)

שצד) ה' א"ר יהודה תא חזי כ' שכך הוא, דכתיב * מלך אסור ברהטים. וכתוב בתריה מה יפית ומה נעמת. כ' ואמר ר' יהודה, באותו זמן, עתיד הקב"ה לשמח עולמו, ולשמוח בכריותיו, שנאמר כ' ישמח ה' במעשיו. ואזי יהיה שחוק בעולם, מה שאין עכשיו, דכתיב כ' אז ימלא שחוק פיננו וגו'. הה"ד ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים. שאזי עתידים בני אדם לומר שירה, שהוא עת שחוק. רבי אבא אמר, דהיום שישמח הקב"ה עם בריותיו, לא היתה שמחה כמותה, מיום שנברא העולם, והצדיקים הנשואים בירושלים, לא ישובו עוד לעפרם, דכתיב י' והיה הנשאר בציון והנותר ב' בירושלם קדוש יאמר לו. הנותר בציון ובירושלם דייקא.

שצה) אמר רבי אחא, אם כן זעירין אינון, ו' אלא כל אינון ז' דאשתארו בארעא קדישא דישראל, ח' דינא ט' דלהון, י' כירושלם, וכציון לכל דבר, מלמד דכל ארץ ישראל בכלל ירושלם היא, ממשמע דכתיב י"ו וכי תבאו אל הארץ, הכל בכלל.

שצו) ר' יהודה י"ב בר' אלעזר, שאל לרבי חזקיה, אמר לו, מתים שעתיד הקב"ה י' להחיותם, י"ג למה לא י' יהיב י"ו נשמתהון, באתר י"ז דאתקברו תמן, וייתון לאחייא בארעא דישראל. אמר י"ח לו, נשבע הקב"ה, לבנות ירושלם, ושלא תהרס לעולמים, דאמר ר' ירמיה, עתיד הקב"ה לחדש עולמו, ולבנות ירושלם, ולהורידה בנויה מלמעלה, י"ט בגין שלא י"ס תהרס, ונשבע שלא י' תגלה עוד כנסת ישראל, ונשבע שלא יהרס בנין ירושלם, שנאמר י' * לא יאמר לך עוד כ"ז עוובה ולא רצך לא יאמר עוד שממה. כ"ח ובכל מקום, שאתה מוצא לא לא, היא שבועה, הה"ד י' ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול. ולא יהיה עוד מבול וגו'. וכתוב י"ב אשר נשבעתי מעבור מי נח. מכאן שלא לא שבועה, ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקב"ה לקיים עולמו, קיום שלא תגלה כנ"י, ולא כ"ג תהרס בנין בהמ"ק, לפיכך, אין מקבלין נשמתן, אלא במקום קיים כ"ד לעולמים, כדי שתהיה הנשמה קיימת בגוף לעולמים, ודא הוא דכתיב, הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו וגו'.

שצז) א"ר חזקיה, כ"ט מהכא, הוא קדוש, ירושלם קדוש, הנותר בה קדוש,

מסורת הזהר

א) מלך אסור ברהטים: (שס) ח"א קסא. ח"ג רסט: ת"ז ת"ו בהשמטות קמד: ב) ישמח ה', במעשיו: לעיל מ"ד ציון ד: ג) אז ימלא שחוק: (ההלים קכ"ז) ח"א קסו. קכו. ת"ג רפ"ו. ד) והיה הנשאר בציון: (ישעיה ד') לעיל לך קל"ח ציון ב'. ה) וכי תבאו אל הארץ: (ויקרא י"ט) ח"ב רמד: ח"ג פ"ו. ו) לא יאמר - עוובה: (ישעיה ס"ב) ח"ג רע"ו. ז) ולא יכרת כל בשר: (בראשית ט') ח"ג יד: ח) אשר נשבעתי - מי נח: לעיל פ' נח ס"ה ציון ח'.

חלוסי גרסאות א' ג'א ל"ג מן א"ר יהודה עד וא"ר יהודה. ז' ג'א שכך כתיב וליג הוא (אה"ל). ז' ג'א אמר. ד' ג'א מוסיף אותו היום (אה"ל). ס' ג'א בירושלם וגו'. ו' ג'א לא. ו' ג'א דישתארו. ח' ג'א דינם (אה"ל). ט' ג'א ליג דלהון. י' ג'א בירושלם (ד"א). י"א ג'א בן. י"ב ג'א להחיות. י"ג ג'א אמאי (למאי) לא כנשמתין באתר. ו"ג'א להחיות לא כנשמתין באתר. ו"ג'א למאי נשמתהון באתר. י"ד ג'א מוסיף יהיב להון (להון). ו"ג'א ליג יהיב. ט"ו ג'א נשמתין. ט"ז ג'א דאתקברו. י"ז ג'א ליה. י"ח ג'א בנין. י"ט ג'א יהרס. כ' ג'א יתגלה. כ"א ג'א עוובה וגו'. כ"ב ג'א בכל. כ"ג ג'א יהרס. כ"ד ג'א לעלמין. כ"ט ג'א ל"ג מהכא הוא, ו"ג'א מקרא הוא (היא) ו"ג'א מקרא וליג הוא.

ה' הוא קדוש, דכתיב * ב' קדוש ה' צבאות. וכתוב ב' בקרבך קדוש. ירושלם קדוש, דכתיב ב' וממקום קדוש יהלכו. הנותר בה קדוש, דכתיב י' והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו. מה קדוש הראשון קיים, אף השאר קדוש י' קדוש קיים.

שצח) א"ר יצחק, מאי דכתיב, ה' עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם ואיש משענתו ד' בידו מרוב ימים. מאי טיבותא ה' דא למיזל כדון, ו דכתיב ואיש משענתו בידו. אלא אמר רבי יצחק, עתידין הצדיקים לעתיד לבא, ז' להחיות ח' מתים כאלישע הנביא, דכתיב י' וקח משענתי בידך ולך. וכתוב ושמת משענתי על פני הנער. א"ל ט' קב"ה, דבר שעתידין לעשות י' הצדיקים, לעתיד לבא, אתה רוצה עכשיו לעשות, מה כתיב וישם את המשענת על פני הנער ואין קול ואין עונה ואין קשב. אבל הצדיקים לעתיד לבא, י"א עלה בידם, הבטחה י"ב זו, דכתיב ואיש משענתו בידו. כדי להחיות בו י"ג את המתים, י"ד מהגרים שנתגייירו מאו"ה, דכתיב ט"ו בהו ז' כי הנער בן מאה שנה ימות והחוטא בן * מאה שנה יקולל. א"ר יצחק, סופיה דקרא ט"ז מוכיח, דכתיב מרוב ימים.

שצט) דבר אחר, ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים. כתיב ח' שמחו את ירושלם וגילו בה כל י' אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה. אמר רבי יהודה, לא היתה שמחה, לפני הקדוש ברוך הוא, מיום שנברא העולם, כאותה שמחה, שעתידין לשמוח עם הצדיקים, לעתיד לבוא. וכל אחד ואחד, מראה באצבע, ואומר ט' הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. וכתוב י' זמרו ה' כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ.

ת) רבי יוחנן אמר, לא חזינן מאן דפריש האי מלה כדוד מלכא, דאמר י"א תסתיר פניך יבהלון י"ב וגו'. מכאן שאין הקב"ה עושה רעה לשום אדם, אלא כשאינו משגיח בו, הוא כלה י"ג מאליו, דכתיב תסתיר פניך יבהלון תוסף רוחם יגועון י"ד וגו'. כל ואח"כ י"ה תשלח רוחך יבראון וגו'. ואח"כ י"ז יהי

מסורת הזהר

א) קדוש ה' צבאות: לעיל ב"א ע"ח ציון ב'. ב) בכרבך קדוש: (הושע יא) ח"א רלא. ח"ב רכד: ח"ג סח: קמו: רסב: ת"ז ת"ג טו: ז"ח נח כ' טג שמב. שה"ש ע"א טא שמו. תק"ח צ"ז טד שכו. ג) וממקום קדוש יהרכו: (קהלת ח') ח"א קל. ד) והיה הנשאר בציון: לעיל לך דף קל"ח ציון ב. ה) עוד ישבו זקנים: (זכריה ח') ח"א קלה. ח"ג קסה: ו) וקח משענתי בידך: (מלכים ב' ד') ח"ב מד: ז) כי הנער בן מאה שנה: (ישעיה ס"ה). ח) שמחו את ירושלים: (ישעיה ס"ו) ח"א ריג. ח"ג קיח. ט) הנה אלקינו זה: לעיל ט' נח ו' ציון ד'. י) זמרו ה' כי נאות: שם י"ב. יא) תסתיר פניך: (תהלים ק"ד) ח"א ריח: ח"ג קסא. ת"ז תסט צט: יב) תשלח רוחך: (שם) ח"ג קסא. יג) יהי כבוד ה' לעולם: לעיל מ"ד ציון ד'.

חלופי גרסאות א' נ"א ל"ג הוא קדוש. ב' נ"א ל"ג קדוש. ג' נ"א ל"ג קדוש. ד' נ"א בירו וגו'. ה' נ"א ירו. ונ"א כרי, ונ"א כתיב. ז' נ"א להיות. ח' נ"א ל"ג מתים. ט' נ"א הקב"ה. י' נ"א ל"ג הצדיקים. יא' נ"א יעלה. יב' נ"א הזאת. יג' נ"א ל"ג את. יד' נ"א מהמתים. ונ"א מה מתים אותם שנתגייירו. טו' נ"א ל"ג בהו. טז' נ"א מוכח. יז' נ"א אוהביה וגו'. יח' נ"א ל"ג וגו'. יט' נ"א ל"ג מאליו. כ' נ"א ל"ג וגו' ואח"כ. כל נ"א ל"ג פן ואח"כ עד ואח"כ.

(רפ"ט דף קי"ד ע"כ ט' דף קט"ו ע"א)

כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. ואזי השחוק בעולם, דכתיב " אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה. הה"ד, ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים לשמוח בישועתו.

תא) רבי חייא אמר, תא חזי, עד שהגוף עומד ב' בעה"ז, הוא חסר מן התשלום, לאחר שהוא צדיק, והולך בדרכי יושר, ומת ביושרו, נקרא שרה בתשלומו, הגיע לתחיית המתים הוא ב' שרה, כדי שלא יאמרו שאחר הוא שהחיה ב' קב"ה. לאחר שהוא חי, ושמח עם השכינה, ומעביר הקב"ה, היגון מן העולם, דכתיב ב' בלע המות ל' לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. אזי נקרא יצחק, בשביל הצחוק והשמחה, שיהיה לצדיקים לעתיד לבא.

תב) רבי יהודה ה' אתא לההוא אתר דכפר חנון, שדרו ליה תקרובתא, כל בני ו' מאתא, עאל ו' לגביה ר' אבא, א"ל ה' אימתי ליוזל מר, א"ל, אפרע מה דיהבו לי * בני ה' מאתא ואיזיל, אמר ליה, לא ליחוש מר להאי תקרובתא, י' לאורייתא ה' הוא דעבדו, ולא י' יקבלו י' מנך כלום, אמר ליה, ולא מקבלי מלי דאורייתא, אמר אין. אתו כל בני י' מאתא. א"ל רבי יהודה, כלהון מארי מתיבתא, אמר ליה, ה' ואי ה' אית מאן דלא יאות למיתב הכא ליקום וליזיל. קם רבי אבא, ה' ואבדיל מנייהו עשרה, ה' די יקבלון מניה, אמר להו, ה' תיבו בהדי גברא רבא דנא, ואנא ב' ואינון נקבל למחר, כל ונתיב עמיה. אזלו. כ' ואינון כ' עשרה דאשתארו עמיה, כ' יתיבו, ולא אמר כלום, אמרו ליה, אי רעותיה דמר, נקבל כ' אפי שכינתא. אמר להו, והא רבי אבא לית הכא, שדרו בהדיה ואתא.

תג) פתח ואמר, וה' פקד את שרה כאשר אמר. מאי שנויא הוה הכא, הוה ליה למימר וה' זכר את שרה. כמה דאמר ג' ויזכור אלהים את רחל. דאין פקידה, אלא על מה דהוה בקדמיתא. אלא בקדמיתא הוה, דכתיב שוב אשוב אליך כעת חיה, ועל אותו כ' ענין נאמר, שפקד עכשיו, משמע דכתיב כאשר אמר, דאלמלא לא נאמר כאשר אמר, לימא זכירה, אבל פקד כ' ההיא מלה דאמר, למועד אשוב אליך.

תד) לבתר אמר הכי, האי כ' צדיק, דזכי למיסק, לההוא יקר עלאה,

מסורת הזהר

א) אז ימלא שחוק פינו: לעיל דף קי"ז ציון ג. ב) בלע המות לנצח: לעיל ב"א רמ"א ציון ב'. ג) ויזכור אלקים את רחל: (בראשית ל') ח"א קיה. קנו: קנח: קנט: רסו. ח"ג קסג.

חלוסי גרסאות א' נ"א מוסיף בעה"ז הוא שרה (אה"ל). ב' נ"א ל"ג שרה. ג' נ"א הקב"ה. ד' נ"א לנצח וגו'. ה' נ"א כד מטא. ו' נ"א מתא. ז' נ"א לבני. ח' נ"א אפתי. ט' נ"א מתא. י' נ"א ל"ג לאורייתא הוא. יא' נ"א עכרו ול"ג הוא. יב' נ"א יקבלון. יג' נ"א מינך. יד' נ"א מתא. טו' נ"א ל"ג ואי. טז' נ"א ואית. יז' נ"א ואבדל. יח' נ"א דיקבלון. יט' נ"א יתיבו. כ' נ"א ל"ג ואינון. כא' נ"א ונתיב. כב' נ"א אינון כ' נ"א ל"ג עשרה. כל נ"א מוסיף יתיבו אינון עשרה. כג' נ"א אנפי. כד' נ"א עניין. כה' נ"א ההוא. כו' נ"א צדיקא.

מאמר הסולם וה' פקד את שרה
 תד) לבתר אמר הכי וכו': אחרי כן אמר כך. צדיק הזה, שזכה לעלות לאותו כבוד (דס"ו דף קט"ו ע"ב) העליון

דיוקניה מתפתח בכרסי יקריה, וכן לכל צדיק וצדיק, דיוקניה לעילא, כ כד הוה לתתא, לאבטחא לההיא נשמתא קדישא.

תה) והיינו דאמר רבי יוחנן, מאי דכתיב * שמש ירח עמד זבולה, דזהרן גופא ונשמתא, דקיימין באדרא קדישא י עלאה דלעילא, כדיוקנא דהוה קאים בארעא, וההיא דיוקנא י ממוזנה הנאת נשמתא, וההיא, י עתידה לאתלבש, בהאי גרמא, דאשתאר בארעא, וארעא י מתעבר מניה, י ופלט טיניה לברא, ודא הוא דאתקרי קדושה.

תו) וכד קיימא דיוקנא ההיא י דלעילא, אתא בכל ירחא * לסגדא, קמי מלכא קדישא בריך הוא, דכתיב י והיה מדי חדש י בחדשו. והוא מבשר ליה, ואמר למועד אשוב אליך, להווא זמן דעתיד י לאחיא י מיתיא, עד דאתפקדת להווא זמנא, כמה דאתבשר, הה"ד וה' פקד את שרה כאשר אמר. וההוא יומא, דחדי קב"ה בעובדוי, הה"ד י ישמח ה' במעשיו.

תז) א"ל ר' אבא, לימא לן מר, על פרשתא, לבתר אמר, יאות לכוון למפתח פרשתא דא. פתח ואמר, י ויהי אחר הדברים האלה והאלהים י נסה את אברהם וגו'. ויאמר קח נא את י בנך את יחידך אשר אהבת וגו'. הכא אית לאסתכלא, האי אומנא, דאפיק כספא, ממקורא דארעא, מאי עבד, בקדמיתא, י מעייל ליה בנור דליק, עד דנפיק מניה כל זוהמא דארעא, והא

מסורת הזהר

א) שמש ירח עמד זבולה: (חבקוק ג') ח"א קסה. רלס: ח"ג ש. ב) והיה מדי חדש: לעיל ב"ב ל"ה ציון א'. ג) ישמח ה' במעשיו: לעיל דף מ"ד ציון ד. ד) ויהי — נסה את אברהם: (בראשית כ"ב) ח"א קיט: קמ. רל: ח"ב לד. קסא: ח"ג יח. ז"ח חוקת ג' טב שלה.

חלופי גרסאות ח"א כדוהו. כ ג"א עלמא. ג ג"א מוונה. ד ג"א עמירה. ה מתעברה. ו ג"א וספל וניא ותפלטניה (אהיל). ז ג"א לעילא. ח ג"א מוסיף בחדשו וגו'. ט ג"א לאחיא. י ג"א מתייא. יא ג"א נסה וגו'. יב ג"א בנך וגו'. יג ג"א מעיל.

וה' פקד את שרה

הסולם

מאמר

העליון. צורתו נחקה בכסא הכבוד. וכן כל צדיק וצדיק נמצאת צורתו למעלה, בנן עדן. כמו שהיתה למטה, בעולם הזה. כדי להבטיח את הנשמה הקדושה, בחחיית הגוף שבעולם הזה.

תה) והיינו דאמר וכו': והיינו דא"ר יוחנן, מה שכתוב. שמש ירח עמד זבולה, הוא ללמדינו, שהגוף והנשמה עומדים בחדר הקדוש העליון של מעלה ומאירים באותה הצורה שחיו עומדים בארץ. בעוה"ז ומזונה של צורה היא, של עולם הזה, היא מהנאת הנשמה. והיא עתידה להתלבש בעצם הזה, הנקרא לו, הנשאר קיים בארץ עד לחחית המתים, שהארץ מתעברת ממנו ופלטת פסולת שלו החוצה. וזו היא, דהיינו הצורה הנ"ל, שנקראת קדושה.

תו) וכד קיימא דיוקנא וכו': וכאשר אותה הצורה של עוה"ז נמצאת למעלה, היא (דומי דף קט"ו ע"ב *) דף קט"ו ע"א

תז) א"ל ר' אבא וכו': אמר לו ר' אבא, כששמעו מתחיל בכתוב, ישמח ה' במעשיו, יאמר לנו אדוני דבריו, על מקראות הפרשה. ולא על פסוקי תהילים. אחר זה אמר להם, ר' יהודה, יפה בשבילכם לפתוח בפרשה זו, פתח ואמר ויהי אחר הדברים האלה וגו'. ויאמר קח נא את בנך וגו'. כאן יש להסתכל, והוא דומה לאומן הזה המוציא כסף ממקורות הארץ, מהו עושה. תחילה מכניס את החומר באש שורפת, עד שיוצאת ממנו כל זוהמת

הארץ

אשתארת כספא, אבל לא כספא שלימתא, לבתר מאי עביד, מעייל ליה בנורא, כדבנקדמיתא, ומפיק מניה (ב) סטייפי, כד"א * הגו סיגים מכסף וגו'. וכדין, הוא כספא שלימתא, בלא ערבוביא.

תח) כך הקב"ה, מעייל האי גופא תחות ארעא, עד דמתרקב כוליה, ונפיק מניה כל זוהמא בישא, ואשתאר ההוא (ג) תרווד רקב, ואחבני גופא מניה, ג ועד ז' כען הוא גופא (ד) לא שלים.

תט) לבתר, ו' ההוא יומא רבא, דכתיב ז' והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה. מתטמרן כלהו בעפרא ז' כדבנקדמיתא, מן קדם דחילו ח' ותקיפו דקודשא בריך הוא, הה"ד ז' ובאו במערות צורים ובמחלות ס עפר מפני פחד ה' ומהדר גאינו וגו'. ונפיק נשמתייהו, ומתעכל ההוא תרווד י' רקב, ואשתאר גופא דאתבני תמן י"א נהורא, י"ב דיליה י"ג כנהורא דשמשא. י"ד וכזהרא דרקיעא, דכתיב י"ה והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע וגו'. וכדין כספא שלים, גופא שלימא, בלא ערבוביא טו אחרניתא טז.

תי) דאמר ר' יעקב, * גופא דנהיר, ירמי קב"ה מלעילא, דכתיב ח' כי טז אורות טליך. וכתיב י' הנה ה' מטלטלך י"א וגו'. וכדין יתקרון, קדישין עלאין, דכתיב י"ב קדוש יאמר לו. ודא הוא, דאתקרי תחיית המתים דבתרייתא, ודא הוא י"ג נסיונא בתרייתא, ולא יטעמון עוד טעמא דמותא, דכתיב י"ד בי נשבעתי

מסורת הוזהר

דרך אמת

- (א) סיני הזכר, (ב) כף מלא רקב, (ג) החסר כ"ג, (ד) הגו סינים מכסף: לעיל ב"ב ר"ט ציון ב'.
- (ה) והיה יום אחד: לעיל ע"ד ציון א'. (ו) ובאו במערות צורים: (ישעיה ב') ח"ב ו. ח"ג קלד. רמג. (ז) והמשכילים יזהירו: לעיל ב"א ז' ציון א'. (ח) כי טז אורז: לעיל דף קס"ו ציון ו.
- (ט) הנה ה' מטלטלך: (ישעיה כ"ב) ח"א יד: (י) קדוש יאמר לו: לעיל לך ק"ח ציון ב'. (יא) בי נשבעתי: (בראשית כ"ב) ח"ג טו: קל. ז"ח חוקת נ"א טב שכב.

חלופי גרסאות א' ג"א כקדמיתא. ונ"א כקדמיתא. ונ"א כדבקמיתא. נ' ג"א ונ"ג. ג' ג"א ע"ד. ד' ג"א כנן ה' ג"א ולא. ו' ג"א בההוא ז' כדקדמיתא, ונ"א כדקדמיתא. ח' ג"א ותקיף ט' ג"א עפר וגו'. י' ג"א ל"ג רקב. י"א ג"א ל"ג נהורא. י"ב ג"א ל"ג דיליה. י"ג ג"א כנהורא, ונ"א כנהורא (ד"א). י"ד ג"א וכזהרא. טו' ג"א אחרא. טז' בד"ק כתב ע"כ. יז' ג"א מוסיף טלטלה וגו'. יח' ג"א כספא שלים גופא שלימא בתרייתא.

הסולם

וה' סקד את שרה

מאמר

הארץ, ונשאר הכסף, אבל הוא אינו עוד כסף שלם. ואחרי כן מהו עושה. חוזר ומכניסו באש כבתחילה. ומוציא ממנו הסיגים, כמו שאתה אומר, הגו סיגים מכסף וגו'. ואז הוא כסף שלם בלי תערובת דבר אחר.

תח) כך הקב"ה וכו': כך הקב"ה מכניס את גוף הזה תחת הארץ, עד שנרקב כולו, ויוצא ממנו כל הזוהמא הרעה, ונשאר ממנו מלא כף רקב. והגוף חוזר ונכנה ממנו ועדיין הוא גוף בלתי שלם.

תט) לבתר ההוא וכו': לאחר אותו יום הגדול שכתוב, והיה יום אחד הוא יודע (דט"ו דף קס"ו ע"א *) דף קס"ו ע"ב

מטלטלך

נאם ה' כי יען אשר עשית וגו' כי ברך אברכך וגו'. ובהוא זמנא, מצלו צדיקיא. דלא יתנסון בדא יתיר.

תיא) מה כתיב * וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל וגו'. ^א אלין שאר חייבי עלמא. דאתקרון ^ב אילים, כד"א ^ג אילי נביות ישרתונך ומתרגמינן רברבי ^ד נביות. אחר נאחו בסכך ^ה וגו'. כד"א ^ו וכל קרני רשעים אגדע ^ז וילך אברהם ויקח את האיל וגו'. דאינון מזומנין, ^ח לאתנסאה בכל נסיונא בישא, וישתארוון הצדיקים, לעלמא דאתי, כמלאכין עלאין קדישין, ליחדא שמיה, ובג"כ כתיב, ^ט ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד וגו'.

תיב) ^י א"ל רבי יהודה מכאן ולהלאה, ^{יא} אצלחו ^{יב} פתחא. עאל יומא אחרא, עאלו קמיה כל בני מתא, אמרו ליה, לימא לן מר, מלייא דאורייתא, בפרשתא דקרינן בה יומא דשבתא, ^{יג} וה' פקד את שרה. קם ביני עמודי, פתח ואמר וה' פקד את שרה וגו'. ג' מפתחות בידו של הקב"ה, ולא מסרם לא ביד מלאך, ולא ביד שרף, מפתח של חיה, ושל גשמים, ושל תחיית המתים. בא אליהו, ונטל השנים, של גשמים ושל תחיית המתים. וא"ר יוחנן, לא נמסר ביד אליהו, אלא אחת. דאמר ר' יוחנן, כשבקש אליהו, להחיות בן הצרפית, א"ל קב"ה, לא יאות לך, למיסב בידך, שתי מפתחות, אלא תן לי מפתח הגשמים, ותחיה המת. והיינו דכתיב ^{יד} לך הראה אל אחאב וגו'. ואתנה מטר. לא אמר, ותן מטר, אלא ואתנה.

תיג) והא אלישע הו (* ליה. אין. לקיים פי שנים ברוחו של אליהו, אלא, שלשתם ^{יז} לא מסרם הקב"ה, ביד שליח, דאמר רבי ^{יח} סימון, בא וראה כחו של הקב"ה, בפעם אחת מחיה מתים, ^{יט} ומוריד שאול ויעל, מזריח ^כ מאורות, ^{כא} ומוריד גשמים, מצמיח חציר, מדשן ^{כב} יבולים, פוקד עקרות, מסורת הזהר

א) וישא אברהם את עיניו: (שם) ח"א קכ: ח"ג לח. ב) אילי נביות ישרתונך: ישעיה ס. ג) וכל קרני רשעים: תהלים ע"ח. ד) וילך — ויקח את האיל: לעיל ציון ה) ביום — אחד ושמו אחד: לעיל ביא דף ע"ד ציון א'. ו) וה' פקד את שרה: לעיל ב"א דף ש"מ ציון ג. ז) כך הראה אל אחאב: מלכים א' י"ח.

חלושי גרסאות א ב"א אילין. ב ב"א אלים. ג ב"א ליג נביות. ד ב"א ליג וגו'. ה ב"א ליג וילך אברהם ויקח את האיל וגו'. ו ב"א וישלח אברהם וגו'. ז ב"א לנסיונא. ח ב"א אמר לון. ט ב"א אצלח. י ב"א ומתחא. יא ב"א ליג לא. יב ב"א סימן יב ב"א מוריד. יג ב"א מארות. יד ב"א ליג ומוריד גשמים. יו ב"א ומוריד דשאים. יז ב"א יבולם.

מאמר הסולם וה' פקד את שרה

מטלטלך וגו', ואז יקראו קדושים עליונים. שכתוב קדוש יאמר לו. וזה הוא שנקרא תחית המתים האחרונה. ולא יסעמו עוד טעם של מות. שכתוב בי נשבעתי נאום ה' וגו' ובזמן ההוא מתפללים הצדיקים שלא יתנסו בזה יותר.

תיא) מה כתיב וכו': מה כתוב, וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל וגו'. היינו שאר רשעי עולם הנקראים אילים. כש"א אילי נביות ישרתונך. ומתרגמינן רברבי נביות. אחר (דשווי דף קס"ז ע"ב *) דף קי"ז ע"א

צדיקים ^א וחסידים מישראל, שלא דבר עמהם הקב"ה, וכא לדבר עם הדג, דבר שאינו מכיר ויודע. אלא אמר ר' יהודה, כיון שעלתה תפלתו של יונה, לפני הקב"ה, ממקום קדושתו אמר, בשביל שיקיא הדג את יונה אל היבשה, למ"ד לדג, כמו בשבילי, כלומר, ויאמר ה' בשבילי הדג, שיקיא את יונה אל היבשה, ממקום קדושתו אמר הקב"ה יהא כך, ומיד נעשה, מה שאין שלית. ^ב יכול לעשותו.

תיח) תניא אמר רבי שמעון, מפתח של חיה, בידו של הקב"ה ^ג היא, ובעוד שהיא יושבת על המשבר, הקדוש ברוך הוא, מעיין באותו הולד, אם ראוי הוא לצאת לעולם, ^ד פותח דלתות בטנה ויוצא, ואם לאו סוגר דלתותיה, ומתו שניהם. אי הכי, לא יצא רשע לעולם. אלא הכי תנינן, על שלש ^ה עבירות נשים מתות וכו'. ^ו ואמר רבי יצחק, למה אשה מפלת פרי בטנה. אלא אמר רבי יצחק, הקדוש ברוך הוא רואה אותו העובר, שאינו ראוי לצאת לעולם, ומקדים להמיתו, במעי אמו, שנאמר ^ז הנפילים היו בארץ בימים ההם. ^ח הנפילים כתיב, בלא יו"ד ראשונה. ולמה, בשביל שאחרי כן, באו בני האלהים אל בנות האדם, וילדו להם בזנות, וירבו ^ט ממזרים בעולם.

טיט) המה הגבורים אשר מעולם. שאין גבור ופריץ ועריץ, כמו הממזר. אנשי השם, שהכל יכירו, ^י לקרותו השם הידוע ממזר, דכיון שרואים מעשיו, שהוא פריץ ^{יא} ועריץ וגבור, הכל יקראוהו אותו שם. ומה דאיר שמעון הקב"ה מעיין באותו הולד. אין לך רשע בעולם, מאותם הרשעים היוצאים לעולם, שאין הקב"ה מעיין בו, ורואה אם אותו הגוף, יניח בן צדיק וכשר, או שיציל לאדם מישראל ממתה משונה, או שיעשה טובה אחת, ובשביל כך הקדוש ב"ה מוציא לעולם.

תכ) ביומוי דרבי יוסי, הוה אינון פריצי, דהוה משדדי בטורייא, עם פריצי אומות העולם, וכד משכחי בר נש, ותפשי ליה לקטליה, הוה אמרין ליה, מה שמך, אי הוה יודאי, הוה אזלין עמיה, ומפקין ליה מן טורייא, ואי הוה בר נש אחרינא, קטלי ליה, ^{יב} והוה אמר רבי יוסי, אתחזון אינון, בכל האי, למיעל לעלמא דאתי.

מסורת הזהר

א) הנפילים היו בארץ: לעיל ב"א דף ר' ציון ב'.

חלופי גרסאות א) נ"א חסיד. ב) נ"א יכיל. ג) נ"א הוא. ד) נ"א ומוחה. ונ"א יוצא ומוחה. ה) נ"א עברות. ו) נ"א אמר, ונ"א אמר רבי שמעון והא אמר. ז) נ"א נפלים. ח) נ"א לקראתו. ט) נ"א ליג ועריץ. י) נ"א ליג ליה. יא) נ"א והא.

מאמר

הסולם

וה' פקד את שרה

תכ) ביומוי דר' יוסי וכו': בימיו של ר' יוסי היו פריצים, שהיו שודדים בהרים ביחד עם פריצי אומות העולם. וכשהיו מוצאים איש ותפסוהו להורגו, היו אומרים לו מה שמך, ואם היה יהודי, היו הולכים עמו ומוציאים אותו

(דפויו דף קי"ו ע"ב ט) דף קי"ח ע"א)

ו.כא) ת"ר, ג' דברים הללו, אינן באין לעולם, אלא בקולות, קול חיה, דכתיב * בעצב תלדי בנים. וכתיב ב' וישמע אליה אלהים. קול גשמים, דכתיב, ג' קול ה' על המים. וכתיב י' כי קול המון הגשם. קול תחיית המתים, דכתיב ה' קול קורא במדבר. מאי בעי הכא קלא במדברא. אלא אמר רבי זריקא ז' אלן אינון קלייא, לאתערא מתי מדבר, ומכאן ב' דהוא הדין לכל העולם. א"ר יוחנן, הא תנן, כשנכנס אדם לקבר, נכנס בקולות. כשיקומו בתחיית המתים, אינו דין שיקומו בקולי קולות.

תכב) א"ר יעקב, עתידה בת קול, להיות מתפוצצת, בבתי קברות, ואומרת, י' הקיצו ורננו שוכני עפר, ועתידים לחיות, בטל של אור גדול של מעלה, דכתיב י' כי טל אורות טלך וארץ רפאים י' תפיל. אכ"ר (ע"כ מדרש הנעלם).

תכג) * ויי' פקד את שרה כאשר אמר, דכתיב, למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן. ותנינן פקד את שרה, פקידה לנוקבא, זכירה לדכורא ובגין כך, ויי' פקד את שרה ז' כאשר י' אמר, דכתיב שוב אשוב אליך כעת חיה ו וגו', מהכא משמע דאמר, ה' ויאמר שוב אשוב אליך, ויאמר סתם, דאיהו הוה, ולא שליחא אחרא.

תכד) ' ויעש יי' לשרה וגו'. כיון דאמר ויי' פקד את שרה, מהו ויעש יי' לשרה. אלא הכי תנינן דאיבא דעובדוי' דקביה, מההוא נהר דנגיד ה' ונפיק מעדן איהו, ואיהו נשמתהון דצדיקייא, ואיהו מזלא, דכל ברכאן טבאן, ו גשמי ברכאן, נזלי' מניה, ומתמן נפקי, דכתיב להשקות את הגן,

מסורת הנהר

א) בעצב תלדי בנים: (בראשית ג') ח"ב ריט: ב) וישמע אליה אלקים: (סם ל') ח"א קנו: ג) קול ה' על המים: לעיל ב"א ל"ז ציון ה'. ד) כי קול המון הגשם: מלכים א' י"ח. ה) קול קורא במדבר: ישעיה מ'. ו) הקיצו ורננו שוכני עפר: לעיל דף קס"ו ציון ו. ז) כי טל אורות טלך: לעיל דף קס"ו ציון ו. ח) ויאמר שוב אשוב: לעיל דף מ"ג ציון ב'. ט) ויאמר סתם: לעיל מ"ה ציון א'. י) ויעשה ה' לשרה: לעיל בראשית א' מ' ציון ג'

חלופי גרסאות א' נ"א אזלין. ב' נ"א הוא. ג' נ"א מוסיף תפיל יחי מחיך וגו'. ד' נ"א ליג כאשר אמר. ה' נ"א מוסיף אמר ויאמר (אה"ל). ו' נ"א ולשרה בן ול"ג וגו'. ז' נ"א ל"ג דקביה. ח' נ"א דנפיק. ט' נ"א ל"ג וגשמי ברכאן. י' נ"א מיניה.

מאמר הסולם וה' פקד את שרה

תכג) וה' פקד את שרה כאשר אמר: שכתוב למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה

בן ולמדנו פקד את שרה, פקידה נוהג בנוקבא.

זכירה הוא בדכר, ועל כן כתיב בשרה. והויה פקד את שרה. והויה. ה"ס הנוקבא דהיינו הוא וביח דינו, (כנ"ל דף פ"ב אות רפ"א ע"ש). כאשר אמר, היינו שכתוב ויאמר שוב אשוב וגו' מכאן משמע מה שאמר הכתוב ויאמר שוב אשוב וגו' שנאמר ויאמר סתם, שהוא היה, דהיינו הנוקבא, (כנ"ל דף מ"ה אות מ'). ולא שליח אחר. דאם לא כן,

(רמב"ם דף קי"ח ע"א ט) דף קס"ו ע"א

איך נאמר כאן. וה' פקד את שרה כאשר אמר, היכן אמר.

מאמר ויעש ה' לשרה

תכד) ויעש ה' לשרה וגו': ושואל כיון שאמר, וה' פקד את שרה, למה לי. ויעש ה' לשרה. ומשיב, אלא כך למדנו, שפרי מעשיו של הקב"ה, הוא מאותו הנהר הנמשך ויוצא מעדן שהוא ז"א, (כנ"ל ב"א דף ר"א אות רמ"ז) והוא נשמות הצדיקים, כלומר שהעשיה שלו הוא נשמות הצדיקים. וחזא המזל שכל ברכות הטובות

וגשמי

דאיהו ^ה מויל, ומשקה מעילא לתתא, בגין * ^ז דבני בהאי מזלא תליין, ולא באתר אחרא.

תכה) ועל דא כתיב, וי' פקד את שרה, פקידה בלחודוי. ויעש י' לשרה. עשייה איהו, לעילא מהאי דרגא. כמה דאתמר דהא כמזלא תלייא, ועל דא, ^ג כאן פקידה, ^ד וכאן עשייה. ^ה ובג"כ אמר י' וי', וכלא חד.

תכו) רבי אלעזר, פתח ^ו ואמר, ^ז הנה נחלת י' בנים שכר פרי הבטן. הנה נחלת י', אחסנתא לאתאחדא ^ז ביי', דלא ^ח יתעבר ^ט מינה לעלמין, דבר נש דזכי לבנין בהאי עלמא, זכי בהו למיעל לפרגודא, בעלמא דאתי. בגין. דההוא ברא דשביק ב"נ, וזכי ביה בעלמא דא, איהו יזכי ליה ^י לעלמא דאתי וזכי לאעלא ביה, לנחלת י'.

תכו) מאן נחלת י', דא ארץ החיים. ^{יא} והכי ^{יב} קרא ^{יג} ליה לארץ ישראל, ^{יד} דאיהי ארץ החיים. דוד מלכא, ^{טו} קרא ליה נחלת י' דכתיב ^{טז} כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת י' לאמר לך עבוד אלהים אחרים, ובגין כך, הנה נחלת י' * בנים. מאן ^{טז} אזכי ליה, לבר נש. ^{יז} בנין. אי זכי בהו בהאי עלמא, שכר פרי הבטן, אגרא וחולקא טבא, ^{יח} בההיא עלמא, בההוא איבא דמעוי, איהו דזכי בר נש, בההוא עלמא, בהו.

מסורת הוהר

(א) בני בהאי מזלא חריין: לעיל ב"ב ע"א ציון א'. (ב) הנה נחלת ה' בנים ונ': (תהלים קכו) ח"א קפח. (ג) כי גרשוני היום: שמואל א' כ"ו.

חלופי גרסאות א' ג"א אויל. ב ג"א מוסיף דבני נשא. ג ג"א בכאן. ד ג"א ובכאן. ה ג"א ובג"ד. ו ג"א ל"ג ואמר (אה"ל). ז ג"א ביה. ח ג"א יתעכיר, וגי' יתעכיר. ט ג"א ביה. י ג"א ל"ג לעלמא דאתי וזכי. יא ג"א זוכי לה וליג והכי קרא. יב ג"א מוסיף קרא קרי (אה"ל). יג ג"א ליה. יד ג"א דאיהו. טו ג"א ל"ג קרא ליה. טז ג"א יזכי וג"א אזקי (ד"ז). יז ג"א ל"ג בגין. יח ג"א בנים (אה"ל). יט ג"א בההוא.

ויעש ה' לשרה

הסולם

מאמר

הנה נחלת ה', פירושו נחלה להתאחד בה' שלא יסור ממנו לעולם. כי אדם הזוכה לבנים בעולם הזה, זוכה בהם לכנוס למחיצתו של הקב"ה בעולם הבא. משום שאותו הבן שהניח האדם, שזכה בו בעולם הזה, הוא יזכהו לעולם הבא, וזוכה על ידו לכנוס בנחלת ה'.

תכו) מאן נחלת ה' וכו': ושואל מהו נחלת ה'. ואומר שזו היא ארץ החיים. דהיינו הנוקבא. וכן קרא דוד המלך לארץ ישראל, שהיא ארץ החיים. נחלת ה'. שכתוב כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' וגו'.

ובגין כך וכו': ומשום זה אומר הכתוב הנה נחלת ה' בנים, מי מזכה את האדם בנחלת ה'. בנים מזכים אותו. אם זכה לבנים בעולם הזה, הם שכר פרי הבטן. שהם שכר וחלק טוב בעולם הנצחי. כי בפרי בטן ההוא, זוכה על ידיהם האדם לעולם הנצחי.

וגשמי ברכה נוזלים ממנו, ומשם יוצאים שכתוב להשקות את הגן, שהוא מויל ומשקה ממעלה למטה. משום שבנים תלויים במזל הזה, ולא במקום אחר. מלך ה"ס דיקנא דא"א, וכשו"א מקבל ממנו המוחין נקרא גם הוא מזל.

תכה) ועל דא כתיב וכו': ועל כן כתוב והו"ה פקד את שרה, שכתוב רק פקידה, שה"ס הנוקבא. ויעש הו"ה לשרה, עשייה שה"ס בנים ונשמות הצדיקים שהם פרי מעשיו היא למעלה ממדרגה זו ופקידה, כמו שנתבאר שהוא תלוי במזל, וע"כ כתוב כאן פקידה הנמשכת מהנוקבא, וכאן עשייה הנמשכת מז"א. ומשום זה אמר הו"ה והו"ה, והכל אחד, בפקידה כתוב והו"ה פקד. שה"ס הוא ובית דינו, שפירושו הנוקבא (כנ"ל דף פ"ב אות רס"א) ובעשייה כתוב ויעש הו"ה, שהוא ז"א כמ"ש שם.

תכו) ר' אלעזר פתח וכו': ר"א פתח ואמר, הנה נחלת ה' בנים שכר פרי הבטן.

(דפו"י דף קט"ו ע"א * דף קט"ו ע"ב)

תכח) תא חזי הנה נחלת יי' א בנים. ירותא ואחסנתא, דאיבין דעובדוי דקב"ה מלעילא, איהו מאילנא דחיי, ב דהא מתמן זכי בר נש לבנין, כד"א * ממני פריך נמצא. מה כתיב, ב אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם ג לא יבושו וגו'. אשרי בעלמא דין, ואשרי בעלמא דאתי.

תכט) לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער. מאן אויבים בשער. ז אלין מאריהון דדינין, דכד נשמתא ב נפקת מהאי עלמא, כמה אינון י מריהון דדינין, ז דומינין קמיה, עד לא ייעול ב לדוכתיה, בשער. בההוא תרעא, ס דייעול תמן, בגין דמשכונין, שביק בהאי עלמא, ובגיניהון יזכי בההוא עלמא, ועל דא, לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער.

תל) רבי יהודה ורבי יוסי, הוו אזלי י בארחא, א"ל רבי יהודה לרבי יוסי, יא פתח פומך, יב ולעי באורייתא, דהא שכינתא יג אשתכחת יד גבך, דכל זמן טו דבמלי דאורייתא טז לעאן, שכינתא אתיא ומתחברא יז וכל שכן באורחא, יח דשכינתא יט קדמא כ ואתיא ואזלא קמייהו דבני נשא, דזכאן במהימנותא דקב"ה.

תלא) פתח רבי יוסי ואמר, ג אשתך כגפן כה פוריה בירכתי ביתך בניך כשתלי זיתים סביב לשלחנך. אשתך כגפן פוריה, כל זמנא, כג דאתתא בירכתי ביתא, ולא כג נפקא לבר, היא כד צנועה, ואתחזי לאולדא בנין דכשרן. כגפן, מה גפן, לא כה אתנטעא אלא כו בזינה, ולא בזינא אחרא. כך אתתא

מסורת הזהר

א) ממני פריך נמצא: ח"א פה: קטו: רכו: ח"ב רכנ: ב) אשרי הגבר אשר מלא: ח"ג שח. לעיל ב"א קע"ד א' וש"נ. ג) אשתך כגפן פוריה: לעיל לך דף ס"ז ציון ה'.

חלופי גרסאות א) ג"א מוסיף שכר פרי הבטן. ב) ג"א ליג דהא מתמן. ג) ג"א ליג לא יבושו וגו'. ד) ג"א אילין. ט) ג"א סלקא. ו) ג"א מאריהון. ז) ג"א ליג דומינין. ח) ג"א לדוכתא. ט) ג"א מוסיף דייעול לדוכתיה. י) ג"א באורחא. יא) ג"א אפתח. יב) ג"א ובלעי (אה"ל). יג) ג"א משתכחת, וניא ליג אשתכחת (אה"ל). יד) ג"א גבך. טו) ג"א דמלי, וניא דלעאן מלי, וניא דלעאן במלי (אה"ל). טז) ג"א ליג לעאן. יז) ג"א כה. יח) ג"א שכינתא, יט) ג"א קדמת. כ) ג"א ואחייא, כל ג"א פוריה וגו'. כג) ג"א מוסיף דאתתא צניעא, וניא צניעה (אה"ל). כד) ג"א נפקת כד ג"א צנועה, וניא צניעה (אה"ל). כה) ג"א אנטעא. כו) ג"א בזינא.

מאמר	הסולם	ויעש ה' לשרה
<p>תכח) תא חזי הנה וכו': בוא וראה, הנה נחלת ה' בנים, פירושו, ירושה ונחלה מפרי מעשיו של הקב"ה. היינו מעץ החיים, כי הקב"ה נקרא עץ החיים. כי משם זוכה האדם לבנים, כמו שאתה אומר, ממני פריך נמצא. מה כתוב, אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם וגו' אשרי הוא בעולם הזה אשרי הוא בעולם הבא.</p> <p>תכט) לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער: ושאל, מי הם האויבים בשער. ואומר אלו הם בעלי הדין, כי כשהנשמה יוצאת מעולם הזה, כמה הם בעלי הדין המועדים לפניו מטרם שיכנסו למקומו. בשער, פירושה, באותו השער שנכנס דרך שם למקומו שם הם עומדים. והוא נצל מהם, משום שהניח (רמזי דף קט"ו ע"ב)</p>	<p>משכנות בעולם הזה, דהיינו הבנים, ובשבילם יזכה בעולם הנצחי, ועל כן, לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער.</p> <p>תל) ר' יהודה ור' יוסי וכו': ר"י ור' יוסי היו הולכים בדרך. אמר לו ר' יהודה לר' יוסי, פתח פיך ללמוד בתורה. שהרי השכינה נמצאת אצלך. כי כל זמן שעוסקים בתורה השכינה באה ופתחברת. וכל שכן כשהולכים בדרך, שהשכינה מקדמת עצמה ובאה, והולכת לפני בני אדם שזכו באמונתו של הקב"ה.</p> <p>מאמר אשתך כגפן פוריה</p> <p>תלא) פתח ר' יוסי וכו': פתח ר"י ואמר, אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך וגו'</p>	<p>ויעש ה' לשרה</p>

דכשרא, לא ה' תעבד י נטיען גבר נש אחרא. מה גפון, לא אית י ביה
 י רכיבה מאילנא אחרא, אוף ה' הכי אתתא דכשרא הכי נמי.
 תלב) חמי מה ו' אגרה, * בניך כשתילי זיתים. מה ז' זיתים ה' לא נפלי
 טרפייהו, כל יומי שתא, וכלהו ה' קשורין תדיר. אוף הכי בניך כשתילי זיתים
 סביב לשלחנך.

תלג) מה כתיב בתריה, הנה כי כן יבורך גבר ירא יי'. מאי הנה כי כן
 י יבורך גבר. הנה כן מבעי ליה. אלא לאסגאה י מלה אחרא, דאוליפנא י' דא
 י' מנה, דכל זמנא דשכינתא י' הוה צניעא באתרה. כדקא חזי לה, כביכול,
 בניך כשתילי זיתים, י' אלין ישראל כד שראן בארעא. סביב לשלחנך. דאכלי
 ושתאן, וקרבין י' קרבנין וחדאן קמי קב"ה, ומתברכן עלאין ותתאין בגינייהו.
 תלד) לבתר דשכינתא נפקת, אתגלו ישראל, מעל פתורא דאבוהון, והוו
 ביני עממיא, וצווחין כל יומא, י' ולית דאשגח בהו, בר י' קב"ה, דכתיב * ואף
 גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו'. וחמינן, כמה קדישין עלאין, מיתו
 י' בגזרין תקיפין, וכל דא, בגין עונשא דאורייתא, דלא קיימו ישראל, כד הוו
 שראן בארעא קדישא.

תלה) י' חמי מה כתיב, י תחת אשר לא עבדת את יי' אלהיך בשמחה

דרך אמת

ה' אין עלין שלום טופלין חלא הם תמיד ירוקים ונוסר
 כמ"ט וכלכו בסירי כ"ל שהם אביב כי הרגום (כ"ל
 ה"י) של והשטרה אביב הוא בסירא.

מסורת הזהר

א' ואף גם זאת בהיותם: (ויקרא כ"ו) ח"ב יד:
 קנח: ח"ג נט: טו. קיב. קטו: קעח: רצו: רצח. ת"ז יב.
 ז"ח תכא נ"ט טג שמד. תק"ח ק"א טא שו. ב) תחת
 אשר לא עבדת בשמחה: (דברים כ"ח) ח"א קעו.

מאמר

וגו'. אשחך כגפן פוריה, פירושו, שכל זמן
 שהאשה היא בירכתי הבית ואינה יוצאת לחוץ
 היא צנועה, וראויה להוליד בנים כשרים. כגפן
 מה גפן אינה נטעת רק במינה, ולא במין אחר,
 כך אשה כשרה לא תעשה נסיעות, דהיינו בנים,
 מאדם אחר. מה גפן אין בו הרכבה מאילן אחר
 אף אשה כשרה כך. כלומר, אפילו זווג לבד
 לא קבלה מאחר.

הסולם

אשחך כגפן פוריה

היה צריך לומר, ומשיב אלא לרבות דבר אחר
 שלמדים ממנה, שכל זמן שהשכינה היתה צנועה
 במקומה כראוי לה, כביכול, בניך כשתילי
 זיתים, אלו הם ישראל כששורים בארץ ישראל,
 סביב לשלחנך, שאוכלים ושותים ומקריבים
 קרבנות ושמחים לפני הקב"ה, ומתברכים
 בשבילם. עליונים ותחתונים.

תלד) לבתר דשכינתא וכו': אחר שיצאה
 השכינה ממקומה נגלו ישראל
 משלחן אביהם, ובאו בין העמים, וזועקים כל
 היום ואין מי שישגיח עליהם, חוץ מקב"ה,
 שכתוב, ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם
 וגו'. ואנו רואים, כמה קדושים עליונים, שמתו
 בגזרות קשות, וכל זה בשביל עונש התורה
 שלא קיימו ישראל בהיותם שורים בארץ הקודש.
 תלה) חמי מה כתיב וכו': ראה מה כתוב,
 תחת

תלב) חמי מה אגרה וכו': ראה מה שכרה.
 בניך כשתילי זיתים, מה זיתים
 אין עלותיהם נופלים כל ימות השנה, וכולם
 קשורים תמיד באילן. כך, בניך כשתילי זיתים
 סביב לשלחנך, קשורים תמיד בכך.

תלג) מה כתיב בתריה וכו': מה כתוב
 אחריה, הנה כי כן יבורך גבר ירא
 ה'. ושאל מהו הנה כי כן יבורך גבר, הנה כן
 (דברי דף קטז ע"ב י' דף קטז ע"א)

ובטוב לבב מרוב כל. האי קרא, אִיֹּהוּ רֹזא תַּחַת, אִשֶׁר לֹא י עבדת בשמחה בזמן דכהני הוו. קרבין ז קרבנין ועלוון, ודא היא בשמחה. ובטוב לבב, הִי אִלִּין וִיֹּאִי. מרוב כל, ז אלו ישראל, דהוו אמצעיים ביניהו, ונטלי ברכאן מכל סטרין.

תלז) דכתיב * הרבית הגוי לו הגדלת השמחה. הִי אִלִּין כהני. שמחו לפניך כשמחת בקציר, טֵאלוּ יִשְׂרָאֵל, דקב"ה בריך לון, עבדורא דחקלא, ויהבי מעשרא מכלא. כאשר יגילו בחלקם שלל. אִלִּין לִיֹּאִי, דנטלא מעשרא, הִיֹּמגו אדרא. תלז) ד"א הרבית הגוי. אִלִּין יִשְׂרָאֵל י דמהימנותא דקב"ה עליהו, כדקא חזי. לו הגדלת הִיֹּשְׂמַחָה. דא יִיֹּאִיֹּהוּ דרגא, רישא עלאה דאברהם דאתדבק יִיֹּבֵה, דאיהו גדול, וחדוה יִיֹּבֵיה אשתכח.

תלח) שמחו לפניך * בשעתא דסלקין לאתדבוקא בך. כשמחת בקציר. יִיֹּדֵא כנסת ישראל, דשמחת בקציר טו דיליה הוה. כאשר יגילו בחלקם שלל. כאשר יגילו, אִלִּין שֶׁאֵר חִילִּין, ורתיכין לתתא, טו בזמנא דמחלקי שלל, ג) וטרפי טרפא, הִיֹּבֵרֵאשִׁיתָא יִיֹּדֵכֵלָא.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) מסוך הכוונן. ב) ויקרא ח' א נכסנל וכו'. ג) וטורסיס סף. ד) הרבית הגוי: (ישעיה ט') ח"א לו: ר.

חלוסי גרסאות א ג"א רזא איהו. ב ג"א מוסיף עבדת את ה' אלקיך. ג ג"א קריבין. ד ג"א וקרבין. ה ג"א ל"ג אִלִּין. ו ג"א בליואי. ז ג"א אִלִּין. ח ג"א אִלִּין. ט ג"א אִלִּין ונ"א ל"ג אלו ישראל. י ג"א די מהימנותא. יא ג"א הוא. יב ג"א ל"ג בה. יג ג"א ל"ג ביה אשתכח. יד ג"א ל"ג מן דא עד דיליה. טו ג"א דיליה. טז ג"א בזמן. יז ג"א בראשית. יח ג"א ל"ג דכלא.

הסולם

מאמר

אשתך כגפן פוריה

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך וגו'. מקרא זה הוא סוד. תחת אשר לא עבדת בשמחה. בזמן שהכהנים היו מקריבים קרבנות ועולות וזה הוא בשמחה. ובטוב לבב, אלו הם לויים, מרוב כל, אלו הם ישראל, שהיו אמצעים בין כהנים ולויים, ומקבלים ברכות מכל הצדדים, מימין ומשמאל. תלז) דכתיב הרבית וכו': שכתוב הרבית הגוי לו הגדלת השמחה אלו הם הכהנים. שמחו לפניך כשמחת בקציר. אלו הם ישראל, שהקב"ה ברך להם תביאת השדה ונתנו מעשר מכל. כאשר יגילו בחלקם שלל, אלו הם לויים שמקבלים מעשר סן הגרן. תלז) ד"א הרבית הגוי וכו': פירוש אחר, הרבית הגוי, אלו הם ישראל, שאמינותו של הקב"ה עליהם כראוי. וה"ס קו אמצעי. הכולל לבי הקוין ימין ושמאל כמ"ש לפנינו. לו הגדלת השמחה. זה הוא מדרגת ראש העליון. דהיינו חסד שנעשה לחמה. שאברהם נתדבק בה. שנקרא גדול ושמחה נמצאת בו. וה"ס קו ימין, חסד. (דו"ט דף קט"ו ע"ב)

תלט) ר' יהודה פתח ואמר, * עת לעשות ליי הפרו תורתך. עת לעשות ליי מהו. אלא, הא אוקמוה. אבל ה' עת: דא כנסת ישראל, דאקרי עת. כמה דאת אמר, ^ב ואל יבא בכל עת ^ג אל הקדש. מאי ואל יבא בכל עת. כמה דאת אמר, ^ג לשמרך מאשה זרה. ודא הוא ^ד ויקריבו לפני יי אש זרה וגו'. מאי טעמא עת. בגין, דאית לה עת וזמן לכלא, לקרבא, לאתנהרא, ^ה לאתחברא כדקא ^ו יאות. כד"א ^ז ואני תפלתי דך יי עת רצון.

תמ) לעשות ליי. ה כמה ^ו דכתיב, ^ו ויעש דוד שם. דכל ^ז מאן דאשתדל באורייתא, כאילו עביד ותקן, האי ^ח עת, לחברא ^ט לה בקב"ה. וכל כך למה, בגין דהפרו תורתך, דאילו לא הפרו תורתך, לא אשתכח פרודא ^י דקב"ה ^{יא} מישראל לעלמין.

תמא) אמר ר' יוסי, כגוונא דא כתיב, ^י אני יי בעתה אחישנה. ^{יא} מהו בעתה. בעת ה' ^{יב} דתקום מעפרא, כדין אחישנה. אמר ^{יג} ר' יוסי, ועם כל דא, יומא חד, ^{יד} איהי כנסת ישראל, ^{טו} גו עפרא ולא יתיר.

דרך אמת

(ה) סקווי כתיב, ^ב הן עפר שפלות הגלות. (א) עת לעשות לה': (תהלים קי"ט) קצר. ח"ב קנה: ח"ג סב: קכו: קכה. תק"ח קי"ג טב שכו (ג) לשמרך מאשה זרה: לעיל לב' דף ה' ציון ב'. (ד) ויקריבו - אש זרה: לעיל פ' נח ק"ט ציון א'. (ה) ואני תפלתי: לעיל ס"א ציון ג'. (ו) ויעש דוד שם: (שמואל ב' ח') ח"א קמב: ח"ג קיג. ז"ח בראשית י"ז טב שלג. ז) אני ה' בעתה אחישנה: (ישעיה ס') ח"א קיז: ת"ו תכ"א נה.

חלופי גרסאות א גי' עת. ג גי' ליג מן אל עד כמה. ג גי' לאתדבא. ד גי' מוסיף יאות. והאי איהו. עת לעשות לה' דאיהו כנסת ישראל (רמ"ק ואה"ל). ה גי' ליג כמה. ו גי' כתיב. ז גי' זמן. ח גי' שם (אה"ל). ט גי' א ליה. י גי' ליג דקביה. יא גי' בישראל. יב גי' מן מהו עד אמר. יג גי' מוסיף ה' דתקום. יד גי' ר' יוסי.

מאמר

הסולם

חושבן קץ משיחא

תלט) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח ואמר, עת לעשות לה' הפרו תורתך. ושואל, עת לעשות לה' מהו. ואומר, אלא כבר בארוהו, אבל עת זהו כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, שנקראת עת, כמו שאתה אומר, ואל יבא בכל עת אל הקדש, מהו ואל יבא בכל עת. הוא כמו שאתה אומר לשמרך מאשה זרה, וזה הוא ויקריבו לפני ה' אש זרה. כלומר, שגם הנוקבא דקליפות נקראת עת, שהיא אשה זרה, אש זרה, וע"כ אומר ואל יבא בכל עת אל הקדש, אלא בעת דקדושה. מאי טעמא עת וכו': ושואל, מהו הטעם שהנוקבא נקראת עת. ואומר משום שיש לה עת וזמן לכל, דהיינו כ"ח עתים המובאים בקהלת ג', כדי להתקרב ולאור ולהתחבר עם ז"א כראוי, כמו שאתה אומר, ואני תפלתי לך ה' עת רצון. תמ) לעשות לה': פירושו, כמו שכתוב ויעש דוד שם, שפירושו, שחקן הנוקבא הנקראת שם. אף כן כל מי שעוסק בתורה הוא (דש"י דף קט"ז ע"ב)

תמב) אמר ר' יהודה, הכי אמרו. אבל ת"ח, רזא דאוליפנא, בשעתא דכנסת ישראל אתגלייא ה מאתרה, כדין אתוון דשמא קדישא, כביכול אתפרשו. דאתפרשא ב ה"א, מן וא"ו, ובגין דאתפרשו, י מה כתיב, * נאלמתי דומיה, בגין דאסתלק, ד וא"ו מן ה"א, וקול לא אשתכת, כדין דבור אתאלם. תמג) ובגין כך, היא שכיבת בעפרא, כל ההוא יומא י דה"א. ומאן איהו, אלף ו חמשה, ואע"ג דאקדימת ב בגלותא, י עד לא ייעול ההוא אלף ו חמשה, רזא ט דה"א.

תמד) י וכדיייתי אלף שתיתאה דאיהו י רזא * יא דוא"ו, כדין יכ וא"ו יוקים י דה"א. י בזמנא שית זמנין טו עשר, טו וא"ו סלקא י ב"י, יכ וא"ו נחתא יכ בה"א.

מסורת הזהר

א) נאלמתי דומיה: לעיל בא של"ד ציון ג'. ב) גלותא: לעיל בא ס"ה ציון ג'. ג) וכד ייתי אלף שתיתאה: (גאולה) ח"א כג: כה: עב: פב: קיז. קיט. קלו: קלח: קלט: קע. רטו. ריט: רלד: רלו. רלה. ח"ב ז: יב: לב: נח: עח. קעב: קפט: ריב. רכ. רכז: רלט: ח"ג כב. נב. עה: קעח: רו. ריב: רמט. רסא: רע. רעט.

חלופי גרסאות א גיא מאתרהא. ב גיא ה' מן ו'. ג גיא ל"ג מה. ד גיא ר' מן ה'. ה גיא דגא. ו גיא חמישאה. ז גיא מוסיף קע"ב שנין עד (אה"ל). ח גיא חמישאה. ט גיא דה'. י גיא רזא. יא גיא דו'. יב גיא ו'. יג גיא לה. יד גיא בזמנא דשית זמנין עשר שתינ נפש ו' עשר זמנין ו' שית זמנין עשר כרין שלימו דואו. (אה"ל) טו גיא מוסיף עשר שתינ נפש כדין שלימו ואו עשר זמנין ואו שית זמנין עשר (דואו). ו גיא כדין שלימו שתינ נפש ואו (ו') עשר זמנין ו' שית זמנין (עשר). ז גיא דואו. זא גיא ו'. ח גיא בעשר. ו גיא ו' סלקא ו' נחתא. ו גיא ו' סלקא ב"י נחתא בה'. יח גיא ו'. יט גיא בחמש. ו גיא מוסיף בחמש (אה"ל).

מאמר	הכולם	חושבן קץ משיחא
------	-------	----------------

פירוש. כש"א יקבל מוחין שלימים מבחינת החכמה בקביעות, וישפיע אותם לנוקבא, אז תהיה הגאולה. וז"א ה"ס ה' של שם הויה. על שם שש הספירות שלו חג"ת גה"י שחסר ג"ר, שהם כח"ב. ואפילו כשיש לו מוחין דג"ר, עדיין הוא חסר כח"ב, אלא רק חג"ת שלו עולים ומלבישים לכח"ב, ונעשו חב"ד. (כנ"ל ב"א דף ק"כ ד"ה אצבען) ואינם עוד ג"ר אמתיים. וז"ס מ"ש בזהר רישא דמלכא בחסד וגבורה אתתקן. ונמצא אפילו בעת שיש לו ג"ר אין לו יותר מו"ק, אמנם נבחן, שכל קצה וקצה משש קצוות שלו השיג ג"ר, וה"ס המספר ששים, דהיינו שנבחן ג"ר בכל קצה שלו. וכבר ידעת שיש ד' בחינות מוחין, שנקראים רוח נשמה חיה יחידה. שמוחין דקומת ז"א, נק' רוח. ומוחין מבינה נקראים נשמה. ומוחין דחכמה נק' חיה. ומוחין דכתר נק' יחידה. וכן בכל אחד מאלו הר' יש ד' בחינות מוחין הללו. ומבחינת המספר, נבחנים מוחין דרוח לעשרות. שהם ששים. כי ז"א ספירותיו בסוד עשרות. ומוחין דנשמה למאות, דהיינו שש מאות, כי בינה, ספירותיה הן בסוד מאות. ומוחין דחיה לאלפים, שהם ששת אלפים.

תמב) אמר ר' יהודה וכו': אר"י. כך אמרו. אבל בא וראה, הסוד שלמדתי בשעה שכנסת ישראל הגלתה ממקומה, אז האותיות של ה"שם הקדוש, כביכול, נפרדו. שנפרדה ה"א מן וא"ו מהשם הויה. ובשביל שנפרדו, מה כתוב נאלמתי דומיה. משום שנסתלק וא"ו מן ה"א, והקול לא נמצא ואז הדבור נתאלם. פירוש. ז"א ה"ס ו' של הויה, ונקרא קול. הנוקבא היא ה' אחרונה של הויה, ונקראת דבור. וכיון שהנוקבא שה"ס ה' נפרדה מן הו', הרי היא נשארת כדבור בלי קול וע"כ אומר הכתוב על זמן הגלות, נאלמתי דומיה. תמג) ובגין כך היא שכיבת וכו': ומשום זה היא שוכבת בעפר הגלות כל אותו היום של הו', ומי הוא. הוא אלף החמישי, ואע"פ שהקדימה לצאת לגלות מטרם שבא אלף החמישי, שה"ס ה', כי באלף הרביעי נחרב הבית, מ"מ כיון שאינו אלף שלם אין אנו חושבים אותו כנ"ל.

תמד) וכד ייתי אלף שתיתאה וכו': וכאשר יבא אלף הששי, שהוא סוד הוא, דהיינו היסוד שהוא מילוי ה' שהוא ז"א, אז הו' יקים את הו', שהיא הנוקבא, בזמן שש פעם עשר. והו' עולה ב"י, משם הויה, שהיא חכמה, ואז ו' יורדת ומשפעת בה'.

וזה אמרו ו' יוקים לה' בזמנא שית זמנין (רומי דף קס"ו ע"ב י) דף קי"ו ע"א

תמה) אשתלים י וא"ו גו עשר, שית י זמנין, י כדין הו"ו שתיין, י לאקמא מעפרא, ובכל י שתיין ושתיין, י מההוא י אלף שתיאה, אתתקף י ה"א, וסלקא בדרגוי, לאתתקפא. ובשית מאה שנין לשתיאה, יתפתחון י תרעי דחכמתא י לעילא, ומבועי דחכמתא לתתא, ויתתקן עלמא, לאעלא בשביעאה. כבר נש, י דמתתקן י ביומא שתיאה, מכי יו ערב שמשא, לאעלא בשבתא. אוף הכי נמי. וסימניך * בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגוי. נבקעו כל מעיינות תהום יו רבה.

תמו) א"ל רבי יוסי, כל דא, אריכו י זמנא יתיר, י מכמה דאוקמוה חברייא, דאיהו יומא חד, גלותא דכנסת ישראל, ולא יתיר, דכתיב י נתנני שוממה כל היום דוה. א"ל, הכי אוליפנא מאבא, ברזין י דאתון דשמא קדישא, וביומי דשני עלמא, וביומי דבראשית, וכלא רזא חדא איהו. תמו) וכדין יתחזי קשתא בעננא, י בגווי נהירין, כאתתא דמתקשטא

מסורת זוהר

א) בשנת שש מאות: (בראשית ז) ח"א סב. ב) נתנני שוממה: (איכה א') ח"ב יז. ח"ג רמג. רע. רפב. ת"ז תל"ג עז. חס"ט קד:

חלוסי גרסאות ח נ"א אישלים. כ נ"א וי. ג נ"א זימנין. ד נ"א ליג כדין. ה נ"א שתיין ו נ"א לאוקמי. ז נ"א שתיין ושתיין. ח נ"א מוסיף הו"ו מההוא. ט נ"א ליג אלף. י נ"א ה"י. יא נ"א מבועי. יב נ"א מוסיף ומבועא. יג נ"א דמתקן. יד נ"א יומא. טו נ"א אערב. ונ"א עריב (אה"ל) טז נ"א מוסיף רבה וארובות השמים נפתחו. יז נ"א ליג זמנא. יח נ"א חכמה. יט נ"א ליג דאתון. כ נ"א גוויני.

מאמר

הסולם

חושבן קץ משיחא

קצה משיג מוחין מבינה שספירותיה במאות. שהם שש מאות, כנ"ל. שעתה הם נשמה דחכמה. דהיינו בינה דחכמה. יפתחו שערי החכמה למעלה. ומעיינות החכמה למטה. הג"ר דבינה נבחנו לשערי החכמה וז"ל דבינה נבחנו למעייני החכמה. ויתתקן העולם אז לכנוס לאלף השביעי. שה"ס שלמות המלכות עצמה בסוד שבת, כאדם המתקן עצמו ביום הששי בבוא השמש כדי לכנוס בשבת, אף כאן כן. וסימניך, בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגוי נבקעו כל מעיינות תהום רבה.

תמו) א"ל ר' יוכי וכו': אמר לו ר"י, הרי זה יותר אריכות הזמן ממה שאמרו החברים, שהגלות לא כנסת ישראל הוא רק יום אחד ולא יותר. שכתוב, נתנני שוממה כל היום דוה. והיינו בסוד יומו של הקב"ה שהוא אלף שנה כנ"ל. אמר לו, כך למדתי מאבי בסוד האותיות של השם הקדוש הויה, ובימי שנות העולם ובימי בראשית, והכל סוד אחד הוא.

תמו) וכדין יתחזי קשתא וכו': ואז יהיה נראה הקשת בעננים בצבעים מאירים, כמו אשה המפארת את עצמה לבעלה. כי קשת ה"ס הנוקבא, (כנ"ל נח צ"ה בד"ה מאי) שכתוב וראיתיה. לזכור ברית עולם, וכבר בארוה ויפה היא, אבל וראיתיה, פירושה בצבעים מאירים כראוי

זמנין עשר. שז"א שנק' ו' יקים את הדי' שהיא הנוקבא. בזמן שיהיה לו מוחין דג"ר בקביעות, הנבחנו לשית זמנין עשר, כלומר שכל קצה שלו משיג ג"ר ונעשה עשר ומבחינת עצם הספירות אינם אלא אג"ת נה"י החסרים ג"ר כנ"ל. והוא רק בעת אשר ו' סלקא ל"י שהו' שהוא ז"א. יקבל מוחין מן ה' של הויה, שהוא חכמה. שספירותיה הן מאלפים, ויהיה במספר ששת אלפים. דהיינו שכל קצה מו"ק שלו השיג בחינת החכמה, שהוא אלף. ואז ו' נחתא בדי', שישפיע אלו המוחין דחכמה אל הדי', שהיא הנוקבא, ויקים לה מעפר הגלות.

אמנם אין צריכים ששת אלפים שלמים, מפני שהחכמה עצמה מתפרטת גם כן לנרנח"י וכשמשיג נשמה חכמה, שה"ס מספר שש מאות מאלף הששי, מיד יתפתחון תרעי דחכמתא וכו' כמ"ש בסמוך.

תמה) אשתלים וא"ו גו עשר וכו': כשנשלם הדי', שה"ס ז"א, מעשר, שש פעמים, שה"ס ג"ר דרוה, שמשגי כל קצה מו"ק, ונתה באלף הששי שה"ס חכמה, הן בחינת רוח החכמה, כנ"ל. אז הם במספר ששים, להקים הנוקבא מעפר, ובכל ששים שבאלף הששי, מתחזקת הדי' ונתעלית במדרגותיה להתחזק, ובשש מאות שנה לאלף הששי, דהיינו בעת שכל (רמזי דף קי"ז ע"א)

כ דבעלה, דכתיב * וראיתיה לזכור ברית עולם. והא אוקמוה ושפיר הוא. ב וראיתיה: ג ב בגוונין נהירין כדקא יאות.

תמח) וכדין לזכור ברית עולם. מאן ברית עולם. דא כנסת ישראל ויתחבר ד וא"ו בה"א, ה וייקים ו לה מעפרא, ז כד"א ח ויזכור אלהים את בריתו. דא כנסת ישראל. דאיהי ברית, כד"א י והיתה לאות ברית ט וגוי. תמט) י כד יא יתער יב וא"ו, לגבי ה"א, יב כדין אתין עלאין, יתערון בעלמא. יד ובנוי דראובן, זמינין דיתערון קרבין, בכל עלמא, וכנסת ישראל יוקים טו לה טז מעפרא, וידכר לה קב"ה.

תנ) וישתכח קב"ה לגבה, גו גלותא כחושבן י וא"ו, שית זמנין יי יי. עשר זמנין שית שנין, וכדין יט תיקום, כ ויתפקד עלמא, למעבד נוקמין, ומאן דאיהו מאיך יתרמי.

תנא) א"ל ר' יוסי, שפיר קאמרת, בגין * כל דאיהו ככ גו רזא דאתוון. ולית ככ לן לאתערא, חושבן כד וקצין אחרנין, דהא בספרא דרב ככ ייבא סבא טו אשכחן, חושבן כז דא, דכתיב ה אז תרצה הארץ. כח והוא רזא דוא"ו, דכתיב, י וזכרתי את בריתי כט יעקוב. ודא הוא ל ו"ו, לא כלא כחדא, ועל דא

מסורת הזהר

א) וראיתיה לזכור ברית עולם: לעיל פ' נח ק"א ציון ב'. ב) בגוונין נהירין: לעיל פ' נח ק"ב ציון ב'. ג) ויזכור אלקים את בריתו: (שמות ב') ח"א קכ: קט. ח"ב לח. סח. ח"ג רצו: ז"ח שה"ש ס"ו טב שכה. ד) והיתה לאות ברית: (בראשית ט) ח"א עא: ה) אז תרצה הארץ: ויקרא כ"ו ו) וזכרתי את בריתי יעקב: לעיל ח' ציון א.

חלופי גרסאות א) נ"א לגבי בעלה. ב) נ"א ליג וראיתיה (אה"ל). ג) נ"א ליג בגוונין נהירין כדקא. ד) נ"א וי בה. ה) נ"א ויוקים, ונ"א ויקום. ו) נ"א ליג לה. ז) נ"א ליג מן כד"א עד כד"א. ח) נ"א ויזכר להם בריתו. ט) נ"א עולם ול"ג וגוי. י) נ"א מוסיף תיח כד. יא) נ"א אתער. יב) נ"א וי לגביה ח'. יג) נ"א ליג כדין. יד) נ"א ליג מן ובנוי עד ובנסת. טו) נ"א מוסיף לה קב"ה. טז) נ"א מעפרא. יז) נ"א וי. יח) נ"א עשר ול"ג יי. יט) נ"א עשר יי זמנין. נ"א זמנין יי עשר יי זמנין. נ"א זמנין עשר עשר שנין (אה"ל) ונ"א יי עשר עשר זמנין. יט) נ"א תקום. כ) נ"א מוסיף ויתפקד מלכא. כל נ"א דההוא. ככ) נ"א ליג גו. כג) נ"א מוסיף לן רזא. כד) נ"א וקצין. כה) נ"א ייסא. כז) נ"א אשכח, כז) נ"א מוסיף כגוונא דא. כח) נ"א והוא. כט) נ"א יעקב. ל) נ"א וא"ו. לא) נ"א וכלא.

מאמר
הסולם
חושבן קץ משיחא
כראוי. פירוש. כי מטרם הגאולה אין בקשת אלא ג' צבעים: לבן, אדום, ירוק, שה"ס יה"ו, ובחינת עצמה חסרה שם. (כנ"ל פ') נח דף צ"ה ד"ה פירוש ע"ש.) אבל בעת הגאולה יאירו כל ד' הצבעים בקשת, כי גם בחינתה עצמה תאיר בשוה עם ג' גוונים דז"א. בסוד והיה אור הלבנה כאור החמה.
תמח) וכדין לזכור וכו': ואז נאמר, לזכור ברית עולם. מהו ברית עולם. הוא כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, שהיא ברית, כמו שאתה אומר ותייתה לאות ברית.
תמט) כד יתער וא"ו וכו': כאשר ה', שהוא ז"א, יתעורר אל ה', שהיא הנוקבא, אז אותות עליונים יבאו בעולם, ובני ראובן עתידים לעשות מלחמות בכל העולם. וכנסת ישראל, הקב"ה יקים אותה מעפר הגלות, ויזכור אותה. (דטוי דף קי"ז ע"א) * דף קי"ז ע"ב

ר' (דטוי דף קי"ז ע"א) * דף קי"ז ע"ב

א אוכור, ולבתר והארץ אזכור, דא כנסת ישראל. תרצה: תתרעי ארעא, לגבי קב"ה.

תנב) אבל יומא חד, דאמרו חברייא, י ודאי כלא י הוא גניז, קמי קב"ה, ד וכלא אשתכח ברזא דאתוון, דשמא קדישא, דהא גלותא, באינון אתוון, י גלי לון ו רבי ייסא הכא, והשתא באינון אתוון אתגליין, ז וגלי לון. תנג) א"ל ת"ח, דאפילו כד י אתפקדא שרה, מהאי דרגא, לא פקיד לה, אלא ברזא י דוא"ו, דכתיב וי"י פקד את שרה וגו'. בגין דכלא ברזא י דוא"ו איהו, י ובהא כלי' כלא, וביה י אתגליא כלא, בגין דכל מלא דאיהי סתימא, איהי גלי כל סתים, י ולא אתי מאן דאיהו י באתגליא, ויגלי מה דאיהו סתים.

חלוסי גרסאות א ג"א מוסף אוכור אף את בריתי אברהם. ונ"א ואף את בריתי אברהם אוכור ולבתר (אה"ל). ב ג"א ורא. ג ג"א גניז הוא. ונ"א ליג הוא (אה"ל) ד ג"א ולא. ס ג"א גליין. ו ג"א רב. ז ג"א ליג וגלי לון. ונ"א גלי (אה"ל). ח ג"א אתפקדת. ט ג"א דוי. י ג"א דוי. יא ג"א ובה"א. ונ"א וביה. יב ג"א אתגלייא. יג ג"א ואתי וליג ולא (אה"ל). יד ג"א באתגלייא.

מאמר

הסלים

חושבן קץ משיחא

ר' יהודה, שכתוב, וזכרתי את בריתי יעקוב, עם ו', וזהו ו', כי כשואמרים ו' נשמע עוד ו' בחוכה, אשר ו' ראשונה רומזת על יעקב. שהוא ת"ח, ו' השניה רומזת על יסוד דז"א שה"ס ה' שביעקוב הנ"ל, כלא כחדא, הכל כאחד, כלומר, שביעקוב עם ו', נמצא ת"ח ויסוד שהם אחד, ועל כן אומר הכתוב, אוכור, ואח"כ והארץ אוכור, שהיא כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא. פירוש. שמקודם לכן כתוב וזכרתי את בריתי יעקב ואת בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם. והיה די שיסיים והארץ אוכור, ולמה מסיים אזכור והארץ אוכור. והוא ללמדנו כי תחילה צריך ז"א לקבל שלמותו בעצמו, שה"ס ה' וה"ס אברהם יצחק ויעקב, וע"כ כתוב עליו במיוחד אוכור, ואח"כ והארץ אוכור. כי ה' יקים את ה'. וגם ה' תשיג את שלמותה. תרצה פירוש. תתרעי ארעא לגבי קב"ה. שהארץ תתרצה אל הקב"ה, והוא יקום אותה. דהיינו כמו שהיתה ה' של תרצה צרויה, והר קמוצה. כי אין לפרש את הרצון בהנוקבא עצמה. כי אין הדבר תלוי ברצונה אלא ברצון ז"א. (ע"כ דברי ר' ייבא סבא).

תנג) אבל יומא חד וכו': אבל יום אחד, שאמרו החברים על זמן הגלות, ודאי הוא, שהכל טמון ומסתתר לפני הקב"ה, והכל נמצא ומתגלה, בסוד האותיות של השם הקדוש, שהרי הגלות שה"ס ההסתר, גילה לנו ר' ייסא באלו האותיות. (דהיינו דאתפרשא ה' מן ו' כנ"ל באות תמ"ב) ועתה נתגלה באלו האותיות סוד הגאולה. דהיינו שתלויה בשלמות ה' של השם הויה.

(דפו"י דף קי"ז ע"ב)

וירא

קלה

תנד) א"ר יוסי, כמה אית לן לאתמשכא גו גלותא, ב עד ההוא זמנא, וכלא תלי ליה קב"ה, כד יתובון בתיובתא, אי יזכו, ואי לא יזכו כמה דאתמר ב בהאי קרא, דכתיב "אני יי בעתה אחישנה. זכו אחישנה, לא זכו בעתה.

תנה) אזלו עד דהוו אזלי, א"ר יוסי, אדכרנא השתא, ג דהא באתר דא יתיבנא, יומא חד ד עם אבא, ואמר לי ברי, זמין ה אתה, כד (ה) מטון יומך, ו לשיתין שנין, לאשכחא ז בהאי אתר סימא, דחכמתא עלאה, והא זכינא לאינזון יומין, ח ולא אשכחנא, ולא ידענא, אי הני מלין ט דקאמרן, י או יא ההיא יב חכמתא, דאיהו אמר.

תנו) ואמר לי כד יב ימטון (ז) קולפין דנורא, גו טו טהירי ירך, טו אתאביד מינך. אמינא ליה יא אבא במה ידעת. א"ל, בהני תרין יב צפורין, דאעברו על רישך ידענא.

דרך אמת

(ה) כשיגיעו ימך לשישים שנה אזי חמלא סימא וכי אורז (א) אני ה' בעתה אחישנה: לעיל דף ק"ל מחכמה עליונה בסוד האלילות. (ב) כשיגיע שלהבה אם בין אורות ירך דהיינו בין אורכי האצבעותך אזי יהיה הספר ההוא נלכד מידך לנמרי.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות א נ"א ליג ער. ב נ"א בההוא. ג נ"א דער. ד נ"א ליג עם אבא. וניא באבא. ה נ"א את. ו נ"א למי. ז נ"א באתר האי. ח נ"א ליג ולא אשכחנא. ט נ"א מוסיף דקאמרן אינהו (אה"ל). י נ"א אי (אה"ל). יא נ"א ההוא. יב נ"א חכמתא וגו' (אה"ל). יג נ"א מטון יומך. וניא ימטון יומין. יד נ"א קלמטון. טו נ"א טהירין. טז נ"א יתאביד. יז נ"א ליג אבא. יח נ"א צפורין.

מאמר

הסולם

חושבן קץ משיחא

תנד) א"ר יוסי וכו': אריי, כמה יש לנו להמשך בגלות עד אותו הזמן, ועל הכל תלה הקב"ה את הגאולה, אם ישובו בתשובה, בין אם יזכו לגאולה ובין אם לא יזכו לגאולה, פירושו, על ידי תשובה, או לא יעשו תשובה. כמו שנאמר במקרא הזה, שכתוב אני ה' בעתה אחישנה, זכו, אם יעשו תשובה אחישנה, לא זכו, שלא יעשו תשובה, בעתה.

תנה) אזלו עד וכו': הלכו, בעוד שהיו הולכים, אמר ר' יוסי, נזכרתי עתה, אשר במקום הזה, ישבתי פעם עם אבי, ואמר לי: בני, כשימין יגיעו לשישים שנה, עתיד אתה למצוא במקום הזה, אוצר של חכמה העליונה, וכבר זכית לימים אלו, ועוד לא מצאתי כלום, ואיני יודע, אם אפשר אלו החידושים שאמרת, הוא אותה החכמה שאמר לי שאמצא.

תנו) ואמר לי כד וכו': ואמר לי, כאשר יגיעו הכמות של אש בכפות ידיך, תהיה החכמה אבודה ממך. אקרת לי: אבי במה ידעת זה. אמר לי: באלו ב' צפורים שעברו על ראשך, אני יודע את זה.

אדהכי

שיעור הסתימות שבמדרגה כן שיעור הגילויים שבה שמשפעת לעולם, ואם אין בה סתימה לא תוכל להשפיע כלום. וכמו שיסוד האריז"ל בזמירות יום שבת, במלין סתימין תגלון פתגמין וזה אמרו, בנין דכל מלה דאיהו סתימא איהו גלי כד סתיב, והיינו סוד ה' של שם הויה, שה"ס ז"א, שהמוחין שלו הם תמיד בבחינת חסדים מכוסים ונעלמים מהארץ חכמה, (כנ"ל ב"א דף רנ"ב ד"ה ורזא) וע"כ הוא מיועד לגלות גאולה השלמה, בסוד ו' יוקים לה' כנ"ל. כי לפי שיעור הסתימה והכיסוי שבו, כן יהיה לעתיד מדת גילויי כנ"ל. אבל ולא אתי מאן דאיהו באחגריא ויגלי מה דאיהו סתום, דהיינו סוד ה' אחרונה שבשם הויה, שה"ס הנוקבא, שבה החסדים מתגלים וכל בחינת גילוי חכמה שבעולמות רק ממנה באה, (כנ"ל ב"א דף רנ"ב ד"ה ורזא) ולפי שאין בה סתימה, ע"כ לא חוכל לגלות מה שהוא סתום, דהיינו הגאולה, ואע"פ שיש סתימות גם בהנוקבא חוץ מזה, עם כל זה אינן מספיקות לגילוי הגדול הזה, של גאולה השלמה, כי לפי גודל הגילוי כן מוכרח להיות מדת הסתימה כנ"ל.

(דוסיי דף ק"ז ע"ב)

תנו) אדהכי, אתפרש ר' יוסי, ועאל גו מערתא * (חדא, ב) ואשכח ספרא חד, דהוה נעיץ גו נוקבא דטנרא, בסייפי מערתא, נפק ביה. תנח) כיון דפתח ליה, חמא שבעין ותרין ב גליפין ב דאתוון, דאתמסרו לאדם הראשון, ובהו הוה ידע, כל חכמתא דעלאין קדישין, ג) וכל אינון ג דבתר ריחיא, דמתגלגלן בתר פרוכתא, גו ג) טהירין עלאין, וכל אינון מלין, ד דומינין למיתי לעלמא, עד ה יומא, דיקום עננא, דבסטר מערב, ויחשיך עלמא.

תנט) קרא לרבי יהודה, ושרו למלעי, בההוא ספרא, לא ספיקו למלעי, תרי או תלתא סטרין, דאינון אתוון. עד דהוה מסתכלין, א בההיא חכמה עלאה. כיון ד) דמטו, למלעי בסתירו דספרא, ה ומשתעו דא עם דא, נפק שביבא דאשא, ועלעולא דרוחא, ובטש בידיהון, ואתאביד מנייהו. בכה ר' יוסי, ואמר דילמא ח"ו, חובה איהו גבן. או דלאו אנן זכאין, למנדע ליה. תס) כד ה אתון לגבי דר' שמעון, אשתעו ליה עובדא י דא, אמר לון, דילמא בקץ משיחא דאינון אתוון, יא הויתון משתדלי, אמרו ליה, יב דא לא ידעינן, דהא כלא אתנשי מינן. אמר לון רבי שמעון. לית רעותא דקביה

דרך אמת

א) ומלא ספר אחד שהיה נעוץ נמוך נקבי המערה בסוף המערה. ב) הקליפות אשר נקוס אחיזתם הוא אחורי הכתובים אשר הם מתגלגלים אחורי הפרוכה שהיא המחיצה מסך מנדיל וע"פ כ"ל ל"ו ע"כ. ג) חוץ האורות העליונות הכל היה מואר שם. ד) כיון שהגיעו לעסוק בכדוהו הספר ההוא והיו מספרים זה עם זה אז יאל שלחנה אם וכוסה וסערה והכה בידיהם וע"י זה נאלד הספר מידיהם.

חלופי גרסאות א גיא גלופי (אה"ל). ב גיא אתוון. ג גיא דבסטר. ד גיא דומיני. ה גיא ל"ג יומא. ו גיא דיהשיך (אה"ל). ז גיא בההוא. ח גיא ומשתעי. ט גיא אחי. י גיא ל"ג דא. יא גיא הויתן. יב גיא הא (אה"ל).

מאמר	הסולם	חושבן קץ משיחא
תנו) אדהכי אתפרש וכו': בינתים נפרש ר' יוסי מר' יהודה, ונכנס תוך מערה אחת, ומצא ספר אחד שהיה תקוע תוך נקב שבאבן, בסוף המערה, לקחו ויצא עמו.	האצילות, המפסקת בין אצילות לבי"ע. שהם נמצאים בבי"ע.	תנט) קרא לר' יהודה וכו': קרא לר' ויהתחילו ללמוד באותו הספר. לא הספיקו, ללמוד שנים או שלשה עמודים בספר, וכבר היו מסתכלים בחכמה עליונה. כיון שהגיעו ללמוד בנסתרות שבספר, ודברו זה עם זה, יצאה להבת אש ורוח סערה, והכה בידיהם, ונאבד הספר מהם.
תנח) כיון דפתח וכו': כיון שפתח את הספר, ראה ע"ב חקיקות אותיות, שנמסרו לאדם הראשון, וצמחם היה יודע כל החכמה של עליונים הקדושים, וכל אלו הקליפות שלאחר הריחיים, שמתגלגלים אחר הפרוכה המכסה על אורות העליונים, וכל הדברים העתידיים לבא לעולם, עד היום שיקום ענן שבצד מערב, ויחשיך העולם. נצח והרד מכונים ריחיים ורכב, שהם שוחקות מן לצדיקים, ליסוד ומלכות, הנקי צדיק וצדק, ויש קליפות נגד שניהם, אבל עיקר הקליפות הם כנגד הוד שנקרא ריחיים, וז"ש וכל אינון דבתר ריחיא, אמנם מקום עמידתם אינם באצילות, כי שם נאמר, לא יגורך רע. אלא שעומדים אחר הפרכת, דהיינו אחר הפרסא שמתחת (דפו"י דף קי"ו ע"ב *) דף קי"ח ע"א)	בכה ר' יוסי וכו': בכה ר"י ואמר, אולי יש בנו עון, או שאין אנו כדאים לדעת אותו.	
תס) כד אתון וכו': כשבאו לפני ר' שמעון וספרו לו המעשה, אמר להם, אולי בקץ משיח שבאלו האותיות היתם עוסקים, אמרו לה, אין אנו יודעים, כי הכל נשכח ממנו.	אמר לון ר' שמעון, אין רצונו של הקביה בזה, שיתגלה יותר מדאי	

בדא, ה' דיתגלי כל כך לעלמא, וכד יהא קריב ליומי משיחא, אפילו ה' רביי דעלמא, זמינין לאשכחא טמירין דחכמתא, ולמנדע ב' ביה קצין, וחושבנין, ובההוא זמנא, אתגליא לכלא, הה"ד, א' כי אז ב' אהפוך אל עמים וגו'. מהו אז. בזמנא דתיקום כנסת ישראל מעפרא, ד' ויוקים לה קב"ה, כדין אהפוך אל עמים שפה ה' ברורה לקרא כלם בשם יי' ולעבדו שכם אחד.

תסא) ת"ח, אע"ג דאברהם. כתיב ביה, ב' ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה. וכ' מטלנוי, הו' לדרומא, ואתקשר ביה, לא סליק לדוכתיה כדקא יאות, עד ד' דאתיליד יצחק, כיון ד' דאתיליד יצחק, אסתלק לאתריה, ואיהו אשתתף בהדיה, ואתקשרו * דא בדא.

תסב) בג"כ, ה' איהו קרי ליה יצחק, ולא אחרא, בגין פ' לשתפא י' מיא באשא, דכתיב ג' ויקרא אברהם את שם בנו הנולד י' לו אשר ילדה לו שרה יצחק, י' מאן הנולד לו, אש ממים.

תסג) ד' ותרא שרה את בן הגר י' המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק. אמר רבי חייא, מיומא ד' דאתיליד יצחק, והוה ישמעאל בביתא דאברהם, לא אסתלק ישמעאל טו בשמא, (ב) באתר דדהבא טו שריא, י' סוספיתא לא אדכר

דרך אמת

א) נערים קטנים שבזולם ימלאו אולרות ספרים חשובים מסודות הסורה כי אז תמלא הארץ דעה, ב) במקום שיש זהב לרוב אזי סיני הזהב לא נחשב שם ללוט אף כאלו במקום יצחק שהוא רמז ניון הזהב סוד הדין שבה משון כמ"ש משון זהב יתה אזי סוספיתא שהוא סיני הזהב מוכרות הדין שאלו בו ישמעאל לא נחשב נגדו ללוט והוא מנואכ.

מסורת זוהר

א) כי אז אהפוך אל עמים: (צפניה ג') ח"א עו: קעה. ח"ב לב. ת"ו חכ"א ס: סב. הל"ח עט. חס"ט קיט. ב) ויסע אברם: לעיל לך ל' ציון א'. ג) ויקרא - שם בנו: בראשית כ"א. ד) ותרא שרה את בן הגר: (בראשית כ"א) ז"ח בראשית כ' טא שוה.

חלופי גרסאות א' נ"א דאחגלי. ב' נ"א בו (אה"ל). ג' נ"א ליג מן אהפוך עד מהו. ד' נ"א ויקים. ה' נ"א ברורה וגו'. ו' נ"א דאתיליד. ז' נ"א דאתיליד. ח' נ"א ליג איהו. ט' נ"א לאשתתפא. ונ"א מוסף לאשתתפא חרוזה (חרוזה) דאתריה בהדיה לאשתתפא. י' נ"א מייא. י"א נ"א לו וגו'. י"ב נ"א מאי (אה"ל). י"ג נ"א המצרית וגו'. י"ד נ"א דאתיליד. טו נ"א ביומא. טז נ"א שרייא. יז נ"א ספסיתא. יח נ"א מוסף סוספיתא דדהבא.

מאמר

מדאי לעולם, וכשיהיה קרוב לימות המשיח אפילו תנוקות שבעולם עתידים למצוא סודות החכמה, ולדעת בהם קצים וחשבונות של הגאולה, ובאותו הזמן תגלה לכל. וז"ש כי אז אהפוך אל עמים וגו', מהו אז. היינו בזמן שכנסת ישראל תקום מעפר, ויקום אותה הקב"ה, אז אהפוך אל עמים וגו'.

תסא) ת"ח אע"ג וכו': בוא וראה, אף על פי שכתוב באברהם, ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה, וכל נסיעותיו היו לצד דרום, שהוא ימין, דהיינו חסד, ונקשר בו, עכ"ל, לא נתעלה למקומו כראוי, עד שנולד יצחק, כיון שנולד יצחק, נתעלה למקומו, לצפון לצד שמאל, ואברהם נשתתף עמו ונתקשרו זה בזה. שמחך השתתפותם והתכלותם זה בזה נשלמו שניהם.

(רש"י דף ק"ח ע"א * דף ק"ח ע"ב)

הסולם

חושבן קץ משיחא

תסב) בנ"כ איהו וכו': משום זה, אברהם קרא אותו יצחק, ולא אחר, כדי לשחף בזה מים באש. מדתו של אברהם שהוא מים במדתו של יצחק שהוא אש. שכתוב, ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר ילדה לו שרה, יצחק. ושואל למה מדייק הכתוב לומר הנולד לו, ואומר, אש ממים, פירוש, שהוא כדי ללמדנו, שיצחק שהוא אש נולד מאברהם שהוא מים ועל כן נכללו זה בזה

מאמר בן הגר המצרית.

תסג) ותרא שרה את בן הגר וגו': אמר ר' חייא מיום שנולד יצחק, וישמעאל היה בכיתו של אברהם, לא נזכר ישמעאל בשמו, כי במקום שורה זהב, לא נזכר לסניו

פסולת

קמיה, ובג"כ את בן הגר המצרית, ה גבר דלא יתחזי לאדכרא, י קמיה דיצחק.

תסד) אמר רבי יצחק, ותרא שרה, בעינא דקלנא, ד חמאת ליה שרה דלא י חמאת ליה בעינא, דאיהו ברא דאברהם, אלא דאיהו ברא, דהגר המצרית, ובג"כ ותרא שרה: דשרה חמאת ליה בעינא ו דא, ולא אנרהם, דאילו באברהם, לא כתיב ו את בן הגר, אלא את בנו.

תסה) ת"ח לכתר מה כתיב, * וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודות בנו. ולא כתיב, על אודות בן הגר ה המצרית. י בג"כ, ותרא שרה את בן הגר המצרית. ולא חמאת דאיהו בריה דאברהם.

תסו) רבי שמעון אמר, האי קרא, יא תושבחתא יי דשרה איהו, בגין דחמאת ליה, דקא מצחק יי לכו"ם, אמרה, ודאי לאו ברא דא, ברא דאברהם, למעבד עובדוי דאברהם, אלא ברא, דהגר המצרית איהו, יי אהדר יי לחולקא דאמיה, בג"כ, י ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה יי כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני יצחק.

תסז) יי וכי ס"ד, דקני לה שרה, או לברה, אי הכי, יי לא אודי יי קביה עמה, דכתיב יי כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. אלא, בגין דחמאת ליה יי בכו"ם, ואמיה אולפא ליה נמוסי יי דכו"ם, בגין כך, אמרת שרה, כי לא יירש בן האמה יי הזאת, אנא ידענא, יי דלא ירית יי לעלמין, חולקא

מסורת זוהר

(א) וירע - בעיני אברהם: שם. (ב) והאמר - גרש את האמה: (שם) ח"ב צו. ז"ח כ"ט טא שד.
(ג) כל אשר תאמר - שרה: (שם) ח"א צו. קכ. ח"ב צו. ח"ג רסז:

חלופי גרסאות ה' נ"א ליג גבר. ז נ"א מוסיף קמיה שמא. ז נ"א אלעזר. ד נ"א חמת. ה נ"א חמת. ו נ"א ליג דא. ז נ"א ליג את. ה נ"א ליג בן. ט נ"א מוסיף בן המצרית. י נ"א ובג"כ. יא נ"א תושבחה. יב נ"א ליג דשרה. יג נ"א דקרא. יד נ"א לעיז. יה נ"א ואהרן. יז נ"א לקולא. יח נ"א ליג מן כי לא ער סוף הפסוק. יט נ"א בנה וגו'. יי נ"א ליג מן וכי ער עמה. ייא נ"א מוסיף לא הוה. ייב נ"א קמיה דקביה. ייג נ"א בעיז. ייד נ"א דעיזו וניא עיזו. ייז נ"א מוסיף הזאת וגו'. יכ נ"א דלת (ד"א). יכד נ"א ליג מן לעלמין ער בעלמא.

מאמר

הסולם

בן הגר המצרית

פסולת, ומשום זה כתוב את בן הגר המצרית, ולא ישמעאל בן הגר, איש שאינו כדאי להזכיר שמו לפני יצחק.

תסו) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, מקרא זה, שבחה של שרה הוא, משום שראתה אותו שמצחק לעבודה זרה, אמרה, ודאי, אין בן זה בנו של אברהם, לעשות מעשיו של אברהם, אלא בן הגר המצרית הוא, כי חזר לחלק אמו, ומשום זה, ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש וגו'.

תסז) וכי סקקא דעתך וכו': והכי יעלה על דעתך, ששרה קנא אותה או את בנה, וע"כ אמרה גרש וגו', אם היה כן, לא היה הקב"ה מודה לדבריה, שכתוב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. אלא משום שראתה אותו בעבודה זרה, ואמו למדה אותו חוקי עבודה

תסד) אמר רבי יצחק וכו': אר"י, ותרא שרה עם עין לקלון, כלומר החפצה לראות רק קלון, ראתה אותו שרה, כי לא ראתה אותו עם העין, שהוא בנו של אברהם, אלא שהוא בנו של הגר המצרית, ומשום זה כתב, ותרא שרה, כי רק שרה ראתה אותו עם עין כזו, ולא אברהם, כי באברהם לא כתוב את בן הגר, אלא את בנו.

תסה) ת"ח לכתר וכו': כווא וראה לאחר כך מה כתוב, וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודות בנו, ולא כתוב על אודות בן הגר המצרית, וכנגד זה כתוב, ותרא (דפרי דף קי"ח ע"ב)

דמהימנותא, ולא יהא ליה, ה עם ברי חולקא, לא ב בעלמא דין, ולא : בעלמא דאתי, ובג"כ אודי ד עמה קב"ה.

תסח) וקב"ה, בעא ס לאפרשא בלחודוי, זרעא קדישא כדקא יאות, דבגין כך, ברא עלמא, דהא ישראל, סליק י ברעותא דקב"ה, עד לא יברי ' עלמא, ובגין כך, נפק אברהם לעלמא, ועלמא ס מתקיים בגיניה, ואברהם ויצחק ס קיימו, ולא אתיישבו בדוכתייהו, עד דנפק יעקב לעלמא.

תסט) כיון דנפק יעקב לעלמא אתקיימו, אברהם י ויצחק, ואתקיים כל עלמא, ומתמן יא נפק עמא קדישא לעלמא, י ואתקיים כלא, כגוונא קדישא, כדקא יאות, ובג"כ, א"ל קב"ה, כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה כי ביצחק יקרא לך זרע, ולא בישמעאל.

תע) מה כתיב לבתר, * ותלך ותתע במדבר י באר שבע. כתיב הכא ותתע וכתיב התם ב הבל המה מעשה תעתועים. וקב"ה, בגיגיה דאברהם, לא שביק לה, ולברה.

תעא) ת"ח, בקדמיתא כד י אולת מקמה דשרה. מה כתיב, י כי שמע יי אל ענייך. והשתא טו דטעאת בתר י כו"ם, אע"ג דכתיב, ותשא את קולה ותבך. מה כתיב, י כי שמע אלהים אל קול הנער. ולא כתיב כי שמע אלהים את קולך.

מסורת הזהר

א) ותלך ותתע במדבר: (שם) ח"א רנה. ז"ח רות ס"א טר שמה. ב) הבל המה מעשה תעתועים: (ירמיה יוד) ח"א קינ: ח"ג רר. ת"ז תסט קר. קח. קיא. קיו: קיה. ג) כי שמע ה' אל ענייך: בראשית ט"ז: ד) כי שמע - קיל הנער: ח"א קיס. קכא: ז"ח בראשית כ' טא שא.

חלופי גרסאות א נ"א ליג עם ברי (ד"א). ב נ"א לעלמא. ג נ"א לעלמא. ד נ"א קב"ה עמה דשרה. ה נ"א לאתפרשא (אה"ל). ו נ"א ברעיתא. ז נ"א מוסף עלמא. שנאמר קדש ישראל ראשית תבואתו. ח נ"א אתקיים. ט נ"א מוסף לא קיימו. י נ"א מוסף ויצחק ביה (אה"ל). יא נ"א נפקו יב נ"א מוסף ואחיקים בשביל ישראל ועשו. יג ברפויי כתב שייך כאן מה שבסוף הספר בסימן יט. יד נ"א אולי. טו נ"א דסעת. טז נ"א עיו.

מאמר
מאמר
עבודה זרה, משום זה אמרה שרה, כי לא יירש בן האמה הזאת: אני יודעת שלא יירש לעולם חלק של האמונה, ולא יהיה לו חלק עם בני לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. ועל כן הודה לה הקב"ה

תסח) וקב"ה בעא לאפרשא וכו': והקב"ה רצה להבדיל זרע הקדוש בלבדם כראוי, שמשום זה ברא העולם, כי ישראל עלה בראונו של הקב"ה מטרם שברא העולם. ומשום זה יצא אברהם לעולם, והעולם נתקיים בשבילו. ואברהם ויצחק עמדו ולא נתיישבו במקומם עד שיצא יעקב לעולם.

תסט) כיון דנפק וכו': כיון שיצא יעקב לעולם נתקיימו אברהם ויצחק ונתקיים כל העולם.

(רפויי דף קי"ח ע"ב)

עבודה

תעב) באשר הוא שם. הא אוקמוה, דלאו בר עונשא הוא, לגבי ה' בי דינא דלעילא, דהא בי דינא ב' דלתתא, ג' ענשין * מתליסר שנין ולעילא, ובי דינא דלעילא, מעשרים שנין ולהלאה. ואע"ג דחייבא ה' הוה, לאו בר עונשא איהו. והא אוקמוה, ודא הוא דכתיב, באשר הוא שם.

תעג) א"ר אלעזר, אי הכי, מאן דאסתלק מעלמא, עד לא מטון יומי. לעשרין שנין, מאן אתר אתענש, בגין ו' דהא מתליסר שנין ולתתא, ז' לאו בר עונשא איהו, אלא ה' בחטאי דאבוי, אבל מתליסר ה' שנין ולעילא מהו. א"ל, קב"ה חס עליה, דלימות י זכאי, יא ויהיב ליה אגר טב, בההוא עלמא, ולא לימות חייב, דיתענש בההוא עלמא, יב ואוקמוה.

תעד) א"ל י' אי חייבא הוא, ולא מטון יומי, * לעשרין שנין, מהו, כיון דאסתלק י מעלמא, יט במאי הוא עונשיה. א"ל יט בדא אתקיים ב' ויש נספה בלא משפט. דכד עונשא נחית לעלמא, איהו י' אערע בלא כונה, י"ב לעילא ותתא, בההוא מחבלא, ויתענש, יט כד לא ב' אשגחו עליה מלעילא.

תעה) ועליה כתיב ג' עונותיו ילכדנו את הרשע. א"ת לאסגאה, מאן דלא

מסורת הזהר

(א) מתליסר—מעשרים: ז"ח בראשית כ' טא. שיא. ב) ויש נספה בלא משפט: לעיל דף ק"ח ציון א. ג) עונותיו ילכדנו: משלי ה'.

חלופי גרסאות א' נ"א ל"ג בי דינא דלעילא, ונ"א לגבי עליא. ב' נ"א לתתא. ג' נ"א עונשין. ד' נ"א לעילא ה' נ"א הוא. ו' נ"א דהוי. ונ"א מוסיף מתליסר שנין ולעילא דהא מתליסר שנין (אה"ל). ז' נ"א ו'ל. ח' נ"א בחטאי. ט' נ"א ל"ג שנין. י' נ"א מוסיף זכאי ולא לימות חייב. יא' נ"א ויהא (אה"ל). יב' נ"א והא אוקמוה נ"א ואוקמוה ליה (אה"ל). יג' נ"א מוסיף אי לאו (אה"ל). יד' נ"א ל"ג מעלמא. טו' נ"א במאן. טז' נ"א בדין. ונ"א בדין. יז' נ"א מוסיף דינא אערע, ונ"א אענש. ונ"א אתענש. יח' נ"א דלעילא. יט' נ"א בדלא. כ' נ"א אשגוחא

בן הגר המצריה

הסולם

מאמר

הנצחי. ולא ימות רשע, שיתענש באותו עולם וכבר בארוהו כן.

תעד) א"ל אי חייבא וכו': אמר לו אם הוא רשע, ולא הגיע ימיו לעשרים שנה, מהו. אם נסתלק מעולם, מאין בא עונשו, כי לא תוכל לומר כדי שימות צדיק, כי הוא רשע ולא צדיק.

א"ל בדא וכו': אמר לו בזה נתקיים ויש נספה בלא משפט. דהיינו שנענש בלי משפט, כי כאשר העונש ירד לעולם, הוא היינו הפחות מעשרים שנה, פוגע במחבל ההוא המעניש, בלי כונה למעלה ולמטה, כלומר בלי כונה מב"ד של מעלה ובלי כונה מב"ד של מטה, והוא נענש, רק משום שלא השגיתו עליו למעלה לשומרו שלא יפגע המחבל, וכיון שנפגש עם המחבל, וכבר אינו מבחין בין טוב לרע, (כג"ל ביה ק"ח אות ש"ע ע"ש).

תעה) ועליה כתיב וכו': ועליו כתוב עונותיו ילכדנו את הרשע, את הוא לרבות. מי שעוד לא הגיע זמנו להענש, עונותיו

עבודה זרה. אע"פ שכתוב, ותשא את קולה ותבך, מה כתוב, כי שמע אלקים אל קול הנער, ולא כתוב כי שמע אלקים אל קולך.

תעב) באשר הוא שם: הנה בארוהו, שישמעאל לא היה בן עונשין אצל ב"ד של מעלה, כי בית דין של מטה מענישים מ"ג שנים ומעלה, ובית דין של מעלה מענישים מעשרים שנה ומעלה, לפיכך, אף על פי שהיה רשע, לא היה בן עונשים. וזה הוא שכתוב באשר הוא שם, דהיינו משום שהיה פחות מכו' שנים, וע"כ, הצילו הקב"ה.

תעג) א"ר אלעזר וכו': אר"א, אם כן, מי שנפטר מעולם, מטרם שמגיע ימיו לכי שנים, מאיזה מקום הוא נענש למיתה. כי למטה מ"ג שנים אע"פ שאינו בן עונשים הוא נענש ומת על חטאיו של אביו, להיותו עוד ברשותו, אבל מ"ג שנים ומעלה מהו, הרי כבר יצא מרשות אביו, ומשום מה נענש ומת בעוד שאינו בן עונשים.

א"ל קב"ה וכו': אמר לו, הקב"ה מרחם עליו שימות צדיק, ונותן לו שכר טוב בעולם (דמ"י דף ק"ח, ע"ב, ט) דף ק"ט ע"א)

וירא

קמא

מטון יומיו, לאתענשא, עונותיו ה' ילכדנו כ' ולא בי דינא דלעילא, ובחבלי חטאתו יתמך, ולא י' בי דינא ד' דלתתא י' בגין כך כתיב ו' כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם.

תעו) ר"ש פתח ואמר * וזכרתי את בריתי יעקוב, מלא בואיו, אמאי. אלא, בתרין סטרין י' איהו, רזא דחכמתא, מ' חדא, דאיהו ס' רזא דרגא דחכמתא אתר י' דשרי ביה יעקב. אבל האי קרא, על גלותא דישראל אתמר, דכד אינון גו גלותא, ההוא זמנא י"ב דיתפקדון, יתפקדון ברזא י"ב דוא"ו. ואיהו י' באלף שתיחאה.

תעו) י' ופקידה טו ברזא טו דוא"ו, שית רגעי, ופלג י' עידן. ובזמנא י"ב דשתין שנין, ה' לעבורא י"ב דדשא, באלף שתיחאה, יקים כ' אלה שמיא, פקידו לברתיה דיעקב. ומההוא זמנא, עד כ"ה דיהא לה זכירה, שית שנין ופלגא. ומההוא זמנא, כ"ב שית שנין אחרנין, ואינון שבעין כ"ב ותרין פלגא.

דרך אמר

מסורת הזהר

ה' לנביח הלם ורמו אל הכעורכות אוח ו' משס א' וזכרתי את בריתי יעקב: לעיל דף ה' הקדוש יהו"ה שנקרא בריח התיכון כמ"ט נבי סמוכה קע"ה ט"ב:

חלופי גרסאות ה' נ"א מוסיף ילכדנו את הרשע, כ' נ"א ל"ג ולא בי דינא דלעילא. ג' נ"א בדינא ול"ג בי ד' נ"א לתתא. ס' נ"א ובגיני. ו' נ"א ל"ג מן כי עד באשר. ז' נ"א אינון. ח' נ"א רזא. ט' נ"א רזא דחכמתא דרגא חדא דאיהו אתר דשרי ביה יעקב. י' נ"א רקרי. י"א נ"א מוסיף דיתפקדון ביה יעקב ונ"א דיתפקדון ביעקב, ונ"א שיתפקדון ביעקוב (אה"ל). י"ב נ"א דו"ו. י"ג נ"א אלף. י"ד נ"א ל"ג ופקידה (אמ"ל) טו נ"א ל"ג ברזא. ונ"א וברזא (אה"ל) טו נ"א דבוא"ו. ונ"א בו"ו. ונ"א דו"ו. י"ז נ"א עין. י"ח נ"א דשתיך. י"ט נ"א דשרה (אה"ל). כ' נ"א אלהא. כ"א נ"א דיהב ליה זכירה. כ"ב נ"א דשית. כ"ג נ"א וחלת ופלגא ונ"א וחלת ול"ג ופלגא.

מאמר

הסולם

אוחות המשיח

עונותיו יכרדנו ולא בית דין של מעלה ובחבלי חטאתו יתמך, ולא בית דין של מטה משום זה כתוב, כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם. שעוד לא היה ראוי להענש על חטאיו, וע"כ שמע אלקים את קולו אע"פ שהיה רשע.

תעו) ופקידה ברזא דו': והפקודה בסוד ה' הוא ששה רגעים וחצי עת. ובזמן ששים שנה, לברית הדלת, באלף השטי, ה' דהיינו ת"ח ה"ס בריח התיכון המברוח בתוך הקרשים מקצה אל הקצה, וע"כ מכונה בריח הדלת. יקים אלקי השמים פקידה לבת יעקב. ומזמן ההוא עד שיהיה לה זכירה ימשך שש שנים ומחצה, שהוא זמן המשכת הפקידה. ומזמן ההוא ימשך ששה שנים אחרים, שהוא זמן המשכת הזכירה. והם שבעים ושנים שנים ומחצה.

פירושו. כי אין לך הארה, שלא תתגלה בשמים, בקטנות וגדלות. תחילה בקטנות שהוא בחינת ו"ק המאיר רק ממטה למעלה, שהיא אור נקבה. וגילוי זה נקרא פקידה, ואחר כך נגלה הגדלות, שהוא אור הג"ר, המאיר ממעלה למטה, וגילוי זה נקרא זכירה. כלומר, אור זכר. וסימנך שהנקבה נולדה

ואני

תעו) ר"ש פתח ואמר * וזכרתי את בריתי יעקוב: יעקב הוא מלא עם ו', ושואל למה. ואומר, בבי צרדים הוא, סוד החכמה א' שהוא היינו ה' סוד מדרגת החכמה במקום שיעקב שורה בו. שהוא ת"ת דאצילות, סוד קו אמצעי. והמילוי ו' שביעקב יורה על יסוד, שהוא סוד החכמה שבפרצוף, (כנ"ל בהקדמת הזהר דף ו' ד"ה אתייליד יוסף ע"ש). ות"ת ויסוד כאחד הם בסוד וו (כנ"ל דף קל"ג א"ת תנ"א) וע"כ כתוב יעקוב עם ו' לרמו על חיבורו עם היסוד, שהוא שלמותו בסוד החכמה אבל האי קרא וכו': ושנית, אבל מקרא זה נאמר על גלות ישראל, כי כשהם בגלות בשעה שיהיו נפקדים מהגלות, יהיו נפקדים

(דטו"י דף קי"ט ע"א)

תעח) בשיתין א' ושית, ב' יתגלי מלכא משיחא בארעא דגליל, ג' וכד ככבא דבסטר מזרח, יבלע שבע ד' ככביא מסטר צפון, ושלחובא דאשא אוכמא, תהא תליא ברקיעא ה' שיתין יומין, וקרבין יתערון בעלמא, לסטר צפון, ו' ותרין מלכין יפלון, באינון קרבין.
 תעט) ז' ויזדווגון כלהון עממיא, על ברתיא דיעקב, ח' לאדחייא ט' לה

חלוסי גרסאות א' ג'א מוסיף ושית ופלגא. ב' ג'א יתגלייא. ג' ג'א והא. ד' ג'א ככביא. ה' ג'א שתי. ו' ג'א ושבע. ז' ג'א ויזדמנון. ח' ג'א לדחייא. ט' ג'א לין.

מאמר

הסולם

אותות המשיח

לחזור ולהתחדש. וסימנך. כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה וגו', כל נפש ששים ישש.
 ביאור הדברים. כי מטרים גאולה השלמה העתידה, אע"פ שהיו גאולות. דהיינו מצרים ומבבל, היו רק מכח אורות וכלים של אמא. בסוד אמא אוזיפת לברתא מאנהא, (כנ"ל בהקדמת הוהר דף כ' ד"ה ואמא ע"ש) אבל המלכות עצמה מצד עצמה לא היה לה עוד שום גאולה, שז"ס הקשת שמאירים בה רק ג' גוונים, לבן, אדום, ירוק, שהם חג"ת, וגוון שלה עצמה, שה"ס גוון שחור, אינו מאיר בה כלל, (כנ"ל ב"א דף ע"ו ד"ה כן ע"ש) שזה סוד, שהמלכות לית לה מגרמה ולא מידי. אלא שצריכה לקבל מז"א בעלה, שהוא משפיע לה מאורות וכלים דאמא. אבל גאולה השלמה, פירושה, שהמלכות עצמה תבנה, דהיינו בכלים ואורות של עצמה, ולא תהיה צריכה עוד לקבל מז"א אורות וכלים דאמא, וז"ס והיה אור הלבנה כאור החמה וגו'.

ונבאר תחילה המאמר בדרך כלל. וכבר ידעת שהפרט והכלל שונים זה לזה, וכמו שבגאולות הקודמות של המלכות נבנה המלכות בסדר ג' קוין, ואח"כ נבנית בחינתה. בסוד כלי הקבלה של ג' קוין. כן בגאולה הכוללת העתידה, צריך אור הגאולה לתקן את המלכות בזה אחר זה, בסוד ג' קוין, ואח"כ בחינתה עצמה המקבלת מה שיש בג' הקוין, ואח"כ תהיה לה כל השלימות הראויה לזווג השלם. שהם ה' בחינות תקון. ובהו תבין סדר זמנים שחושב כאן. כי תקון (א) הוא מס' עד ס"ו ופלגא, יתקון קו ימין שבה, שעל תקון זה מספיק אור הפקידה, ומס"ו עד ע"ג שנים מתחיל אור הזכירה, והוא תקון ב'. שאז יתקון קו שמאל שבה, וע"כ יתגלה אז משיח בן יוסף בארץ הגליל, שהוא המתקן מצד השמאל. וכל האותות שהזהר חושב באותו הזמן, באים כולם מכח הדינים, הנוהגים תמיד בהארת השמאל. תקון ג', הוא מע"ג שנים עד מאה שנים, שאז יתקון קו אמצעי שבה, וע"כ יתגלה אז משיח בן דוד, שהוא המתקן מצד קו האמצעי.

תקון

ופניה למעלה, והזכר נולד ופניו למטה, ולפיכך בלידת יצחק כתיב תחילה וה' פקד את שרה, שה"ס אור נקבה, הנקרא פקידה, ועוד אינה ראויה להוליד עד שנמשך לה הזכירה, וע"כ כחוב פעם ב', ויעש ה' לשרה כאשר דבר, שהוא זכירה, כי כתוב כאן עשיה, ועשיה בחינת זכר הוא, כי אור נקבה אין בה עשיה, כי אשה קרקע עולם הוא (כמ"ש לעיל דף קכ"ו ד"ה ועל דא), ע"ש, וכן בגאולה העתידה, שהו' יקים לה' באור הגדול השלם, בסו"ה והיה אור הלבנה כאור החמה, הנה גם כן מתחיל תחלה הפקידה של אור הגדול הזה, ואח"כ הזכירה, וז"ש ופקידה ברוא דו' שית רגעי ופלג עידן, שהפקידה הנמשכת בסוד הו', תאיר רק שש רגעים, שה"ס חג"ת נה"י, המאירים בה מהתכללות הזכר, ומבחינתה עצמה אין לה רק חצי עת, דהיינו חצי המלכות הנקראת עת (לעיל דף ק"ל אות תל"ט) דהיינו רק מחזה ולמעלה שבה, ולא מחזה ולמטה, שהוא מטעם היותה עוד בבחינת הפקידה, שהיא אור נקבה, שאינו מאיר ממעלה למטה, וע"כ חסר בה חצי עת, דהיינו מחזה ולמטה, ומשום זה תמשכנה שני הפקידה, שש שנים ומחצה מששים שנה עד ס"ו ומחצה, ואז תתגלה מסוד הו' אור הזכירה, שהוא אור זכר, ואז יתגלה מלך המשיח, כמ"ש לפנינו, שהוא זכר וסוד ו', והארתו תמשך שש שנים אחרים כמ"ש להלן.

תעח) בשתיין ושית יתגלי מלכא משיחא: בששים ושש שנים יתגלה מלך המשיח בארץ הגליל, והוא משיח בן יוסף, וע"כ מקום גילוי שלו ארץ הגליל, שהוא נחלת יוסף (כמ"ש בוהר ח"ב ר"כ ע"א) וכאשר כוכב שבצד מזרח יבלע שבע כוכבים שמצד צפון, ושלחבת אש שחור תהיה תלויה ברקיע ששים ימים, ופלחמות יתעוררו בעולם על צד צפון, וב' מלכים יפלו באלו המלחמות, ויתחברו כל העמים על בת יעקב, לדחותה מן העולם, שעל אותו הזמן כתוב, ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע, הנה אז יכלו כל הנפשות מגוף, וצריכים (תרוי דף קי"ט ע"א)

מעלמא. ועל ההוא זמנא כתיב, * ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע, (ה) וכדין, א יסתיימון נפשין מגופא, ב ובעיין לאתחדשא, ג וסימניך ד כ כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה וגו', כל נפש, ששים ושש.

דרך אמת

(ה) פ"י יכלו הנשמות שבאור ולא יתחילו ליהך נשמות חסדות בעולם וע"י נפקודי רגלים א'.

מסורת הזהר

(א) ועת צרה היא ליעקב: (ירמיה ל') ח"ג רעח: ת"ז חס"ט קח: חק"ח ק"ג טב שלב. (ב) כל הנפש — ליעקב: (בראשית מז') ח"א רנג. רסב. ח"ב ה: ט: טז: קכב. ח"ג רנב.

חלופי גרסאות א גיא הסתיימון. ב ג"א ובעין. ג גיא וסימן. ד ג"א מוסיף כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שנעים וכתוב כל הנפש.

מאמר

הסולם

אותות המשיח

תקון ד', הוא בחינתה עצמה, לקבל כל מה שיש בג' הקוין, והוא ממה שנים עד סייפי אלף שתייתה. ולפיכך יתחיל אז הזווג של ה' בה'. וכל נשמות הישנות, דהיינו אותו שיצאו מימות בריאת העולם עד סוף אלף הששי, יקבלו אז התחדשות בשלימות גדול עד מאד. תקון ה') הוא אלף השביעי, שאז כבר נשלמה המלכות בתכלית שלימותה, ויהיה יום אחד להקב"ה לאזווגא כדקא יאית (כמ"ש באות תפ"ג) ואז יולדו נשמות חדשות, שעוד לא היו כלל מיום בריאת העולם עד אלף ה'. וזה אמרו בשתיין ושית יתגלי מלכא משיחא בארעא דגליל. שהוא משיח בן יוסף, המתגלה בנחלתו כנ"ל, וזמנו ז' שנים עד ע"ג שנים. והסוד הוא, כי הוא בא לתקן עם אור הזכירה את מחצית המלכות שהיתה עוד חסרה באור הפקידה, (כמ"ש לעיל בדיבור הסמוך), שזמנו היה, שית שניין ופלגא, ע"ש, והוא מטעם היותו אור ו"ק, ועתה שהגיע אור הזכירה שהוא ג"ר, נגלה משיח בן יוסף תחילה, כדי לתקן את כל קו השמאל דהיינו ז' שנים שלמים, שיורה שגם המלכות חתקנה כולה, ואפילו מחזה ולמטה כנ"ל, שה"ס תקון ב). כי בגאולות הקודמות נתחנן קו השמאל שלה, רק מכה עליתה למקום אמא, שקבלה הקו שמאל של אמא, (כנ"ל ב"א דף רל"ד ד"ה וכן) אבל עתה תתוקן קו השמאל שבה עצמה במקומה למטה ואינה צריכה עוד לקו שמאל דאמא.

כמו שהוא בולע לתוכו, את ז' ככבים דבינה, ואומרה ז' ככבים, היינו ז"ס חג"ת נהי"ם הכלולים בקו שמאל. וזה אמרו, ושלחובא דאשא אוכמא תהא תליא ברקיעא שתיין יומין, כי הדינים הבאים לעולם בעת הארת השמאל מכונים שלהבת אש, ועד עתה היה השלהבת אש בגוון אדום, להיותו מבחינת בינה, ולא ממלכות עצמה כנ"ל, כי ד' הגוונים לבן אדום ירוק שחור הם חו"ב תו"מ, (כנ"ל ב"א דף ג' ד"ה כד) ונמצא גוון אדום שהוא בינה, אבל עתה שהמלכות השיגה אורות וכלים מבחינתה עצמה, וקו השמאל נמשך לה בכלים שלה, שה"ס גוון שחור, נמצא שגם השלהבת אש הבא עם הארת השמאל הוא ג"כ בגוון שחור, ולפיכך אומר ושלחובא דאשא אוכמא תהא תליא ברקיעא, ומספר שיתין יומין, הי"ס ששים גבורים, שכן מכונה הארת השמאל, שזה מלמדנו, שאע"פ שהוא אור ג"ר, מכל מקום אינו אלא ג"ר שבויק, שכל קצה כלול מעשר, והם במספר ששים, ויומין הי"ס ספירות, כנודע, וזה אמרו, וקרבין יתערון בעלמא לסטר צפון, ותרין מלכין יפדון באינין קרבין, כי מכה הדינים שבהארת השמאל ימשכו מלחמות בעולם, ומשום שהמזרח יבלע אז את הצפון כנ"ל, ימשכו גם הדינים כן, ממזרח לצפון, ובי' מלכים יפלו באלו המלחמות, אחד מאומות העולם, ואחד מיראל, שהוא משיח בן יוסף, וז"ש ויזדווגון כולהון עממיא ער ברתא דיעקב, לאדחינא לה מעלמא, כי אחר נפילת משיח בן יוסף, יתגברו האומות מאד, וירצו לדחות את ישראל מעולם, וז"ש ועל ההוא זמנא כתיב ועת צרה וגו', כלומר שאלו הדינים והצרות לא יבואו בתורת עונשים אלא כדי שיהיו אחר כך כלים לישועה השלמה, וז"ס וממנה יושע.

תפ) בשבעין ותלת, כל מלכי ח עלמא, יתכנשון לגו א קרתא י רבתא י דרומי וקב"ה, יתער עלייהו, ז אשא וברדא, ואבני אלגביש, ויתאבדון מעלמא, בר אינון מלכין, דלא ימטון י לתמן, י ויהדרון י לאגחא קרבין אחרנין. ומההוא זמנא, מלכא משיחא, יתער בכל עלמא, ויתכנשון עמיה, כמה י עמין, וכמה חיילין, מכל סייפי עלמא, וכל בני ישראל, יתכנשון בכל אינון אתרי.

תפא) עד י דאשתלימו אינון שנין למאה, כדין, י וא"ו יתחבר בה"א, וכדין י והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה ליי וגו'. ובני יא ישמעאל זמינין בההוא זמנא י לאתערא י עם י כל עמין דעלמא, למיתי על ירושלם, דכתיב י ואספתי את כל הגוים אל ירושלם למלחמה וגו'. וכתיב י יתיצבו

מסורת הזהר

א) קרתא רבתא דרומי: ח"ב ה. לב. ח"ג ריכ: ב) והביאו את כל אחיכם: (ישעיה ס"ד) ח"א ריא. רט. ח"ג נב. ז"ח לך כ"ו טב שכת. חוקת ב' טר שמ ג" טא שלר. תק"ח קי"ח טג שיה. ג) ואספתי את כל הגוים: (זכריה י"ד) ח"ג נד. ד) יתיצבו מלכי ארץ: ההלים ב' ח"ב נח: ח"ג קצח.

חלופי גרסאות א) נ"א עממא. ב) נ"א ל"ג רבתא דרומי. ונ"א רבתא וכו'. וליג דרומי. ג) נ"א דרומה. ונ"א דרומא (ד"א). ד) נ"א אש. ה) נ"א תמן. ו) נ"א ויהדרון. ז) נ"א למעבר. ח) נ"א עממין. ונ"א עמין ישראל בכל אינון אתרי וליג מן וכמה עד בכל אינון אתרי (אה"ל). ט) נ"א דאשתלימו. י) נ"א יו. יא) נ"א ישראל. יב) נ"א מוסיף לאתערא עליהון. יג) נ"א ל"ג עם. יד) נ"א בכל.

אותות המשיח

הסולם

מאמר

מעלמא. כי ע"י הארת קו אמצעי נתבטלו כל הדינים, וכחות השמאל נאבדים מן העולם, בר אינון מלכין דלא ימטון לתמן, דהיינו אותם הנמשכים מקליפות הימין, שלא באו לרומי שהיא שמאל, ויהדרון לאגחא קרבין אחרנין, כי בעת תקון הד' יגיע זמן של כחות הימין להלחם בישראל כמ"ש לפנינו. ומההוא זמנא מלכא משיחא יתער וכו', והיינו משיח בן דוד, הנמשך מן קו אמצעי, וע"כ מגיע זמנו להתגלות עם תקונו. וכל בני ישראל יתכנשון בכל אנון אתרי, כי אז מתחיל קבוץ גלויות, והם מתקבצים במקומותיהם ללכת לירושלים, אבל עוד אינם הולכים מטרם ביאת תקון הד', שהיא תקון המלכות, שתקבל הארת ג' הקוין בתוכה, ואז מתקבצים כל ישראל ובאים לירושלים.

וזה אמרו, וכדין יסתיימון נפשין מנופא. שמחמת הדינים והצרות שיהיו אז יתרוקנו כחות הנפשות שהיו פעם בגוף, כלומר לא לבד הנפשות מאותו הדור אלא הנפשות מכל הדורות שמיום בריאת העולם עד אז, שהיו פעם בגוף כולן יחלשו ויכלה כחם, עד ובעיין לאתחדשא, שהן צריכות ומזכרות להתחדש. תפ) בשבעין ותלת ונו': בשבעים ושלוש שנים, דהיינו אחר ז' שנים לגילוי משיח בן יוסף, כל מלכי העולם יתאספו לעיר הגדולה רומי, והקב"ה יעיר עליהם אש וברד ואבני אלגביש ויאבדו מעולם, ורק אותם המלכים שלא באו לרומי, ישארו בעולם, שיחזרו אח"כ לעשות מלחמות אחרות, ובזמן הוא יעיר מלך המשיח בכל העולם, ויתאספו אליו כמה עמים וכמה צבאות מכל קצוי העולם, וכל בני ישראל יתאספו במקומותיהם.

תפא) עד דאשתלימו אינון שנין למאה וכו': עד שנשלמו השנים, והגיעו למאה שנים לא"ף הששי, אז יתחבר ה' בה', שיספיקו תקוני ג' הקוין הנ"ל אל הד', שהיא המלכות, דהיינו תקון הד' הנ"ל, ואז והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' ואז יהיה קבוץ גלויות, ועתידיים בני ישמעאל שהם הראש, לכל כחות הקליפות מימין כמו רומי, לכחות השמאל בזמן ההוא, להתעורר

פורש, כי כאן נתתקן קו אמצעי, שענינו הוא להכניע השמאל באופן שיכלל בקו ימין, וכן ימין בשמאל, ואז נשלם המדרגה מכל הצדדים (כנ"ל ב"א דף ס"ז ד"ה וזה). וז"ש בשבעין ותלת כל מלכי עלמא, דהיינו כל אלו שכחם הוא משמאל, יתכנשון לנו קרתא רבתא דרומי, שהוא הראש לכל כחות השמאל, וקב"ה יתער ערייהו וכו' ויתאבדון

(דמויי דף קייט ע"א)

מלכי ם ארץ ורוזנים נוסדו יחד על יי ועל משיחו. וכתוב * יושב בשמים
 ב ישחק יי ילעג למו.

תפג) לבתר :וא"ו זעירא, יתער, ללאתחברא, ולחדשא נשמתין,
 (ב) דהוו עתיקין, בגין לחדתא עלמא, כמה דכתיב, י שמח יי במעשיו. ו כתיב
 י יהי כבוד יי לעולם. לאתחברא כדקא י יאות. ישמח יי במעשיו, לנחתא לון
 לעלמא, ם ולמהוי כלהון בריין ם חדתין, לחברא עלמין כלוהו כחד.

תפג) זכאין אינון, כל י אינון, דישתארון בעלמא בסיפי אלף
 יא שתיטאה, למיעל בשבתא, דהא כדין, איהו יומא חד לקב"ה בלחודוי
 לאזווגא כדקא יאות, ולמלקט נשמתין חדתין, י למהוי בעלמא, עם אינון
 דאשתארו י בקדמיתא, דכתיב י והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש
 יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם.

תפד) ם ויהי אחר הדברים האלה והאלהים יי נסה את אברהם ויאמר
 אליו אברהם ויאמר הנני. רבי יהודה, פתח ואמר, י אתה הוא מלכי ם וגוי
 דא הוא שלימו, דכל דרגין כחדא, דא בדא.

תפה) צוה ישועות יעקב, כל אינון שליחן, דעבדי שליחותא * בעלמא

דרך אמת

(א) כמות סגן יסוף בגלגול:

מסורת הזהר

(א) יושב בשמים ישחק: (שם) ח"ב נח: ח"ג נה.

(ב) ישמח ה' במעשיו: לעיל דף מ"ד ציון ד'.

(ג) יהי כבוד: שם. (ד) והיה הנשאר בציון: לעיל לך דף קל"ח ציון ב'. (ה) ויהי אחר הדברים: לעיל

דף ק"כ ציון ד'. (ו) אתה הוא מלכי: תהלים מ"ד.

חלופי גרסאות ח ג"א ארץ וגוי. כ ג"א ישחק וגוי. ג ג"א יו. ד ג"א לחברא. ה ג"א מוסף ולחדשא עלמין.
 ו ג"א ל"ג וכתוב (אה"ל) ז ג"א דיאות ה ג"א ולמהוי. ט ג"א חתאן. י ג"א ל"ג אינון
 יא ג"א שתיטא. יב ג"א למהוי. יג ג"א כקדמיתא. יד ג"א נסה וגוי. טו ג"א ל"ג וגוי.

מאמר

הסולם

אותות המשיח

יחד עם כל עמי העולם, שלא באו לרומי כנ"ל,
 לבא על ירושלים למלחמה. שכתוב, ואספתי
 את כל הגוים אל ירושלים למלחמה וגוי'. וכתוב
 יתצבו מלכי ארץ וגוי'. וכתוב, יושב בשמים
 ישחק וגוי'.

תפג) לבתר ו' זעירא וכו': אחר כך, דהיינו
 אחר שכל כחות הס"א הימין והשמאל
 יאבדו מהעולם, יתעורר ו' הקטנה, שהוא יסוד

דו"א, להתחבר עם הדי', ולחדש נשמות הישנות,
 דהיינו כל אותם שהיו בנוף, מעת בריאת העולם עד
 אז, (כנ"ל דף קל"א ד"ה וכד עש"ה) כדי לחדש
 העולם, שהוא המלכות כמו שכתוב, ישמח ה'
 במעשיו. וכתוב יהי כבוד ה' לעולם, פירושה
 כדי שתתחבר הדי' עם הוי' כראוי. ישמח ה'
 במעשיו, פירושו, להוריד מעשיו. שהם הנשמות
 שנחדשו לעולם, שתהינה כולם בריות חדשות,
 ויתחברו כל העולמות כולם כאחד.

תפג) זכאין אינון וכו': אשרי הם כל אלו
 שישארו בעולם בסוף אלף הששי
 (דמו"י דף קיט ע"א * דף קיט ע"ב)

מאמר והאלקים נסה את אברהם.

תפד) ויהי אחר וגוי' ויאמר הנני: ר' יהודה

פתח ואמר. אתה הוא מלכי אלקים

וגוי', זה הוא שלימות כל המדרגות כאחד

קשורות זו בזו. כי יש בכחוב הזה חג"ת ומלכות,

שהם כללות כל המדרגות. כי אתה הוא חסד

בסו"ה אתה כהן לעולם. אלקים הוא גבורה. הוא

הוא ת"ת. מלכי הוא מלכות.

תפה) צוה ישועות יעקב: פירושו, שכל אלו

השליחים העושים שליחות בעולם

יהיו

דליהוי כלהו, מסטרא דרחמי, א' ולא ב' להו מסטרא דדינא, בגין דאית ב' מארי שליחן, מסטרא דרחמי, ומסטרא דדינא ד' קשיא. אינון שליחן, דאתיין מסטרא דרחמי, לא עבדי, שליחותא דדינא, בעלמא כלל.

תפו) ואי תימא, הא מלאכא, דאתגלי ליה לבלעם, הא תנינן, שליחא דרחמי ב' הוה, ואתהפך לדינא. לא. לעולם ו' לא אשתני, אלא שליחא דרחמי הוה, ז' לאגנא ערייהו דישראל, ח' ולמהוי סניגוריא עלייהו, ט' ולקבליה, י' הוא דינא, וכך אורחוי דקב"ה, כד י' אוטיב לדא, ההוא טיבו, דינא לדא. כך י' הא שליחא דרחמי, הוה להו לישראל, ולבלעם אתהפך לדינא. בג"כ צוה ישועות יעקב, אמר דוד, פקיד על עלמא, כד ישתלחון ב' שליחאה, י" די טו להויין מסטרא דרחמי.

תפז) רבי אבא אמר, צוה ישועות יעקב, דאינון טו גו י' גלוותא, וישתכח פורקנא י' להון, גו גלותהון. ת"ח, י' תושבחן דאבהון, יעקב הוה, ואלמלא יצחק, לא אתא יעקב לעלמא, ובגין כך, צוה ישועות יעקב דא יצחק, דכיון דאשתזיב ב' יצחק, ישועות יעקב הו.

תפח) ויהי אחר הדברים האלה, ר' שמעון כ' אמר, כ' הא תנינן, ויהי בימי, על צערא אתמר, ויהי אע"ג דלא כתיב בימי, ח' ב' טפסי דצערא אית

דרך אמת

ה) טופס הנער ים בו סנא הסנן לקרני עליו.

חלופי גרסאות א' נ"א ל"ג מן ולא עד ומסטרא דדינא. ב' נ"א להוי. ג' מאריה. ד' נ"א קשיא. ה' נ"א מוסיף הוה הוא ולוהו אה"ל לישראל. ו' נ"א ולא. ז' נ"א מוסיף רחמי לאגנא. ח' נ"א ולמהוי. ט' נ"א ולקבלי. י' נ"א ל"ג היא. י"א נ"א מוסיף איטיב להון. ונ"א להון לישראל. ול"ג מן לדא עד כך. י"ב נ"א הוה. י"ג נ"א שליחא. ונ"א שליחא ונ"א שליחן (אה"ל) י"ד נ"א דלהון (אה"ל) טו נ"א ליהויין. טז נ"א ל"ג גו. יז נ"א גלותא. יח נ"א דלהון ונ"א דלהו. י"ט נ"א תושבחתא. כ' נ"א מוסיף יצחק שעל גבי המזבח פסק זוהמתו ויעקב יצא טהור בלא בחירת רע מצד יצחק ועשו מצד רבקה בלא בחירת טובה כלל א"כ השבטים גרם להם הוהמא מצד האם מצד לבן והרמסק) כ"א נ"א פתח. (אה"ל) כ"ב נ"א ל"ג הא. כ"ג נ"א טיפסו (אה"ל).

מאמר	הסולם	והאלקים נסה את אברהם
יהיו כולם מצד הרחמים, ולא יהיו מצד הדין, בנין דאית מארי וכו': משום שיש בעלי השליחות מצד הרחמים, ומצד דין הקשה, ואלו השליחים הנאים מצד הרחמים, אינם עושים בעולם, שליחות של דין כלל.		ולבלעם נהפך לדין. ועל כן בקש, צוה ישועות יעקב, אמר דוד, צוה על העולם, כאשר ישלחו שליח. יהיה מצד הרחמים.
תפו) ואי תימא וכו': ואם תאמר הרי המלאך שנגלה-לו לבלעם, הרי למדנו שהיה שליח של רחמים ונהפך לדין, הרי, ששליח של רחמים יכול לעשות דין, ומשיב, לא, לעולם לא נשתנה לעשות דין, אלא שליח של רחמים היה להגן על ישראל, ולהיות מליץ טוב עליהם, ולעומתו, לבלעם היה דין.		תפז) רבי אבא אמר, צוה ונ"ו: רא"א, צוה ישועות יעקב, מירוש, שהתפלל על יעקב, שהם בגלות, שיהיה להם ישועה בעת הגלות. בוא וראה, תפארת האבות היה יעקב, ואלמלא יצחק לא היה בא יעקב לעולם, ומשום זה, צוה ישועות יעקב, היינו יצחק, שהוא ישועתו של יעקב, כי כיון שנצל יצחק בעקדה, ישועת יעקב היה.
וכך ארחוי וכו': וכך דרכיו של הקב"ה, כשמטיב לזה, נמצא הטובה זו, שהוא דין לזה, כך זה, שליח של רחמים היה לישראל (יפו"י דף קי"ט ע"ב)		תפח) ויהי אחר הדברים האלה: ר' שמעון אמר, הרי למדנו, ויהי בימי, על צער נאמר, ואם כתוב ויהי, אע"פ שאינו כתוב בימי, נמצא בו גם כן טופס של צער, ויהי אחר

וירא

קמו

ביה. ויהי ה' אחר, ב' בתר דרגא תתאה, דכל דרגין עלאין, ומאן איהו, דברים, כד"א, א' לא איש דברים אנכי.

תפט) ומאן ב' הוה בתר דרגא דא, והאלהים נסה את אברהם. דאתיא יצר הרע, לקטרגא קמי קב"ה. הכא אית לאסתכלא, והאלהים נסה את אברהם. את יצחק מבעי ה' ליה. דהא ב' יצחק, בר תלתין ושבע שנין הוה, והא אבוי, לאו בר עונשא דיליה הוה, דאלמלא אמר יצחק, לא בעינא, לא ד' אתענש אבוי עליה, מאי טעמא, והאלהים נסה את אברהם, ולא כתיב ה' נסה את יצחק.

תצ) אלא, את אברהם ודאי, דבעי לאתכללא בדינא, דהא י' אברהם, ז' לא הוה ביה דינא כלל, מקדמת דנא, ה' והשתא אתכליל מיי"א באש"א. ואברהם, לא הוה שלים, עד השתא, דאתער למעבד דינא, ס' ולא תקנא ליה באתריה.

תצא) וכל יומי, לא הוה שלים, עד השתא י' דאתכליל ב' י' מיי"א באש"א, ואש"א י' במיי"א, ובג"כ והאלהים נסה את אברהם, ולא את יצחק, דאזמין י' אברהם, לאתכללא בדינא, וכד עביד דא, עאל אש"א י' במיי"א,

דרך אמת

ה' ר"ל ב' ופקודי נ"ז א. ב' קס"ד ב' וק"ד א. א' לא איש דברים: (שמות ד') ח"א קצב: ח"ב כה: ב' יצחק בר ל"ז שנין הוה: ח"א קכג. ר"ל:

חלוסי גרסאות א' נ"א מוסיף אחר מאי אחר. ונ"א מוסיף אחר הדברים מאי אחר הדברים: (אה"ל) ב' נ"א ל"ג בחר. ג' נ"א מוסיף הוה דא. ד' נ"א יתענש. ה' נ"א מוסיף והאלקים נסה. ו' נ"א ל"ג אברהם. ז' נ"א לאו. ח' נ"א השתא. ט' נ"א ולא תקנא ביה (אה"ל) י' נ"א דאשתלים. י"א נ"א מיי"א. יב' נ"א במיי"א. יג' נ"א באברהם. יד' נ"א במיי"א.

מאמר

אחר, פירושו, אחר מדרגה התחתונה של מדרגות העליונות דאצילות, ומי היא, היא דברים, דהיינו מלכות, כמו שאתה אומר לא איש דברים אנכי.

תפט) ומאן דוה בתר וכו': ומי הוא אחר מדרגה זו, אחר המלכות, היינו והאלקים נסה את אברהם, שבא משם היצר הרע לקטרג לפני הקב"ה, ועל כן נסה את אברהם. ושיעור הכתוב, ויהי אחר הדברים, ויהי קטרוג יצר הרע, שמקומו הוא אחר המלכות הנקראת דברים, וע"כ והאלקים נסה את אברהם.

הכא אית לאסתכרא וכו': כאן יש להסתכל, שכתוב, והאלקים נסה את אברהם, את יצחק היה צריך לומר. שהרי יצחק כבר היה בן שלשים ושבע שנה, ואביו כבר לא היה בן עונשין עליו, שיענש בשבילה ואלמלי אמר יצחק איני רוצה, לא היה אביו נענש עליו, ואם כן מה הטעם שכתוב, והאלקים נסה את אברהם, ולא כתוב, נסה את יצחק.

תצ) אלא את אברהם ודאי וכו': ומשיב, אלא ודאי שצריך לומר, את אברהם (דמ"י דף קי"ט ע"ב)

הסולם

שהוא היה צריך להכליל בדין, כי לא היה שום דין באברהם מקודם לכן, אלא כולו חסד, ועתה נכלל מים באש, חסד כדיו, ואברהם לא היה שלם עד עתה, שנתערר לעשות דין ולתקן הדין במקומו. פירושו. כי אין הארת החכמה אלא בקו שמאל, וע"כ מטרם שאברהם נכלל ביצחק שהוא קו שמאל, לא היה שלם, שהיה מחוסר הארת החכמה, ועל ידי מעשה העקדה נכלל ביצחק ונתערר על ידו בהארת החכמה ונשתלם. ונ"ש שנתערר לעשות דין, בעקדה, ועל ידי זה נתתקן הדין, שה"ס הארת שמאל, במקומו, דהיינו שנכלל במקומו של אברהם שהוא חסד.

תצא) וכל יומי לא הוה שלים וכו': וכל ימיו לא היה שלם עד עתה, כנ"ל בסמוך, שנכלל מים באש, ימין בשמאל, ואש במים, שמאל בימין, ומשום זה, והאלקים נסה את אברהם, ולא את יצחק, כי הקב"ה הזמין את אברהם שיהיה נכלל בדין, בסוד השמאל, וכאשר עשה מעשה העקדה נכנס האש במים, שהדין נכנס בחסד, ונשלם זה עם זה. כפ"ש לעיל

והאלקים נסה את אברהם

ואשתלים ^ב דא עם דא. ^ג ודא עניד דינא, ^ד לאתכללא דא בדא, וכדין יצר הרע, אתא לקטרגא עליה דאברהם, דלא אשתלים כדקא יאות, עד דיעביד דינא ביצחק, דיצר הרע, אחר הדברים איהו, ואתא לקטרגא.

תצב) ותא חזי, רזא דמלה, אע"ג דקאמרן דאברהם ^ד כתיב, ולא ^ה יצחק, ו יצחק ^ו נמי ^ז אתכליל ביה, בהאי קרא, ^ח רזא דכתיב, והאלהים נסה את אברהם. נסה לאברהם, לא כתיב, אלא את אברהם, ^ט את דייקא, ודא יצחק. דהא ^י בההיא ^{יא} שעתא, בגבור"ה תתאה ^{יב} שריא, כיון דאתעקד, ואזדמן בדינא, על ידא דאברהם, כדקא יאות, כדין אתעטר באתריה, בהדיה דאברהם, ואתכלילו אש"א ^{יג} במי"א, ^{יד} וסליקו לעילא, וכדין אשתכח ^{טו} מחלוקת כדקא יאות, ^{טז} מיא ^{טז} באשא.

תצג) מאן ^{יז} חמא אבא רחמנא, ^{יח} דאתעביד אכזר. אלא, בגין לאשתכחא מחלוקת ^{יט} מיא באשא, ולאתעטרא ^כ באתרייהו, עד דאתא יעקב, ^{כא} ואתתקן ^{כב} כלא, כדקא יאות, ואתעבידו תלתא אבהן ^{כג} שלמין, ואתתקנו עלאי ותתאי. תצד) ^{כד} ויאמר קח נא את בנך. וכי היאך יכיל אברהם, דאיהו סבא. אי תימא, בגין דיצחק, לא ^{כה} נפיק מרשותיה כלל, יאות. אבל, כד"א ^{כו} קח את

מסורת הוזהר

דרך אמת

(א) כמיקונים יצחק ק"ן חיי והיינו יסוד. (ב) פ"י שיהי ננכרה דנוקבל וחס"כ עלה ננכרה דלכונא. (א) ויאמר קח נא את בנך: לעיל דף ק"ב ציון ד. (ב) קח את אהרן: לעיל דף כ"ה ציון א'.

חלופי גרסאות א ג"א ל"ג דא עם דא (אה"ל) ז ג"א מוסיף דא אחרן [אתרין] ורא. ג ג"א ל"ג לאתכללא דא בדא. ד ג"א ל"ג כתיב. ה ג"א ליצחק. ו ג"א ל"ג יצחק נמי אתכליל ביה. ז ג"א ל"ג נמי ח ג"א אכליל. וגיטא אתכליל ט ג"א מוסיף רזא הוא. י ג"א בההוא. יא ג"א מוסיף תלייא ושרייא [ושריא] יב ג"א ומייתא יג ג"א וסלקא (אה"ל) יד ג"א מחלוק טו ג"א מייתא טז ג"א ואשא. יז ג"א עבר. יח ג"א דאתעבר. יט ג"א מייתא. כ ג"א מוסיף באתרייהו כדקא יאות. כא ג"א ואתתקין ככ ג"א ליה. כג ג"א שליטין. כד ג"א נפק.

והאלקים נסה את אברהם

הסולם

מאמר

בגבורה שעלה לבניה. ואז נתישב המחלוקת כראוי. כי עשו שלום ביניהם, שנכללו אש ומים זה מזה. (ע"י לעיל ב"א דף רפ"ד ד"ה א"ר יצחק)

לעיל בדיבור הסמוך. וזהו עשה הדין של העקרה שיכלול זה בזה. ועל כן בא יצר הרע לקטרג על אברהם שלא נשלם כראוי, עד שיעשה הדין של העקרה ביצחק. כי היצר הרע נמצא מקומו אחר הדברים, אחר המלכות בסו"ה לפתח חטאת רובץ, (כנ"ל ב"א דף של"ט ד"ה מאי לפתח) ובא לקטרג.

תצג) מאן חמא וכ"ו: מי ראה אב רחמן שיעשה אכזר על בנו, אלא כדי ליישב את המחלוקת, להכליל מים באש, דהיינו חסד של אברהם באש של יצחק, ויתעטרו במקומם כנ"ל. והיה זה עד שבא יעקב, שה"ס קו האמצעי, ונתתקן הכל כראוי, ונעשו שלשה אבות שלמים, דהיינו שנעשו מרכבה ל"ג קיין העליונים, ונתתקנו העליונים ותחתונים.

תצב) ות"ח רזא דמלה וכ"ו: וכוא וראה סוד הדבר. אף על פי שאמרנו שכתוב אברהם. ולא יצחק, הנה יצחק גם כן נכלל במקרא הזה, שכתוב, והאלקים נסה את אברהם, נסה לאברהם אינו כתוב, אלא שכתוב, את אברהם, את הוא בדיק, והוא רומז על יצחק, כי בשעה ההיא, היה יצחק שורה בגבורה תחתונה, דהיינו בהנוכחא, כיון שנעקד ונועד בדין על ידי אברהם כראוי, אז נתעטר יצחק במקומו עם אברהם, ונכללו אש במים, ועלו למעלה, אברהם בחסד שעלה לחכמה, ויצחק (רמזי דף קי"ט ע"ב)

תצד) ויאמר קח נא את בנך וגו': ושואל, וכי איך יכול אברהם לקחת את יצחק בנו, הלא היה זקן, ואם תאמר, שהמירוש הוא, משום שיצחק לא יצא מרשותו, יעשה מה שאברהם יצוה אחרו, ועל זה נאמר קח. הוא פירוש טוב. אבל הוא כמו שאתה אומר, קח את

וירא

קמט

אהרן ואת אלעזר בנו. אלא, בגין לאמשכא לון ב במלין, ו לאדכרא לון, לרעותא דקב"ה, אוף הכא קח ב במלין. את בנך את יחידך אשר י אהבת. ה הא * אוקמוה. ולך לך אל ארץ המוריה, כד"א אלך לי אל הר המור. ו לאתקנא באתרא דיתחזי.

תצה) * ביום השלישי ב) ויש"א ז אברהם א"ת עיניו וירא את המקום מרחוק. ביום השלישי, הא אוקמוה, אלא, כיון דאתמר, ב ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלהים, מאי טעמא, ביום השלישי וירא את המקום מרחוק. אלא, בגין דכתיב, ב כי ביצחק יקרא לך זרע. ודא הוא יעקב, דנפק מניה, והאי הוא ביום השלישי.

תצו) וירא את המקום מרחוק. כד"א י מרחוק יי נראה לי. וירא את המקום. דא הוא יעקב, דכתיב ויקח מאבני המקום. אסתכל אברהם, ביום השלישי דאיהו דרגא תליתאה, וחמא ליה ליעקב, דזמין למיפק י מניה. מרחוק, כמה דאמרן, מרחוק, ולא לזמן קריב.

דרך אמת

(ב) ס"ח חמת:

מסורת הזהר

(א) ביום השלישי ויש"א: בראשית כ"ב. ב) ויקם

וילך אל המקום: שם. ג) כי ביצחק יקרא:

לעיל לך קמ"ח ציון א'. ד) מרחוק ה' נראה לי: לעיל ט"ו ציון א'. ה) ויקח מאבני המקום:

(בראשית כ"ב) ח"א קמו: רלא: רכט: רעו: לעיל ב"א קס"ו ציון ב'.

חלוסי גרסאות א גיא במלין. ב גיא ולאדכרא. ג גיא במלין. ד גיא מוסיף אהבת את יצחק וגו'. ה גיא והא. ו גיא לאתקנא. ז גיא אברהם וגו'. ח גיא המקום וגו'. ט גיא מוסיף השלישי ונ"י גיא מיניה.

מאמר

הסולם

וירא את המקום מרחוק

ממנו. כי יצחק ה"ט קו שמאל שאין לו קיום רק ע"י קו אמצעי. שהוא יעקב. והוא נקרא ביום השלישי, כי אברהם יצחק יעקב ה"ט חג"ה. הנקראים ג' ימים, ונמצא יעקב שהוא ת"ת. הוא יום השלישי. וע"כ נסתכל ביעקב. שהוא קיומו של יצחק.

תצו) וירא את המקום מרחוק: הוא כמו

שאתה אומר, מרחוק ה' נראה לי.

שה"ט מסך דחירק שבקו אמצעי. (כנ"ל דף י"ד דיה

הורמנוחא עש"ה) וירא את המקום. זה יעקב.

שכתוב בו, ויקח מאבני המקום. נסתכל אברהם

ביום הג', שהוא מדרגה הג', דהיינו ת"ת. וראה

שם את יעקב, שהוא עתיד לצאת ממנו, אבל

מרחוק שפירושו כמו שאמרנו, מרחוק, ולא

בזמן קרוב. פירוש. וירא את המקום מרחוק.

פירושו. שראה רק את המסך, אבל עוד לא

ראה אז את התקון של קו אמצעי, שנקרא

יעקב. דהיינו קונת החסדים היוצאת על מסך

דחירק. וראה כי תקון הזה יהיה בזמן רחוק.

וענין זה כבר נתבאר לעיל פרשת לך י"ג

ד"ה ונתבאר.

לאמר

אהרן ואת אלעזר בנו. שהפירוש הוא רק להמשיך אותם בדברים, ולהזכירם לעשות רצון הקב"ה. אף כאן באברהם, הפירוש הוא קח. עם דברים, את בנך את יחידך אשר אהבת, וכבר בארוה. ולך לך אל ארץ המוריה, פירושו כמו שאתה אומר אלך לי אל הר המור, כדי לתקן במקום הראוי לתקן. פירוש. מור ומוריה אחד הוא. והוא מקום המקדש (כמ"ט בד"ה ב' ג') ושם מקום ראוי לתקון. וע"ז מביא הזהר ראה מהכחוב אלך לי אל הר המור, הנאמר בהקב"ה. שגם הקב"ה עצמו הולך שם לתקן את הנוקבא. וע"כ אמר הקב"ה גם לאברהם שילך שמה לתקן את עצמו ואת יצחק בנו.

מאמר וירא את המקום מרחוק

תצה) ביום השלישי וגו' וירא את המקום

מרחוק: ביום השלישי כבר בארוה

אלא, שיש לשאול, כיון שנאמר ויקם וילך אל

המקום אשר אמר לו האלקים, מהו הטעם

שנאמר, ביום השלישי וירא את המקום מרחוק,

מה מלמדנו בזה. ומשיב. אלא משום שכתוב כי

ביצחק יקרא לך זרע, וזהו משום שיעקב יצא

(דפו"י, דף קי"ט ע"ב י' דף ק"ב ע"א)

תצו) אמר ליה רבי אלעזר, מאי שבחא איהו לאברהם, א כד נ אסתכל, וחמא דזמין למיפק, ג מניה יעקב. דהא כד אזיל ד למיעקד ליה ליצחק, לאו שבחא כל כך ה איהו ודיליה.

תצח) ז א"ל ח ודאי חמא ליה ליעקב, דהא מקדמת דנא, ידע אברהם חכמתא, ואסתכל השתא, ביום השלישי, דאיהו דרגא תליתאה, למעבד שלימו, וכדין חמא ליה ליעקב, דכתיב וירא את ה המקום. אבל השתא, קיימא ליה מלה מרחוק, בגין דאזיל י למיעקד ליה ליצחק, ולא בעא להרהר אבתריה דקב"ה.

תצט) מרחוק: חמא ליה, גו יא אספקלריאה דלא נהרא בלחודוי, ובגין כך, חמא ליה, ולא אתגלי כלא, דאלו יב א אספקלריאה דנהרא, י הוה שכיח, על האי י אספקלריאה דלא נהרא, אתקיים עליה אברהם, כדקא יאות, אבל מרחוק בלחודוי הוה, יו מרחוק.

תק) מאי טעמא אסתלק, טו מהאי מלה, יא אספקלריאה דנהרא בגין דהאי, דרגא דיעקב הוה, ובגין דיעקב עד לא אתייליד, לא אשתכח השתא

מסורת הזהר

א: אספקלריאה דנהרא: לעיל ב"ב קע"ב ציון ד'.

חלוסי גרסאות א גי'א דכד. ז גי'א חסתכל. ג גי'א מיניה. ד גי'א למעקר. ה גי'א ל"ג מן איהו עד ליה ליעקב. ו גי'א ל"ג דיליה. ז גי'א ל"ג א"ל. ח גי'א ווא. ט גי'א מוסיף המקום מרחוק (אחיל). י גי'א למעקר. יא גי'א אספקלריא. יב גי'א אספקלריא. יג גי'א ל"ג מן הוה עד אתקיים. יד גי'א אספקלריא. וגי'א אספקלריא. (ד"א). טו גי'א ל"ג מרחוק. טז גי'א בהאי. יז גי'א אספקלריא.

הסולם

מאמר

וירא את המקום מרחוק

שראה אותו באספקלריאה שאינה מאירה, בלבד, דהיינו שראה את המסך דחירק של קו אמצעי, בלי קומת החסדים שיוצאת על המסך הזה, ומשום זה ראה אותו ולא נגלה לו בשלמות. כי אלו אספקלריאה המאירה, היא קומת אור החסדים, היתה נמצאת על האספקלריאה שאינה מאירה, שה"ס המסך, היה אברהם משיגו כראוי. אמנם לא כך היה אלא מרחוק בלבד היה דהיינו שראה רק בחינת מסך שלו המעכב על האור, ולא ראה את הזווג דהכאה שעליו, המוציא קומת אור החסדים.

תצו) אמר ליה ר' אלעזר וכו': א"ל ר"א. איזה שבח הוא לאברהם, כשנסתכל וראה שיעקב עתיד לצאח ממנו, הרי בעוד שהיה הולך לעקוד את יצחק, אין זה לו שבח כל כך. שזה מביאהו בהכרח להרהר ח"ו אחר דבריו של הקב"ה, כי אם יעלהו לעולה, איך יצא ממנו יעקב.

תצח) א"ל ודאי חמא וכו': אמר לו ודאי הוא שראה את יעקב, שהרי עוד מקודם העקדה היה אברהם יודע חכמה, דהיינו שהיה לו מוחין העליונים היוצאים על ג' קוין, אשר קו אמצעי הוא יעקב, ועתה נסתכל ביום השלישי, שהוא מדרגה ג', ת"ת, כדי להביא ממנו את השלמות. דהיינו להשלים המוחין שלו, שאין שלמות אלא מקו אמצעי, ואז אה"כ, שראה את יעקב, שנאמר וירא את המקום, דהיינו שראה את קו האמצעי שנקרא יעקב, אבל עתה עמד לו הדבר מרחוק שלא היה יכול להשיג אותו, משום שהלך לעקוד את יצחק, ולא רצה להרהר אחר הקב"ה, שאמר לו להעלותו עולה, וע"כ לא השיג היטב את קו אמצעי, שהוא יעקב, כנ"ל בסמוך.

תק) מאי טעמא אסתלק וכו': ושואל, מהו הטעם שאספקלריאה המאירה נסתלקה מדבר הזה, דהיינו מהמסך כנ"ל, ומשיב, משום שזה הוא מדרגת יעקב, ומשום שעוד לא נולד יעקב לא נמצא עתה בחינתו שהוא קומת החסדים, על מדרגה הזו, שהוא המסך, ועוד, כדי שילך לעקוד את בנו ויקבל שכר, כי אם היתה אספקלריאה המאירה נמצאת על המסך, הרי היה משיג בכירור שיצא ממנו יעקב, ולא היה מקיים מצות הקב"ה לעקוד את בנו. וירא את המקום מרחוק וכו', ולפי זה, וירא את

תצט) מרחוק חמא ליה וכו' מרחוק, היינו (רש"י דף ק"כ ע"א)

על ה' האי ב' דרגא. ותו, בגין י' דיהך ויקבל אגרא. וירא את המקום ד' מרחוק. דא יעקב, כמה דאתמר מרחוק, דלא זכה ב' ביה, תקא) * ויבאו אל המקום אשר ו' אמר לו האלהים וגו'. ו' רמיז הכא, דאע"ג דאתו מ' לשהוא ראייה, ט' וחמא ליעקב, אמר אברהם, ודאי קב"ה ידע בגוונא אחרא דאתחזי, מיד ויבן שם אברהם את המזבח וגו'. תקב) מה כתיב לעילא, ב' ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי, הא אוקמה. אבל מאי טעמא, לא י' אתיב ליה י"א מיד. י"ב אלא, בגין דהא אסתלק, מרחמי דאבא על ברא, י"ג ובגין כך, כתיב הנני בני, הנני דאסתלקו רחמי ואתהפך לדינא.

תקג) ב' ויאמר אברהם, וי"א כתיב, ויאמר אביו. דהא לא קאים עליה י' כאבא, אלא בעל מחלוקת, הוה ביה. אלהים יראה לו השה. יראה לנו מבעי ליה, מאי יראה לו. אלא, א"ל אלהים יראה לו לגרמיה, כד איהו טו יצטריך, אבל השתא בני, וי"א טו אמרא. מיד וילכו שניהם יחדו.

דרך אמת

ה) [כח"ג] מהרמ"ק לית ספדים דל"ג זה: ז) [כח"ג] לא יעלה בועה דכניס כפסען דלכרכס לא חמא ליה ליעקב דהא לא מית עד דהוכי בן ס"ו סנה דהא בן ס' לילחק טולד ותיב אברהם קעיה עיה ביומי דילחק ס"ו בחר דלחטייליד יעקב חגל לא זכה ליה רחמי בעיעי כהאי עלמא כד אסתקן יעקב להאי מקום על הקונוי כד לקח מאבני המקום כד קיפל קב"ה איי החזויי והוא סוד נעלם ועיי' שלי"ה.

מסורת הזוהר

א) ויבאו אל המקום: בראשית כ"ב. ג) ויאמר יצחק אל אברהם: (שם) ח"ג כה: ל. ת"ז תק' ב' ליום ל"ז קלט. ג) ויאמר אברהם: שם.

חלוסי גרסאות א' ניא בהאי ולי"ג על. ב' ניא דרג. ג' ניא דהך. ד' ניא לי"ג מרחוק. ט' ניא מוסיף ביה א': ראייה בעינוי בהאי עלמא אלא מרחוק מנו האי דרגא דהא כד אתא יעקב ז' מית הוה אברהם ואסתלק מעלמא וירא את המקום מרחוק אבל לא בראייה אחרא [אחרינא] ו' ניא אמר וגו'. ז' ניא חמא. וניא רמו. ח' ניא להייה. ט' ניא וחמו. י' ניא אחייהיב י"א ניא מדי. וניא מיד. י"ב ניא אמר ליה. י"ג ניא בנין. י"ד ניא דאבא. טו ניא אצטריך. וניא יצטרך. טז ניא אמרה.

מאמר

את המקום מרחוק, היינו שראה את יעקב כמו שבארנו. מרחוק פירושו, שלא זכה בו, כי לא השיגו, כמבואר.

הסולם

לא השיב לו כלום עד שאמר פעם שנית, אבי ואז השיב לו, הנני בני. ושואל הזוהר, למה לא השיב לו כלום על אמירה הראשונה. אלא בגין וכו': ומשיב, אלא משום שאברהם נסתלק מרחמי אב על בנו, ובא למדת הדין. וע"כ לא ענהו על אמירה הראשונה. ומשום זה אמר הנני בני, הנני דאסתלקו רחמי ונהפך לדין. פירושו, אני רומז על מדת הדין. והנני הואי כמו דנה אנני, שפירושו שירד לדין.

תקג) ויאמר אברהם: ואינו כתוב ויאמר אביו, והוא, משום שלא היה עמו כאב,

אלא היה בעל מחלוקת שלו. אלקים יראה לו השה. ושואל, יראה לנו, היה צריך לומר ולא יראה לו, ומשיב, אלא אמר לו, אלקים יראה לו, לעצמו, בעת שיהיה נצרך לזה, אבל עתה בני, לעולה, ולא שיה. מיד וילכו שניהם יחדו. שיצחק הלך כרצון אביו.

תקא) ויבאו אל המקום וגו': הכתוב מרמו כאן שאע"פ שבא לאותו ראייה וראה את יעקב. כנ"ל, אמר אברהם ודאי הוא שהקב"ה, שאמר לו לעקוד את יצחק, יודע זה באופן אחר כראוי. מיד ויבן שם אברהם את המזבח. כלומר, שאע"פ שראה שיצחק יוליד את יעקב, עכ"ז לא הרעה, ובטל את דעתו מפני הקב"ה. ובנה את המזבח וכו'.

תקב) מה כתיב לעילא וכו': מה כתוב למעלה מזה ויאמר יצחק אל אברהם אביו, ויאמר אבי וכבר בארוהו, אבל מהו הטעם שלא השיב לו כלום. פירושו, כי כתוב כאן ב' פעמים ויאמר, שכתוב ויאמר יצחק אל אברהם אביו. ואח"כ ויאמר אבי, ועל אמירה הראשונה

(דמרי דף קי"ב ע"א)

תקד) רבי שמעון, פתח ואמר, * הן אראלם צעקו ^א חוצה מלאכי שלום
 מר יבכיון. הן אראלם, אלין מלאכי עלאי. צעקו, ^ב בההיא שעתא. ובעו
 לקיימא, על ^ג ההיא מלה. דכתיב, ^ד ויוצא אותו החוצה. ^ה בגין כך, צעקו
 חוצה.

תקה) מלאכי שלום. אלין אינון מלאכין אחרנין, דהוו זמינין, למיהך
 קמיה דיעקב, ^א ובגיניה דיעקב, אבטח לון שלימו קב"ה, דכתיב ^ב ויעקב
 הלך ^ג לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. ואלין אקרון מלאכי שלום, כלהו
 בכו, כד חמו ליה לאברהם, דעקיד ליה ליצחק, ואזדעזעו עלאי ותתאי, וכלהו
 עליה דיצחק.

תקו) ^א ויקרא אליו מלאך יי' וגו', ^ב פסיק טעמא ^ג בגוויהו, דלאו
^ד אברהם בתראה, כקדמאה, ^ה (בתראה *) שלים, קדמאה לא שלים, כגוונא
 דא, שמואל שמואל, בתראה שלים. קדמאה לא שלים. בתראה נביא, קדמאה
 לא נביא. אבל משה משה, לא פסיק, בגין דמיומא דאתייליד, לא אעדי מניה
 שכניתא. אברהם אברהם: רבי חייא אמר, בגין לאתערא ליה, ברוחא ^א אחרא,
 בעובדא אחרא, ^ב בלבא אחרא.

דרך אמר

(א) נשא בלדחל דמינ קציו ע"ל.

מסורת הזהר

(א) הן אראלם צעקו חוצה: לעיל פ' נח י"ח
 ציון ב'. (ב) ויוצא אותו החוצה: לעיל לך ק"י
 ציון א'. (ג) ויעקב הלך לדרכו: (בראשית ל"ב)
 ת"ז ח"ט קא. קט: (ד) ויקרא אליו מלאך ה': (בראשית כ"ב) ח"ג קפז: (ה) אברהם - משה
 משה: ח"א ס. ח"ג קלח. קפז:

חלוסי גרסאות א נ"א חוצה וגו'. ב נ"א בהווא. ג נ"א הווא. ד נ"א ל"ג בגין כך צעקו חוצה. ה נ"א
 ובגיני. ונ"א ובגין (אה"ל) ו נ"א לדרכו וגו'. ז נ"א ל"ג מן פסיק עד בתראה. ח נ"א בגוויהו.
 ט נ"א אחרנא. י נ"א ל"ג בלבא אחרא.

מאמר

תקד) ר' שמעון פתח וכו': ר"ש פתח ואמר.
 הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום
 מר יבכיון. הן אראלם, אלו הם מלאכים
 העליונים. שצעקו בשעה ההיא, שנעקר יצחק
 ורצו שתתקיים דבר ההוא שכתוב, ויוצא אותו
 החוצה וגו', דהיינו ברכת הזרע. משום זה כתוב
 צעקו חוצה.

תקה) מלאכי שרום: אלו הם מלאכים אחרים,
 שהיו עתידים ללכת לפני יעקב,
 ובשביל יעקב, הבטיח אותם תקב"ה את
 השלימות. שכתוב ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו
 מלאכי אלקים. ואלו נקראים מלאכי שלום,
 כולם בכו כשראו את אברהם שעקר את יצחק,
 ונזדעזעו עליונים ותחתונים, וכולם על יצחק.

מאמר אברהם אברהם

תקו) ויקרא אליו מלאך ה' וגו': אברהם אברהם
 מפסיק טעם ביניהם, דהיינו טעם
 הנקרא פסיק, שזה יורה, שאברהם האחרון אינו
 (דמיי דף קיב ע"א ט) דף קיב ע"ב)

הסולם

אברהם אברהם

כאברהם הראשון, כי האחרון, דהיינו אחר העקידה
 הוא שלם, שכבר נכלל ביצחק, ואברהם הראשון
 אינו שלם, משום שזר לא היה נכלל ביצחק (כנ"ל
 דף קמ"ז אות ת"צ). כעין זה שמואל שמואל
 מפסיק טעם ביניהם, שיורה, שהאחרון שלם
 והראשון אינו שלם, כי האחרון כבר היה נביא
 והראשון עוד לא היה נביא. אבל משה משה
 אינו מפסיק טעם ביניהם, משום שמיים שנולד
 לא סרה ממנו השכינה, ואין הפרש מהראשון
 אל האחרון. אברהם אברהם, רבי חייא אמר
 שע"כ הזכיר שמו ב' פעמים, כדי לעורר אותו
 ברוח אחר במעשה אחר ובלב אחר. פירושו, כי
 עד עתה היה מתלבש בדיון כדי לקיים מצות
 תקב"ה. ע"כ היה המלאך צריך להחזירו למדת
 החסד, וזה עשה אברהם שם אברהם אברהם,
 ששוררו ברוח אחר, שלא ישלח ידו אל הנערי,
 ובמעשה אחר שיעלה האיל לעולה תחת בנו
 ובלב אחר, לאהבה את יצחק בנו כבראשונה.

וירא

קנג

תקו) ר' ה' יהודה אמר, אתבריר יצחק, ואסתליק ב ברעותא, ג קמי
 ד קביה, כריחא דקטרת בוסמין, דקרבין כהנייא קמיה, תרין ה' זמנין ביומא,
 ואשתלים קרבנא. דהא ה' צערא דאברהם הוה, בשעתא דאתמר ליה, אל
 תשלח ירך אל ו הנער ואל תעש לו מאומה. חשיב דקרבניה לא אשתלים,
 ולמגנא עבד וסדר כלא, ובנה מזבח. מיד * וישא ' אברהם את עיניו וירא
 והנה ה' איל אחר וגו'.

תקה) הא תנינן הוא ה' איל דאתברי י בין השמשות הוה. ובן שנתו היה;
 כד"א ב' כבש אחד בן שנתו. והכי אצטריך, ואת אמרת בין השמשות. אלא
 ה' אתפקד חילא, לאזדמנא ההוא י' אימרא, בשעתא דאצטריך ליה לאברהם.
 י' כמה י' דכל טו אינון מלין, דהוה בין השמשות, אתמנא חילא, טו לאזדמנא
 ז' ההוא י' מלה בשעתא דאצטריך ליה. הכי נמי, האי איל, דאתקריב
 תחותיה דיצחק.

תקט) פתח ואמר ג בכל צרתם לא י' צר ומלאך פניו הושיעם וגו'.
 תא חזי, בכל צרתם דישראל, כד אזדמן לון כ עאקו, כתיב לא כל באליף,
 וקרי כ' בוא'ו, בגין דקביה עמהון בעקו. לא כ' באליף, אתר עלאה כ' יתיר,

דרך אמת

מסורת הזוהר

ה' גליון זהו דעני לאברהם כהר המוריה שהמליא לו (א) וישא אברהם את עיניו: (שם) ח"א קטו.
 האיל, (ב) בעל לכת הספיר היה גורם כזה ע"ס. ח"ג לה. (ג) כבש אחד בן שנתו: במדבר ז'.

(ג) בכך צרתם לא צר: (ישעיה סג) ח"א קכ:

רח: ח"ב קסה. ח"ג קצז: רב: ריט: רנה: ת"ז ט.

הלופי גרסאות ה' ג"א אלעזר. כ ג"א רעותא. ג ג"א קמיה ד ג"א דקב"ה ה' ג"א זימנין ו ג"א הנער וגו'.
 ז ג"א אברהם וגו' והנה. ה' ג"א איל וגו'. ט ג"א האיל. י ג"א בין השמשות היה ובשנתו הוה
 כד"א (ד"א) ונ"א בין השמשות היה כד"א כבש אחד בן שנתו והכי אצטריך והא יצחק לא הוה בעלמא אלא. ונ"א בין
 השמשות (היה) ובן שנתו הוה כד"א כבש [אחת] [תמים] בן שנתו וגו'. והכי אצטריך ואת אמרת דאתברי בין השמשות
 והא יצחק לא הוה בעלמא אלא. ונ"א והכי אצטריך ואת אמרת בין השמשות. ותו והא יצחק לא הוה בעלמא אלא
 י' ג"א אתפקיד. יכ ג"א אמרא. יג ג"א ל"ג כמה. יד ג"א וכל ול"ג כמה. טו ג"א אינון ג"א אליון (אה"ל). טז ג"א
 דהתא מלה לאזדמנא (אה"ל). יז ג"א להתוא. ונ"א ההיא (ד"א). יח ג"א זמנא. יט ג"א צר וגו'. כ ג"א עאקו
 כל ג"א בא'. ככ ג"א בו"ו. כג ג"א בא'. ונ"א מוסיף באליף אהיה (אה"ל). כד ג"א שפיר.

מאמר

הסולם

אברהם אברהם

תקו) ר' יהודה אמר וכו': ר"א, יצחק וכן הוא צריך להיות כמו עולת תמיד, ואין
 נתברר ונחעלה לרצון לפני הקב"ה. תאמר שהאיל נולד בין השמשות. ומשיב, אלא
 בעדותו על המזבח, כריח של קטרת הסמים שהיו מקריבים לפניו הכהנים ב' פעמים ביום, והקרבן
 נשלם, כמו שהיה נקרב ונשרף לריח ניחוח לפני ה'. כי אברהם היה מצטער בשעה שנאמר לו, אל
 תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה, שחשב שקרבנו לא נשלם. ולחנם עשה וסדר
 הכל ובנה מזבח. מיד וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר וגו'. והקריבו תחת יצחק,
 ובזה נשלם.

מאמר בכל צרתם לא צר
 תקט) פתח ואמר בכל צרתם לא צר וכו':
 בוא וראה בכל צרתם של ישראל,
 כשזדמנו להם הצרות, כתוב עליהם, לא באליף
 וקרינון לו בו', משום שהקב"ה עמהם בצרה.
 לא

תקה) הא תנינן וכו': הנה למדנו, שהוא, איל
 שנברא בין השמשות היה. והרי ובן שנתו
 היה, כמו שאתה אומר כבש אחד בן שנתו.
 (רש"י דף קי"ב ע"ב)

אף על גב, דלאו בהווא אתר, רוגזא ועקו, להתם לעילא, מטא עקתא דישראל. לא ב' באליף, כד"א * הוא עשנו ולא אנחנו. כתיב ב' באליף, וקרי ב' בוא"ו.

תקי) ומלאך פניו הושיעם. ד והא איהו עמהון, בהווא ה' עקו, ואת אמרת הושיעם. ו' אלא מושיעם לא כתיב אלא ה' הושיעם מקדמת דנא, ה' דאיהו זמין, ה' בהווא עקו, למסבל עמהון. תא חזי, בכל זמנא דישראל אינון בגלותא, שכינתא עמהון בגלותא, והא אוקמוה, דכתיב ב' ושב יי' אלהיך את שבותך ורחמך וגו'.

תקיא) ד"א ומלאך פניו הושיעם, דא שכינתא, י' דאיהי עמהון בגלותא (ה' ואת אמרת דאיהו הושיעם. אלא הכי הוא ודאי, י' דאלין אינון, י' משכנותיו דקביה בגלותא, ובגין דשכינתא עמהון, קב"ה אדכר לון, לאוטבא לון, ולאפקא לון מן י' גלותא, דכתיב ב' ואזכור את בריתי, בקדמימא, ולבתר י' ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) ואם אמרת דאיהו הושיעם וכי פי' היה עמהון בגלות הא לין חנוס מחיר ענמו אלא הכי הוא וכי פירוש שמרוכ חסכתו בישראל עתה עמם חיבתו היסודית שלין חיבה יסודית כמו היא ית' לשוף מחשבה זו ולא זו מחשבה וכו' תולתה להיות ביניהם כד"א ובפסעכס שלחה וגו' ומלאך פניו הושיעם מפני שמלאך פניו עמם על כן הושיעם וכו' פי' ושלח מלאך וגו' שלח מלאך להיות עמו ובשילו ויוניאנו מתמרים עי' פי' ויקהל רי"ז ב'.

חלופי גרסאות ה' ג"א באי, כ' ג"א באי, נ' ג"א ברי, ד' ג"א דהא, ה' ג"א לנג עקי, ו' ג"א ל"ג אלא, ונ"א ל"ג מן אלא עד אלא, ז' ג"א מושיעם, ח' ג"א מוסיף דאיהו עקו, ט' ג"א באיהו, י' ג"א ואיהי, י"א ג"א דאלין, י"ב ג"א משכנותיו, י"ג ג"א בגלותא ול"ג מן, י"ד ג"א ל"ג ועתה.

מאמר

הסולם

בכל צרתם לו צר

לא עם א', שפירוש שאינו מצטער, הוא במקום יותר עליון. ואע"פ שאין שם במקום שהוא כעס וצרה. ששם נאמר עוז וחדוה במקומו, עכו מגיע שם למעלה צרות ישראל. לא בא' דומה כמו שאתה אומר, הוא עשנו ולא אנחנו, שכתוב בא' וקורים ב'.

תקי) ומלאך פניו הושיעם: שואל, והרי הוא נמצא עמהם בצרה, כי מחיל לומר בכל צרתם לו צר, ואתה אומר דושיעם, אם נמצא עמהם בצרה עוד לא הושיעם. ומשיב אלא מושיעם לא כתוב, רק הושיעם, לשון עבר, מקודם לכן, ופירוש, שהושיעם בזה, שנמצא עמהם באותה הצרה, וסובל עמהם. בוא וראה בכל פעם שישראל הם בגלות גם השכינה עמהם בגלות, ובארוהו שכתוב ושב ה' אליך את שבותך ורחמך, שהיה לו לומר, והשיב את שבותך, ואומר ושב, ללמדך שהשכינה עמהם בגלות, וע"כ אומר ושב שסובל על עצמו כביכול. תקיא) ד"א ומלאך פניו הושיעם: זו

(רמב"ם דף קי"ב ע"ב)

וירא

קנה

תקיב) וגם ה' ראיתי. לאסגאה י' ראה אחרא, י' דאיהו קדמאה דכלא, וכתוב * ויזכור אלהים את בריתו, דא שכינתא. את י' אברהם, לאברהם מבעי ליה, אלא את אברהם, דא ה' הוא, חברותא וזוגא דילה, באבהו. את אברהם, דא הוא, מערבית דרומית. את יצחק, דא הוא, צפונית מערבית. ואת יעקב, דא י' הוא, זוגא חדא, כללא חדא, זוגא שלים, כדקא יאות. תקיב) כגוונא דא, את השמים, י' דא הוא, כללא מדת לילה ביום. ואת הארץ, דא מדת יום בלילה כחדא. אוף הכא, בכלהו את, וביעקב ה' ואת, ה' למהוי כלא, זוגא חדא, דלא י' מתפרשין דכר ונוקבא לעמין. וזמין קב"ה, לאכרוז בכל עלמא, ולאשמעא קל, דיימא, י' ויאמר אך עמי המה בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע. בילאיו.

מסורת הוהר

א) ויזכור אלקים את בריתו: לעיל נח דף ק"א צינ ב'. ב) ויאמר אך עמי המה: (ישעיה ס"ב) ח"ג קה:

חלופי גרסאות ה' ג"א מוסיף ראיתי את (אה"ל). ג' ג"א ל"ג ראיה ג' ג"א איהי. ד' ג"א מוסיף אברהם את אברהם. ה' ג"א ל"ג הוא. ונ"א היא (אה"ל). ו' ג"א ל"ג הוא. ז' ג"א ל"ג מן דא ער ואת. ח' ג"א את. ט' ג"א למהוי. י' ג"א מתפרשן.

מאמר

הסולם

בכל צרתם לו צר

תקיב) וגם ראיתי וכו': שכתוב והנה צעקת וגו' וגם ראיתי. הוא לרבות ראיה אחרת שהוא ראשונה לכולם, שכתוב ויזכור אלקים את בריתו, זה היא השכינה. שזה הוא מוקדם גם להכתוב ואזכור את בריתי. את אברהם: שואל, היה צריך לומר, ויזכור את בריתו לאברהם ומשיב. אלא את אברהם, זה הוא החיבור והזווג של השכינה עם האבות, כי את היא עם השכינה (כנ"ל בראשית א' דף י"ח אות י"א) את אברהם, זה הוא מערבית דרומית. דהיינו חיבוק הימין, כי דרום ה"ס ימין וחסד, הנקרא אברהם. ומערב ה"ס השכינה. הנקראת את. שאברהם מחבק אותה עם חסדים. את יצחק זה הוא צפונית מערבית. דהיינו חיבוק השמאל כי צפון ה"ס שמאל וגבורה הנקרא יצחק. ומערב ה"ס השכינה הנק' את, ש'יצחק מחבק אותה עם גבורות. ואת יעקב זה הוא זוג אחד, כלל אחד. זוג שלם כראוי. כי זה יורה על זוג ז"א הנקרא יעקב עם השכינה הנקראת

(דמוי דף ק"ב ע"ב)

תקיב) כגוונא דא וכו': כעין זה הוא בהכתוב, את השמים, שזה הוא התכללות מדת לילה שהיא הנוקבא ביום שהוא ז"א. ואת הארץ, זה הוא מדת יום הנכלל במדת לילה ביחד, דהיינו התכללות ז"א בהנוקבא. כי ה' של ואת יורה על הוכר הנכלל בהנוקבא. אף כאן בכולם כתוב את, את אברהם את יצחק, וביעקב כתוב ואת, שזה יורה, על היותם לגמרי זוג אחד. שהזכר והנקבה אינם נפרדים לעולם. ועתיד הקב"ה להכריז בכל העולם ולהשמיע קולו שיאמר, ויאמר אך עמי המה בנים לא ישקר, ויהי להם למושיע. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.